

گزارش عملکرد سازمان فناوری اطلاعات ایران

از مرداد ۱۴۰۰ تا شهریور ۱۴۰۳

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
سازمان فناوری اطلاعات ایران

عنوان : گزارش عملکرد سازمان فناوری اطلاعات ایران در دولت سیزدهم

نام پدیدآور : مرکز برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی

مشخصات نشر : تهران- مرداد ۱۴۰۳

مشخصات
ظاهری : ۱۹۵ ص : مصور، جدول

وضو—عیت
فهرست نویسی : فیبا

موضوع : گزارش عملکرد سازمان فناوری اطلاعات ایران در دولت سیزدهم - مردادماه ۱۴۰۰ الی
شهریورماه ۱۴۰۳

فصل اول : معرفی سازمان ۴

- ۱-۱- خلاصه مدیریتی ۵
- ۲-۱- مقدمه ۱۲
- ۳-۱- سازمان در یک نگاه ۱۳
- ۴-۱- تاریخچه سازمان ۱۴
- ۵-۱- ساختار سازمان ۱۵
- ۶-۱- بیانیه ماموریت و چشم‌انداز ۱۶
- ۷-۱- اهم اسناد بالادستی سازمان ۱۷
- ۸-۱- احکام مرتبط با حوزه عملکردی ۱۷
- ۱-۸-۱- ماموریت‌های مستخرج از احکام برنامه و حکم وزیر و معاون وزیر ۱۷
- ۱-۸-۱-۱- بند ۱۰ حکم وزیر ۱۷
- ۲-۱-۸-۱- حکم معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران ۱۷
- ۹-۱- نقش سازمان فناوری اطلاعات ایران در توسعه شبکه ملی اطلاعات ۱۹

فصل دوم - ماموریت‌های سازمان ۲۱

- ۱-۲- دولت الکترونیکی ۲۲
- ۱-۱-۲- معماری مرجع توسعه دولت هوشمند ۲۲
- ۲-۱-۲- پنجره ملی خدمات دولت هوشمند ۲۳
- ۱-۲-۱-۲- پنجره ملی خدمات دولت هوشمند به روایت اطلاعات و آمار ۲۶
- ۱-۲-۱-۲- وضعیت اتصال دستگاه‌های دولت ۲۷
- ۲-۱-۲-۱-۲- وضعیت کلی در اتصال به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند ۲۹
- ۳-۱-۲-۱-۲- دستاوردهای بین‌المللی پنجره ملی دولت هوشمند در اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU) ۳۱
- ۲-۲-۱-۲- کارگروه تعامل‌پذیری ۳۲
- ۳-۲-۱-۲- مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) ۳۲
- ۴-۲-۱-۲- ابر دولت ۳۷
- ۵-۲-۱-۲- درگاه ملی مجوزهای کسب و کار ۳۹
- ۶-۲-۱-۲- پنجره واحد مدیریت زمین ۴۰
- ۱-۶-۲-۱-۲- اقدامات دوساله زیرسامانه پایش اراضی کشور ۴۱
- ۲-۶-۲-۱-۲- درگاه صدور مجوزهای متقاضیان زمین ۴۴

۴۶	۲-۱-۲-۳- وضعیت اتصال و همکاری دستگاه‌های مرتبط با مدیریت و پایش اراضی به سامانه مدیریت زمین
۴۸	۲-۱-۲-۷- داشبوردهای مدیریتی پایش اطلاعات کشور (پاک)
۴۹	۲-۱-۲-۸- سامانه پست الکترونیکی
۵۰	۲-۱-۲-۹- سامانه کارپوشه پیام‌ایران
۵۱	۲-۱-۲-۱۰- سامانه پیامکی ۴۰۴۰ و کد دستوری
۵۴	۲-۱-۲-۱۱- پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک کشور
۵۶	۲-۱-۲-۱۲- استقرار نظام مدیریت طرح/ پروژه
۵۸	۲-۱-۲-۱۳- بهره‌وری و تعالی سازمانی
۶۲	۲-۱-۲-۱۴- توسعه و پشتیبانی سامانه خدمات الکترونیک سازمان
۶۷	۲-۱-۲-۱۵- تعامل با سازمان‌های بین‌المللی
۶۷	۲-۱-۲-۱۵-۱- اجلاس سران برای جامعه اطلاعاتی (فرایند WSIS+20)
۷۲	۲-۱-۲-۱۵-۲- مؤسسه اینترنتی نام‌ها و شماره‌های تخصیص‌یافته (ICANN)
۷۵	۲-۱-۲-۱۵-۳- همکاری‌های دوجانبه
۷۸	۲-۲- امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات
۷۸	۲-۲-۱- معرفی حوزه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات
۷۸	۲-۲-۱-۱- مأموریت‌ها، اقدام‌ها و شاخص‌های سنجش عملکرد
۷۸	۲-۲-۱-۱-۱- مأموریت‌ها
۷۸	۲-۲-۱-۱-۲- اقدام‌های کلان و عملیاتی
۷۹	۲-۲-۲- شاخص‌های سنجش عملکرد
۸۲	۲-۲-۳- وضعیت عملکرد در پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث
۸۴	۲-۲-۴- وضعیت عملکرد در مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث
۸۵	۲-۲-۵- وضعیت عملکرد در اعتبارسنجی و مجوزدهی به تجهیزات و خدمات
۸۶	۲-۳- سیاست‌گذاری و اعتباربخشی
۸۶	۲-۳-۱- حوزه تنظیم‌گری و حمایت از کسب‌وکارهای دیجیتال
۹۰	۲-۳-۲- تنظیم‌گری پیام‌رسان‌های اجتماعی
۹۰	۲-۳-۲-۱- مزیت بخشی و حمایت فنی و زیرساختی از پیام‌رسان‌ها
۱۰۰	۲-۳-۲-۲- ایجاد قابلیت اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های بومی (MXB)
۱۰۲	۲-۳-۲-۳- تأسیس شرکت با موضوع "اطلاع‌رسانی به نهادهای عمومی و خدماتی از طریق پیام‌رسان‌ها"
	۲-۳-۲-۴- استفاده از ظرفیت پیام‌رسان‌های داخلی در رویدادهای ملی (انتخابات مجلس دوازدهم و ریاست جمهوری
۱۰۳	چهاردهم)

۱۰۶	۲-۳-۳-تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری
۱۰۶	۲-۳-۳-۱- تدوین ضابطه فنی اجرایی طراحی، ساخت و بهره‌برداری مراکز داده در دستگاه‌های دولتی
۱۰۹	۲-۳-۳-۲- پروژه شناسایی و پیش‌ارزیابی مراکز داده دولتی
۱۱۱	۲-۳-۳-۳- نظام ارزیابی و رتبه‌بندی مراکز داده خصوصی
۱۱۳	۲-۳-۳-۴- صدور شناسنامه برای مراکز داده ابری
۱۱۶	۲-۳-۳-۵- ارائه گواهینامه به دو آزمایشگاه مرجع ارزیابی خدمات مراکز داده و خدمات ابری
۱۱۷	۲-۳-۴-تنظیم‌گری حوزه نرم افزار
۱۱۷	۲-۳-۴-۱- صدور گواهی‌های حوزه مالکیت نرم‌افزار
۱۲۲	۲-۳-۵-تنظیم‌گری سکوها دیجیتال
۱۲۲	۲-۳-۵-۱- راه‌اندازی سندباکس تنظیم‌گری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
۱۲۵	۲-۳-۵-۲- پروژه طراحی و پیاده‌سازی سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی
۱۲۷	۲-۳-۵-۳- راه‌اندازی زیرساخت اینترنت ایمن برای کودکان و نوجوانان
۱۲۹	۲-۳-۵-۴- بازطراحی سامانه نوآفرین
۱۳۲	۲-۳-۵-۵- اعطای تسهیلات به کسب‌وکارهای حوزه اقتصاد دیجیتال
۱۳۴	۲-۳-۵-۶- برگزاری رویداد همگام با اربعین، همراه با فناوری
۱۳۷	۲-۳-۵-۷- مشارکت در بازاریابی و توسعه پلتفرم‌های خدمات و اقتصاد دیجیتال
۱۳۸	۲-۳-۵-۸- معرفی شرکت صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین
۱۴۱	۲-۳-۶- حکمرانی داده‌ها
۱۴۱	۲-۳-۶-۱- تدوین سند حکمرانی داده‌ها
۱۴۳	۲-۳-۶-۲- بازطراحی و پیاده‌سازی سامانه درگاه ملی کاتالوگ و مجموعه داده‌های باز
۱۴۵	۲-۴-محور عملیاتی مدیریت خدمات پایه
۱۴۵	۲-۴-۱-ماموریت در حوزه خدمات پایه و دارایی‌های دیجیتال
۱۴۶	۲-۴-۲- خدمات پایه
۱۴۷	۲-۴-۱-حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال
۱۵۰	۲-۴-۲- توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز
۱۵۶	۲-۴-۳- سیستم عامل
۱۵۸	۲-۴-۴- ارائه خدمات BaaS و MBaaS زیرساخت ابری یکپارچه برنامه‌ها
۱۵۸	۲-۴-۴-۱- تعریف کلی خدمات BaaS و MBaaS
۱۵۹	۲-۴-۴-۲- اهداف پروژه
۱۵۹	۲-۴-۵- ارائه خدمات مخازن منابع متن‌باز

۱۶۰	 ۲-۴-۲-۵-۱- اهداف پروژه
۱۶۰	 ۲-۴-۲-۵-۲- خروجی‌ها
۱۶۱	 ۲-۴-۲-۵-۳- مزایای پروژه
۱۶۱	 ۲-۴-۲-۵-۴- وضعیت مخزن
۱۶۴	 ۲-۴-۳- دارایی دیجیتال
۱۶۵	 ۲-۴-۳-۱- مدیریت کامل منابع ملی و بین‌المللی مورد استفاده در زیرساخت ارتباطی کشور
۱۶۵	 ۲-۴-۳-۱- سامانه مدیریت منابع عددی
۱۶۷	 ۲-۴-۳-۲- سامانه تعرفه ترجیحی
۱۷۰	 ۲-۴-۳-۳- کمیته مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام‌های دامنه
۱۷۱	 ۲-۴-۳-۴- توسعه و مدیریت IPv6 در شبکه IP کشوری
۱۷۱	 ۲-۴-۳-۴-۱- مدیریت و راهبری گذر به IPv6 در شبکه IP کشوری
۱۷۵	 ۲-۴-۳-۴-۲- استقرار شبکه مستقل IPv6 در شرکت مخابرات ایران
۱۷۹	 ۲-۴-۳-۵- مدیریت نام‌های دامنه
۱۷۹	 ۲-۴-۳-۵-۱- ایجاد شبکه آینه از سرویس دهنده‌های ریشه جهانی
۱۷۹	 ۲-۴-۳-۵-۲- ایجاد شبکه DNS بومی
۱۸۱	 ۲-۴-۳-۶- سامانه مدیریت خدمات نام دامنه
۱۸۳	 ۲-۴-۳-۷- حکمرانی اینترنت سامانه

فهرست نمودار

- نمودار ۱: درصد تحقق سهم سازمان فناوری اطلاعات ایران در اهداف تعیین شده شبکه ملی اطلاعات ۲۰
- نمودار ۲: روند رو به رشد کاربران در ورود به پنجره واحد ۲۶
- نمودار ۳: وضعیت اتصال دستگاه‌های اجرایی ۲۷
- نمودار ۴: وضعیت گذرگاه خدمات دولت GSB ۳۵
- نمودار ۵: وضعیت گذرگاه خدمات دولت PGSB ۳۷
- نمودار ۶: وضعیت آماری سامانه پست الکترونیکی ۴۹
- نمودار ۷: وضعیت آماری سامانه کارپوشه پیام‌ایران ۵۱
- نمودار ۸: وضعیت آمار سامانه پیامکی ۴۰۴۰ ۵۳
- نمودار ۹: وضعیت ارائه خدمات سازمان بر اساس نوع خدمت ۶۶
- نمودار ۱۰: استقبال نامزدها در استفاده از خدمات پیام‌رسان داخلی به تفکیک هر استان در انتخابات دوره دوازدهم مجلس شورای اسلامی ۱۰۵
- نمودار ۱۱: مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی تأیید فنی ۱۲۱
- نمودار ۱۲: مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی احراز اصالت ۱۲۱
- نمودار ۱۳: رشد بکارگیری نرم افزارهای آزاد / متن‌باز در کشور در اثر اقدامات انجمن نرم‌افزارهای آزاد / متن‌باز ۱۵۱
- نمودار ۱۴: آخرین وضعیت بروزرسانی توزیع‌های لینوکسی مخزن بومی ۱۶۴
- نمودار ۱۵: آخرین وضعیت بروزرسانی بسته‌های مطرح در مخزن بومی ۱۶۴
- نمودار ۱۶: آمار ASN در کشور ۱۶۷
- نمودار ۱۷: آدرس‌های IPهای تأیید شده ۱۶۹
- نمودار ۱۸: آمار تعداد کاربران IPها به تفکیک تحقیقی و حقوقی ۱۶۹
- نمودار ۱۹: رشد پیاده‌سازی IPv6 در سه سال اخیر ۱۷۴
- نمودار ۲۰: اختصاص آدرس‌های IPv6 به LIRهای کشور ۱۷۵

فهرست جداول

جدول ۱: وضعیت اتصال دستگاه‌های اجرایی به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند	۲۷
جدول ۲: آمار کلان پنجره ملی خدمات دولت هوشمند	۲۹
جدول ۳: وضعیت دسترسی به خدمات در پنجره ملی خدمات دولت هوشمند	۳۰
جدول ۴: گزارش عملکرد کارگروه تعامل‌پذیری	۳۲
جدول ۵: تعداد تراکنش‌ها (رشد ۷۸۰ درصدی استعلامات الکترونیکی نسبت به دوسال قبل از دولت سیزدهم)	۳۳
جدول ۶: فهرست خدمات کلان ارائه شده ابر دولت	۳۸
جدول ۷: کارنامه بهره‌وری سازمان در سال ۱۴۰۱	۶۰
جدول ۸: کارنامه بهره‌وری سازمان در سال ۱۴۰۲	۶۱
جدول ۹: روند حضور هیات‌های ایرانی در اجلاس‌های (Forum) سالانه اجلاس سران جامعه اطلاعاتی (WSIS)	۷۱
جدول ۱۰: شاخص‌های سنجش عملکرد اقدام‌های عملیاتی حوزه امنیت در سازمان	۷۹
جدول ۱۱: آمار عملکردی در پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث	۸۲
جدول ۱۲: آمار عملکردی در مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث	۸۴
جدول ۱۳: آمار عملکردی در اعتبارسنجی و مجوزدهی به تجهیزات و خدمات امنیت	۸۵
جدول ۱۴: فهرست خدمات ارائه شده روی پیام‌رسان‌های داخلی	۹۳
جدول ۱۵: آمار استفاده نامزدهای دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی از پیام‌رسان‌های داخلی	۱۰۴
جدول ۱۶: شناسایی و پیش‌ارزیابی مراکز داده دولتی	۱۱۰
جدول ۱۷: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم‌افزار سال ۱۴۰۰	۱۱۹
جدول ۱۸: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم‌افزار سال ۱۴۰۱	۱۱۹
جدول ۱۹: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم‌افزار سال ۱۴۰۲	۱۲۰
جدول ۲۰: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم‌افزار سال ۱۴۰۳	۱۲۰
جدول ۲۱: مقایسه خدمات بوم‌واره نوآفرین (از شهریور ۱۴۰۰ تاکنون و قبل از آن)	۱۳۱

جدول ۲۲: گزارش عملکرد شرکت‌های منتخب در ایام اربعین سال ۱۴۰۲	۱۳۵
جدول ۲۳: آمار عملکردی صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین	۱۳۹
جدول ۲۴: شاخص‌های عملکردی صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین	۱۴۰
جدول ۲۵: تکالیف دستگاه‌های متولی در آیین‌نامه حمایت از کسب و کارها و سکوهاى اقتصاد دیجیتال	۱۴۸
جدول ۲۶: بکارگیری نرم افزارهای آزاد / متن‌باز با پشتیبانی شرکت‌های دانش‌بنیان	۱۵۲
جدول ۲۷: خدمات نرم افزاری انجمن نرم‌افزارهای آزاد / متن‌باز	۱۵۳

- شکل ۱- ساختار و تشکیلات سازمان فناوری اطلاعات ایران ۱۵
- شکل ۲- معماری مرجع توسعه دولت هوشمند ۲۳
- شکل ۳- گام‌های تحقق هوشمندسازی خدمات و پنجره ملی ارائه خدمات ۲۴
- شکل ۴- مواد آیین‌نامه بند ج تبصره ۷ بودجه ۱۴۰۲ ۲۵
- شکل ۵- وضعیت درگاه ملی مجوزهای کسب و کار ۴۰
- شکل ۶- درگاه صدور مجوزهای متقاضیان زمین ۴۴
- شکل ۷- آخرین وضعیت سامانه پنجره واحد زمین ۴۵
- شکل ۸- میزان تحقق پروژه بر مبنای درصد پیشرفت نهایی کلان موضوعات ۴۸
- شکل ۹- شمایی از فرآیند پیام‌ایران ۵۰
- شکل ۱۰- درگاه پایش جامعه اطلاعاتی کشور ۵۵
- شکل ۱۱- مدل مفهومی سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی ۵۸
- شکل ۱۲- اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌ها ۱۰۱
- شکل ۱۳- آخرین وضعیت کانال‌های رسمی نامزدهای چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در پیام‌رسان‌های داخلی ۱۰۵
- شکل ۱۴- اینفوگرافی پراکندگی لایه‌های خدمات ابری در کشور ۱۱۴
- شکل ۱۵- نمای تفکیک لایه‌های ابری فعال در کشور ۱۱۴
- شکل ۱۶- تفکیک لایه‌های ابری فعال در کشور ۱۱۵
- شکل ۱۷- نمونه شناسنامه صادر شده ۱۱۶
- شکل ۱۸- گام‌های بررسی طرح‌ها در محیط آزمون تنظیم‌گر بخشی وزارت فاوا ۱۲۵
- شکل ۱۹- نمای سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی ۱۲۷
- شکل ۲۰- مدل مفهومی پرداخت حوزه کودک و نقش بازیگران در آن ۱۲۸
- شکل ۲۱- مولفه‌های حکمرانی داده‌ها ۱۴۲
- شکل ۲۲- مقایسه Backend و Frontend و نمایش عملکردهای آنها ۱۵۸

شکل ۲۳- فهرست توزیع های لینوکسی موجود در مخزن	۱۶۲
شکل ۲۴- زبان های برنامه نویسی موجود در مخزن	۱۶۲
شکل ۲۵- برخی از مهمترین بسته های مطرح موجود در مخزن	۱۶۳
شکل ۲۶- استفاده کاربران از IPv6 در ایران	۱۷۳
شکل ۲۷- وضعیت استقرار IPv6 در ایران	۱۷۴
شکل ۲۸- همبندی شبکه مستقل IPv6 در شرکت مخابرات ایران	۱۷۸
شکل ۲۹- همبندی شبکه DNS بومی کشور	۱۸۱
شکل ۳۰- مدیریت خدمات نام دامنه	۱۸۳

سخن آغازین

گسترش و پیشرفت پرشتاب فناوری اطلاعات و ارتباطات در دهه‌های اخیر و نقش آن در زیرساخت‌های اساسی کشور، تاثیر به‌سزایی بر ابعاد اقتصادی، سیاسی، علمی و فناورانه، فرهنگی، اجتماعی، دفاعی و نظامی، امنیتی و ... داشته است. تسهیل و تسریع روند رشد و توسعه صنعت فاوا، علاوه بر تداوم در نوآوری و بهبود رویه‌ها می‌تواند افزایش فرصت‌های اقتصادی، تجاری، سرمایه‌گذاری و در نهایت ارتقاء و بهبود سطح رفاه و زندگی شهروندان را به ارمغان آورد.

در شرایط امروز جهان، لزوم درک و شناخت بهتر و عمیق‌تر تحولات دنیای فناوری و اتخاذ سیاست‌های هماهنگ و مؤثر جهت مشارکت فعال در جامعه فناوری اطلاعات و ارتباطات به‌عنوان گزینه‌ای راهبردی پیش‌روی سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشور مطرح است.

در این راستا سازمان فناوری اطلاعات ایران در ایفای نقش چند وجهی خود سیاست و راهبرد خود را در محورهای ۴ گانه: سیاست‌گذاری و تنظیم روابط ذینفعان کلان در حوزه فناوری اطلاعات، ارائه خدمات پایه و کلان ملی، برقراری و نظارت بر تامین امنیت فضای تولید و تبادل داده و ارائه هوشمند و متناسب خدمات دولت مبتنی بر نیاز مردم انتخاب و ترسیم نموده است.

از یک سو از ابتدای شروع به کار، دولت سیزدهم براساس سند تحول دولت مردمی و مبتنی بر تغییر پارادایم دولت به عنوان سکو (GaaS) تلاش کرده است، چرخش راهبردی در کیفیت و سرعت تحول دیجیتال دستگاه‌های اجرایی کشور را شکل دهد و با ایجاد پنجره ملی خدمات دولت هوشمند خدمات دولت را با کیفیت و در شأن مردم ارائه نماید. از سوی دیگر در بازه زمانی ۱۰۰۰ روزه اخیر از منظر تنظیم‌گری و سیاست‌گذاری و حمایت از کسب‌وکارهای دیجیتالی اقدامات وسیعی در قالب ۵ محور تنظیم‌گری پیام‌رسان‌های اجتماعی، تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری، تنظیم‌گری حوزه نرم‌افزار، تنظیم‌گری سکوها دیجیتال و حکمرانی داده‌ها صورت پذیرفته است.

شاید اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های داخلی را بتوان از مهم‌ترین اقدامات حمایتی هم‌افزایی سکوها ارتباطی کشور دانست که این قابلیت برای اولین بار در سطح ملی و مبتنی بر آخرین پروتکل‌های استاندارد و امن، پیاده‌سازی شد.

جهت تسهیل‌گری کسب‌وکارهای دیجیتال، اعطای تسهیلات تبصره ۱۸ به کسب‌وکارهای فعال در سکوها داخلی، اعطای معافیت مالیاتی به کسب‌وکارهای فعال در بستر سکوها داخلی، راه‌اندازی محیط آزمون (سندباکس) و... صورت پذیرفته است. در حوزه تنظیم‌گری زیرساخت‌های اطلاعاتی در مراکز داده و خدمات ابری و تنظیم‌گری صنعت نرم‌افزار به تسریع و چابک‌سازی فرایند صدور تاییدیه فنی و گواهی سلامت نرم‌افزار می‌توان اشاره نمود.

تدوین سند نظام حکمرانی داده کشور به عنوان یک سند مرجع برای سایر نظامات و بخش‌های مرتبط با سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی، از دیگر افتخارات این دوره بشمار می‌رود.

در حوزه خدمات پایه و دارایی‌های دیجیتال نیز سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان کارگزار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در اجرای اسناد بالادستی در حوزه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات کلیه نیازهای زیرساختی و منابع لازم شبکه از قبیل آدرس‌های عددی نسخه‌های ۴ و ۶ (IP)، نام‌های دامنه، و... شامل کلیه خدمات BaaS^۲، خادم‌های نام دامنه (DNS)، NTP و خدمات مخازن نرم‌افزاری و... را برای کارکرد صحیح، پایدار و امن کاربردها در شبکه ملی اطلاعات فراهم نموده است. این خدمات سبب کاهش وابستگی شبکه ملی اطلاعات به خدمات پایه شرکت‌های انحصاری، افزایش خوداتکایی و پایداری خدمات در شبکه ملی اطلاعات، مهندسی مدیریت منابع شبکه و تضمین استمرار و پایداری کسب‌وکارهای خصوصی بر بستر شبکه می‌گردد.

در نهایت سازمان فناوری اطلاعات ایران در حوزه تامین امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات، اجرای سه مأموریت را در سطح ملی بر عهده دارد که شامل «پیش‌گیری و مقابله با حوادث فضای مجازی» در حوزه دستگاه‌های غیرزیرساختی، «مصون‌سازی، کاهش آسیب‌پذیری، افزایش تاب‌آوری و پیش‌گیری و مقابله با

حوادث» در حوزه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات، «اعتبارسنجی تجهیزات و خدمات شبکه ملی اطلاعات» در حوزه صنعت امنیت کشور، شامل ارائه‌دهندگان خدمات امنیت، تولیدکنندگان محصولات بومی و واردکنندگان محصولات خارجی است که بخش مهمی از آن به‌صورت مشترک بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و مرکز مدیریت راهبردی افتا قرار گرفته است. امید است عملکرد سازمان در ۱۰۰۰ روز خدمت که در این گزارش ارائه می‌شود گام کوچکی در راستای انجام وظایف مطلوب و خدمتگذاری به مردم عزیز کشورمان باشد.

محمد خوانساری

معاون وزیر و رئیس سازمان

فناوری اطلاعات ایران

یک شهریور ۱۴۰۳

فصل اول : معرفی سازمان

۱-۱- خلاصه مدیریتی

سازمان فناوری اطلاعات در راستای ایفای نقش حاکمیتی و به عنوان بازوی اجرایی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در حوزه توسعه دولت هوشمند در لایه زیرساخت ارتباطی (شبکه ملی اطلاعات، مراکز داده، ابر دولت و ابر عمومی و خصوصی) و در ایجاد و توسعه سکوهای زیرساختی و خدمات پایه مشترک و نیز بسط و گسترش پنجره واحد خدمات دولت هوشمند در ارائه خدمات دولتی و... برای آحاد مردم نقش آفرینی موثر داشته و دارد. به عبارت دیگر وضع مقررات، قوانین و استانداردها از یک سو و سیاست گذاری جهت تحقق اهداف شبکه ملی اطلاعات در لایه های مختلف خدمات از سوی دیگر توسط این سازمان انجام شده است که ضمن رصد و پایش میزان تحقق اهداف در قالب شاخص های کمی و کیفی از فرهنگ سازی و آگاهی بخشی غافل نبوده است. تحقق هوشمندسازی خدمات و پنجره ملی، خود گواهی بر هدفمندسازی و تحقق ۲۰ پروژه پیشران دولت هوشمند است.

به روایت آمار در حال حاضر حدود ۹۹٪ دستگاه های مشمول، به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند متصل شده اند و ۱۰۰٪ خدمات دستگاه ها در پنجره خدمات دستگاهی، ارائه و دسترسی به ۷۵٪ خدمات دولتی در پنجره ملی دولت هوشمند فراهم شده است. حذف استعلامات کاغذی و ارائه الکترونیکی آن، ارائه بیش از ۲۰٪ خدمات به صورت هوشمند که به افزایش ۲۰ درصدی شاخص رضایت خدمت گیرندگان انجامید و ثبت نام بیش از ۴۷/۵ میلیون ایرانی دریافت کننده خدمات و نیز دانش آموزان از طریق کارپوشه والدین، روند رو به رشد کاربران این حوزه از خدمات دولت بر بستر شبکه ملی اطلاعات را نشان می دهد که سبب خلق تجربه متمایزی از رفتار مردم در تعامل با دولت و حکمرانی داده را به تصویر می کشد.

مرکز ملی تبادل اطلاعات با ایجاد دو بستر و گذرگاه خدمات دولت (GSB) و گذرگاه خدمات عمومی دولت (PGSB) ارتباط میان نهادهای خدماتی اعم از دولتی و خصوصی را فراهم ساخته و از این منظر از ابتدای دولت سیزدهم تا تیرماه ۱۴۰۳ رشدهای ذیل محقق شده است:

✓ افزایش تعداد سرویس های ارائه شده در مرکز ملی تبادل اطلاعات از ۱۱۷۱ به ۳۳۱۴

✓ افزایش تعداد تراکنش تبادل شده از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات از ۳,۴۰۳,۶۷۲,۶۳۳ به

۲۳,۲۳۲,۷۲۵,۵۶۵.

همچنین با هدف افزایش امنیت سامانه‌ها و داده‌های دولت و افزایش تعامل‌پذیری زیرساخت‌های دولت هوشمند پروژه استقرار کامل ابر دولت هوشمند در دستور کار دولت سیزدهم بوده است.

تامین زیرساخت‌های فنی اعم از سخت‌افزار و نرم‌افزار درگاه ملی مجوزهای کسب و کار و پنجره واحد مدیریت زمین با هدف پیشگیری از مفاسد زمین‌خواری و ساماندهی نحوه ارائه خدمات حوزه زمین و ساختمان از دیگر دستاوردهای این دولت بوده که در متن گزارش به تفصیل به آن پرداخته شده است.

امروزه سامانه پایش اراضی کشور در ۳۱ استان کشور و با هدف پوشش ۵ پهنه آسیب‌پذیر به بهبود ۴۵ درصدی، در دقت شناسایی تخلفات در سال ۱۴۰۲ منجر گردید.

سامانه کارپوشه پیام‌ایران با اتصال ۱,۵ میلیون کاربر و ۱۶۰ دستگاه متصل، ۲۷۹ میلیون تراکنش را در کارنامه خود ثبت نموده و ۵۰۸ میلیون تراکنش در سامانه‌های کد دستوری و بیش از ۴ میلیارد تراکنش پیامک‌های ارسال شده از دیگر دستاوردهای این بخش از خدمات دولت هوشمند بوده است.

پیاده‌سازی نظام‌نامه آمار رسمی و اهتمام به پیاده‌سازی چارچوب مدیریت کیفیت آن و برگزاری نهمین دوره پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و پیاده‌سازی متدولوژی پایش شاخص‌های توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات استانی، پیاده‌سازی تدریجی و استقرار نظام مدیریت پروژه و سامانه‌سپاری و ایجاد پایگاه‌های اطلاعاتی مدیریت جامع طرح و پروژه سازمانی را از دیگر اقدامات مهم در طول سالیان اخیر به‌ویژه در دولت سیزدهم می‌دانیم.

از منظر بهره‌وری و تعالی سازمانی کسب امتیاز ۶۷ در کارنامه بهره‌وری سال ۱۴۰۱ و ۷۰,۹۸ در سال ۱۴۰۲ و کسب رتبه دوم دستگاهی در بین مجموعه‌های تابعه وزارت از دیگر دستاوردهای سالیان اخیر بوده است.

راه‌اندازی و توسعه میز خدمت سازمان از طریق سامانه خدمات الکترونیک سازمان و ارائه ۳۴ خدمت به‌صورت یکپارچه و کاملاً الکترونیکی از طریق پنجره واحد خدمات سازمان در اتصال به پنجره ملی خدمات هوشمند و هوشمندسازی ۲۳ درصد خدمات سازمان و ارائه ۱۶ مجوز از طریق درگاه ملی مجوزهای کشور، راه‌اندازی

مرکز تماس و سیستم یکپارچه تیکتینگ سازمان بصورت یکپارچه از دیگر خدمات سازمان به ذینفعان کشوری است.

سازمان فناوری اطلاعات ایران در حوزه امنیت فضای مجازی و تبادل اطلاعات بیش از ۱۸ اقدام عملیاتی در قالب دو کلان اقدامات پیشگیرانه از وقوع حملات و حوادث فضای مجازی و مقابله با حملات را در دستور کار خود داشته است. حوزه‌های مأموریتی دستگاه‌های غیر زیرساختی و خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و اعتبارسنجی‌های مرتبط در حوزه صنعت امنیت کشور برای ارائه‌دهندگان خدمات و تولیدکنندگان محصولات بومی و واردکنندگان محصولات خارجی و همین‌طور شناسایی موردی آسیب‌پذیری، ارزیابی امنیتی و بازرسی میدانی، شناسایی اقدام‌های مخرب و هشداردهی‌ها و اقدامات واکنش‌گرایانه نظیر مقابله برخط با حملات و رسیدگی به حادثه از راه دور و پیجویی حوادث و نیز اعتبار سنجی و ارزیابی امنیتی از دیگر اقدامات سازمان بوده که آمار عملکردی آن به تشریح در گزارش ذکر شده است.

از منظر تنظیم‌گری و حمایت از کسب‌وکارهای دیجیتال (رقومی) افزایش کاربران فعال ماهانه پیام‌رسان‌های داخلی (افزایش سه برابری کاربران) نسبت به ابتدای دولت و افزایش ترافیک مصرفی آنان و ایجاد مزیت‌های رقابتی و امکان اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های داخلی برای اولین بار در سطح ملی (با استفاده بیش از ۲,۵ میلیون کاربر از این امکان) از دیگر دستاوردهای حمایتی از پیام‌رسان‌ها بوده است. در زمینه تسهیل‌گری کسب‌وکارهای دیجیتال می‌توان به دوبرابر شدن تعداد کسب‌وکارهای فعال در سکوها داخلی اشاره کرد.

اعطای شناسنامه به فعالان حوزه مراکز داده و ارائه‌دهندگان خدمات ابری (۱۶ شرکت ارائه دهنده خدمات ابری)، صدور ۵۰۰ مجوز نرم‌افزاری، کاهش زمان صدور مجوزهای و گواهی تاییدیه فنی و گواهی سلامت نرم‌افزار به ترتیب ۲۵٪ و ۵۳٪، تدوین سند نظام حکمرانی داده کشور، ارائه طرح اینترنت کودک را از مصادیق تنظیم‌گری این صنعت می‌توان برشمرد که در گزارش در قالب حوزه‌های ۵ گانه تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری، نرم‌افزار حکمرانی داده، پیام‌رسان‌های اجتماعی و سکوها دیجیتال به آن پرداخته‌ایم.

تقویت زیرساخت‌های فنی، مزیت بخشی به پیام‌رسان‌های داخلی، ایجاد امکان تماس بیرونی (Call out) بین پیام‌رسان‌ها و اپراتورهای ارتباطی (ثابت و سیار) و اتصال متقابل و تصویب و اجرای آیین نامه حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای داخلی اقتصاد دیجیتال سبب رشد ۴ و ۱۳ برابری مصرف ترافیک در پیام‌رسان‌های روبیکا و ایتا از یک‌سو و رشد ۳ و ۱۰ برابری تعداد کاربران فعال در دو پیام‌رسان ذکر شده در دولت سیزدهم بوده است.

در راستای اجرای طرح‌های Rich Communication Services در کشور، تاسیس شرکت با مشارکت بخش خصوصی به جهت توسعه خدمات مرکز تبادل پیام از دیگر اقدامات جاری سازمان با مشارکت اپراتورها، بانک‌ها و پیام‌رسان‌های داخلی بوده است.

در پروژه شناسایی و پیش ارزیابی مراکز داده دولتی، از بین ۸۰ مرکز داده دولتی شناسایی شده، ۱۸ مرکز بازدید و به ۱۴ مرکز شناسنامه ارائه شده است.

همچنین از بین ۱۳ مرکز داده بخش خصوصی که به صورت اختیاری متقاضی ارزیابی بوده‌اند ۷ مرکز داده به تنهایی در سال ۱۴۰۲ رتبه‌بندی شده‌اند.

با تدوین شاخص‌های ارزیابی ابری در اواخر سال ۱۴۰۲، ارزیابی ۳۱ شرکت ابری انجام که ۲۰ شرکت حائز دریافت شناسنامه شده و دو آزمایشگاه مرجع ارزیابی خدمات ارزیابی خدمات مراکز داده و خدمات ابری شناسنامه خود را از سازمان فناوری اطلاعات ایران دریافت نموده‌اند.

گزارش عملکرد سازمان در زمینه صدور گواهی مالکیت نرم‌افزار در دو سال ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ و فصل اول ۱۴۰۳ مبین افزایش تعداد و کاهش میانگین زمان بررسی است. میانگین زمان صدور گواهی تاییدیه فنی از ۱۶۹ به ۳۵ روز و میانگین زمان صدور گواهی احراز اصالت نرم‌افزار از ۹۳ به ۱۹ روز نمایانگر کاهش محسوس و در خور تأمل می‌باشد.

در حوزه تنظیم‌گری سکوها دیجیتال می‌توان به راه‌اندازی سندباکس تنظیم‌گری برای کسب‌وکارهای مرتبط با فناوری نوظهور، کسب‌وکارهای حوزه خدمات مرتبط با تکالیف وزارت متبوع اشاره داشت.

همچنین راه‌اندازی سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی و طراحی شاخص‌های ارزیابی وضعیت پیام‌رسان‌ها، شبکه‌های اجتماعی، کسب و کارها بر توانایی تصمیم‌گیری سریع و تدوین استراتژی‌های میان‌مدت و بلندمدت بر پایه‌ی اطلاعات جامع و صحیح نقطه‌ای حیاتی برای مدیران خواهد افزود.

راه‌اندازی زیرساخت اینترنت ایمن برای کودکان و نوجوانان، با ایجاد اپلیکیشن نظارت والدینی با بیش از ۹۰۰۰ نصب، شناسایی شرکت‌های فعال در اکوسیستم کودک و نوجوان، طراحی مدل مفهومی احراز هویت کودک در فضای مجازی و تکمیل زنجیره ارزش و پرداختن به نقش بازیگران از دیگر موفقیت‌های این زمینه می‌باشد. بازطراحی سامانه نوآفرین به پذیرش بیش از ۲۵۲۳ ثبت‌نام کننده در طول دوره دولت سیزدهم و ارائه ۵۲۰ خدمت و ارائه ۴۵۴ گواهی‌نامه در این مدت منجر شده است.

همچنین در اعطای تسهیلات به کسب‌وکارهای حوزه اقتصاد دیجیتال ۸ درصد درخواست‌های واصله جهت دریافت تسهیلات تایید شده است.

سازمان فناوری اطلاعات ایران در برگزاری رویداد همگام با اربعین، همراه با فناوری به تجمیع خدمات مرتبط با اربعین در قالب یک ابر اپلیکیشن به تسهیلات سفر زائرین اربعین حسینی با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات در حوزه‌های پرداخت یاری، پیام‌رسانی و حمل و نقل پرداخته است.

با معرفی شرکت صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین و گسترش دایره خدمات آن در سال ۱۴۰۲ این شرکت برای اولین بار توانست مدیریت یک صندوق جسورانه بورسی را بر عهده گرفته و در سازمان بورس و اوراق بهادار مطرح گردد.

نهایتاً با بازطراحی سامانه درگاه ملی کاتالوگ و مجموعه داده‌های باز با بیش از ۸,۰۰۰ دیتاست گردآوری شده و با افزایش میزان مشارکت دستگاه‌ها در بارگذاری دیتاست‌های مرتبط به سهولت دسترسی، تسریع و بهبود قابلیت جستجو دست یابد.

یکی از مهمترین وظایف این سازمان به عنوان کارگزار وزارت متبوع انجام نقش وزین در حوزه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و دارایی‌های دیجیتال آن برای تامین نیازهای زیرساختی و منابع لازم آن می‌باشد. این مهم

برای کارکرد صحیح، پایدار و امن کاربردها و خدمات در شبکه اعم از خدمات BaaS خادم‌های نام دامنه NTP و خدمات مخازن نرم‌افزاری می‌باشد.

در راستای کاهش وابستگی شبکه ملی اطلاعات به خدمات پایه شرکت‌های انحصاری و افزایش خوداتکایی و پایداری خدمات و مهندسی و مدیریت منابع شبکه و در نتیجه تضمین استمرار و پایداری کسب‌وکارهای خصوصی بر این بستر اقدامات مهمی انجام شده که به برخی از آن می‌پردازیم.

حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال، ایجاد مرکز تماس و پشتیبانی، تدوین شاخص‌های ارزیابی سکوها داخلی و ارزیابی آن و توسعه و بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن‌باز به رشد بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز در کشور منجر گردیده است.

رشد ۶ برابری در تعداد سازمان‌ها و شرکت‌های فعال در این حوزه، ۱۱ برابری در بکارگیری نرم‌افزارها از اثرات اقدامات ترویجی سازمان فناوری اطلاعات ایران و انجمن نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز بوده است. فهرست سازمان‌ها و شرکت‌های خصوصی که به استفاده از نرم افزارهای کاربردی مذکور روی آورده‌اند، اهمیت ترویج این مقوله را بیان می‌نماید.

طرح ایجاد شرکت برای توسعه سیستم عامل داخلی گوشی‌های تلفن همراه با استفاده از ظرفیت سازمان توسعه‌ای از دیگر اهداف سازمان در دولت سیزدهم بوده که امید است با شتاب بیشتری این مسیر پیموده شود. ارائه خدمات بک‌اند BaaS, MBaaS به عنوان مدل خدمات ابری قابل ارائه به برنامه‌نویسان و توسعه‌دهندگان برنامه‌های خدمات کاربردی از دیگر اقدامات مهم سازمان برای بومی‌سازی خدمات‌های عرضه شده توسط بسترهای خارجی و در نتیجه استقلال خدمات پایه از بسترهای خارجی و افزایش قابلیت اطمینان می‌باشد. ارائه خدمات مخازن منابع متن‌باز به ایجاد سازوکارهای بی‌اثرسازی محدودیت‌های خارجی، استفاده از ترافیک داخلی برای افزایش سرعت دسترسی به آن و کاهش هزینه‌های بروزرسانی می‌انجامد.

دارایی‌های دیجیتال به عنوان منابع ملی و بین‌المللی مورد استفاده در زیرساخت ارتباطی کشور شامل منابع عددی و نام‌های دامنه استفاده شده در شبکه داخلی کشور مورد اهتمام سازمان فناوری اطلاعات بوده و در این زمینه راه‌اندازی سامانه مدیریت منابع عددی (آدرس‌های IP و شماره‌های AS تخصیص داده شده به کشور)

ثبت و نگهداری اطلاعات LIRها و تهیه منابع آدرس‌های عددی و ثبت اطلاعات میزبانی تا کاربر نهایی و راه‌اندازی سامانه تعرفه ترجیحی به دارندگان ترافیک داخلی از مهمترین اقدامات جاری سازمان در این حوزه عملیاتی می‌باشد.

از اهم اقدامات کمیته مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام‌های دامنه به تنظیم سندگذر به IPv6 و دستورالعمل آن و پیگیری ایجاد شبکه مستقل و طرح آدرس‌دهی آن و نیز توسعه و مدیریت و راهبری گذر به IPv6 در سطوح شبکه‌های دسترسی، مراکز داده، میزبانی، برنامه‌های کاربردی و محتوا، کاربران انتهایی شبکه و سرویس‌های شبکه می‌توان اشاره کرد.

بر اساس داده‌های اطلاعاتی میزان پیاده‌سازی کلی IPv6 در کشور ۳۹ درصد تعیین شده است که در سه سال اخیر رشد دو برابری را شاهد بوده است (از ۱۳ به ۳۹).

در بخش مدیریت نام‌های دامنه به ایجاد شبکه آینده‌ای از سرویس دهنده‌های ریشه جهانی، ایجاد شبکه DNS بومی در ۵ سایت با ظرفیت پاسخگویی به ۱۰۰,۰۰۰ پرس‌وجو برای هر سایت در ثانیه در (تهران مرکز انقلاب اسلامی، مرکز امام و در مراکز SC2 شهرهای شیراز، تبریز و مشهد) می‌توان اشاره داشت. نهایتاً در حوزه حکمرانی اینترنت این سازمان به همکاری با نهادها و موسسات بین‌المللی و حضور موفق در اجلاس‌های بین‌المللی پرداخته که گزارش تفصیلی آن در این کتاب آمده است.

از استقرار دولت سیزدهم و تدوین سند تحول دولت مردمی و توجه ویژه ریاست جمهور فقید شهید و تاکید وزیر محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات به تسريع در تکميل شبکه ملي اطلاعات و گسترش خدمات پايه الکترونيکی به عنوان پيشران اقتصاد کشور، توسعه بازار فناوری اطلاعات و تسهيل کردن زمينه فعاليت شرکت های خصوصي در حوزه فاوا، بازيبنی برنامه های جاری سازمان فناوری اطلاعات ايران با هدف ارتقای کمی و کيفی فعاليت ها با رویکرد اقتصادپذير شدن فعاليت ها و سرويس محور شدن اقدامات، بسط عدالت از طريق ارائه خدمات هوشمند، ارائه سرويس های محتوای داخلی، ایجاد و توسعه زیرساخت امن و پايدار در تمامی ارکان دولت و جامعه آغاز گردید.

به این جهت در اولین قدم بر اساس اساسنامه، احکام قانونی مرتبط به سازمان در برنامه ششم توسعه، اسناد بالادستی و محورهای مورد تمرکز دولت و وزارتخانه انجام و سپس با دسته بندی این برنامه ها از ابعاد مختلف مسئولیت اجرا (حمایتي، مشارکتی و مستقیم) و نیز منشأ منابع مالی (منابع عمومی، منابع سازمانی) سعی شد تصویر روشنی از چگونگی اجرای مأموریت های سازمان بدست آید. حاصل این تلاش، مأموریت های سازمان در قالب ۴ گروه اصلی که به آنها مأموریت های سازمانی می گوئیم به شرح زیر تبیین و نهایی گردید.

۱) حمایت از ایجاد و توسعه دولت هوشمند

۲) رصد و تامین امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات

۳) تنظیم گری و توسعه سکوی های دیجیتال

۴) توسعه خدمات پایه و دارایی های دیجیتال

۱-۳- سازمان در یک نگاه

سازمان فناوری اطلاعات در راستای اجرای سیاست‌های ابلاغی مقام معظم رهبری در حوزه فناوری اطلاعات و اقتصاد مقاومتی و همچنین به منظور اجرای احکام قانون برنامه ششم توسعه و دستیابی به اهداف مورد نظر در این برنامه و به عنوان بازوی توانمند اجرای وظایف حاکمیتی وزارت در حوزه فناوری اطلاعات با هدف کاهش مراجعات حضوری مردم به دستگاه‌های اجرایی، افزایش شفافیت اطلاعاتی، صرفه‌جویی در هزینه‌های خدمات و افزایش رفاه عمومی آحاد جامعه، محورهای راهبردی خود را بشرح ذیل تعریف نموده است.

۱) محور دولت الکترونیکی

۲) محور امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات

۳) محور کسب و کارهای دیجیتال

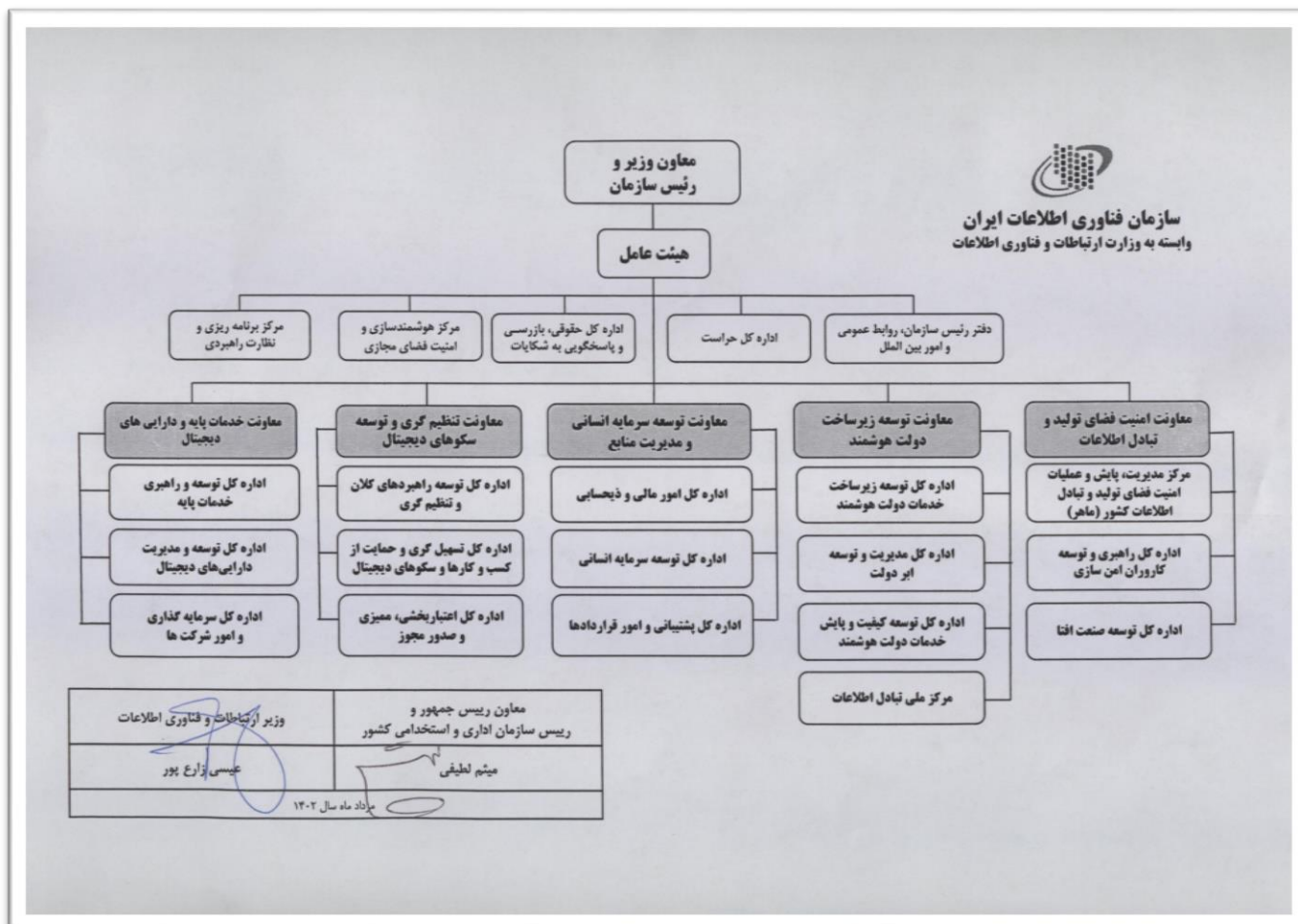
۴) محور مدیریت خدمات پایه

۱-۴- تاریخچه سازمان

سازمان فناوری اطلاعات در سال ۱۳۶۹ با نام شرکت تولید فیبر نوری و برق خورشیدی تاسیس شد (مصوبه هیأت وزیران) و امور داده‌ها از شرکت مخابرات ایران به این شرکت منتقل گردید.

سازمان فناوری اطلاعات ایران از سال ۱۳۷۱ در قالب مجری طرح دیتا و سپس امور ارتباطات دیتا در زیر بخش شرکت مخابرات ایران آغاز بکار نمود و براساس مصوبه مورخ ۸۲/۴/۲۴ شورای عالی اداری، امور ارتباطات دیتا به شرکت ارتباطات داده‌ها تبدیل شد که اساسنامه آن در تاریخ ۸۳/۵/۱۴ با هدف «مدیریت، ساماندهی، ایجاد، توسعه، تامین، نظارت، نگهداری و بهره‌برداری شبکه ارتباطات داده‌ها و ارائه خدمات ارزش افزوده آن به منظور تحقق طرح‌ها و برنامه‌های مصوب شرکت مخابرات ایران» به تصویب هیأت محترم وزیران رسید و در تاریخ ۸۴/۵/۵ به شرکت فناوری اطلاعات تغییر نام داد. این شرکت در تاریخ ۸۶/۵/۲۱ طی مصوبه هیئت وزیران شرکت فناوری اطلاعات از شرکت مخابرات ایران منفک شد و اساسنامه جدید آن در تاریخ ۱۳۸۷/۱۲/۱۲ با اهداف جدید پس از تصویب هیأت وزیران و تایید شورای محترم نگهبان ابلاغ شد. در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۱۹ هیأت وزیران اساسنامه جدید را به سازمان فناوری اطلاعات ایران ابلاغ کرد. در سال ۱۳۹۲ این سازمان به فهرست سازمان‌های توسعه‌ای به منظور خدمات عمومی اجباری از قبیل خدمات پایه مخابراتی، خدمات پایه پستی و خدمات پایه دولت الکترونیک در مناطق کمتر توسعه یافته افزوده شد. در سال ۱۳۹۵ به سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان یک سازمان توسعه‌ای اجازه داده شد در طرح‌های اقتصادی موضوع فعالیت گروه‌های ۱ و ۲ ماده ۲ قانون اجرا سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در مناطق کمتر توسعه یافته و یا در صنایع پیشرفته با فناوری بالا و یا خطرپذیر در کلیه مناطق کشور به سرمایه‌گذاری مشترک با بخش‌های غیردولتی با رعایت قوانین و مقررات مربوطه اقدام نماید.

۱-۵- ساختار سازمان

شکل ۱- ساختار و تشکیلات سازمان فناوری اطلاعات ایران

سازمان فناوری اطلاعات ایران در حال حاضر متشکل از ۴ معاونت صف و یک معاونت و ۵ مرکز و دفتر ستادی است که ذیل راهبری هیات عامل عمل نموده و نمودار ساختاری و سازمانی آن به شرح شکل (۱) می باشد.

ماموریت سازمان

- تسهیل در ارائه یکپارچه کلیه خدمات دولت هوشمند از طریق درگاه ملی خدمات، سیاست‌گذاری و تنظیم‌گری، بسترسازی برای توسعه خدمات متنوع هوشمند موردنیاز مردم توسط بخش خصوصی، شکل‌گیری اپراتورهای ارائه دهنده خدمات هوشمند به شهروندان و ساماندهی و توسعه امن و پایدار فناوری اطلاعات در راستای تامین منافع و پیشرفت کشور

چشم‌انداز سازمان

- سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان یکی از عالی‌ترین مراجع حاکمیتی و توسعه‌ای فناوری اطلاعات در کشور به‌منظور دستیابی به جایگاه برتر فناوری و اقتصادی منطقه، با هدایت و ایجاد منابع و ظرفیت‌های ملی و بین‌المللی ماموریت دارد نسبت به "مدیریت و حکمرانی بر داده کشور، توسعه صنعت و کاربردهای فاوا، طراحی و نظارت بر شبکه‌های ملی و اختصاصی، ایجاد و توسعه زیرساخت‌های تولید محتوا، خدمات ابری و مراکز داده، رتبه‌بندی نرم‌افزارهای فاوا، ارائه خدمات در حوزه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات" در راستای تامین منافع، مصالح و امنیت ملی، رفاه عمومی و توسعه همه جانبه و پایدار کشور اقدام نماید.

۷-۱- اهمیت اسناد بالادستی سازمان

- ❖ بیانات و رهنمودهای مقام معظم رهبری
- ❖ سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی
- ❖ سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه کشور
- ❖ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
- ❖ نظام هویت معتبر در فضای مجازی کشور
- ❖ قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی مصوب
- ❖ طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات
- ❖ سند تحول دولت مردمی
- ❖ سند تبیین الزامات شبکه ملی اطلاعات
- ❖ سند راهبردی امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات کشور

۸-۱- احکام مرتبط با حوزه عملکردی

۸-۱-۱- مأموریت‌های مستخرج از احکام برنامه و حکم وزیر و معاون وزیر

۸-۱-۱-۱- بند ۱۰ حکم وزیر

بهره‌گیری از فناوری اطلاعات و ابتکارات دانش‌بنیان در هوشمندسازی و چابک‌سازی نظام اداری، تامین دسترسی عادلانه مردم به خدمات عمومی و دولتی

۸-۱-۱-۲- حکم معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران

- ✓ مدیریت و راهبری سازمان برای دستیابی به اهداف مشخص شده در سند طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات در توسعه لایه خدمات شبکه ملی اطلاعات با بهره‌گیری از ظرفیت بخش خصوصی؛
- ✓ راه‌اندازی کامل پنجره ملی خدمات دولت هوشمند برای ارائه یکپارچه تمامی خدمات دولت به مردم و کسب و کارها در تعامل با دستگاه‌های مختلف دولتی؛
- ✓ ارتقاء بلوغ و کیفیت خدمات دولت هوشمند و سنجش مستمر رضایت‌مندی مردم از خدمات؛

✓ ارتقاء زیرساخت های تعاملات الکترونیکی دستگاه های اجرایی به ویژه تقویت مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX)؛

✓ توسعه سکوهای خدمات دیجیتال برای شهروندان با استفاده از مشارکت و سرمایه گذاری بخش خصوصی؛

✓ تقویت نظام تنظیم گری حوزه فناوری اطلاعات با همکاری کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی؛
✓ کمک به توانمندسازی و رونق کسب و کارهای دیجیتال با هدف توسعه اقتصاد دیجیتال و خدمات هوشمند؛

✓ ارتقاء حداقل ۳۰ رتبه ای جایگاه کشور در شاخص های بین المللی توسعه دولت الکترونیک (EGDI) و (EPART)؛

✓ ارتقاء سطح امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات در کشور در چارچوب مأموریت های مصوب سازمان؛
✓ شناسایی و رفع تعارض منافع در سطوح مختلف سازمان و به کارگیری مدیران متخصص، جهادی، فسادستیز و انقلابی با رویکرد شایسته سالاری و اولویت از درون سازمان و وزارت متبوع؛

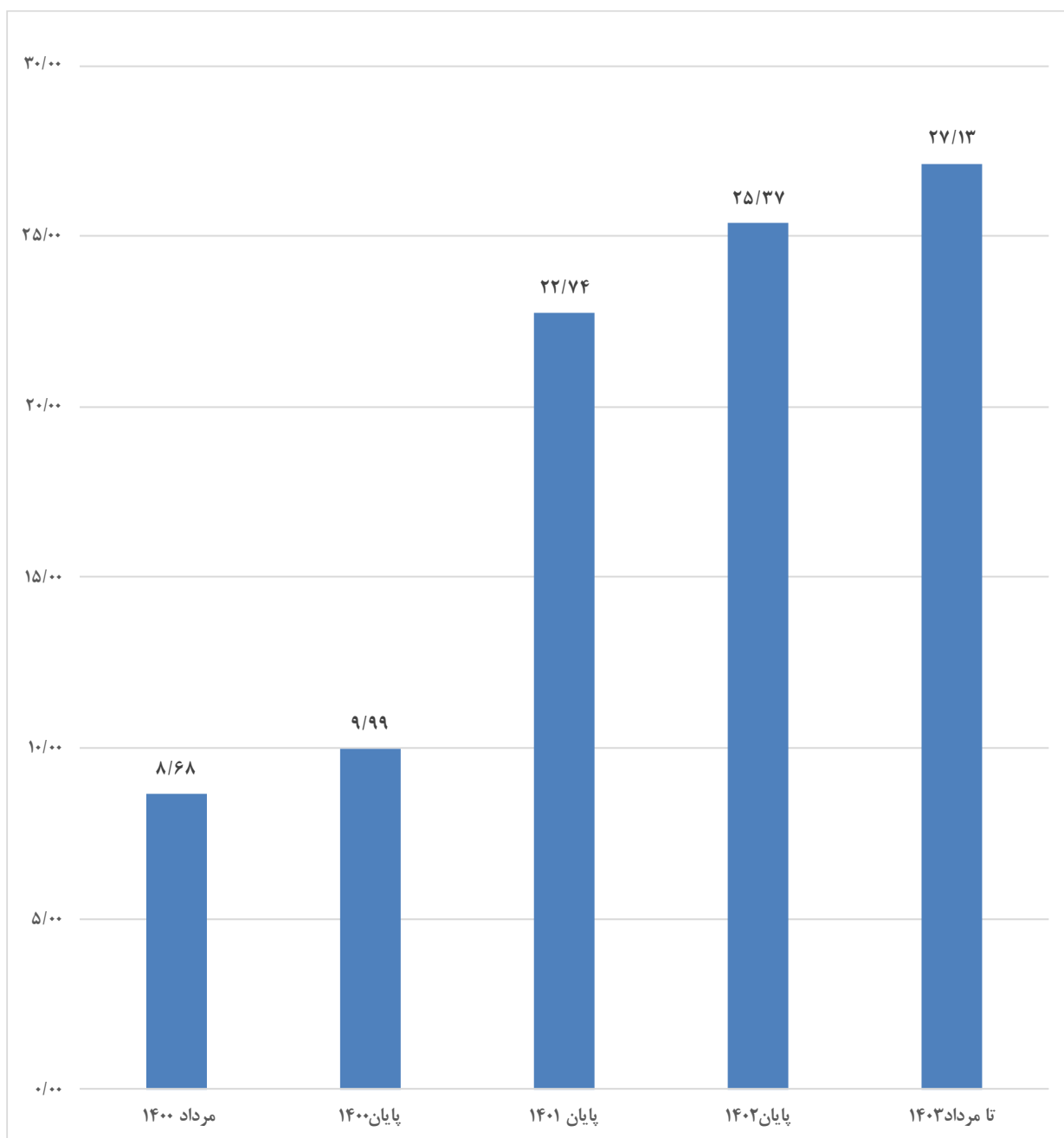
۱-۹- نقش سازمان فناوری اطلاعات ایران در توسعه شبکه ملی اطلاعات

شبکه ملی اطلاعات شبکه‌ای است با ویژگی زیربنایی، فرابخشی، گسترده با قابلیت دسترسی عمومی و آسان، امکان دسترسی پرسرعت، تضمین کیفیت و سطح ارائه خدمات، مطمئن و پایدار، امن و سالم، سازگار با فناوری‌های نو و نسل جدید که مستقل و توأم با دسترسی مدیریت شده به شبکه جهانی و با مقیاس‌پذیری بالا و قابل توسعه و توزیع شده طراحی و اجرا شده است.

این شبکه به عنوان عظیم‌ترین زیرساخت ملی با هدف راهبردی ایجاد ظرفیت‌ها برای ارتقا جایگاه و کسب سهم مناسب از اقتصاد دیجیتال و ایجاد نظام فراگیر برای امن‌سازی، پایدارسازی و تداوم ارائه خدمات زیرساخت‌های حیاتی، حساس و مهم و با استقلال در ارائه خدمات پایه و زیست‌بوم‌های استراتژیک با هدف مدیریت و تداوم عرضه خدمات پایه و زیرساختی مهم، حیاتی و حساس با کیفیت قابل قبول و بدون تاثیر از اراده غیر و استقلال زیرساختی در ارائه کلیه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و ارتقاء شاخص‌های امنیتی، تاب‌آوری در تداوم کسب‌وکار و پایین آوردن ریسک ضربه‌پذیری و مقابله با تحریم‌های احتمالی ایجاد شده و در هدف اول به ارائه زیرساخت خدمات هوشمند دولت با بهره‌گیری فناورانه روزآمد و تامین زیرساخت مناسب برای تبادل و اشتراک‌گذاری اطلاعات دستگاه‌های اجرایی و بخش خصوصی و خدمات پایه کاربردی داخلی می‌پردازد.

ایجاد ظرفیت برای ارتقاء جایگاه و کسب سهم مناسب از اقتصاد دیجیتال و شکوفایی کسب‌وکارهای دانش‌بنیان، خلاق و مولد و امن‌سازی، پایدارسازی و تداوم ارائه خدمات زیرساخت‌های حیاتی، حساس و مهم از بزرگترین اهداف توسعه و تعالی این بستر ارتباطات و اطلاعات می‌باشد.

مطابق با سند کلان شبکه ملی اطلاعات، حدود ۳۸ درصد از تکالیف وزارت ارتباطات بر عهده سازمان فناوری اطلاعات ایران قرار گرفته که تا پایان خرداد ۱۴۰۳ به میزان ۶۵٫۷ درصد از سهم سازمان فناوری اطلاعات تحقق یافته است. سازمان فناوری اطلاعات ایران در این مدت به ارتقای زیرساخت‌ها، همچنین ارتقای کیفیت خدمات دولت هوشمند و سنجش مستمر میزان رضایتمندی مردم پرداخته است.

نمودار ۱: درصد تحقق سهم سازمان فناوری اطلاعات ایران در اهداف تعیین شده شبکه ملی اطلاعات

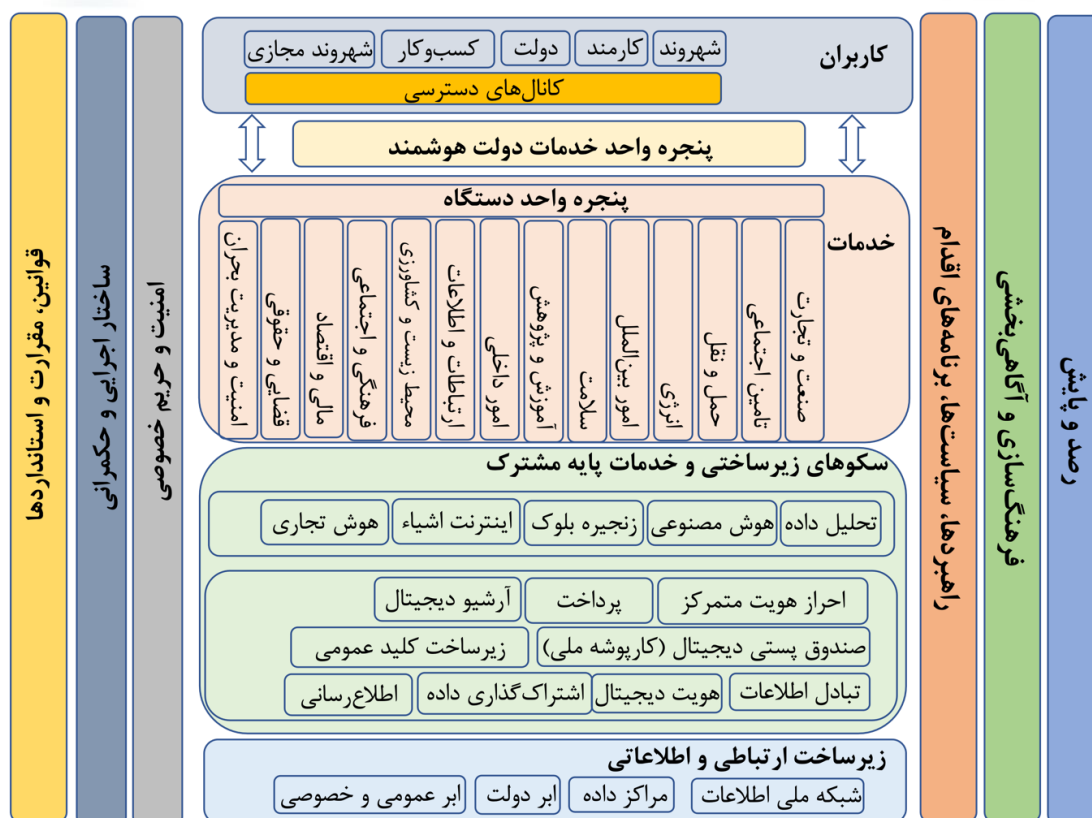
فصل دوم – مأموریت‌های سازمان

۲-۱- دولت الکترونیکی

یکی از معاونت‌های فنی سازمان فناوری اطلاعات ایران معاونت دولت الکترونیک می‌باشد که مأموریت‌های متعددی برای آن تعریف شده است؛ مواردی چون ارائه یکپارچه کلیه خدمات دولت هوشمند از طریق پنجره ملی خدمات دولت هوشمند، بسترسازی برای توسعه این خدمات، شکل‌گیری اپراتورهای ارائه‌دهنده خدمات هوشمند، ارتقای کیفیت خدمات دولت هوشمند، توسعه سکوهای خدمات دیجیتال و ارتقای حداقل ۳۰ پله‌ای جایگاه کشور در شاخص‌های جهانی توسعه دولت الکترونیک اشاره کرد که بر این اساس اهم دستاوردهای آن به شرح ذیل می‌باشد.

۲-۱-۱- معماری مرجع توسعه دولت هوشمند

معماری مرجع توسعه دولت هوشمند شامل ۱۰ لایه مجزا اما مرتبط به هم می‌باشد. در طراحی این لایه‌ها سعی شده است تمامی الزامات پیاده‌سازی، توسعه و به روزرسانی دولت هوشمند دیده شود. همچنین، در لایه‌بندی این معماری، سعی شده است اجزای مرتبط به هم در یک لایه قرار گیرند و ترتیب لایه‌ها از پایین به بالا، از محوریت زیرساخت تا دسترسی سطح بالای کاربران طراحی شود.

شکل ۲- معماری مرجع توسعه دولت هوشمند

۲-۱-۲- پنجره ملی خدمات دولت هوشمند

وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات از ابتدای شروع به کار دولت سیزدهم براساس سند تحول دولت مردمی گام های اساسی برای هوشمندسازی دولت و ارائه خدمات باکیفیت و در شأن مردم برداشته است. در سال های گذشته فرایند الکترونیکی شدن خدمات به صورت نامتوازن و غیر منسجم توسط دستگاه های اجرایی انجام شده است. این افتراق، شرایط را برای بازطراحی خدمات دولت و ارائه منسجم دولت در قالبی متداول و مرسوم در دهه ی کنونی با چالش هایی روبرو ساخته بود. از طرفی ارائه خدمات دستگاه های اجرایی در آدرس های مختلف و طولانی اینترنت اماکن جعل^۳ و ربایش اطلاعات کاربران را نیز فراهم می آورد. از این دو منظر سامانه ی «پنجره ملی خدمات دولت هوشمند» جمهوری اسلامی ایران به آدرس My.gov.ir در اسفند ۱۴۰۰ شکل

^۳ Fhishing

گرفت. تا بتواند ایده‌ی دولت به مثابه سکو (GaaP) را با هم‌افزایی دستگاه‌های اجرایی محقق نماید. بند «و» تبصره ۷ قانون بودجه ۱۴۰۱ به منظور تحقق اهداف دولت هوشمند شرایط را برای شکل‌گیری پنجره ملی خدمات فراهم کرده و علاوه بر این، مصوبات جلسات ۲۴ و ۲۵ شورای اجرایی فناوری اطلاعات، معماری کلان و الزامات فنی ارائه خدمات هوشمند را با ایجاد پنجره خدمات دستگاهی فراهم آورد. ارائه خدمات مبتنی بر ورود یکپارچه برای دستیابی مردم و خدمت‌گیرندگان به پنجاه درصد خدمات دستگاهی به‌صورت الکترونیکی از نتایج تحقق شرایط این بند در انتهای سال ۱۴۰۱ بود.

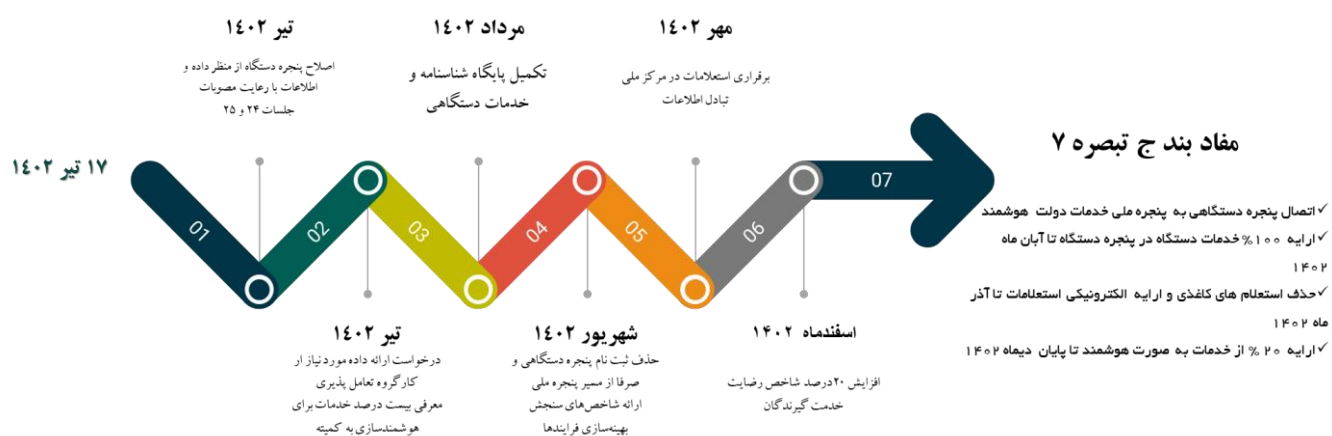

شکل ۳- گام‌های تحقق هوشمندسازی خدمات و پنجره ملی ارائه خدمات

براساس بند «ج» تبصره ۷ قانون بودجه ۱۴۰۲ و آیین‌نامه این بند مصوب هفدهم تیرماه ۱۴۰۲ هیئت وزیران، دستگاه‌های اجرایی ملزم شدند حداقل بیست درصد خدمات الکترونیکی خود را به‌صورت هوشمند در اختیار مردم قرار دهند. خدمت هوشمند در این آیین‌نامه «خدمتی است که به صورت برخط و بدون دخالت عامل

انسانی و بدون اخذ هرگونه مدرک از متقاضی خدمت با استفاده کامل از داده و اطلاعات ملی موضوع قانون انجام گردد» تعریف شده است.

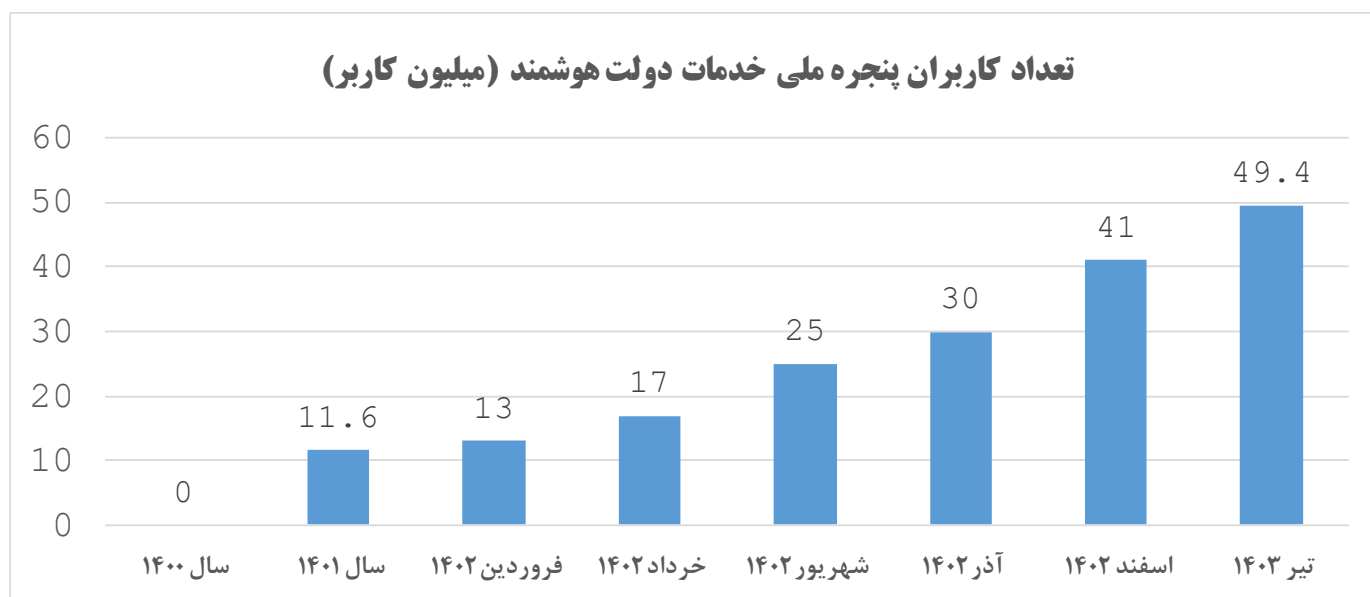
براساس جدول زمانبندی این آیین‌نامه دستگاه‌ها باید تا پایان آبان‌ماه ۱۴۰۲ کلیه خدمات مشمول خود را الکترونیکی نموده و تا پایان آذرماه تمام استعلامات مورد نیاز را به‌صورت برخط ارائه کنند. بدین منظور دستگاه‌ها اجرایی می‌بایست تا پایان تیرماه ۱۴۰۲ درخواست‌های خود برای دریافت داده از دستگاه‌های مورد نظر به کارگروه تعامل‌پذیری ارائه می‌دادند تا در مهرماه ۱۴۰۲ استعلامات و خدمات الکترونیکی مورد نیاز از سایر دستگاه‌ها پس از تصویب در کارگروه تعامل‌پذیری در مرکز ملی تبادل اطلاعات ایجاد شود. پایان آذرماه ۱۴۰۲ آخرین مهلت دستگاه‌های اجرایی برای حذف استعلامات کاغذی و برقراری استعلامات برخط بوده است. براساس آیین‌نامه اجرایی بند «ج» تبصره ۷، پایان دی‌ماه ۱۴۰۲ آخرین مهلت دستگاه‌ها در ارائه ۲۰ درصد خدمات خود به‌صورت هوشمند بوده است. طبق آیین‌نامه، خدماتی که کاملاً به‌صورت الکترونیکی قابل انجام نیستند و بخشی از خدمات به‌صورت حضوری و فیزیکی همانند بهداشت و درمان یا تعویض پلاک انجام می‌شود، باید مابقی فرایند خود را که الکترونیکی است به‌صورت هوشمند، مبتنی بر استعلامات برخط و بدون دخالت انسان انجام شود.

شکل ۴- مواد آیین‌نامه بند ج تبصره ۷ بودجه ۱۴۰۲

۲-۱-۲- پنجره ملی خدمات دولت هوشمند به روایت اطلاعات و آمار

در حال حاضر براساس آخرین وضعیت سامانه پنجره ملی بیش از ۴۷,۵ میلیون ایرانی در سامانه ثبت نام کرده‌اند که براساس جمعیت مشمول که بالای ۱۸ سال سن دارند، بیش از ۷۸ درصد مردم به سامانه متصل شده و خدمات دریافت می‌کنند. لازم به ذکر است لازم به ذکر است علاوه بر این ۴۷,۵ میلیون کاربر بالای ۱۸ سال، دانش آموزان را هم می‌توان به این آمار اضافه کرد که از طریق کارپوشه والدین امکان استفاده از خدمات آموزش و پرورش را دارند.

نمودار ۲: روند رو به رشد کاربران در ورود به پنجره واحد

این آمار نشان می‌دهد هدف «پنجره ملی خدمات دولت هوشمند» که استفاده مردم در دریافت خدمات دستگاهی به صورت هوشمند و الکترونیکی در هفت روز هفته و ۲۴ ساعت شبانه روز است در حال تحقق می‌باشد. به علاوه، این انگاره در حال شکل‌گیری است که حضور دستگاه اجرایی در عرصه خدمات‌رسانی با شاخص الکترونیکی و هوشمندشدن در اذهان عمومی قابل‌سنجش است. فناوری که تسهیل‌گر خدمات است، می‌تواند تجربه متمایزی را برای مردم در تعامل با دولت خلق کند و مسیر راهبری و تصمیم‌سازی کشور را منسجم و مبتنی بر واقعیت شکل دهد.

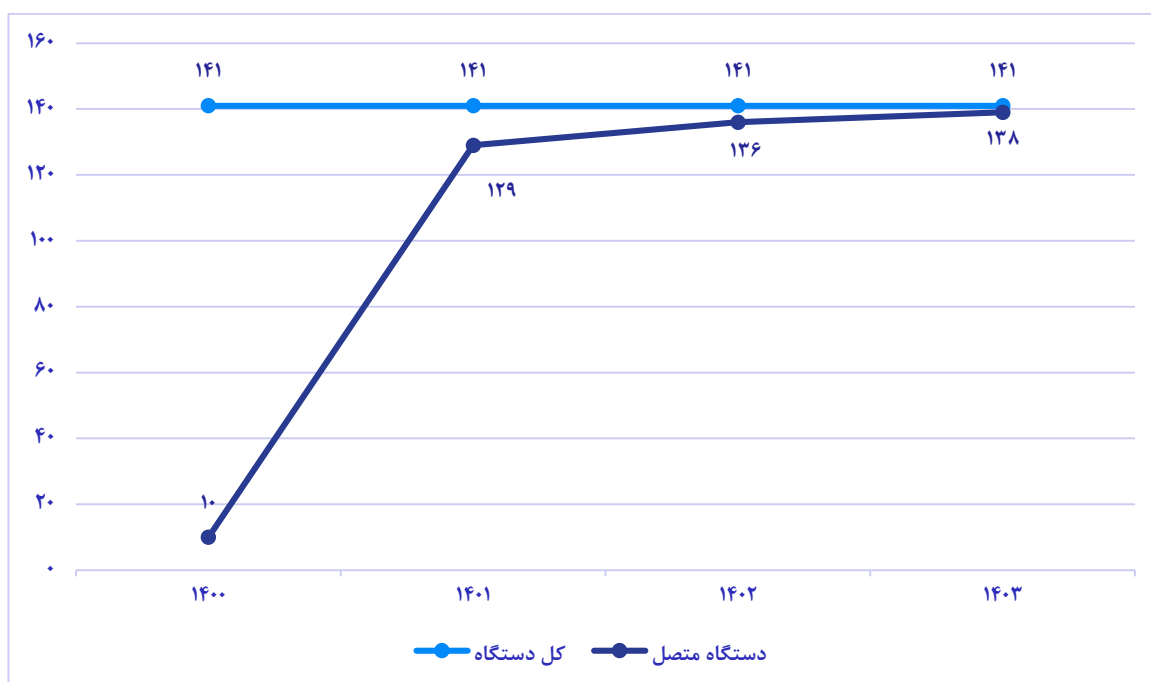
۲-۱-۲-۱-۱- وضعیت اتصال دستگاه‌های دولت

براساس آخرین وضعیت سامانه پنجره واحد خدمات از مجموع ۱۷۶ دستگاه اجرایی، ۳۵ دستگاه با توجه به نوع خدماتشان که مخاطبینشان مردم و یا کسب و کارها نبودند عدم مصداق در اجرای آیین‌نامه را داشته‌اند و ۳ دستگاه اجرایی به دلیل مشکلات فنی به پنجره خدمات متصل نشده‌اند. براین اساس ۱۳۸ دستگاه اجرایی معادل ۹۸,۵ درصد دستگاه‌های مشمول به «پنجره ملی خدمات دولت هوشمند» متصل هستند.

جدول ۱: وضعیت اتصال دستگاه‌های اجرایی به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند

سال	کل دستگاه	دستگاه متصل
۱۴۰۰	۱۴۱	۱۰
۱۴۰۱	۱۴۱	۱۲۹
۱۴۰۲	۱۴۱	۱۳۶
۱۴۰۳	۱۴۱	۱۳۸

تعداد دستگاه	وضعیت
۱۷۶	کل دستگاه
۳۵	عدم مصداق
۳	مشکلات فنی
۱۳۸	متصل به درگاه

نمودار ۳: وضعیت اتصال دستگاه‌های اجرایی

وضعیت تعداد خدمات دستگاه‌های اجرایی، خدمات مشمول، خدمات ارائه شده و خدمات هوشمند تایید شده توسط کمیته هوشمندسازی در جدول ۲ به تصویر کشیده شده است.

۲-۱-۲-۱-۲- وضعیت کلی در اتصال به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند

جدول ۲: آمار کلان پنجره ملی خدمات دولت هوشمند

عنوان	تعداد
دستگاه‌های اجرایی مشمول	۱۴۲
خدمات شناسه‌دار	۴۷۷۷
خدمات مشمول	۳۵۹۹
خدمات ارائه شده	۱۹۶۷
خدمات هوشمند تایید شده	۵۰۸
تعداد کل سامانه‌های متصل	۹۴۵
شهرداری‌های متصل	۶۴
تعداد سامانه‌های شهرداری‌های متصل	۷۵
مراکز نوبت‌دهی بیمارستانی	۱۸۸
دانشگاه و مرکز پژوهشی	۲۷۷
تعداد سامانه‌های دانشگاهی متصل	۵۳۰
تعداد مجوزهای صنفی	۲۸۱۶
تعداد مجوزهای خانگی	۵۲۸

فرایند ارزیابی دستگاه‌های اجرایی جهت رعایت آیین‌نامه‌ی بند ج تبصره ۷ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در سطح کمیته نظارت بر هوشمندسازی مجموعاً هشت جلسه برگزار شده است که درشش جلسه کمیته با حضور وزرای «کشور»، «جهاد کشاورزی»، «بهداشت درمان و آموزش پزشکی»، «تعاون، کار و رفاه اجتماعی»، «علوم تحقیقات و فناوری» و «صنعت معدن و تجارت» و روسای دستگاه‌های تابعه اقدامات مورد بررسی قرار گرفته است. روند ارزیابی دستگاه‌های اجرایی به صورت مستمر توسط کمیته کارشناسی نظارت بر هوشمندسازی ادامه داشته و براساس آخرین ارزیابی ۷۶ درصد خدمات (مجوزها و خدمات دستگاه‌ها) و ۵۲ درصد خدمات شناسنامه‌دار دستگاه‌های اجرایی به صورت الکترونیکی ارائه شده است و ۱۴٪ خدمات به صورت هوشمند با چارچوب تعیین شده در ماده ۸ آیین نامه اجرایی بند ج تبصره ۷ تایید شده است. طی هر جلسه‌ی کارشناسی صورت جلسه‌ای با تایید دستگاه‌های مربوطه تنظیم شده تا در زمان مشخصی به رفع نواقص و انجام تکالیف قانون بودجه ۱۴۰۲ اقدام نمایند.

دسترسی به ۷۶٪ خدمات دولتی در پنجره ملی دولت هوشمند

جدول ۳: وضعیت دسترسی به خدمات در پنجره ملی خدمات دولت هوشمند

میزان دسترسی به خدمات از طریق پنجره ملی خدمات دولت هوشمند	
۷۶٪	خدمات متصل با احتساب مجوزها اعم از صنفی و غیر صنفی
۵۴٫۷٪	خدمات شناسنامه‌دار
۱۴٫۱٪	خدمات هوشمند

۲-۱-۲-۳- دستاوردهای بین‌المللی پنجره ملی دولت هوشمند در اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU)

پنجره ملی خدمات دولت هوشمند به‌عنوان یکی از پروژه‌های برتر خط عمل دولت الکترونیکی در سال ۲۰۲۳، موفق به کسب جایزه **WSIS Prize Champion** و پنجره واحد خدمات دانشگاهی (**Universities Smart Services Single Window**) به‌عنوان پروژه برگزیده **WSIS Prize Champion** در بخش علم الکترونیکی در سال ۲۰۲۴ اتحادیه بین‌المللی مخابرات (ITU) شدند.

WSIS

WSIS

۲-۲-۱-۲- کارگروه تعامل پذیری

کارگروه تعامل پذیری که براساس مصوبه شماره ۵۴ شورای عالی فضای مجازی شکل گرفته است، متصدی برقراری تبادل دستگاه‌های خصوصی و دولتی با پایگاه‌های ملی کشور است. این مصوبه با تصویب قانون مدیریت داده‌های و اطلاعات ملی در شهریورماه ۱۴۰۱ (ابلاغ شده در آبان‌ماه ۱۴۰۱) دارای پشتوانه قانونی شد و شرایط را برای تعامل‌پذیری دقیق داده‌های مورد نیاز دستگاه‌ها فراهم نمود. طبق این قانون، دستگاه‌های اجرایی ملزم هستند مبتنی بر چهارچوب‌های ابلاغی کارگروه تعامل پذیری شرایط را برای ارائه بهینه خدمات به دستگاه‌های متقاضی فراهم آورند. این قانون با ایجاد تمرکز در مسیر تبادل‌پذیری و پالایش قوانین مشابه، امکان ایجاد حکمرانی داده‌ها را در دستگاه‌های اجرایی فراهم نموده است. رسمیت دادن قانونی به کارگروه تعامل پذیری دولت الکترونیکی و نیز مجموعه مقررات ابلاغی دولت سیزدهم منجر به توسعه‌ی سرویس‌های الکترونیکی به‌جای استعلامات کاغذی در ارائه خدمات شد. این کارگروه با مدیریت دبیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات اداره می‌شود.

جدول ۴: گزارش عملکرد کارگروه تعامل‌پذیری

عنوان	از ابتدا سال ۹۸	دولت سیزدهم	درصد رشد
تعداد کل جلسات	۶۱	۳۸	۶۲٪
تعداد کل مصوبات	۲۵۲	۱۷۴	۶۹٪
دسترسی به سرویس‌های موجود	۹۶۹	۷۹۴	۸۲٪
ایجاد سرویس‌های جدید	۶۲۲	۴۴۰	۷۱٪
تعداد کل جلسات کارشناسی	۴۷۸	۴۰۲	۸۴٪

۲-۲-۱-۳- مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX)

مرکز ملی تبادل اطلاعات NIX با هدف تسهیل در تبادل و اشتراک‌گذاری اطلاعات، استعلام‌ها و خدمات بین نهادها ایجاد شده است. این مرکز شامل دو بستر به نام گذرگاه خدمات دولت (GSB) و گذرگاه خدمات عمومی

دولت (PGSB) است. از طریق این گذرگاه‌ها، ارتباطات میان نهادهای مختلف دولت به منظور تسهیل در ارائه خدمات متنوع به شهروندان و ایجاد شفافیت در فرآیندهای اداری ایجاد شده است.

براساس مصوبه ۵۴ شورای عالی فضای مجازی و تاکید قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی کلیه استعلامات باید از مسیر مرکز ملی تبادل اطلاعات (NIX) عبور کند. این الزام قانونی میزان استفاده دستگاه‌های از استعلامات الکترونیکی را نشان می‌دهد. جدول زیر رشد استفاده از استعلامات الکترونیکی به جای کاغذی جهت تسهیل استفاده مردم از خدمات را نشان می‌دهد.

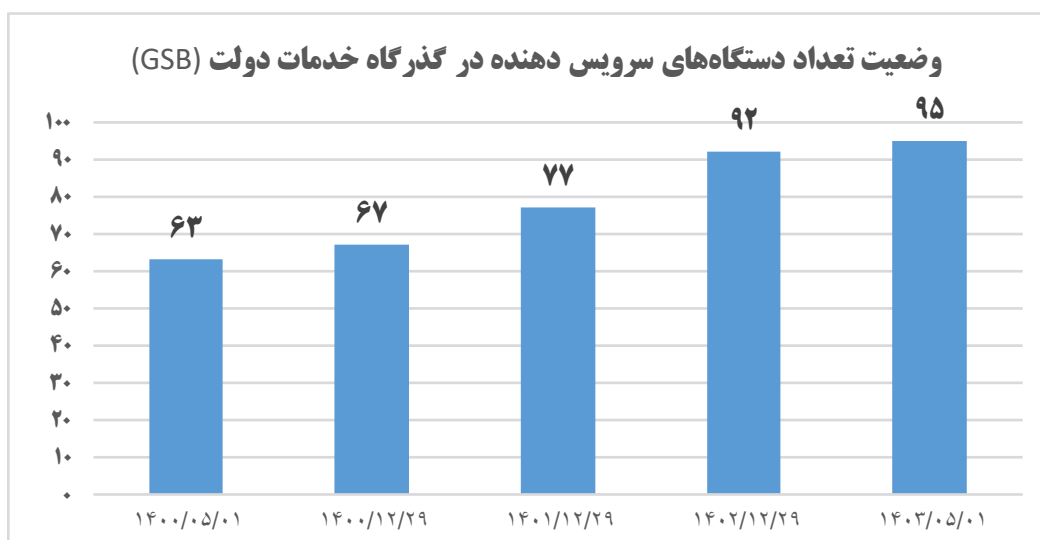
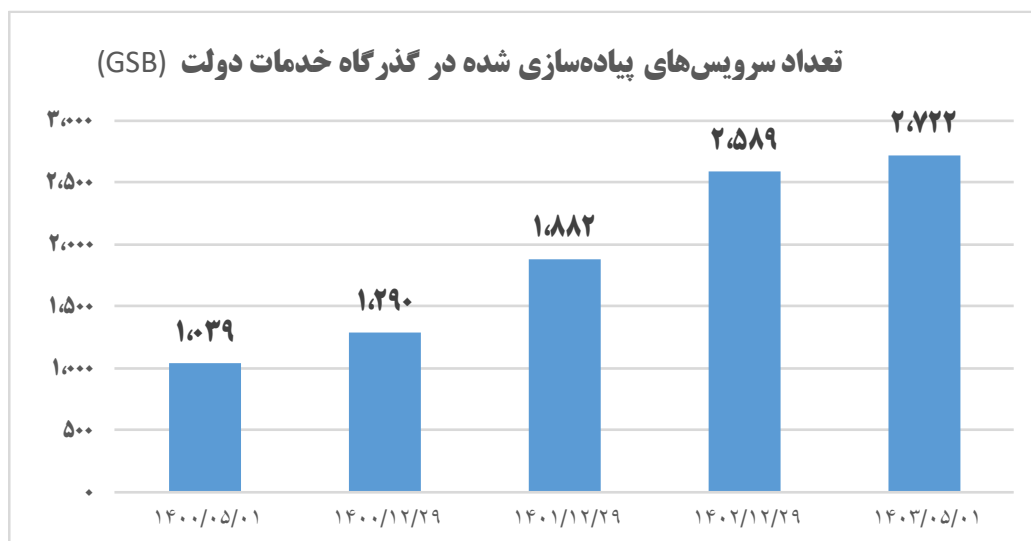
جدول ۵: تعداد تراکنش‌ها (رشد ۷۸۰ درصدی استعلامات الکترونیکی نسبت به دوسال قبل از دولت سیزدهم)

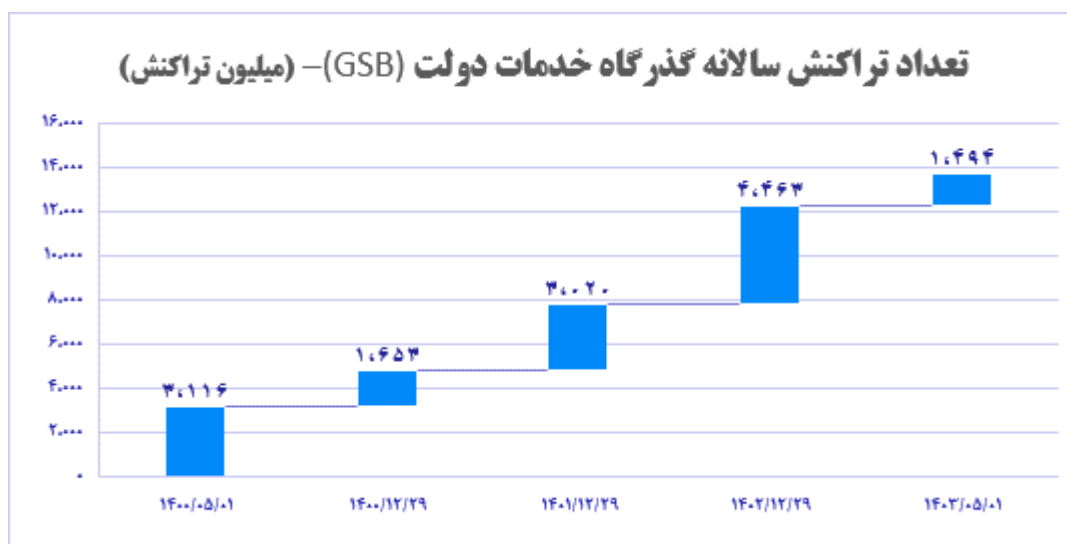
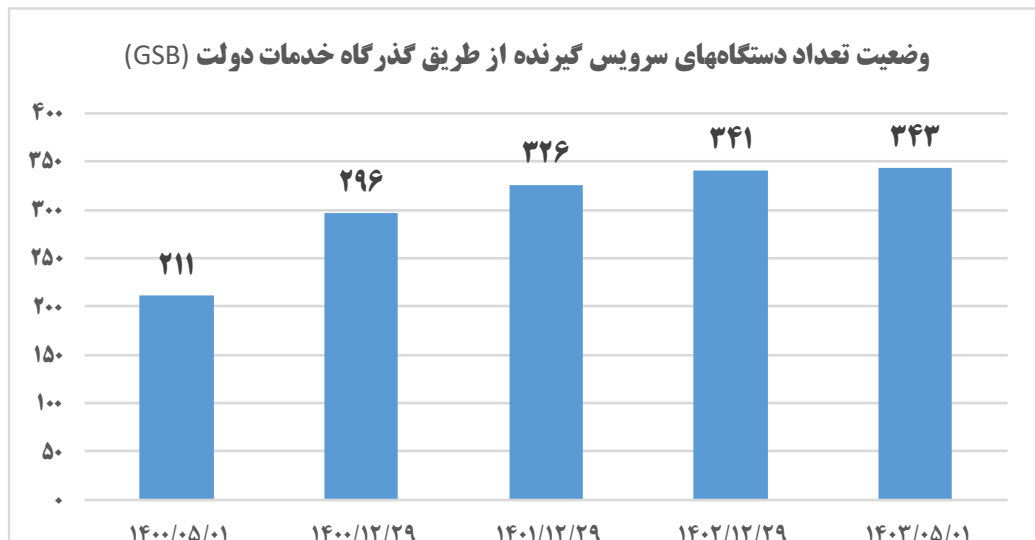
عنوان شاخص	عملکرد از ابتدای راه‌اندازی در ۱۳۹۵ تا انتهای تیر ۱۴۰۰	عملکرد از اول مرداد تا اسفند ۱۴۰۰	عملکرد از اول فروردین تا اسفند ۱۴۰۱	عملکرد از اول فروردین تا پایان اسفند ۱۴۰۲	فروردین تا پایان تیر ۱۴۰۳	مجموع عملکرد دولت سیزدهم
تعداد سرویس‌های ارائه شده در مرکز ملی تبادل اطلاعات	۱،۱۷۱	۳۱۲	۷۵۷	۹۴۶	۲۷۷	۲،۲۹۲
تعداد دستگاه سرویس دهنده به مرکز ملی تبادل اطلاعات	۸۲	۱۱	۳۰	۳۲	۷	۸۰
تعداد دستگاه سرویس گیرنده از مرکز ملی تبادل اطلاعات	۵۱۴	۴۰۲	۹۴	۶۸	۳۱	۵۹۸
تعداد کل تراکنش تبادل شده از طریق مرکز ملی تبادل اطلاعات	۳،۴۰۲،۶۷۲،۶۳۳	۱،۹۵۳،۳۹۷،۵۱۶	۷،۵۹۹،۴۲۲،۰۷۸	۸،۶۰۲،۵۲۰،۳۳۶	۲،۶۲۳،۶۸۳،۹۳۷	۲۰،۷۷۹،۰۲۳،۸۶۷

مرکز ملی تبادل اطلاعات دارای دو گذرگاه تبادل اطلاعات GSB و PGSB است که امکان تبادل در بستر ایمن و اینترنت را برای دستگاه‌های عمومی، خصوصی و دولتی فراهم نموده است که مبتنی بر الزامات تنظیم‌گری بخشی محل تبادل مشخص می‌شود. یکی از مهمترین اقدامات برای استفاده از خدمات الکترونیکی دولت در توانمندسازی و توسعه کسب و کارهای دیجیتال مبنای PGSB می‌باشد که در این راستا حدود ۲۸۵ میلیون تراکنش از بدو تاسیس این گذرگاه تا تیرماه ۱۴۰۰ انجام شده که تا پایان خرداد ۱۴۰۳ این عدد به حدود ۹،۳

میلیارد تراکنش رسیده است. همچنین در گذرگاه GSB، میزان تراکنش‌های انجام شده از ابتدا تاسیس تا انتهای تیرماه ۱۴۰۰ حدود ۳,۱ میلیارد که این عدد تا پایان خرداد ۱۴۰۳ به ۱۳,۹ میلیارد افزایش یافته، در مجموع تراکنش‌های مرکز ملی تبادل اطلاعات از ابتدای تاسیس تا پایان خرداد ۱۴۰۳ به میزان ۲۳,۲ میلیارد تراکنش رسیده است.

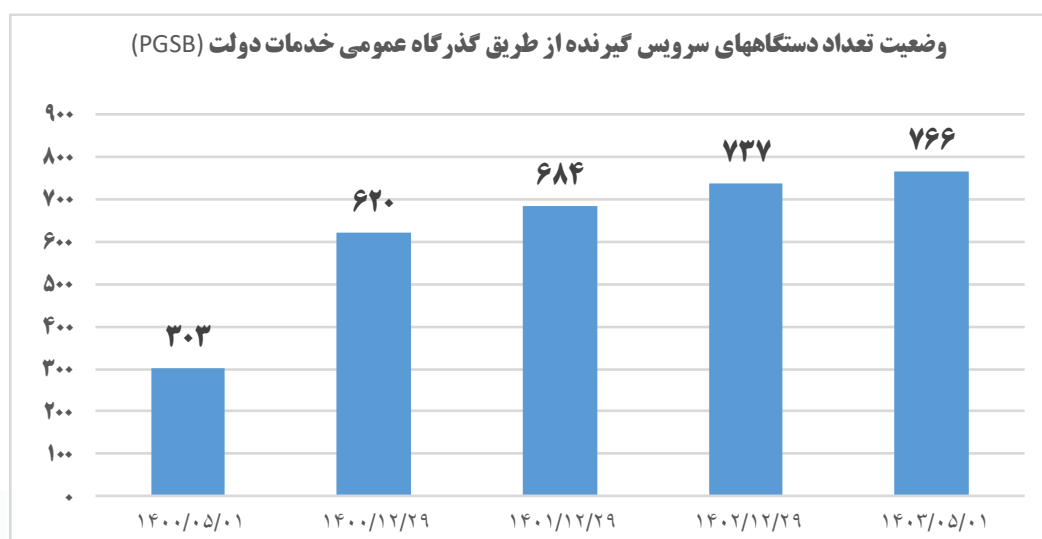
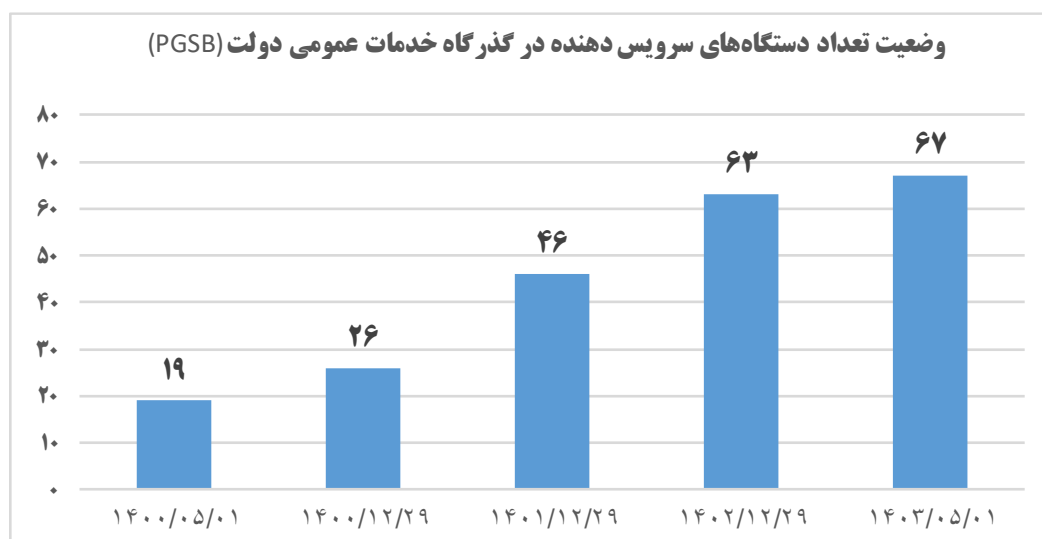
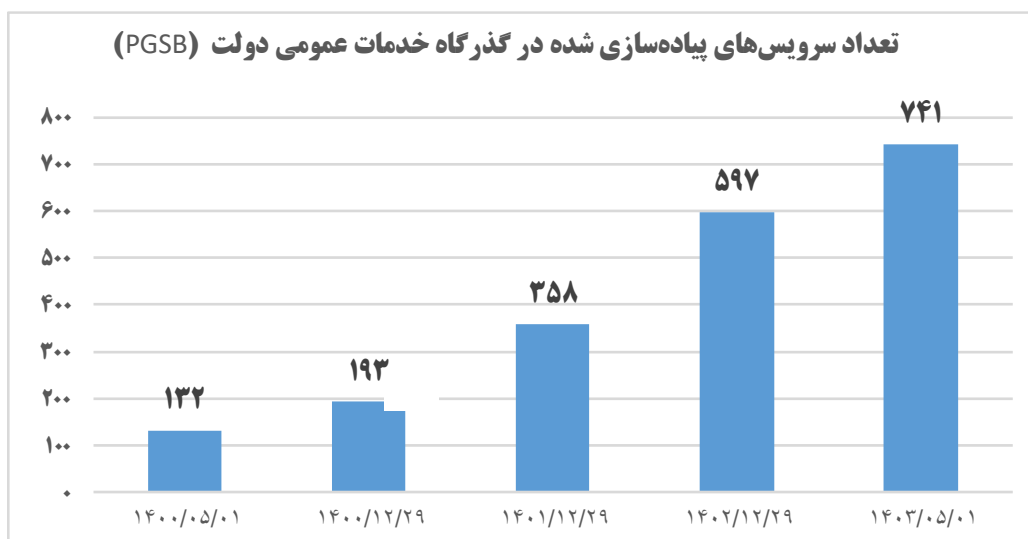
وضعیت تعداد دستگاه‌های سرویس‌گیرنده از طریق گذرگاه خدمات دولت GSB

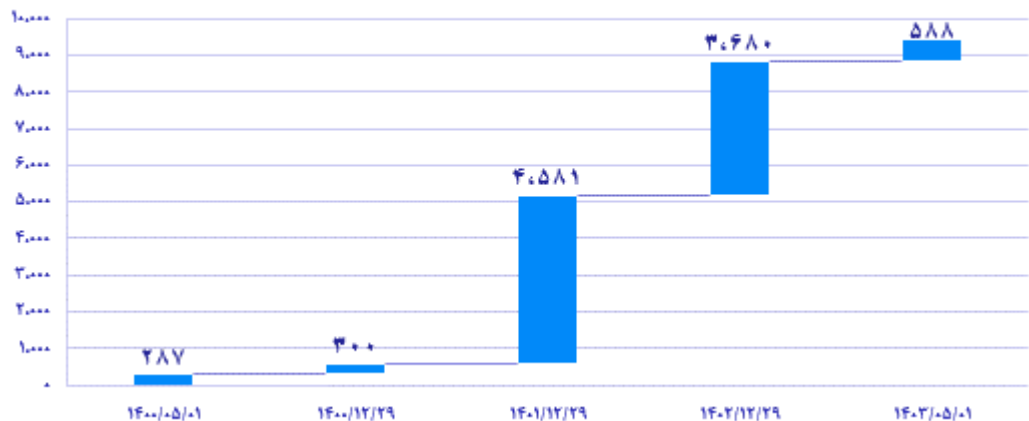

نمودار ۴ : وضعیت گذرگاه خدمات دولت GSB

وضعیت تعداد دستگاه‌های سرویس‌گیرنده از طریق گذرگاه خدمات دولت PGSB

تعداد تراکنش سالانه گذرگاه عمومی خدمات دولت – (PGSB) (میلیون تراکنش)

نمودار ۵: وضعیت گذرگاه خدمات دولت PGSB

۲-۱-۲-۴- ابر دولت

براساس قانون برنامه هفتم توسعه کشور وزارت ارتباطات مکلف شده است که نسبت به راه‌اندازی ابر دولت اقدام کند. بر این اساس از سال ۱۴۰۳ دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند به ابر دولت بپیوندند. این رویکرد مانع از آن خواهد شد که تعدد مراکز داده دولتی در کشور منجر به کاهش کیفیت خدمات آنها شود. این پروژه شامل مجموعه‌ای یکپارچه با معماری پیمانه‌ای مشتمل بر زیرساخت‌های ارتباطی، اطلاعاتی، امنیتی و ابزارهای نظارتی بوده که به صورت استاندارد، پایدار و مقرون به صرفه، خدمات دولت هوشمند را به صورت امن قابل ارائه می‌نماید. هدف کلی پروژه استقرار کامل ابر دولت هوشمند و دستاوردهای آن شامل:

- افزایش امنیت سامانه‌ها و داده‌های دولت؛
- افزایش تعامل‌پذیری زیرساخت‌های دولت هوشمند؛
- تسهیل خریدهای دستگاه‌های اجرایی کشور در حوزه‌ی خدمات و محصولات می‌باشد.

خدمات کلان ارائه شده ابر دولت به شرح جدول ذیل می باشد:

جدول ۶: فهرست خدمات کلان ارائه شده ابر دولت

ردیف	نام سرویس	نام اختصاصی
۱	سرور ابری	IaaS (Virtual Server)
۲	کوبرنتیز ابری	Kaas (Kubernetes)
۳	ذخیره ساز ابری	Storage(STaaS)
۴	DNS ابری	DNS
۵	سرور اختصاصی	Bare Metal
۶	هم مکانی	Datacenter Colocation

۲-۱-۲-۵- درگاه ملی مجوزهای کسب و کار

درگاه ملی مجوزهای کسب و کار (Mojavez.ir)، بستری اینترنتی تحت مدیریت دبیرخانه «هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب و کار» است که برای همه کسب و کارهای موجود در کشور، شرایط، مدارک، مجوزهای پیش‌نیاز، هزینه و زمان صدور مجوز را شفاف و قابل فهم ارائه می‌کند. این درگاه، تنها مرجع رسمی اعلام شرایط صدور مجوزهای کسب و کار و معرفی مرجع قانونی صدور همه مجوزهای کسب و کارها در کشور محسوب می‌شود. درواقع با هوشمند شدن خدمات دولت، کسبه‌ای که شناسه یکتا نداشته باشند و نامشان در بانک اطلاعات کسب و کار ثبت نباشد، برای دریافت خدمات در اداره‌های دولتی و بانک‌ها دچار مشکل می‌شوند. بنابراین دارندگان مجوزهای کاغذی می‌توانند با مراجعه به درگاه ملی مجوزها با ورود سه کد (سریال کارت ملی، شناسه پروانه و کد پستی محل خدمت) به سرعت، رایگان و غیرحضوری شناسه یکتا دریافت کنند.

تأمین زیرساخت‌های فنی (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) این درگاه توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران انجام شده است. راهبری این درگاه با «هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب و کار» است.

دبیرخانه «هیأت مقررات‌زدایی و بهبود محیط کسب و کار» در مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب و کار وزارت امور اقتصادی و دارایی مستقر است و راهبری و مدیریت "درگاه ملی مجوزهای کسب و کار کشور" را به‌عهده دارد.

کارکرد اصلی درگاه عبارت است از :

۱. شفاف‌سازی شرایط، مدارک، زمان و هزینه لازم برای صدور مجوز همه کسب و کارها؛
۲. معرفی مرجع اصلی صادرکننده مجوز هر کسب و کار؛
۳. سهل‌کردن شرایط، مدارک و زمان و هزینه لازم برای صدور مجوز همه کسب و کارها؛
۴. ثبت‌نام از متقاضیان دریافت مجوز، راهنمایی و هدایت وی به درگاه تخصصی صادرکننده مجوز؛
۵. پشتیبانی و پیگیری دریافت مجوز موردنظر متقاضی در زمان اعلام شده و پیگیری قضایی در صورت عدم صدور مجوز بدون دلیل موجه.

این پروژه در دولت سیزدهم عملیاتی شد و کلیه اهداف ترسیم شده برای آن محقق گردید.

تشکیل بانک اطلاعات مجوزهای کشور یکی از دستاوردهای بی نظیر این پروژه است که در دولت سیزدهم حاصل شد.

کل درخواست ها	صادر شناسه یکتا	صادر دستگاهی	صادر درگاه ملی	صادر کل	رد درخواست	انصراف	در دست بررسی	مجوزهای درخواستی
۶,۴۸۵,۹۸۰	۲,۷۳۵,۰۶۰	۱,۷۰۵,۲۷۵	۳۸۷,۵۶۴	۴,۸۲۷,۸۹۹	۱,۲۷۳,۸۵۳	۱۷۰,۱۳۸	۱۷۲,۴۷۱	۴۶۱۳
صادر براساس نحوه محاسبه درگاه ملی:		صدور	لغو	ابطال	تعلیق	مجموع صادره		
		۴,۸۲۷,۸۹۹	۲۱,۰۲۷	۴,۵۹۱	۴,۴۴۵	۴,۸۵۷,۹۶۲		

شکل ۵- وضعیت درگاه ملی مجوزهای کسب و کار

۲-۱-۲- پنجره واحد مدیریت زمین

سامانه پنجره واحد مدیریت زمین (<https://iraneland.ir/>) به عنوان یکی از ۲۰ پروژه اولویت دار دولت الکترونیک و با دو هدف کلی پیشگیری از مفاسد زمین خواری و ساماندهی نحوه ارائه خدمات حوزه زمین و ساختمان راه اندازی شده است. این سامانه از یک سو قابلیت شناسایی تخلفات زمین خواری و ساخت وسازهای غیرمجاز در اراضی حساس کشور را با استفاده از تصاویر ماهواره ای فراهم نموده که به عنوان بستری برای معرفی موارد زمین خواری و نظارت بر عملکرد دستگاه های اجرایی ذی ربط قابل استفاده می باشد. از سوی دیگر سامانه با فراهم نمودن زیرساخت های الکترونیکی مدیریت هوشمندانه و سیستمی فرایندهای بین دستگاهی جهت ارائه مجوزها و استعلامات حوزه زمین و ساختمان، سازوکارهای مناسبی را جهت پیشگیری از بروز مفاسد و مشکلاتی نظیر جعل استعلامات و مجوزها، تبانی و ارتشاء توسط زمین خواران، تداخل وظایف بین دستگاهی و عدم شفافیت در تصمیم گیری های کمیسیون ها و شوراها فراهم می نماید. همچنین یکی از مهم ترین اهداف ترسیم شده پروژه، در میان مدت شامل تسهیل و ساماندهی خدمات حوزه زمین با ابزارهای دولت الکترونیک و در بلندمدت شامل هدایت مناسب سرمایه گذاران و متقاضیان به بهره برداری از اراضی کشور بر مبنای ضوابط و

اصول آمایش سرزمین می‌گردد. تحقق زیرساخت‌های لازم جهت جاری‌سازی اصول آمایش سرزمین بر بهره‌برداری اراضی کشور به عنوان مهمترین افق توسعه پایدار و بهره‌برداری کارآمد از اراضی کشور محسوب می‌گردد که با ابزارهای مکان‌محور و مدیریت سیستمی شاخص‌های آمایشی فراهم می‌گردد. سامانه مذکور به عنوان تنها درگاه ارتباطی با متقاضیان اخذ خدمات حوزه زمین و ساختمان کشور محسوب می‌شود. کلیه دستگاه‌های اجرایی ارائه دهنده خدمات مذکور پس از راه اندازی سامانه در هر استان، موظفند صرفاً از طریق درگاه ارتباطی این سامانه، نسبت به تعامل الکترونیکی با متقاضیان اقدام نموده و درخواست خدمت و خروجی آن را از این طریق با متقاضیان تبادل نمایند.

۲-۱-۲-۱-۶-۱- اقدامات دوساله زیر سامانه پایش اراضی کشور

- استقرار سامانه پایش در ۳۱ استان کشور؛
- پوشش ۵ پهنه آسیب‌پذیر (کشاورزی، منابع طبیعی، اراضی دولتی، مناطق چهارگانه و حریم راه‌ها)؛
- استفاده از ظرفیت ۲ شرکت دانش‌بنیان در تعامل با معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهوری جهت استقرار هسته پردازشگر تصاویر ماهواره‌ای و رسیدن به دقت شناسایی ۸۰٪ تخلفات در ۶ پهنه (خارج حریم و محدوده، حریم شهر، محدوده روستا، محدوده شهر، حریم و محدوده شهر جدید و محدوده شهرک صنعتی) و ۵ کلاس شناسایی تغییر (ساخت و ساز در اراضی زراعی، ساخت و ساز در اراضی بایر، ساخت و ساز در اراضی جنگلی، قطع و ریشه‌کنی پوشش گیاهی و درختان در جنگل‌ها و مراتع، تخریب زمین زراعی/باغ در قالب تبدیل به زمین بایر) در سال ۱۴۰۲.

شناسایی تخلفات از طریق ظرفیت دو شرکت دانش بنیان:

کلاس های شناسایی تغییر
ساخت و ساز (در اراضی زراعی)
ساخت و ساز (در اراضی بایر)
ساخت و ساز (در اراضی جنگلی)
قطع و ریشه کنی پوشش گیاهی و درختان در جنگل ها و مراتع
تخریب زمین زراعی / باغ در قالب تبدیل به زمین بایر

پهنه های مورد شناسایی
خارج حریم و محدوده
حریم شهر
محدوده روستا
محدوده شهر
حریم و محدوده شهر جدید
محدوده شهرک صنعتی

کل تغییرات شناسایی شده توسط شرکت بامداد: ۱۵۴۵۶

میزان پیشرفت در دقت شناسایی توسط شرکت بامداد: اسفندماه ۱۴۰۱ (۲۱٪) / اسفندماه ۱۴۰۲ (۷۸٪)

استان	تعداد
البرز	۲,۳۹۸
تهران	۳,۶۱۵
خوزستان	۴۵۰
فارس	۱,۵۳۴
قم	۲۸۷
گیلان	۳,۱۸۵
مازندران	۳,۹۸۷

کل تغییرات شناسایی شده توسط موسسه بصیر: ۲۳۲۲۳

میزان پیشرفت در دقت شناسایی توسط موسسه بصیر: اسفندماه ۱۴۰۱ (۵۱ درصد) / اسفندماه ۱۴۰۲

(۸۳ درصد)

استان	تعداد
اصفهان	۳,۷۵۸
تهران	۵,۰۷۷
خراسان رضوی	۱,۹۶۱
خراسان شمالی	۷۷
قزوین	۱,۷۸۳
گلستان	۲,۳۶۴
مازندران	۸,۲۱۳

مجموع کل تغییرات شناسایی شده توسط ۲ شرکت: ۳۸۶۷۹

مجموع میزان پیشرفت در دقت شناسایی ۲ شرکت: اسفندماه ۱۴۰۱ (۳۶ درصد) / اسفندماه ۱۴۰۲ (۸۱)

درصد)

بهبود ۴۵ درصدی در دقت شناسایی، هوشمند تخلیفات در مدت یک ساله ۱۴۰۲ (از ۳۶ به ۸۱ درصد)

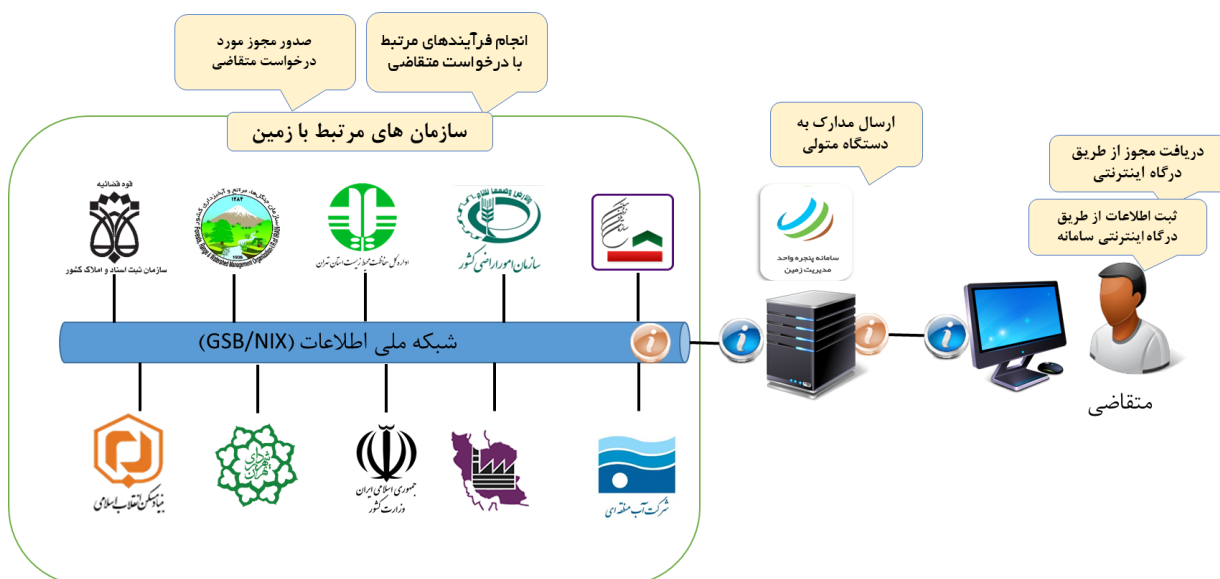
۲-۱-۲-۶-۲- درگاه صدور مجوزهای متقاضیان زمین

راهکار رفع نواقص و خلاهای مرتبط با صدور مجوزها و استعلامات حوزه زمین؛

پنجره واحد از صدور مجوزها و استعلامات موازی و اضافی جلوگیری می‌نماید و زمان و هزینه متقاضیان را

کاهش می دهد؛

پنجره واحد نیاز به مراجعه حضوری متقاضیان و ارتباط مستقیم آن‌ها با کارشناسان را کاهش می‌دهد.

شکل ۶- درگاه صدور مجوزهای متقاضیان زمین

اقدامات دو ساله صدور مجوزها و استعلامات زمین پایه:

✓ پوشش اغلب مجوزها و استعلامات در ۳۱ استان کشور؛

✓ صدور ۵ عنوان مجوز، گواهی، موافقتنامه، قرارداد واگذاری؛

✓ الکترونیکی نمودن ۱۹ عنوان استعلام بین دستگاهی؛

✓ ۳ خدمت-استعلام.

شکل ۷- آخرین وضعیت سامانه پنجره واحد زمین

۲-۱-۲-۳- وضعیت اتصال و همکاری دستگاه‌های مرتبط با مدیریت و پایش اراضی به سامانه مدیریت زمین

- هشت دستگاه زیر جهت ارائه خدمات زمین، سامانه تخصصی دارند و به سامانه پنجره واحد مدیریت زمین متصل می‌باشند.

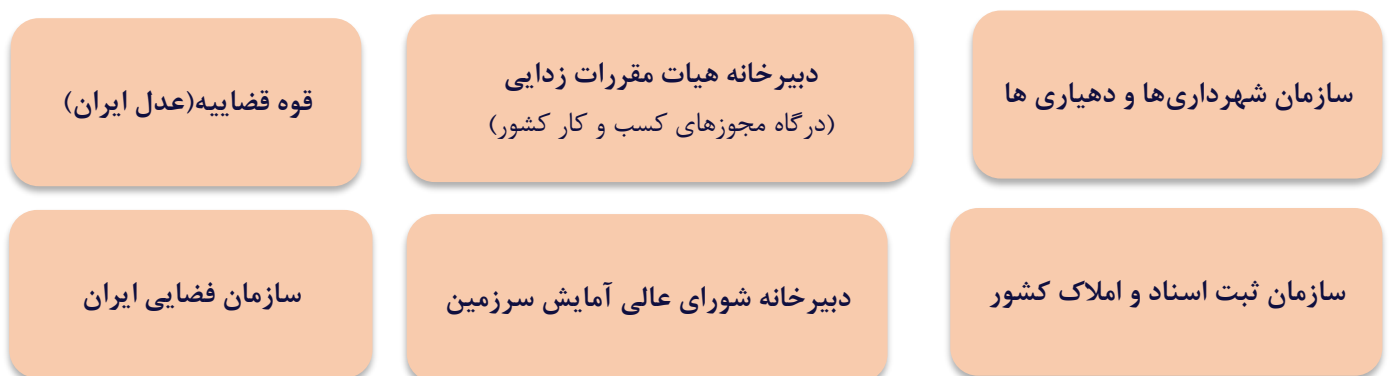
- دوازده دستگاه زیر جهت ارائه خدمات زمین، سامانه تخصصی ندارند و با برنامه استعلامات بین دستگاهی موقت سازمان فناوری اطلاعات متصل می‌باشند.

- ده دستگاه زیر جهت ارائه خدمات زمین به سامانه پنجره واحد مدیریت زمین متصل نمی‌باشند.

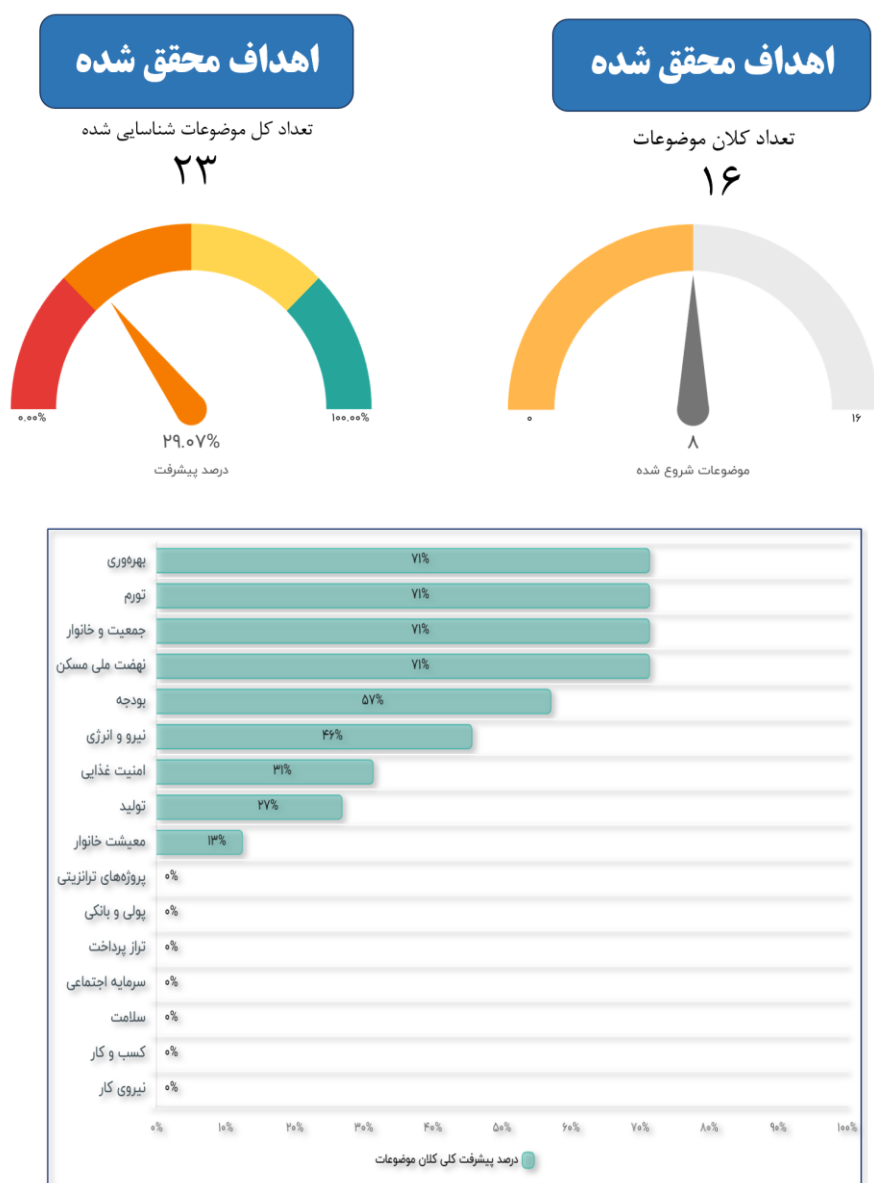

- شش دستگاه با نقش حیاتی که جهت ارائه خدمات زمین به سامانه پنجره واحد مدیریت زمین متصل نمی‌باشند.

۲-۱-۲-۷- داشبوردهای مدیریتی پایش اطلاعات کشور (پاک)

معرفی و هدف از اجرا: سازمان فناوری اطلاعات ایران بعنوان نماینده اجرایی کارگروه راهبری و نظارت بر سامانه پایش اطلاعات کشور اقدام به پیاده‌سازی پروژه داشبورد آنلاین کشور نموده است. براین اساس با جمع‌آوری و ارائه اطلاعات حیاتی برخط و قابل اتکا در قالب داشبورد مدیریتی جهت تصمیم‌سازی مقام محترم ریاست جمهور و هیات دولت اقدام و در ادامه با تعیین و تجمیع عملکرد شاخص‌های راهبردی و عملیاتی دستگاه‌های اجرایی و سایر حوزه‌های فعال و موثر کشور امکان ارائه تحلیل‌های مطمئن و موثری را فراهم می‌نماید و در نهایت گامی موثر در راستای توسعه دولت الکترونیکی و شفاف‌سازی اطلاعات می‌باشد.

شکل ۸- میزان تحقق پروژه بر مبنای درصد پیشرفت نهایی کلان موضوعات

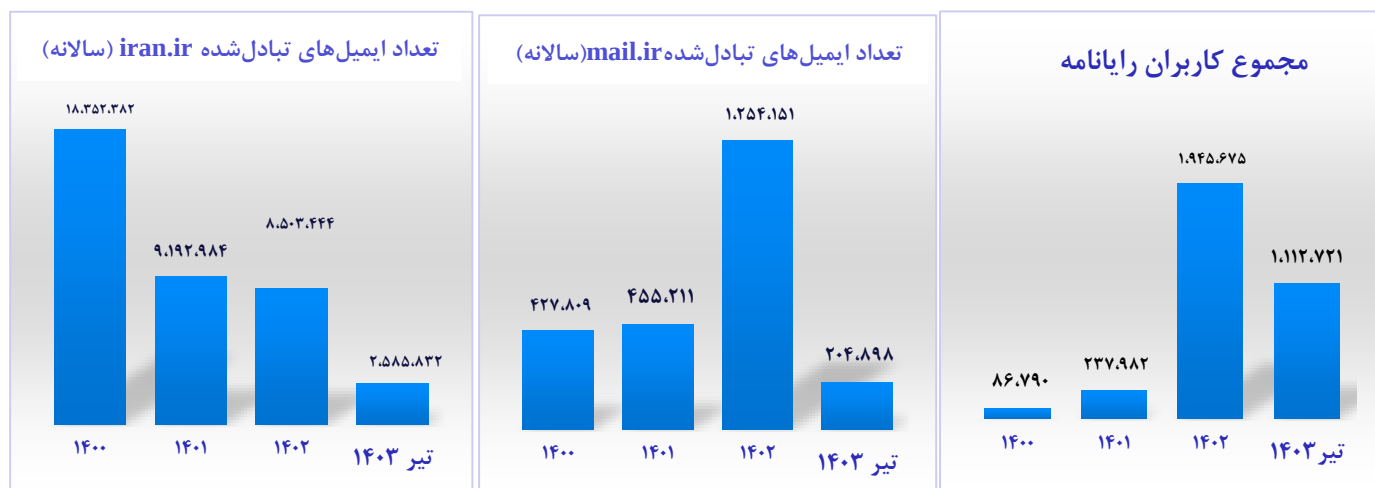
۲-۱-۲-۸- سامانه پست الکترونیکی

پست الکترونیکی احراز هویت شده بومی با استفاده حداکثری از زیرساخت‌های دولت الکترونیکی موجود به منظور ایجاد ارتباطی دوسویه میان مردم و دولت جهت بهره‌برداری عموم شهروندان، کسب و کارها و دستگاه‌های اجرایی فراهم شده است. به نحوی که پس از تصدیق اصالت متقاضیان از طریق احراز هویت آنها، امکان ارسال مکاتبات و دریافت پاسخ بین دستگاه‌های اجرایی و اشخاص حقیقی و حقوقی از طریق سرویس پست الکترونیکی احراز هویت شده صورت می‌پذیرد.

خدمات قابل ارائه شامل :

- ✓ تخصیص ایمیل به افراد حقیقی بدون احراز هویت ذیل دامنه *.mail.ir : به منظور دسترسی به این سرویس کاربران می‌توانند بدون نیاز به احراز هویت با مراجعه به آدرس <https://www.mail.ir> اقدام نمایند.
- ✓ تخصیص ایمیل به افراد حقیقی و حقوقی با احراز هویت ذیل دامنه *.iran.ir : کاربران حقیقی و حقوقی جهت بهره‌مندی از پست الکترونیکی احراز هویت شده ملی ذیل دامنه *.iran.ir با مراجعه به آدرس <https://mail.iran.ir> و یا از طریق پنجره ملی خدمات دولت هوشمند به آدرس <https://my.gov.ir> امکان ساخت پست الکترونیکی احراز هویت شده را خواهند داشت.

✓ تخصیص ایمیل به دستگاه‌های اجرایی ذیل دامنه اختصاصی

نمودار ۶: وضعیت آماری سامانه پست الکترونیکی

۲-۱-۲- سامانه کارپوشه پیام ایران

سامانه کارپوشه پیام ایران (ایران پوشه) جهت ارسال الکترونیکی بدون واسطه اعلان‌های رسمی دستگاه‌های اجرایی و نهادهای عمومی کشور به آحاد مردم و موسسات حقوقی که متقاضی دریافت خدمات دولتی و عمومی هستند توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران ایجاد شده است. ایران پوشه هر فرد صندوق دریافت نامه‌های اداری و رسمی به صورت الکترونیکی است.

اهداف سامانه کارپوشه ملی ایرانیان:

- ✓ تکمیل زنجیره خدمات دولت الکترونیکی برای تحویل خروجی خدمات دولت و نهادهای عمومی به مردم.
- ✓ ایجاد کارپوشه‌ای اختصاصی یکتا و قابل استناد (ایران پوشه) برای آحاد اشخاص حقیقی و حقوقی کشور، جهت دریافت اعلان‌ها و ابلاغیه‌های دولتی و عمومی مورد تقاضای خود

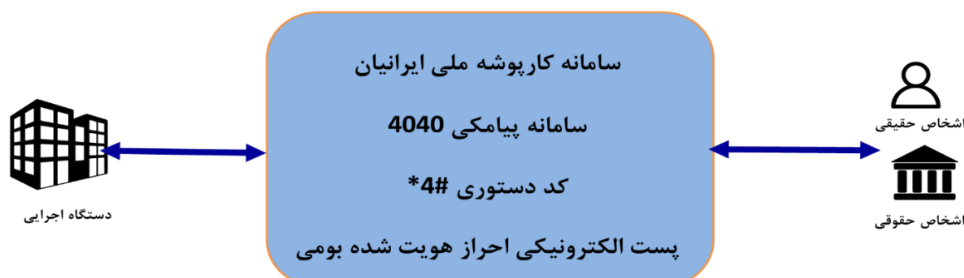
خدمات سامانه کارپوشه پیام ایران شامل:

- ✓ کارپوشه افراد حقیقی و حقوقی: کاربران با مراجعه به سامانه پیام ایران به آدرس <https://payam.iran.ir>
- و یا از طریق پنجره ملی خدمات دولت هوشمند به آدرس <https://my.gov.ir> می‌توانند نسبت به ثبت نام اقدام نمایند.

- ✓ کارپوشه دستگاه‌های اجرایی

سامانه پیام ایران
<https://payam.iran.ir>

ارسال و دریافت مکاتبات جهت جلوگیری از جعل و سوء استفاده

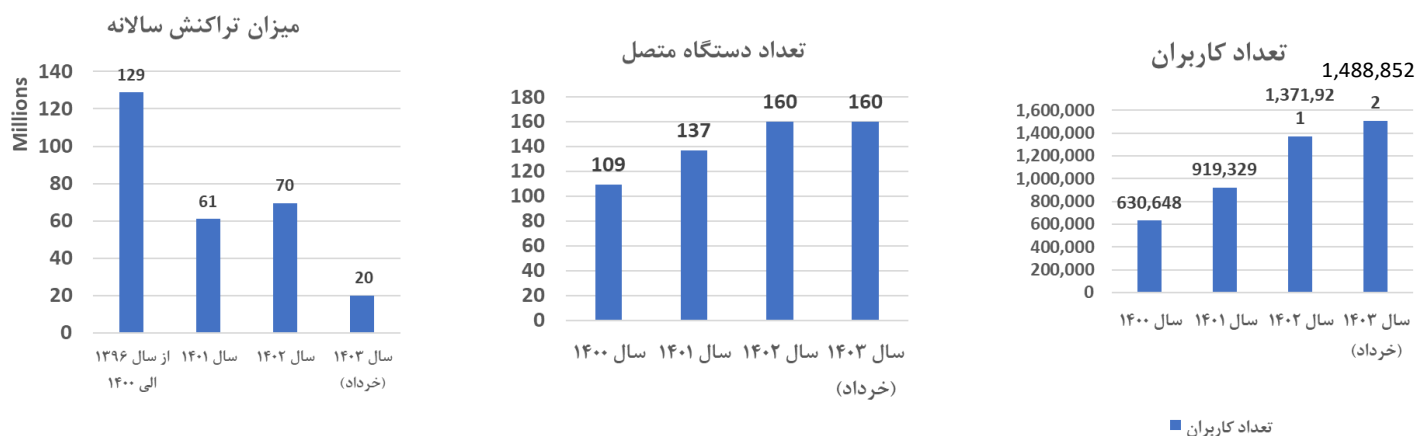
شکل ۹- شمایی از فرآیند پیام ایران

وضعیت آماری کارپوشه پیام‌ایران تا تیرماه ۱۴۰۳ (تجمیعی)

✓ مجموع تعداد کاربران: ۱،۵ میلیون کاربر

✓ مجموع دستگاه متصل: ۱۶۰ دستگاه

✓ مجموع تعداد تراکنش‌های انجام شده: ۲۷۹ میلیون تراکنش

نمودار ۷: وضعیت آماری سامانه کارپوشه پیام‌ایران

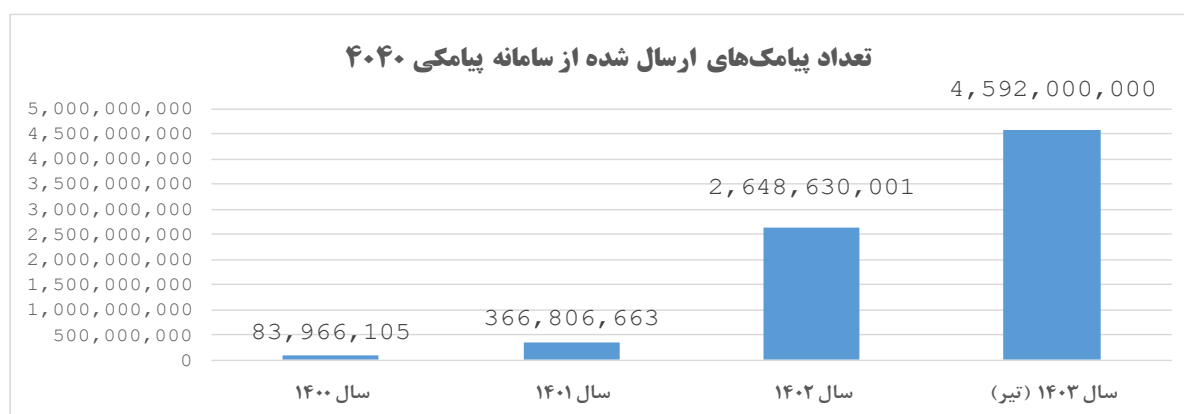
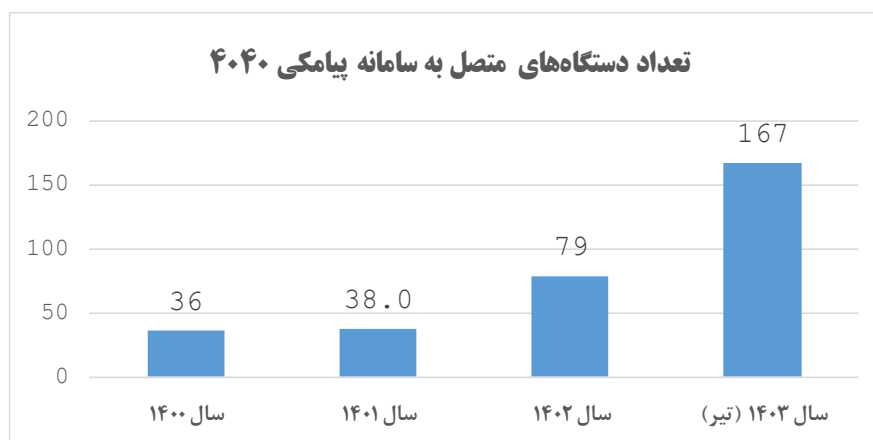
۲-۱-۲-۱-۱۰- سامانه پیامکی ۴۰۴۰ و کد دستوری

توسعه روزافزون استفاده از فناوری‌های نوین مبتنی بر تلفن همراه موجب تغییرات در ارائه خدمات در بخش‌های دولتی و سازمانی شده است. در کشور عزیزمان ایران نیز با توجه به ضریب نفوذ تلفن همراه و گسترش خدمات مبتنی بر آن، زمینه لازم برای شکوفایی و توسعه دولت همراه فراهم شده است، در این راستا سازمان فناوری اطلاعات ایران براساس تکالیف محوله قانونی، موظف به ایجاد بستری جهت عرضه خدمات الکترونیکی دولت به کاربران نهایی در قالب ابزارهای همراه بویژه کانال‌های ارتباطی پیامک (SMS) با سرشماره ۴۰۴۰ و کد دستوری (USSD) با سرشماره ۴* می‌باشد. سازگاری کانال ارتباطی فوق با انواع گوشی هوشمند و غیر هوشمند و بدون نیاز به اینترنت از اهداف مهم این پروژه جهت ارائه خدمات به عموم می‌باشد.

اهداف:

✓ امکان ارسال و دریافت پیامک و استفاده از USSD جهت ارائه خدمات دستگاه‌های اجرایی

- ✓ بستری امن و قابل اعتماد بین دستگاه‌های اجرایی و مردم و کسب‌وکارها
 - ✓ کاهش مراجعه حضوری به دستگاه‌ها و تسريع در امر پاسخگویی
 - ✓ استفاده از ظرفيت دولت همراه برای ارائه خدمات و خدمات الكترونيكي دستگاه‌های اجرایی
 - ✓ امکان دریافت خدمت پیامکی و کدستوری برای دستگاه‌های اجرایی
- وضعیت آماری سامانه پیامکی و کدستوری تا تیرماه ۱۴۰۳ (تجمیعی)**
- ✓ مجموع تعداد کاربران سامانه پیامکی ۴۰۴۰ : ۶۴۷ کاربر
 - ✓ مجموع تعداد دستگاه متصل به سامانه پیامکی ۴۰۴۰ : ۱۶۷ دستگاه
 - ✓ مجموع تعداد پیامک‌های ارسال‌شده از سامانه ۴۰۴۰ : ۴,۵۹۲ میلیارد تراکنش
 - ✓ مجموع تعداد دستگاه متصل به سامانه کدستوری : ۳۲ دستگاه
 - ✓ مجموع تعداد سرویس پیاده‌سازی شده در سامانه کدستوری : ۱۰۹ سرویس
 - ✓ مجموع تعداد تراکنش انجام شده در سامانه کدستوری : ۵۰۸ میلیون تراکنش

نمودار ۸: وضعیت آمار سامانه پیامکی ۴۰۴۰

۲-۱-۱۱- پایش شاخص‌های توسعه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک کشور

سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان نماینده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و مجری نظام پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور طی سال‌های ۹۲ الی ۱۴۰۲ بر اساس تبصره ۳ ماده ۴۶ قانون برنامه پنج‌ساله پنجم و بند "ب" ماده ۶۸ قانون برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی ایران طی هشت دوره شاخص‌های حوزه ICT را در سطح ملی و بین‌المللی با همکاری کلیه دستگاه‌های اجرایی مورد رصد و پایش قرار داده است.

در این طرح کمیته‌ای متشکل از نمایندگان سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور و سازمان فناوری اطلاعات ایران، سند نظام پایش توسعه و تکمیل شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و دولت الکترونیک را مطابق با آخرین تغییرات در سطح ملی، بین‌المللی و برنامه‌های توسعه جهت انجام پایش عملکرد شاخص‌ها تدوین و بروزرسانی می‌نماید.

این سند شامل چهار بخش ذیل می‌باشد:

فصل اول: ساختار نظام پایش متشکل از اهداف، دامنه اجرا، اسناد و مدارک بالادست، نقش‌ها و مسئولیت‌ها و دستگاه‌های مسئول؛

فصل دوم: شاخص‌های کلیدی فناوری اطلاعات و ارتباطات ایران و دولت الکترونیک که در ۸ محور ذیل و مشتمل بر ۱۷۸ نشانگر تدوین گردیده؛

- زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات
- دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات
- استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات
- مقرون‌به‌صرفه بودن (Affordable ICT)
- کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات
- اثرات اقتصادی و اجتماعی فناوری اطلاعات و ارتباطات
- زیرساخت‌های توانمندساز

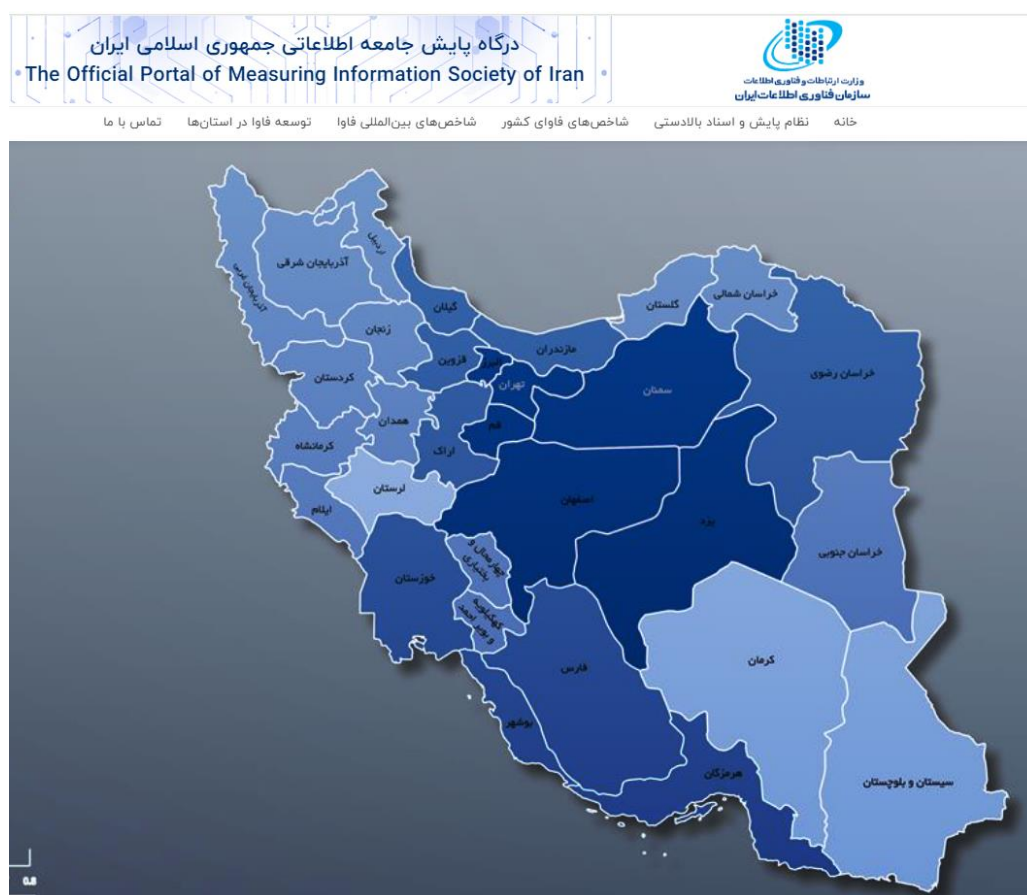
- مهارت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات

فصل سوم: شاخص‌های مرتبط با ارتباطات و فناوری اطلاعات و دولت الکترونیک در احکام برنامه ششم توسعه؛

فصل چهارم: شاخص‌های بین‌المللی ارتباطات و فناوری اطلاعات.

پایش شاخص‌های حوزه ICT با مشارکت نمایندگان ۲۶ دستگاه اجرایی و به‌صورت کاملاً الکترونیکی و از طریق

سامانه mis.ito.gov.ir انجام و منتشر می‌شود.

شکل ۱۰- درگاه پایش جامعه اطلاعاتی کشور

سایر اقدامات:

انجام اقدامات مرتبط با پیاده‌سازی و استقرار چرخه بهره‌وری در سازمان؛

✓ پیاده‌سازی متدولوژی نسخه جدید شاخص‌های توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات (IDI) استانی؛

✓ اجرای دوره جدید طرح برخورداری خانوارها از فاوا در کشور با مرکز آمار ایران؛

www.ito.gov.ir

✓ شرکت در اجلاس‌های جهانی WTIS و EGH/EGTI:

✓ پیاده‌سازی نظام‌نامه آمارهای رسمی و اهتمام به کسب «تقدیرنامه اهتمام به پیاده‌سازی چارچوب

مدیریت کیفیت آمارهای رسمی»:

✓ تهیه گزارش‌های تحلیلی پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و جمع‌بندی نهایی برنامه

ششم توسعه:

✓ برگزاری نهمین دوره پایش شاخص‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات کشور و جمع‌بندی نهایی برنامه

ششم توسعه.

۲-۱-۲-۱۲- استقرار نظام مدیریت طرح/ پروژه

در راستای تکمیل سامانه‌های پایه مدیریت و کنترل برنامه‌ها و پروژه‌های سازمانی نسبت به راه‌اندازی زیر سامانه مدیریت پروژه‌ها اقدام نموده است. در این سامانه پروژه‌ها، کلان پروژه‌ها، اقدامات امنی سازمان و نیز سفارشات و تخصیص‌های اعتبارات مورد پایش و کنترل قرار می‌گیرد.

در طول دوره ۱۰۰۰ روزه ۳۳ پروژه اصلی در قالب ۵ محور و ۵ طرح و ۱۹ عملیات و ۳۱۱ زیر عملیات در قالب پروژه‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و پروژه‌های ستادی و درآمدی تعریف و تحت نظام پایش و کنترل قرار گرفته است. استانداردها، دستورالعمل‌ها براساس ساحت‌های ۹ گانه PMBOK و با ایده‌گیری از متدولوژی Prince2 تهیه و در قالب فاز دوم استقرار نظام PMO سازمانی تدوین و تصویب و مورد توجه قرار گرفته است.

کاهش تعداد پروژه‌های نیمه تمام، تدوین برنامه‌های اصلاحی جهت نیل به اهداف و اقدامات کلان شبکه کلی اطلاعات و رسیدن به هدف کمی و کیفی متصور برای شاخص‌های شبکه ملی اطلاعات از دیگر موضوعات تحت پایش و نظارت راهبردی سازمانی است.

سایر اقدامات مهم:

- ✓ طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌های مدیریت پروژه، پایش شاخص‌ها و اقلام آماری، مدیریت تکالیف و داشبورد مدیریتی شاخص‌ها و اقلام آماری و بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد؛
- ✓ همکاری در تاسیس شرکت مپفا، شرکت ابر دولت و پروژه‌های مراکز داده پردیس وزارت، قطب داده اصفهان؛
- ✓ اقدام جهت پیاده‌سازی روش‌های جامع مالی، اقتصادی و کنترل مؤلفه‌های طرح و پروژه‌های سازمان؛
- ✓ توانمندسازی مدیران پروژه با توجه به برنامه اعتلا و بالندگی مدیریت پروژه سازمان؛
- ✓ برنامه‌ریزی جهت پیاده‌سازی منظومه سامانه‌های BI، KPI، ORI و ایجاد سامانه P3MIS و ارتباط پروژه‌ها با شاخص‌ها؛
- ✓ انجام خودارزیابی سطح بلوغ مدیریت پروژه بر اساس مدل OPM3؛
- ✓ پیاده‌سازی نظام استقرار مدیریت پروژه با بهره‌گیری از عامل چهارم و بررسی مؤلفه‌های طرح در حوزه برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی پروژه‌های پرچم، کلیدی و مهم سازمان؛
- ✓ پیگیری تحقق درآمدهای سازمان با افزودن سامانه بودجه‌ریزی مبتنی بر عملکرد به منظومه سامانه‌های مدیریت تصمیم‌سازی سازمان؛
- ✓ استخراج و احصاء تکالیف منبعث از قوانین ضوابط مصوبات تفاهم‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های اجرایی و در چرخه پایش و به کنترل درآوری آن؛

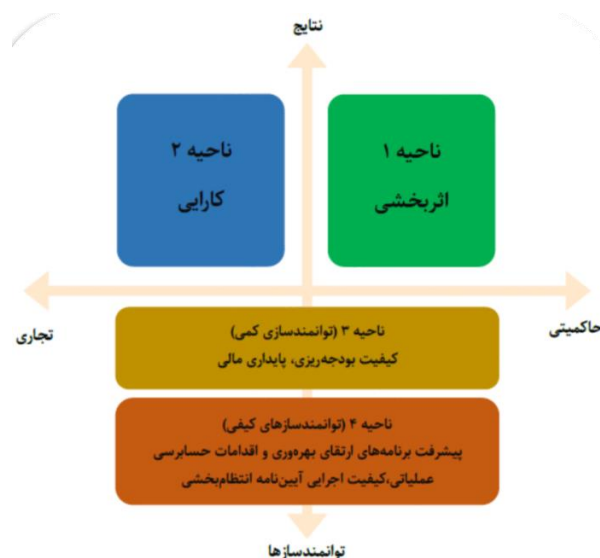
۲-۱-۲-۱۳- بهره‌وری و تعالی سازمانی

تعریف بهره‌وری:

بهره‌وری به معنای استفاده کارا و اثربخش از منابع و عوامل تولید (شامل سرمایه انسانی، سرمایه فیزیکی، سرمایه ناملموس، فناوری و کالا و خدمت واسطه‌ای) به منظور نیل به اهداف پیامدی موردنظر است.

معرفی چرخه بهره‌وری:

چرخه بهره‌وری، فرآیند تکرارشونده و ساختارمند حل مسئله بهره‌وری و رقابت‌پذیری واحدهای اقتصادی است که در مرحله اول با شناسایی یک مسئله و شکل‌گیری ائتلاف پیرامون حل آن آغاز شده و سپس ابعاد مسئله با گردآوری شواهد و قرائن شناسایی شده و سپس علل بروز آن مشخص می‌گردد. در مرحله بعد راهکارهایی برای برطرف ساختن علل بروز مسئله پیشنهاد و اولویت‌بندی می‌گردد، در مرحله سوم این راهکار به صورت آزمایشی به اجرا گذاشته می‌شود و در مرحله آخر نتایج اقدامات و اثربخشی آن‌ها پایش شده و در صورت حصول موفقیت راهکار دائمی می‌شود و در غیر این صورت مجدداً چرخه حل مسئله به مراحل قبلی باز می‌گردد. ویژگی مهم چرخه بهره‌وری (و به طور کلی چرخه‌های حل مسئله) برای حل مسائل، قابلیت‌سازی و ایجاد ظرفیت و انگیزه، به منظور برنامه‌ریزی و اجرا، درون سازمان‌ها و نهادهای تصمیم‌گیر در فرآیند اجرای چرخه است.

شکل ۱۱- مدل مفهومی سنجش بهره‌وری شرکت‌های دولتی

اقدامات سال ۱۴۰۱

با توجه به ابلاغ سند تحول دولت مردمی به دستگاه‌های اجرایی و به تبع آن ابلاغ این تکالیف از سوی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات این سازمان برای حصول به این اهداف، اقدام به تهیه منشور برنامه عملیاتی در چارچوب سند تحول دولت مردمی نمود و این منشور را طی توافق‌نامه‌ای با وزارت متبوع به اجرا گذاشت که نتیجه انجام این اقدامات علاوه بر رفع مشکلات ارتباطی و بسط فضای تبادل اطلاعات زمینه افزایش استقلال این فضا را نیز مهیا نموده است مواردی همچون:

- (۱) برگزاری جلسات کمیته و کارگروه بهره‌وری سازمان
- (۲) صدور حکم مسئولیت برای اعضای کارگروه و کمیته بهره‌وری سازمان
- (۳) افزایش ظرفیت زیرساخت احراز هویت و اصالت اسناد از ۹۹۰ هزار احراز هویت به ۱۳ میلیون و رشد ۱۱۸ درصدی
- (۴) ارتقای ظرفیت کارپوشه ملی ایرانیان برای تمامی افراد بر اساس شماره ملی و شماره سیم‌کارت از ۶۳۰ هزار کارپوشه به ۵ میلیون کارپوشه که با توجه به میزان هدف تعیین‌شده (۵۰ میلیون کارپوشه) صرفاً ۱۰٪ این هدف محقق شده است که در نتیجه هدف‌گذاری سند تحول با توجه به کشش بازار هدف اشتباه بوده و شایسته اصلاح می‌باشد.
- (۵) توسعه سکوی (پلتفرم) ارائه خدمات یکپارچه دولت هوشمند با افزایش ظرفیت تراکنش‌های سالانه در مرکز ملی تبادل اطلاعات با رشد تراکنشی از ۲,۵ میلیارد به ۷ میلیارد بر روی این بستر و ارتقا ۱۷۵ درصدی
- (۶) ایجاد یک سامانه به‌منظور دسترس‌پذیری به سامانه مخازن نرم‌افزاری در کلیه شرایط برای کاربران و خدمات داخلی و رشد ۱۰۰ درصدی

اقدامات سال ۱۴۰۲

- ✓ برگزاری ۶ جلسه کمیته بهره‌وری
- ✓ برگزاری ۶ جلسه کارگروه بهره‌وری
- ✓ تکمیل کاربرگ‌های ۱ تا ۶ سازمان ملی بهره‌وری ایران
- ✓ شرکت ۱۰ نفر از کارکنان سازمان (از اعضای کارگروه و کمیته بهره‌وری سازمان) در دوره آموزشی نظام‌نامه چرخه مدیریت بهره‌وری، برگزار شده از سوی سازمان ملی بهره‌وری ایران
- ✓ تکمیل استقرار چرخه مدیریت بهره‌وری

دستاوردها

- ✓ کسب امتیاز ۶۷ در کارنامه بهره‌وری سال ۱۴۰۱
- ✓ کسب رتبه سوم در بین مجموعه‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در سال ۱۴۰۱
- ✓ کسب امتیاز ۷۰/۹۸ در کارنامه بهره‌وری سال ۱۴۰۲
- ✓ کسب رتبه دوم در بین مجموعه‌های تابعه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

کارنامه بهره‌وری سال ۱۴۰۱

نام شرکت	عملکرد کارایی			عملکرد اثربخشی			تحقق هدف			امتیاز کل
	رشد (۱۳۹۹-۱۴۰۰)	بهبود نسبت به ۱۳۹۵	رشد (۱۳۹۹-۱۴۰۰)	اثربخشی برنامه (تحقق اهداف)	کیفیت برنامه و بودجه	رشد بهره‌وری	رشد استقرار	کیفیت چرخه	امتیاز	
سازمان فناوری اطلاعات ایران	۱۱	-	۲۰	۸	۵	-	۱۵	۸	۶۷	امتیاز مکتسبه
	۳۰	عدم مصداق	۲۰	۱۵	۵	عدم مصداق	۲۰	۱۰	۱۰۰	سقف امتیاز

جدول ۷: کارنامه بهره‌وری سازمان در سال ۱۴۰۱

کارنامه بهره‌وری سال ۱۴۰۲

جدول ۸: کارنامه بهره‌وری سازمان در سال ۱۴۰۲

نام شرکت	عملکرد کارایی			عملکرد اثربخشی			توانمندسازهای کیفی		
	کارایی نیروی کار	کارایی سرمایه	کارایی مصارف واسطه	کارایی کل عوامل تولید	نماگر اثربخشی برنامه	کیفیت برنامه بودجه	استقرار چرخه بهره‌وری	آیین‌نامه انتظام‌بخشی	امتیاز کل
سازمان فناوری اطلاعات	۳	۳/۵	۰	۱۰	۲۰	۱۳/۸	۵	۸/۵۷۹	۷۰/۹۸
ایران	۶	۷	۷	۲۰	۲۰	۱۵	۵	۱۰	۱۰۰
	سقف امتیاز								

۲-۱-۲-۱۴- توسعه و پشتیبانی سامانه خدمات الکترونیک سازمان

بمنظور ارائه هر چه بهتر خدمات سازمان به مردم و کسب و کارها، اقدام به راه اندازی و توسعه سامانه خدمات الکترونیک سازمان به آدرس eservice.ito.gov.ir در میز خدمت سازمان شده است. در همین راستا تاکنون ۳۴ خدمت قابل ارائه توسط سازمان بصورت یکپارچه و کاملاً الکترونیکی از طریق پنجره واحد خدمات سازمان (SSO)، پنجره ملی خدمات هوشمند و همچنین از طریق درگاه ملی مجوزها جهت ۱۶ مجوز صورت می‌پذیرد.

کلیه خدمات قابل ارائه در میز خدمت سازمان به آدرس <https://ito.gov.ir/home/newservicedesk> قابل دسترسی می‌باشد.

- ✓ ثبت نام و احراز هویت کاربران
- ✓ سلامت و احراز اصالت نرم افزار
- ✓ تاییدیه فنی نرم افزار
- ✓ ارائه سرویس بر روی GSB/PGSB
- ✓ دریافت سرویس از GSB/PGSB
- ✓ دریافت سرویس از اپراتورهای دولت الکترونیک
- ✓ تعرفه داخلی
- ✓ دریافت دسترسی به پنل/وب سرویس کارپوشه پیام ایران
- ✓ ارائه خدمت مستقیم استعلامی در پنجره ملی دولت هوشمند
- ✓ دریافت دسترسی به پنل/وب سرویس سرشماره پیامکی
- ✓ ثبت منابع عددی
- ✓ درخواست اتصال به GSB
- ✓ درخواست اتصال به PGSB
- ✓ مجوز دسترسی به سرویس

- ✓ درخواست ثبت اطلاعات مرکز داده دولتی
- ✓ دریافت دسترسی داشبورد آماری
- ✓ درخواست بروزرسانی سرویس
- ✓ دریافت پست الکترونیکی سازمانی
- ✓ اتصال به پنجره ملی خدمات دولت هوشمند (SSO)
- ✓ تعرفه خدمات پایه
- ✓ درخواست ارائه خدمات بر بستر USSD
- ✓ درخواست ثبت نام پیام رسان
- ✓ ثبت اطلاعات مراکز داده
- ✓ شناسنامه و ارزیابی فراهم کنندگان خدمات ابری
- ✓ مجوز دسترسی به سرویس از کارگروه تعامل پذیری
- ✓ رتبه بندی ارائه دهندگان خدمات مراکز داده
- ✓ صلاحیت نهادهای ارائه دهنده خدمات ممیزی مراکز داده
- ✓ ثبت نام سکو
- ✓ خدمات مرکز داده دولت الکترونیک
- ✓ مدیریت نام دامنه
- ✓ ارائه سایت/سامانه بر بستر GSB/PGSB
- ✓ دریافت دسترسی به سایت/سامانه بر بستر GSB/PGSB
- ✓ ارزیابی شبکه اجتماعی
- ✓ ارزیابی پیام رسان

هوشمندسازی ۲۳ درصد خدمات سازمان

در راستای ارائه خدمات در دولت هوشمند و براساس اعلام دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات، ۲۳ درصد خدمات سازمان به شرح سه خدمت ذیل بصورت هوشمند ارائه می گردد.

✓ صدور گواهی ارزیابی امنیتی محصولات فاوا

✓ صدور پروانه فعالیت خدمات امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات

✓ توسعه و نگهداری زیرساخت فنی تعاملی دستگاههای اجرایی با مردم و کسب و کارها

این امر موجب حذف مراجعه حضوری، کاهش زمان صدور، کاهش تعداد استعلامات مورد نیاز از جمله احراز هویت، مدرک تحصیلی، شاهکار و شده است.

اتصال به درگاه ملی مجوزهای کشور

بر اساس ماده ۷ قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن، ۱۶ مجوز ذیل، از طریق درگاه ملی مجوزهای کشور نیز قابل اخذ و پیگیری می باشد. همچنین دارندگان مجوزهای قدیمی از طریق اخذ شناسه یکتا، قادر به تبدیل مجوزهای کاغذی و قدیمی به مجوزهای الکترونیکی می باشند.

✓ فعالیت خدمات عملیاتی آزمون و ارزیابی امنیتی افتا

✓ گواهی فنی محصولات نرم افزاری

✓ فعالیت خدمات عملیاتی امن سازی و مقاوم سازی سامانه ها، زیرساخت ها و سرویس ها افتا

✓ فعالیت خدمات عملیاتی راهبری مرکز عملیات امنیت و تیم پاسخ به رخداد افتا

✓ فعالیت خدمات عملیاتی امن سازی و مقاوم سازی سامانه ها، زیرساخت ها و سرویس های صنعتی افتا

✓ فعالیت خدمات فنی نصب و پشتیبانی محصولات افتا

✓ فعالیت خدمات مدیریتی ممیزی انطباق استانداردهای امنیت اطلاعات و ارتباطات افتا

✓ گواهی سلامت و احراز اصالت نرم افزار

✓ فعالیت خدمات عملیاتی پیاده سازی مرکز عملیات امنیت و تیم پاسخ به رخداد افتا

- ✓ فعالیت خدمات عملیاتی امنیت پیاده‌سازی امنیت فیزیکی و محیط پیرامونی افتا
- ✓ فعالیت خدمات عملیاتی مسابقات کشف نقص امنیتی افتا
- ✓ فعالیت خدمات مدیریتی مشاوره و استقرار استانداردهای امنیت اطلاعات و ارتباطات افتا
- ✓ گواهی ارزیابی امنیتی محصولات نرم‌افزاری
- ✓ فعالیت خدمات آموزش امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات (افتا)
- ✓ گواهی صلاحیت نهادهای ارائه دهنده خدمات ممیزی مراکز داده
- ✓ گواهی رتبه‌بندی ارائه دهنده خدمات مراکز داده

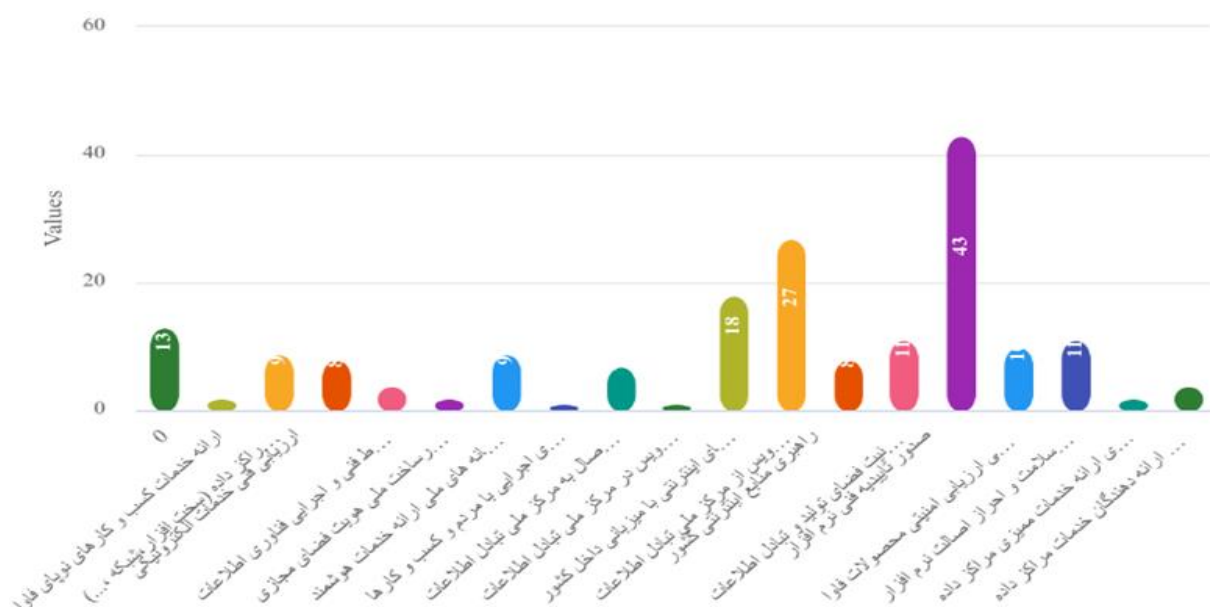
طراحی، توسعه و پشتیبانی پرتال جامع سازمان

- ✓ پشتیبانی و توسعه پرتال اصلی و زیرپرتال‌های سازمان
- ✓ ایجاد پرتال انگلیسی سازمان به آدرس en.ito.gov.ir:
- ✓ ایجاد پرتال جشنواره خدمات دیجیتال دوست‌دار خانواده family.ito.gov.ir
- ✓ طراحی، پیاده‌سازی و بروزرسانی پرتال arbaeen.ito.gov.ir جهت ایام اربعین
- ✓ توسعه و بهبود فرآیندهای ثبت‌نام و اخذ خدمات الکترونیک سازمان بصورت مداوم جهت سهولت در ارائه سرویس بهتر به متقاضیان

راه‌اندازی مرکز تماس و سیستم یکپارچه تیکتینگ سازمان

- در راستای ارائه خدمات مطلوب و با کیفیت به شهروندان، دارندگان پروانه و سرویس از سازمان، اقدام به راه‌اندازی مرکز تماس و تیکتینگ یکپارچه با سرشماره ۱۶۴۹ شده است.

لذا کلیه امور مربوط به ثبت درخواست، رسیدگی به شکایات، پیگیری و اخذ سرویس از طریق سرشماره ۱۶۴۹ و از طریق پنجره واحد خدمات سازمان و پنجره ملی دولت هوشمند قابل پیگیری می‌باشد.

نمودار ۹: وضعیت ارائه خدمات سازمان بر اساس نوع خدمت

پیاده‌سازی سامانه مدیریت فرآیندهای کسب و کار (BPMS)

امروزه بخش مهمی از هر سازمان را سامانه‌ها / سیستم‌های نرم‌افزارهای مستقل تشکیل می‌دهند. این امر در کنار فواید فراوان، مشکلات ملموس و غیرملموس زیادی را به سازمان‌ها تحمیل نموده است و در نتیجه آن منجر به بروز مشکلاتی همچون افزونگی داده‌ای، هزینه‌های پشتیبانی و بروز خطا در امر گزارش‌گیری و ... شده است. در چنین شرایطی با توجه به اقدامات انجام شده در سطح جهانی به نظر می‌رسد که بهترین روش که کمترین تغییرات را از دید کاربران در برخواهد داشت استفاده از ابزار BPMS می‌باشد، در این شرایط ضمن امکان ایجاد یکپارچگی بین سامانه‌های که دارای ساختار داده‌ای ساخت‌یافته می‌باشند امکان توسعه و عملیاتی نمودن فرآیندهای کاری جدید واحدها و ادارات سازمان در محیطی امن و یکپارچه و البته در کوتاه‌ترین زمان ممکن محقق خواهد شد.

در همین راستا سامانه مدیریت فرآیندهای کسب و کار (BPMS) در سازمان راه اندازی و مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. تجارب سازمان در این خصوص می‌تواند راهگشای مناسبی جهت استفاده از این ابزار در پیاده‌سازی فرایندهای سایر سازمان‌ها در سطح کشور باشد.

۲-۱-۲-۱۵- تعامل با سازمان‌های بین‌المللی

۲-۱-۲-۱۵-۱- اجلاس سران برای جامعه اطلاعاتی (فرایند ۲۰ WSIS)

سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان نهاد پیش‌برنده توسعه کاربردهای فناوری اطلاعات در ایران، به نمایندگی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات فرایندهای بین‌المللی مرتبط را رصد و پیگیری می‌کند. یکی از فرایندهای WSIS (یا فرایند اجلاس سران برای جامعه اطلاعاتی) یکی از فرایندهای بین‌المللی مهم در حوزه توسعه زیرساخت‌های لازم و کاربردهای ارتباطات و فناوری اطلاعات (فاوا) از ۲۰ سال پیش تاکنون فعال می‌باشد، این فرایند به دنبال توسعه فراگیر اینترنت در دهه ۹۰ میلادی در سراسر جهان و کاربردهای گسترده‌ی آن در کشورهای مختلف و بروز چالش‌هایی که در زمینه مدیریت اینترنت ظهور کرده بود، آغاز شد. ابتدا در سال ۱۹۹۸ اجلاس سران مختار اتحادیه جهانی مخابرات (ITU) و پس‌از آن شورای ITU در سال ۱۹۹۹ موضوع را در دستور کار خود قرار داد که نتیجه آن طرح موضوع در سال ۲۰۰۱ مجمع عمومی سازمان ملل متحد و مجموعه‌ای از مذاکرات جهانی از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۰۵ میلادی شد. در نهایت اسناد تدوین شده در این مذاکرات آماده‌سازی، در دو اجلاس سران برای جامعه اطلاعاتی در سال ۲۰۰۳ میلادی در ژنو و سال ۲۰۰۵ میلادی در تونس مورد تأیید سران کشورها قرار گرفت. این سندها به سندهای اجلاس سران برای جامعه اطلاعاتی یا WSIS مشهور شده است. دولت جمهوری اسلامی ایران در فرایند این مذاکرات به‌طور مستمر حضور داشته و در تنظیم سندهای نهایی نقش مؤثری داشته است. در این سندها ۱۰ هدف و ۱۱ خط عمل، برای یک دوره ۱۰ ساله از ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ میلادی تعیین شده است و مقرر بود که کشورها در قالب برنامه‌های ملی خود

^۹ World Summit on the Information Society

^۶ International Telecommunication Union

سعی در پیاده‌سازی آن نمایند. دوره ده‌ساله اول WSIS+10 در سال ۲۰۱۵ به پایان رسید و بر اساس نشست مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۵، دوره دوم این فرایند برای سال ۲۰۲۵ آغاز شده است. در طول این دو دوره هر ساله اجلاسی^۷ با حضور بیش از ۲۰۰۰ نفر از سیاست‌گذاران و متخصصان در ژنو سوئیس توسط ITU برگزار می‌شود که نتایج آن برای کمیسیون علم و فناوری در کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD)^۸ ارسال شده و پس از جمع‌بندی در آنجا برای مجمع عمومی سالانه سازمان ملل که با حضور روسای جمهور کشورها در دسامبر هر سال برگزار می‌شود فرستاده خواهد شد. هدف اصلی فروم اجلاس سران جامعه اطلاعاتی تبادل تجربیات موفق بین کشورها و متخصصین در زمینه بهره‌گیری حداکثری از فاوا با چشم‌اندازی برای ایجاد جوامع اطلاعاتی و دانش‌محور، فراگیر می‌باشد. این اجلاس به‌عنوان بستری برای بحث‌های چندجانبه با هدف بررسی دستاوردها و روندهای کلیدی، چالش‌ها و فرصت‌ها و از سال ۲۰۰۹ به‌صورت فعلی توسط ITU برگزار می‌شود. اجلاس‌های سالانه و مذاکرات جانبی در سال‌های پایانی هر دوره هم از نظر جمع‌بندی دستاوردهای و تعیین وضعیت آتی فرایند در دوره (احتمالاً ده‌ساله) بعدی اهمیت ویژه دارند.

همچنین دو گروه کاری از ۹ گروه کاری شورای ITU (CWG)، یکی مستقیماً با عنوان WSIS و دیگری به‌صورت غیرمستقیم با عنوان سیاست‌گذاری عمومی بین‌المللی اینترنت موضوع‌های مرتبط با WSIS را دنبال می‌کنند که حاصل آن‌ها برای شورای ITU ارسال می‌شود.

با توجه به آنکه دوره دوم ده‌ساله در سال ۲۰۲۵ به پایان می‌رسد، در دولت سیزدهم، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به فرایند مذکور توجه خاصی داشته است و سازمان فناوری اطلاعات ایران که مسئولیت توسعه کاربردهای فاوا در کشور را به عهده دارد با هماهنگی وزارت امور خارجه و دفتر نمایندگی ج.ا.ایران در ژنو این فرایند را در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ دنبال نموده است.

^۷ Forum

^۸ United Nations Conference on Trade and Development

^۹ Council Working Group

در این خصوص سه فعالیت تعریف و اجرا شده است:

(۱) سیاست‌گذاری و محتوا سازی برای این فرایند در نشست‌های هم‌اندیشی که در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ با حضور مدیران ارشد وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (شامل معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران، مشاوران وزیر ارتباطات در امور بین‌الملل، رئیس و کارشناسان ارشد مرکز بین‌الملل و توسعه صادرات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات از یکسو و از سوی دیگر نهادها و سازمان‌های مرتبط نظیر وزارت امور خارجه، صداوسیما، ج.ا.ایران، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، کمیسیون ملی یونسکو ایران و مراکز پژوهشی مرتبط در دانشگاه‌های کشور انجام شده است.

(۲) شرکت در اجلاس‌ها، رویدادها و نشست‌های مرتبط در سه فروم ۲۰۲۲، ۲۰۲۳ و ۲۰۲۴. در این خصوص دو زیر فعالیت مهم محتواسازی برای پروژه‌های مهم در حوزه فاوا و شرکت در مسابقه و برگزاری کارگاه موضوعی تخصصی بین‌المللی انجام شده است. خوشبختانه محتواسازی برای پروژه‌های مهم اجرا شده در حوزه فاوا انجام منجر به کسب ۳ لوح تقدیر برای انجام سه پروژه به‌عنوان Championship در جایزه سالانه این حوزه WSIS-Prize شد و سه کارگاه موضوعی تخصصی در اجلاس (Forum) متناسب با حوزه‌های مورد توجه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اجرا شد.

(۳) تدوین گزارش‌های پیشرفت در حوزه فاوا شامل چکیده مدیریتی، کتاب، بروشور، پوستر، استند، کلیپ به‌عنوان مستندات به زبان انگلیسی برای ارائه در نشست‌ها، کارگاه موضوعی و نمایشگاه‌های بین‌المللی در داخل و خارج کشور.

در سه سال اخیر سه دوره فروم اجلاس سران جامعه اطلاعاتی از سال ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۴ برگزار شده است که خلاصه فعالیت‌های انجام شده در جدول ۱ آمده است. شایان ذکر است که اجلاس عالی ۲۰۲۴ WSIS+20 فروم اجلاس سران جامعه اطلاعاتی، با هدف شروع تدوین گزارش پیشرفت بیست‌ساله در اجرای نتایج اجلاس سران

جامعه اطلاعاتی برای جمع‌بندی دوره دوم و برنامه‌ریزی‌های آتی، در خرداد ۱۴۰۳ برگزار شد و دولت جمهوری اسلامی ایران در آن حضور فعالی داشت. نتایج این اجلاس و اجلاس سال بعد در گزارش‌هایی که در خصوص جمع‌بندی و برنامه‌ریزی آینده فرایند در مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نیویورک ارائه می‌شود، مؤثر است. همچنین در فعالیتهای انجام‌شده سعی شده که هماهنگی با سیاست‌های کلی نظام و اسناد بالادستی کشور و ارتباط آن با سایر فرایندهای مهم بین‌المللی حوزه فاوا نظیر Summit of the Future و Global Digital Compact که کارشناسان وزارت امور خارجه آن را دنبال می‌کنند، مورد توجه قرار گیرد.

جدول ۹: روند حضور هیات‌های ایرانی در اجلاس‌های (Forum) سالانه اجلاس سران جامعه اطلاعاتی (WSIS)

سال و محل برگزاری	رئیس هیئت	سخنرانی رئیس هیئت	برقراری غرفه در نمایشگاه جانبی فروم	جوایز کسب شده در مسابقه	تعداد کارگاه‌های برگزار شده توسط ایران	ملاحظات و سایر فعالیت‌های مهم انجام شده
فروم ۲۰۲۲ ژنو ITU	وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات	✓	-	- تقدیرنامه Championship	-	- مدیریت یکی از نشست‌های سطح بالا توسط عضو هیئت‌علمی دانشگاه تربیت مدرس. - ارائه پروژه منتخب در جایزه ویسیس پرایز ۲۰۲۲ توسط عضو هیئت‌علمی دانشگاه علم و صنعت ایران. - برگزاری ملاقات‌های دوجانبه با هیات‌های دیگر حاضر در اجلاس
فروم ۲۰۲۳ ژنو ITU	معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران	✓	-	۱- تقدیرنامه Championship	۳ به صورت از راه دور	- برگزاری ملاقات با دبیر کل جدید اتحادیه بین‌المللی مخابرات با حضور سفیر ج.ا.ایران نزد سازمان ملل ژنو. - ارائه سخنرانی توسط مشاور وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در نشست‌های سطح بالا فروم. - طراحی و تولید گزارش کشوری در حوزه پروژه‌های مهم فاوا. - طراحی و تولید پوسترهای معرفی ۱۰ پروژه‌های مهم فاوا. - برگزاری ملاقات‌های دوجانبه با هیات‌های دیگر حاضر در اجلاس

سال و محل برگزاری	رئیس هیئت	سخنرانی رئیس هیئت	برقراری غرفه در نمایشگاه جانبی فروم	جوایز کسب شده در مسابقه	تعداد کارگاه‌های برگزار شده توسط ایران	ملاحظات و سایر فعالیت‌های مهم انجام شده
فروم ۲۰۲۴ ژنو ITU با عنوان اجلاس عالی ۲۰۲۴ WSIS+20	معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران	✓	✓	۱-تقدیرنامه Championship	۱ به صورت حضور در مقر ITU ژنو	• برگزاری ملاقات با دبیر کل اتحادیه بین‌المللی مخابرات با حضور سفیر ج.ا.ایران نزد سازمان ملل ژنو. • برگزاری ملاقات با مسئول ارزیابی دولت الکترونیکی در UNDESA دفتر نمایندگی ج.ا.ایران نزد سازمان ملل ژنو. • طراحی و تولید مجموعه بروشورهای ۲۵ خدمت الکترونیکی پر کاربرد دولت هوشمند • طراحی و تولید مجموعه کلیپ‌های معرفی خدمات الکترونیکی پر کاربرد دولت هوشمند • طراحی و تولید گزارش مدیریتی درونمای اقتصاد دیجیتال ایران • توزیع کتاب خدمات دولت هوشمند تهیه شده توسط دبیرخانه شورای اجرایی فناوری اطلاعات • حضور در نشست مشترک با اجلاس هوش مصنوعی در خصوص AI Governance • برگزاری ملاقات‌های دوجانبه با هیات‌های دیگر حاضر در اجلاس

۲-۱-۲-۱۵-۲- مؤسسه اینترنتی نام‌ها و شماره‌های تخصیص یافته (ICANN) ^{۱۱}

ICANN یا مؤسسه اینترنتی نام‌ها و شماره‌های تخصیص یافته، در نتیجه تصمیم وزارت بازرگانی ایالات

متحده^{۱۲} برای ایجاد یک شخصیت حقوقی جدید در جهت مدیریت برخی پارامترها در سطح اینترنت در سال ۱۹۹۸ میلادی ایجاد شد. این مؤسسه غیرانتفاعی، حائز شخصیت حقوقی و البته تابع قوانین ایالت کالیفرنیا است که مسئولیت تخصیص آدرس پروتکل اینترنت برای یک فضا در اینترنت، تخصیص و واگذاری شناسه پروتکل، سیستم مدیریت نام دامنه سطح بالا^{۱۳} و عملگرهای مدیریت سرورهای ریشه^{۱۴} معرفی دامنه‌های عمومی سطح

^{۱۱}The Internet Corporation for Assigned Names and Numbers

^{۱۲}Department of Commerce (DOC)

^{۱۳}Top-level domains (TLDs)

^{۱۴} Root server

بالا و کد کشوری را بر عهده دارد. به بیان دیگر، ICANN به منظور اجرای چهار کارکرد اینترنتی تشکیل شده است: مدیریت سیستم نام دامنه، تخصیص فضای آدرس IP، تخصیص پارامترهای پروتکل و مدیریت سرورهای ریشه. اگرچه در زمان تأسیس ICANN مؤسسه‌ای غیرانتفاعی بوده که باید اختصاصاً در حوزه اهداف خیریه، آموزشی و علمی به فعالیت می‌پرداخت، ولی در حال حاضر بر اساس اساسنامه ۹ ماده‌ای خود، در حوزه نظام نام دامنه مسئولیت جهانی دارد.

سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان متولی موضوع مدیریت اینترنت در سطح کشور، راهبری موضوعات مطروحه در ICANN را به عهده دارد. اهم موضوعات مورد پیگیری سازمان در این حوزه عبارتند از:

- (۱) سوءاستفاده از نام دامنه^{۱۵}
- (۲) تحلیل هزینه- فایده برنامه جدید نام‌های دامنه
- (۳) تعهدات داوطلبانه رجیستری‌ها/ تعهدات با موضوع منافع عمومی^{۱۶} در نام‌های دامنه عمومی جدید
- (۴) خدمات درخواست داده‌های ثبت نام (نظارت بر ثبت نام و استفاده از امکانات ICANN)
- (۵) شفافیت در بیانیه منافع اعضای GNSO
- (۶) رجیستری‌های^{۱۷} منطقه‌ای اینترنت با تأکید بر وضعیت افرینیک^{۱۸}
- (۷) موضوع IPv6

^{۱۵} DNS Abuse

^{۱۶} Public Interest

^{۱۷} Registry

^{۱۸} AFRINIC

ICANN در هر سال سه گردهمایی یا همایش فصلی در مناطق مختلف جهان برگزار می‌کند. همایش‌های ICANN مکانی را برای پیشبرد سیاست‌گذاری، انجام اطلاع‌رسانی، تبادل بهترین شیوه‌ها، مذاکره درباره معاملات تجاری و تعامل با سایر اعضای جامعه، هیئت‌مدیره ICANN و سایر بخش‌های آن شامل کارهای داخلی یا سازمان‌های حامی^{۱۹}(SO)ها و کمیته‌های مشورتی^{۲۰}(AC)ها ICANN را فراهم می‌کند. در هر کدام از این همایش‌های فصلی معمولاً بیش از ۱۰۰ جلسه مختلف بین سازمان‌های حامی و کمیته‌های مشورتی ICANN برگزار می‌شود.

از نظر سطح برگزاری نیز در هر سال یک همایش ۴ روزه که معمولاً در اواخر بهار است مربوط به سیاست‌گذاری با عنوان فروم سیاست‌گذاری (PF) است. این همایش معمولاً نشست‌های کوچک‌تر و با حضور برخی از اعضا برگزار می‌شود. یک همایش ۶ روزه در اواسط پاییز هر سال است که همایش عمومی سالانه (AGM) است و معمولاً با تعداد شرکت‌کننده زیاد برگزار می‌شود. یک همایش ۶ روزه دیگر نیز معمولاً در اواخر زمستان هر سال است هدف آن رسیدگی به کارهای داخلی SOها یا سازمان‌های حامی ICANN و ACها یا کمیته‌های مشورتی آن است.

بر اساس دستور مقام عالی وزارت مبنی بر راهبری موضوع توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران از یکسو و از سوی دیگر توجه به اینکه مدیریت منابع اینترنتی کشور نیز از وظایف سازمان است و مسائل بین‌المللی آن می‌بایست در ICANN حل‌وفصل شود، با هدف حضور مؤثرتر نمایندگان اعزامی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای شرکت در گردهمایی فصلی ICANN، کارگروه تخصصی ICANN در سازمان فناوری اطلاعات ایران با حضور مدیران ارشد مرتبط با موضوع در سازمان فناوری اطلاعات ایران (شامل معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران، مدیر و معاون دفتر روابط عمومی و بین‌الملل سازمان فناوری اطلاعات، رئیس

^{۱۹}Supporting Organization

^{۲۰}Advisory Committee

و کارشناسان ارشد مرکز بین‌الملل و توسعه صادرات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات) به همراه مشاوران وزیر ارتباطات در امور بین‌الملل، نمایندگان پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات، کارشناسان خبره آشنا با موضوع از مراکز پژوهشی مرتبط در دانشگاه‌های کشور تشکیل و در این خصوص دو فعالیت زیر تعریف و اجرا شده است:

- رصد موضوعات مطرح و سیاست‌گذاری برای حضور مؤثرتر در گردهمایی فصلی ICANN در سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳.

• دعوت از نمایندگان بخش خصوصی برای بررسی چالش‌های بین‌المللی آن‌ها برای طرح در ICANN. در دو مورد فوق در طی سال‌های ۱۴۰۱ تا ۱۴۰۳ جمعاً ۱۱ جلسه با حضور معاون وزیر و رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران سایر اعضای کارگروه برای مشخص ساختن راهبردهای اصلی نمایندگان ایران در نشست‌های یادشده، در حوزه مدیریت اینترنت برگزار شده است. شایان‌ذکر است که نمایندگانی اعزامی از طرف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات که در همایش‌های فصلی ICANN شرکت می‌کردند در جلسات این کارگروه حضور داشتند و از نقطه نظرات اعلام شده از طرف اعضای کارگروه اطلاع یافته‌اند.

۲-۱-۲-۳- همکاری‌های دوجانبه

راهبری مناسبات دوجانبه میان وزارت ارتباطات جمهوری اسلامی ایران و کوبا؛

- انعقاد یادداشت تفاهم مشترک همکاری با وزارت ارتباطات کوبا
- امضای برنامه اقدام مشترک با وزارت ارتباطات کوبا در راستای اجرای یادداشت تفاهم یادشده
- میزبانی از جناب آقای گنزالس ویدال معاون اول وزیر ارتباطات جمهوری کوبا در رأس هیأتی در بهمن‌ماه ۱۴۰۲ در تهران و بازدید ایشان از دستاوردهای دولت الکترونیکی در کشور؛
- برگزاری جلسه برخط میان پارک فاوا و پارک هاوانا؛
- برگزاری جلسه برخط میان شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران و پست کوبا به‌منظور انعقاد یادداشت تفاهم مشترک میان پست دو کشور؛

- برگزاری جلسه برخط میان گروه پاسخ‌گویی حوادث رایانه‌ای CERT^{۲۱} جمهوری اسلامی ایران و CERT کشور کوبا به‌منظور تعمیق ارتباط میان دو کشور در زمینه امنیت سایبری؛
 - حمایت از حضور بخش خصوصی ایرانی در نمایشگاه Informatica کوبا؛
 - حمایت از حضور بخش خصوصی ایرانی در بازار کوبا و همکاری دو شرکت ایرانی با شرکت مخابرات کوبا (ETECSA) برای توسعه شبکه موبایل؛
 - برنامه‌ریزی و تنظیم سرفصل‌های آموزشی با موضوع دولت هوشمند برای طرف کوبایی؛
 - مذاکرات مستمر با طرف کوبایی از طریق شرکت‌های بخش خصوصی برای فروش راه‌حل‌های نرم‌افزاری در حوزه شبکه؛
 - دعوت از نمایندگان بخش دولتی و خصوصی کوبا برای حضور در نمایشگاه الکامپ ۱۴۰۳؛
- معرفی توانمندی‌های سازمان در حوزه سکوهای بومی فناوری اطلاعات و دولت الکترونیکی برای کشورهای هدف:**

- برگزاری جلسات و همکاری‌های بالادستی با طرف عراقی برای ایجاد سوپر اپ اربعین در قالب تفاهم مشترک با برنامه کاربردی بادصبا؛
- برگزاری جلسه برخط با حضور نمایندگان سکوهای بومی ایرانی فعال در زمینه تجارت الکترونیکی و لجستیک آن با شرکت پست عراق به‌منظور معرفی و بازاریابی برای ایشان؛
- برگزاری جلسه با وزیر ارتباطات عراق با حضور نمایندگان سکوهای ایرانی فناوری اطلاعات در حاشیه اجلاس اکو به‌منظور معرفی و بازاریابی برای ایشان؛
- برگزاری جلسه با وزیر ارتباطات پاکستان با حضور نمایندگان سکوهای ایرانی فناوری اطلاعات در حاشیه اجلاس اکو به‌منظور معرفی و بازاریابی برای ایشان؛

^{۲۱}Computer emergency response team

- ارائه توانمندی‌های ایران در حوزه سکوه‌های بومی، دولت هوشمند فناوری اطلاعات به همتایان عمانی در سفر وزیر محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات به کشور عمان؛
- ارائه معاون سیاست‌گذاری و اعتباربخشی سازمان در «پنل حق حاکمیت دیجیتال به‌عنوان مبنایی برای همکاری‌های بلندمدت بین‌المللی» در کشور روسیه با موضوع سکوه‌های دیجیتال ایرانی و پیشرفت‌های آن‌ها.

۲-۲- امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات

۲-۲-۱- معرفی حوزه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات

سازمان فناوری اطلاعات ایران، به منظور اجرای ۳ مأموریت محول شده به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در اسناد بالادستی حوزه امنیت فضای مجازی، مجموعاً ۱۸ اقدام عملیاتی انجام می‌دهد و عملکرد این معاونت، در قالب ۴۱ شاخص، قابل سنجش و نمایش می‌باشد. در این راستا، عملکرد حوزه امنیت سازمان از ابتدای زمستان ۱۴۰۰ تا انتهای بهار ۱۴۰۳ و بر اساس ۴۱ شاخص، بازنمایی شده است.

۲-۲-۱-۱- مأموریت‌ها، اقدام‌ها و شاخص‌های سنجش عملکرد

۲-۲-۱-۱-۱- مأموریت‌ها

سازمان فناوری اطلاعات ایران در حوزه امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات، اجرای سه مأموریت را در سطح ملی بر عهده دارد. مأموریت اول آن، «پیش‌گیری و مقابله با حوادث فضای مجازی» در حوزه دستگاه‌های غیر زیرساختی است که در بند (۲) ماده (۳) سند «نظام ملی پیش‌گیری و مقابله با حوادث فضای مجازی»، مصوب جلسه (۴۴) شورای عالی فضای مجازی بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار گرفته است. مأموریت دوم، «مصون‌سازی، کاهش آسیب‌پذیری، افزایش تاب‌آوری و پیش‌گیری و مقابله با حوادث» در حوزه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات است که در اهداف شماره (۲-۲-۱-۲۰) و (۲-۲-۱-۲۵) و اقدام‌های کلان (۳۵)، (۳۶) و (۳۷) سند «طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات» مصوب جلسه (۶۶) شورای عالی فضای مجازی بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات قرار گرفته است و مأموریت سوم، «اعتبارسنجی تجهیزات و خدمات شبکه ملی اطلاعات» است که در اقدام کلان (۴۷) به صورت مشترک بر عهده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و مرکز مدیریت راهبردی افتا قرار گرفته است.

۲-۲-۱-۱-۲- اقدام‌های کلان و عملیاتی

بمنظور اجرای مأموریت‌ها و تحقق اهداف فوق‌الذکر، سازمان فناوری اطلاعات، دو اقدام کلان، شامل «پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث فضای مجازی» و «مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث فضای مجازی» را در دو حوزه مأموریتی «دستگاه‌های غیر زیرساختی» و «خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات» و اقدام کلان «اعتبارسنجی

و مجوزدهی» را در حوزه «صنعت امنیت کشور»، شامل ارائه‌دهندگان خدمات امنیت، تولیدکنندگان محصولات بومی و واردکنندگان محصولات خارجی، اجرا می‌نماید.

اقدام کلان «پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث فضای مجازی» از طریق انجام تعداد ۱۲ اقدام عملیاتی پیش‌گیرانه، شامل «شناسایی موردی آسیب‌پذیری»، «ارزیابی امنیتی»، «مسابقات کشف آسیب‌پذیری»، «وصله‌زنی خودکار آسیب‌پذیری»، «بازرسی میدانی وضعیت امنیت»، «شناسایی اقدام‌های مخرب»، «اتصال به MSSP»، «بررسی و تأیید برنامه عملیاتی»، «شناسایی آلودگی به بدافزار و بات»، «هشداردهی»، «برگزاری همایش و وبینار» و «برگزاری دوره آموزشی و تربیت نیروی انسانی» تحقق می‌یابد. به‌منظور تحقق اقدام کلان «مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث فضای مجازی» نیز تعداد ۳ اقدام عملیاتی واکنش‌گرایانه، شامل «مقابله برخط با حملات»، «رسیدگی به حادثه از راه‌دور» و «پی‌جویی حادثه از طریق اعزام تیم» اجرا می‌شوند. در نهایت، اقدام کلان «اعتبارسنجی و مجوزدهی» از طریق انجام تعداد ۳ اقدام عملیاتی، شامل «اعتبارسنجی و صدور پروانه خدمات امنیت»، «اعتبارسنجی و صدور مجوز آزمایشگاه ارزیابی امنیتی محصولات» و «اعتبارسنجی و صدور گواهی ارزیابی امنیتی محصولات» تحقق می‌یابد.

۲-۲-۲- شاخص‌های سنجش عملکرد

عملکرد سازمان در حوزه امنیت در اجرای هر یک از اقدام‌های عملیاتی فوق‌الذکر، بر اساس تعدادی شاخص، مورد سنجش قرار گرفته و در جدول ذیل نمایش داده شده است. انتخاب شاخص‌ها، به نحوی انجام شده است که امکان مقایسه عملکرد سالیانه و سنجش میزان تحقق مأموریت‌های معاونت امنیت را فراهم آورند.

جدول ۱۰: شاخص‌های سنجش عملکرد اقدام‌های عملیاتی حوزه امنیت در سازمان

اقدام کلان		اقدام‌های عملیاتی		شاخص‌های سنجش عملکرد		واحد
پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث فضای مجازی	شناسایی موردی آسیب‌پذیری			سامانه دارای آسیب‌پذیری	تعداد	تعداد
				آسیب‌پذیری‌های شناسایی و تایید شده	تعداد	تعداد

اقدام کلان	اقدام‌های عملیاتی	شاخص‌های سنجش عملکرد	واحد
در دستگاه‌های غیر زیرساختی و خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات	ارزیابی امنیتی	اپلیکیشن، سامانه و شبکه	تعداد
		ارزیابی شده	
	مسابقات کشف آسیب‌پذیری (در سک‌های دارای مجوز)	آسیب‌پذیری‌های شناسایی و	تعداد
		تایید شده	
	وصله‌زنی خودکار آسیب‌پذیری (سامانه مدیریت وصله)	مسابقه کشف آسیب‌پذیری	تعداد
		آسیب‌پذیری‌های شناسایی و	تعداد
		تایید شده	
		دستگاه‌ها و خدمات تحت پوشش	تعداد
	بازرسی عملیاتی و وضعیت امنیت	نودهای (رایانه‌ها و میزبان‌های) تحت پوشش	تعداد
		آسیب‌پذیری‌های شناسایی شده	تعداد
		آسیب‌پذیری‌های رفع شده	تعداد
	شناسایی اقدام‌های مخرب (شبکه تله بدافزار)	دستگاه‌ها و خدمات بازرسی شده	تعداد
		دستگاه‌ها و خدمات تحت پوشش (حس‌گرها)	تعداد
		برخوردهای شناسایی شده	تعداد
	اتصال به MSSP مرکز ماهر	دستگاه‌ها و خدمات آماده اتصال	تعداد
		دستگاه‌ها و خدمات متصل (تحت پوشش)	تعداد
	بررسی و تأیید برنامه عملیاتی	برنامه عملیاتی بررسی شده	تعداد
	شناسایی آلودگی به بدافزار و بات	آدرس‌های آلوده شناسایی شده	تعداد
	هشداردهی	هشدارهای صادر شده	تعداد
	برگزاری همایش و وبینار	همایش / وبینار برگزار شده	تعداد
		شرکت‌کننده	نفر

اقدام کلان	اقدام‌های عملیاتی	شاخص‌های سنجش عملکرد	واحد
	برگزاری دوره‌های آموزشی و تربیت نیروی انسانی	برگزاری همایش	نفر - ساعت
		دوره آموزشی برگزار شده	تعداد
		شرکت کننده	نفر
		برگزاری دوره آموزشی	نفر - ساعت
مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث فضای مجازی در دستگاه‌های غیر زیر ساختی و خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات	رسیدگی به حادثه از راه دور	افشای اطلاعات رسیدگی شده	تعداد
		دیفیس سایت رسیدگی شده	تعداد
		حملات فیشینگ رسیدگی شده	تعداد
		حملات باج‌افزاری رسیدگی شده	تعداد
		حملات منع خدمت رسیدگی شده	تعداد
	پی‌جویی حادثه از طریق اعزام تیم	شکار تهدید انجام شده توسط تیم‌های اعزامی	تعداد
		آلودگی‌های رفع شده توسط تیم‌های اعزامی	تعداد
		عملیات فارنزیکس انجام شده	تعداد
	مقابله برخط با حملات	حملات مقابله شده به صورت برخط	تعداد
		ثبت درخواست دریافت پروانه	تعداد
اعتبارسنجی و مجوزدهی به تجهیزات و خدمات شبکه ملی اطلاعات	پروانه خدمات	پروانه صادره	تعداد
		متوسط زمان صدور پروانه	روز
		درخواست گواهی	تعداد
	گواهی محصولات بومی	گواهی صادره	تعداد
		متوسط زمان صدور گواهی	روز
	گواهی محصولات وارداتی	درخواست صدور تأییدیه	تعداد
		تأییدیه صادره	تعداد

۲-۲-۳- وضعیت عملکرد در پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث

جدول ۱۱: آمار عملکردی در پیش‌گیری از وقوع حملات و حوادث

اقدام عملیاتی	شاخص‌های سنجش عملکرد	واحد	عملکرد زمستان ۱۴۰۰	عملکرد ۱۴۰۱	عملکرد ۱۴۰۲	عملکرد ۴ ماهه ۱۴۰۳
شناسایی موردی آسیب‌پذیری	سامانه دارای آسیب‌پذیری	تعداد	۰	۴۳۹	۴۲۴	۲۳۴
	آسیب‌پذیری‌های شناسایی و تایید شده	تعداد	۰	۴۴۳	۶۵۴	۳۰۵
ارزیابی امنیتی	اپلیکیشن، سامانه و شبکه ارزیابی شده	تعداد	۳۷	۲۸۰	۵۵۱	۲۹۷
	آسیب‌پذیری‌های شناسایی و تایید شده	تعداد	۹۴۸	۲,۴۹۹	۱۰,۸۴۵	۴,۰۶۴
مسابقات کشف آسیب‌پذیری (در سکوها دارای مجوز)	مسابقه کشف آسیب‌پذیری	تعداد	۰	۲۵	۱۱۵	۱۱۴
	آسیب‌پذیری‌های شناسایی و تایید شده	تعداد	۰	۲۸	۱۴۱	۱۵۱
وصله‌زنی خودکار آسیب‌پذیری (سامانه مدیریت وصله)	دستگاه‌ها و خدمات تحت پوشش	تعداد	۰	۰	۳۳	۲۷
	نودهای (رایانه‌ها و میزبان‌های) تحت پوشش	تعداد	۰	۰	۴,۴۵۴	۴,۹۵۹
	آسیب‌پذیری‌های شناسایی شده	تعداد	۰	۰	۱۰۵,۹۸۱	۲۸۰,۷۶۷
	آسیب‌پذیری‌های رفع شده	تعداد	۰	۰	۱۰۵,۹۸۱	۲۸۰,۷۶۷
بازرسی عملیاتی وضعیت امنیت	دستگاه‌ها و خدمات بازرسی شده	تعداد	۰	۲۰	۱۱۵۴	۷۰
شناسایی اقدام‌های مخرب (شبکه تله بدافزار)	دستگاه‌ها و خدمات تحت پوشش (حس گر‌ها)	تعداد	۰	۰	۲۰	۱۳
	برخوردهای شناسایی شده	تعداد	۰	۰	۲۴,۱۰۲,۵۶۲	۳۱,۱۸۷,۶۹۰
اتصال به MSSP مرکز ماهر	دستگاه‌ها و خدمات آماده اتصال	تعداد	۰	۰	۴۲	۱۰
	دستگاه‌ها و خدمات متصل (تحت پوشش)	تعداد	۰	۰	۳	۴
بررسی و تأیید برنامه عملیاتی	برنامه عملیاتی بررسی شده	تعداد	۰	۰	۴۶	۱۲۹

اقدام عملیاتی	شاخص‌های سنجش عملکرد	واحد	عملکرد زمستان ۱۴۰۰	عملکرد ۱۴۰۱	عملکرد ۱۴۰۲	عملکرد ۴ ماهه ۱۴۰۳
شناسایی آلودگی به بدافزار و بات	آدرس‌های آلوده شناسایی شده	تعداد	۳۹۴۷۵۰۰	۷۵۴ ۴۷۷	۴۵۱,۶۶۱	۱۶۴,۷۵۰
هشداردهی	هشدارهای صادر شده	تعداد	۱۱۷۶	۱۵,۷۱۸	۱۳,۹۱۰	۱۲,۱۷۴
برگزاری همایش و وبینار	همایش / وبینار	تعداد	۰	۱۴	۵۰	۱۷
	تعداد شرکت کننده	نفر	۰	۷۱۸	۳,۲۰۷	۱۱۸
	میزان برگزاری همایش	نفر- ساعت	۰	۵,۳۱۳	۱۱,۷۴۹	۲,۲۸۴
برگزاری دوره‌های آموزشی و تربیت نیروی انسانی	تعداد دوره	تعداد	۳	۶۴	۵۰	۹
	تعداد شرکت کننده	نفر	۴۰	۱,۵۷۶	۱,۱۰۱	۳۱۰
	میزان برگزاری دوره	نفر- ساعت	۲,۰۰۰	۲۰,۴۵۴	۲۳,۴۱۲	۴,۳۲۴

۲-۲-۴- وضعیت عملکرد در مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث

جدول ۱۲: آمار عملکردی در مقابله با حملات و رسیدگی به حوادث

اقدام عملیاتی	شاخص سنجش عملکرد	واحد	عملکرد زمستان ۱۴۰۰	عملکرد ۱۴۰۱	عملکرد ۱۴۰۲	عملکرد ۴ ماهه ۱۴۰۳
رسیدگی به حادثه از راه دور	افشای اطلاعات رسیدگی شده	تعداد	۱۵	۳۳	۴۶	۲
	دیفیس سایت رسیدگی شده	تعداد	۹	۶۸	۳۷	۲
	حملات فیشینگ رسیدگی شده	تعداد	۶۹۵	۱,۰۱۸	۱۴۰	۳۵
	حملات باج‌افزاری رسیدگی شده	تعداد	۳	۹	۹	۰
	حملات منع خدمت رسیدگی شده	تعداد	۲	۲۹	۲۴	۰
پی‌جویی حادثه از طریق اعزام تیم	عملیات فارنزیکس انجام شده	تعداد	۰	۵۵	۳۲	۴
	شکار تهیه انجام شده توسط تیم‌های اعزامی	تعداد	۰	۰	۵۲	۳۲
	آلودگی‌های رفع شده توسط تیم‌های اعزامی	تعداد	۰	۰	۱۶۹	۵
مقابله برخط با حملات	حملات مقابله شده به صورت برخط	تعداد	۰	۰	۱۸۸	۲۱۵
مجموع			۷۲۴	۱,۲۱۲	۶۹۷	۲۹۵

۲-۲-۵- وضعیت عملکرد در اعتبارسنجی و مجوزدهی به تجهیزات و خدمات

جدول ۱۳: آمار عملکردی در اعتبارسنجی و مجوزدهی به تجهیزات و خدمات امنیت

فعالیت	معیار	واحد	عملکرد زمستان ۱۴۰۰	عملکرد ۱۴۰۱	عملکرد ۱۴۰۲	عملکرد ۴ ماهه ۱۴۰۳
پروانه خدمات	تقاضای ثبت شده	تعداد	۲۱۸	۱,۲۰۸	۱,۹۳۳	۵۷۹
	پروانه صادره	تعداد	۶۷	۲۵۴	۲۳۹	۱۳۳
	متوسط زمان صدور پروانه	روز	۶۵	۱۱۲	۹۷	۸۴
گواهی محصولات بومی	گواهی درخواست شده	تعداد	۶۷	۲۴۴	۱۹۸	۲۲
	گواهی صادره	تعداد	۲۳	۲۵	۵۵	۱۷
	متوسط زمان صدور گواهی	روز	۱۴	۴۰۳	۳۸۷	۴۶۸
گواهی محصولات وارداتی	تأییدیه درخواست شده	تعداد	۰	۵۸۴	۷۷۲	۳۱۳
	تأییدیه صادره	تعداد	۰	۵۸۴	۷۷۲	۳۱۳

۲-۳- سیاست‌گذاری و اعتباربخشی

در سازمان فناوری اطلاعات ایران حمایت و تقویت سکوها و پیام‌رسان‌های داخلی در دولت سیزدهم مورد توجه ویژه قرار گرفت، بگونه‌ای که بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام شده و با هدف مزیت‌بخشی به سکوهایی داخلی نسبت به نمونه‌های خارجی، با تقویت زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، افزودن قابلیت‌های ویژه نظیر اتصال متقابل، امکان پرداخت الکترونیکی و اتصال به شبکه لجستیک پستی و ارائه خدمات دولت الکترونیک به‌عنوان اهم مواردی که در دستور کار قرار گرفته است، می‌توان اشاره نمود. با حمایت و برنامه‌ریزی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تقویت زیرساخت فنی مورد نیاز پیام‌رسان‌های داخلی تسریع و تأمین آنها بصورت کامل انجام گردید و به منظور ساماندهی فضای انتشار محتوا در حوزه پیام‌رسان‌ها ضوابط حداقلی برای انتشار محتوا در پیام‌رسان‌های اجتماعی داخلی که توسط مرکز ملی فضای مجازی تدوین شده بود جهت اجرا به پیام‌رسان‌ها ابلاغ گردید.

براین اساس در حوزه سیاست‌گذاری و اعتباربخشی سازمان موضوعات مربوطه در ۱۰۰۰ روز فرصت خدمت حاصل گردید که به شرح ذیل می‌باشد:

۲-۳-۱ حوزه تنظیم‌گری و حمایت از کسب‌وکارهای دیجیتال

تلاش‌ها بر بسترسازی برای تنظیم‌گری سکوها، زیرساخت‌های اطلاعاتی و نرم‌افزاری کشور معطوف بوده است که حاصل این تلاش‌ها به اختصار در ادامه آمده است. در این مدت تعداد کاربران پیام‌رسان‌های اجتماعی داخلی رشد چشم‌گیری داشت و مجموعاً به بیش از ۴۵ میلیون کاربر فعال ماهانه یکتا رسید. به‌عنوان نمونه پیام‌رسان ایتا که در ابتدای دولت حدود ۲,۵ میلیون کاربر فعال ماهانه داشت؛ امروز بیش از ۳۰ میلیون کاربر فعال ماهانه دارد. شبکه اجتماعی روبیکا نیز با افزایش سه برابری کاربران به پوشش بیش از ۴۴ میلیون کاربر فعال ماهانه رسیده است. ترافیک مصرفی پیام‌رسان‌های اجتماعی نیز نسبت به ابتدای دولت به‌صورت میانگین ۵ برابر رشد یافته است که از این میان پیام‌رسان ایتا با بیش از ۱۴ برابر افزایش، بیشترین رشد را داشته است.

از جمله مزیت‌هایی رقابتی که برای پیام‌رسان‌های داخلی ایجاد شد امکان اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های داخلی بود. این قابلیت برای اولین بار در سطح ملی و مبتنی بر آخرین پروتکل‌های استاندارد و امن پیاده‌سازی شد. در حال حاضر ۵ پیام‌رسان این قابلیت را دارا هستند و بیش از ۲,۵ میلیون کاربر از این امکان استفاده کرده‌اند. در زمینه تسهیل‌گری کسب‌وکاره دیجیتال نیز اقدامات موثری انجام گرفته است که از جمله آنها می‌توان به اعطای تسهیلات تبصره ۱۸ به کسب‌وکارهای فعال در سکوهای داخلی، اعطای معافیت مالیاتی به کسب‌وکارهای فعال در بستر سکوهای داخلی، راه اندازی محیط آزمون (سندباکس) وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اشاره نمود. فقط در حدود یکسال و نیم گذشته تعداد کسب‌وکارهای فعال در سکوهای داخلی حدوداً دو برابر شده است و به یک میلیون و صد و شصت هزار کسب و کار رسیده است.

در حوزه تنظیم‌گری زیرساخت‌های اطلاعاتی نیز می‌توان به تصویب و ابلاغ ضابطه ۷۵۰ (ضوابط فنی طراحی، اجرا و بهره‌برداری مراکز داده) که با همکاری سازمان برنامه و بودجه انجام گرفت و همچنین تصویب الزامات فعالیت مراکز داده و ارائه‌دهندگان خدمات ابری در کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی اشاره نمود. در همین راستا در اسفند ۱۴۰۲، اولین گروه (۱۶ شرکت ارائه‌دهنده خدمات ابری) از فعالان این حوزه شناسنامه‌های خود را از سازمان فناوری اطلاعات دریافت نمودند. طبق ضابطه ۷۵۰ مجریان ساخت و بهره‌برداری مراکز داده دولتی موظف به اخذ موافقت اصولی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات ایران) در هر یک از مراحل زیست‌بوم می‌باشند.

در حوزه تنظیم‌گری صنعت نرم‌افزار نیز در این مدت ۱,۰۰۰ روزه حدود ۵۰۰ مجوز نرم‌افزاری صادر شد. با اصلاحات و تغییراتی که در فرایند صدور تاییدیه فنی و گواهی سلامت نرم‌افزار انجام شد زمان صدور مجوزها به ترتیب ۲۵٪ و ۵۳٪ کاهش پیدا کرد. نظام جدید ارزیابی و رده‌بندی محصولات نرم‌افزاری نیز در این دوره تدوین گردید.

تدوین سند نظام حکمرانی داده کشور نیز از جمله دیگر اقدامات مهمی بود که در دولت سیزدهم انجام گرفت. این سند با همکاری بیش از ۱۰ دستگاه اجرایی و نهادهای ذینفع در حوزه داده تدوین گردید و به عنوان یکی از ۴ سندی خواهد بود که توسط شورای عالی فضای مجازی تصویب خواهد شد و به عنوان یک سند مرجع

برای سایر نظامات و بخش‌های مرتبط با سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

از بهمن‌ماه ۱۴۰۱ طرح اینترنت کودک با نمایه تجاری (Brand) ۴۵۶ در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با هدف ارائه خدمات پایه نظارت والدینی و دسترسی به محتوای سالم برای کودکان و نوجوانان کلید خورد. سایت ۴۵۶.ir، کد دستوری ۴۵۶ و اپلیکیشن موبایل ۴۵۶ با بیش از ۱۰ هزار نصب خدمات کاربردی متنوعی را در این حوزه ارائه می‌دهند.

در ادامه این گزارش، اهم فعالیت‌ها و پروژه‌های انجام شده در قالب ۵ محور تنظیم‌گری پیام‌سان‌های اجتماعی، تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری، تنظیم‌گری حوزه نرم افزار، تنظیم‌گری سکوها دیجیتال و حکمرانی داده‌ها ارائه شده است.

۱) تنظیم‌گری پیام‌سان‌های اجتماعی

- مزیت‌بخشی و حمایت فنی و زیرساختی از پیام‌سان‌ها
- ایجاد قابلیت اتصال متقابل بین پیام‌سان‌های بومی (MXB)
- تاسیس شرکت با موضوع ارسال پیام‌ها و اطلاع‌رسانی نهادهای عمومی و خدماتی از طریق پیام‌سان‌ها

۲) تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری

- تدوین ضابطه فنی اجرایی طراحی، ساخت و بهره‌برداری مراکز داده
- ارزیابی مراکز داده دولتی
- رتبه‌بندی مراکز داده خصوصی
- صدور شناسنامه برای مراکز داده ابری
- ارائه گواهینامه به ۲ آزمایشگاه مرجع ارزیابی خدمات مراکز داده و خدمات ابری

۳) تنظیم‌گری حوزه نرم‌افزار

- کاهش زمان صدور مجوز تاییدیه فنی نرم‌افزار

۴) تنظیم‌گری سکوه‌ای دیجیتال

- راه‌اندازی سندباکس تنظیم‌گری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- پروژه طراحی و پیاده‌سازی سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی
- راه‌اندازی زیرساخت اینترنت ایمن برای کودکان و نوجوانان
- بازطراحی سامانه نوآفرین
- شیوه‌نامه اعطای تسهیلات به کسب‌وکارهای حوزه اقتصاد دیجیتال
- برگزاری رویداد همگام با اربعین، همراه با فناوری
- مشارکت در بازاریابی و توسعه پلتفرم‌های خدمات و اقتصاد دیجیتال

۵) حکمرانی داده

- تدوین سند نظام حکمرانی داده‌ها
- پروژه بازطراحی و پیاده‌سازی سامانه درگاه ملی کاتالوگ و مجموعه داده‌های باز

۲-۳-۲- تنظیم‌گری پیام‌رسان‌های اجتماعی

۲-۳-۲-۱- مزیت بخشی و حمایت فنی و زیرساختی از پیام‌رسان‌ها

از ابتدای سال ۱۳۹۶ طبق مصوبه جلسات ۳۶ تا ۴۰ شورای عالی فضای مجازی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مکلف به اعطای مجوز به پیام‌رسان‌های اجتماعی بوده است. اقدامات اولیه در این خصوص در دولت قبل انجام شده اما فقط در حد ثبت اولیه باقیمانده بود. از ابتدای دولت سیزدهم اقدامات لازم در خصوص تدوین و تصویب الزامات صدور پروانه فعالیت پیام‌رسان‌ها آغاز شد. با وجود اختلاف نظرهای فراوان در زمینه مرجع صدور مجوز، در نهایت الزامات فوق‌الذکر در جلسه شماره ۳۴۷ مورخ ۱۴۰۲/۰۵/۲۲ مورد تصویب کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی قرار گرفت. همچنین در بند الحاقی ۲ ماده ۶۶ برنامه هفتم توسعه نیز وظیفه صدور مجوز برای انواع خدمات فناوری اطلاعات و هوشمندسازی و سکویهای پیام‌رسان به وزارت ارتباطات سپرده شده است که در این زمینه سازمان فناوری اطلاعات ایران وظیفه ارزیابی‌ها و نظارت‌های فنی و زیرساختی را بر عهده دارد. این اقدام در کنار اجرای سایر اقدامات و برنامه‌های مندرج در بند ۲-۲ سند سیاست‌ها و اقدامات ساماندهی پیام‌رسان‌های اجتماعی مصوبه جلسات ۳۶ تا ۴۰ شورای عالی فضای مجازی موجب شد که پیام‌رسان‌های داخلی در این دوره با رشد و پیشرفت چشمگیری مواجه شوند. در همین راستا ۸۲ جلسه تخصصی با حضور مدیران ارشد پیام‌رسان‌ها و مدیران وزارت ارتباطات و سایر نهادهای سیاست‌گذار و دستگاه‌های اجرایی با عنوان جلسات فنی-اقتصادی به میزبانی سازمان فناوری اطلاعات برگزار گردید. به‌عنوان خروجی‌های اصلی این جلسات، در جهت تقویت زیرساخت‌ها و مزیت‌بخشی به خدمات پیام‌رسان‌های داخلی می‌توان به اقدامات زیر اشاره کرد:

تقویت زیرساخت‌های فنی (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری)

حمایت و تقویت زیرساخت‌های فنی (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) پیام‌رسان‌های داخلی در دولت سیزدهم مورد توجه ویژه قرار گرفت، در همین راستا علاوه بر افزایش منابع پردازی و ذخیره‌سازی متناسب با رشد تعداد کاربران پیام‌رسان‌ها، سیاست ارائه خدمات و زیرساخت‌های ابری مورد توجه قرار گرفت؛ به‌گونه‌ای که منابع

تنها در صورت نیاز و استفاده در اختیار پیام‌رسان‌ها قرار می‌گرفت که موجب استفاده بهینه از منابع و جلوگیری از اتلاف منابع گردید.

مزیت بخشی به پیام‌رسان‌های داخلی

بر اساس برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده و با هدف مزیت بخشی به سکوها داخلی نسبت به نمونه‌های خارجی، افزودن قابلیت‌های ویژه نظیر امکان پرداخت الکترونیکی و اتصال به شبکه لجستیک پستی و ارائه خدمات دولت الکترونیک را می‌توان به عنوان اهم مواردی دانست که در دستور کار قرار گرفته است. با حمایت و برنامه‌ریزی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، تقویت زیرساخت فنی مورد نیاز پیام‌رسان‌های داخلی تسریع و تأمین آن‌ها به صورت کامل انجام گردید و به منظور ساماندهی فضای انتشار محتوا در حوزه پیام‌رسان‌ها، ضوابط حداقلی برای انتشار محتوا در پیام‌رسان‌های اجتماعی داخلی که توسط مرکز ملی فضای مجازی تدوین شده بود جهت اجرا به پیام‌رسان‌ها ابلاغ گردید.

امکان تماس بیرونی (call out)

امکان تماس صوتی بین پیام‌رسان‌ها و اپراتورهای ارتباطی (ثابت و سیار) یکی از قابلیت‌های مزیت بخش برای پیام‌رسان‌های داخلی است. پس از تأمین زیرساخت فنی توسط وزارت ارتباطات، دو پیام‌رسان سروش پلاس و بله نسبت به پیاده‌سازی آن اقدام نمودند. این قابلیت به صورت آزمایشی در ایام پیاده‌روی اربعین ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ در پیام‌رسان سروش ارائه شد. به منظور افزایش پایداری مدل درآمدی و تجاری این امکان جذاب، تعرفه ارائه این خدمت در مصوبه شماره ۲ جلسه ۳۴۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۰۹ کمیسیون تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی مورد بازبینی قرار گرفت. طبق آیین‌نامه موجود در این زمینه هر پیام‌رسانی که بیش از ۳ میلیون کاربر داشته باشد می‌تواند برای برقراری سرویس Call Out درخواست دهد.

هزینه هر دقیقه تماس Call Out مبلغ ۲۵ تومان است که از این رقم، ۱۰ تومان سهم اپراتور مخابراتی، ۱۰ تومان سهم پیام‌رسان و ۵ تومان هزینه‌های فنی است. این امکان در آینده نزدیک توسط پیام‌رسان‌های ایتا، سروش پلاس و بله راه‌اندازی خواهد شد.

راه‌اندازی قابلیت اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌ها

باتوجه به تکرر پیام‌رسان‌های داخلی و به‌منظور تسهیل ارتباطات و تبادل پیام بین کاربران فعال در پیام‌رسان‌های ناهمگون، پیگیری‌های لازم به‌منظور پیاده‌سازی قابلیت تبادل پیام بین پیام‌رسان‌ها انجام گرفت. ضمن رایزنی و هم‌فکری با پیام‌رسان‌ها مذاکرات لازم با شرکت‌های توانمند در این حوزه به عمل آمد. در نهایت با همکاری پیام‌رسان‌ها پروتکل امن تبادل پیام براساس تجارب و استانداردهای جهانی پیاده‌سازی شد و در اختیار پیام‌رسان‌ها قرار گرفت. این تجربه به‌عنوان اولین تجربه ملی در سکوه‌های پیام‌رسانی شناخته می‌شود که توانست ارتباط بین ۵ پیام‌رسان فراگیر در کشور را به سهولت بوجود آورد.

تصویب و اجرای آیین‌نامه حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای داخلی اقتصاد دیجیتال

در راستای حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال در سازمان فناوری اطلاعات ایران از ابتدای سال ۱۴۰۱ تدوین آیین‌نامه حمایتی برای مزیت‌بخشی به سکوه‌های داخلی و به‌منظور رونق بخشی به کسب‌وکارهای فعال روی این سکوها، آیین‌نامه حمایتی مرتبط در دستور کار قرار گرفت و سیر مراحل تصویب و ابلاغ آن پیگیری شد، که نهایتاً منجر به تصویب و ابلاغ آیین‌نامه حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال در تاریخ ۱۴۰۱/۰۸/۱۰ در کارگروه ویژه اقتصاد دیجیتال گردید؛ سپس با توجه به نقش سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان نماینده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در آیین‌نامه، پیگیری تکالیف دستگاه‌های مرتبط با موضوع آیین‌نامه با جدیت در دستور کار قرار گرفت. در این راستا در ذیل به برخی از اقدامات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌منظور پیگیری اجرای تکالیف آیین‌نامه اشاره شده است:

- ایجاد مرکز تماس و پشتیبانی و سامانه اطلاع‌رسانی به آدرس <https://1649.ir>
- تدوین شاخص‌های ارزیابی سکوه‌های داخلی مشمول آیین‌نامه
- انجام فراخوان شناسایی و ارزیابی سکوه‌های متقاضی بهره‌مندی از مفاد آیین‌نامه
- ارزیابی سکوه‌های متقاضی و معرفی سکوه‌های مشمول بهره‌مندی از آیین‌نامه در سامانه اطلاع‌رسانی
- برگزاری جلسات پیگیری تکالیف با نمایندگان کلیه دستگاه‌های دارای تکالیف (تعداد ۱۱ جلسه)
- برگزاری جلسات کارگروه نظارت ماده ۱۴ آیین‌نامه (تعداد ۸ جلسه)

- برگزاری بیش از ۲۰ جلسه مجزا با دستگاه‌های متولی اجرای آیین‌نامه و پیگیری‌های مستمر کتبی و شفاهی
- برگزاری جلسات منظم با نمایندگان پلتفرم‌های داخلی برای رفع مشکلات آن‌ها از جنبه‌های مختلف

ارائه خدمات الکترونیکی عمومی و دولتی در بستر پیام‌رسان‌ها

با همکاری پیام‌رسان‌ها و سازمان فناوری اطلاعات ایران، خدمات الکترونیک قابل ارائه در پیام‌رسان‌ها مورد بررسی قرار گرفت و جلسات متعدد کارشناسی به منظور بررسی الزامات فنی و حقوقی برگزار و برنامه توسعه این خدمات تدوین گردیده است. هر یک از پیام‌رسان‌ها با توجه به برنامه توسعه خود روی بخش خاصی از خدمات تمرکز نموده‌اند.

جدول ۱۴: فهرست خدمات ارائه شده روی پیام‌رسان‌های داخلی

بله			
ردیف	خدمات ارائه شده	شرح مختصر سرویس	وضعیت
۱	تیک آبی	سرویس احراز نشان رسمی یا همان تیک آبی برای تایید هویت اشخاص حقیقی و حقوقی مطرح شده و قابل ارائه است و در واقع نشان‌دهنده هویت تایید شده برای تشخیص حساب اصلی از حساب‌های نامعتبر یا تقلبی یا غیر رسمی است.	فعال
۲	خدمات بانکی کارت به کارت	خدمات بانکی کارت به کارت	فعال
۳	خرید شارژ	خرید شارژ	فعال
۴	خرید بسته اینترنتی	خرید بسته اینترنتی	فعال
۵	خرید ارز مسافرتی	خرید ارز مسافرتی	فعال
۶	ارز حج تمتع	ارز حج تمتع	فعال

بله			
ردیف	خدمات ارائه شده	شرح مختصر سرویس	وضعیت
۷	مدیریت مالی	ابزاری برای مدیریت دخل و خرج هر فرد، از طریق حساب بانک ملی ایران است. ویژگی‌های سرویس: نمایش گزارش‌های نموداری و متنی / تعیین دسته‌بندی برای هر تراکنش / مشاهده دخل و خرج در بازه زمانی دلخواه.	فعال
۸	اطلاع رسانی بانک ملی	اطلاع‌رسانی بانک ملی	فعال
۹	شعب صرافی ملی	نوبت خرید ارز در شعب صرافی ملی هر روز راس ساعت ۱۶:۰۰ در این سامانه به متقاضیان تخصیص داده می‌شود.	فعال
۱۰	حامی باش (حمایت)	این بازو برای کمک به کودکان و نوجوانان نیازمند زیر نظر سامانه اکرام کمیته امداد امام خمینی ایجاد شده است.	فعال
۱۱	سرمایه‌گذاری دونگی	امکان سرمایه‌گذاری با مجوز فرا بورس با تضمین اصل پول و سود تخمینی بالای ۴۲ درصد	فعال
۱۲	صندوق‌های امید	مرکز سرمایه‌گذاری آنلاین امید	فعال
۱۳	لیما سرمایه	ایجاد سبد دارایی لیما با سرمایه‌گذاری در طرح لیما	فعال
۱۴	کارت سرمایه‌گذاری	امکان سرمایه‌گذاری و دریافت کارت نکسو که کلیه قابلیت‌های کارت‌های بانکی را دارد و علاوه بر آن از طریق اتصال به صندوق سرمایه‌گذاری فارابی، امکان دریافت سود روز شمار برای کاربران آن فراهم می‌شود	فعال
۱۵	دستیار قرآنی	امکان دسترسی به آیات و سوره‌های قرآن کریم	فعال
۱۶	صورتحساب کارت	صورتحساب کارت	فعال

بله			
ردیف	خدمات ارائه شده	شرح مختصر سرویس	وضعیت
۱۷	پرداخت قبض	هر قبضی که دارای شناسه قبض و پرداخت باشد همچون قبوض آب، برق، گاز و تلفن	فعال
۱۸	نوبت‌دهی ملی	دسترسی به سیستم نوبت‌دهی بانک ملی	فعال
۱۹	صندوق امداد ولایت	خدمات خیریه	فعال
۲۰	موجودی کارت	موجودی کارت	فعال
۲۱	کمیته امداد	اهدای کمک‌های مالی از این طریق کمیته امداد امام خمینی	فعال
۲۲	رهگیری مرسوله پستی	رهگیری مرسوله پستی	فعال
۲۳	دایره مهربانی	کانالی برای معرفی پویش‌های مختلف اجتماعی و مردمی، که افراد یا خیریه‌های مختلف می‌توانند پویش‌های خود را معرفی کنند تا دیگران در انجام آن سهیم باشند.	فعال
۲۴	نیکوکاری	کمک به نیازمندان از طریق خیریه‌های معتبر بدون احتساب واریز مستقیم به حساب خیریه	فعال
۲۵	باجه	اخذ مشاوره از کارشناسان بانک	فعال
۲۶	تسهیلات مسکن	تسهیلات مسکن	فعال
۲۷	شارژ آفلاین	شارژ آفلاین	فعال
۲۸	رسید تراکنش	رسید تراکنش	فعال
۲۹	ارائه پیامک‌های بانک ملی	ارائه پیامک‌های بانک ملی	فعال

ایتا

ردیف	خدمت ارائه شده	شرح مختصر سرویس	وضعیت
۱	تیک آبی	سرویس احراز نشان رسمی یا همان تیک آبی برای تایید هویت اشخاص حقیقی حقوقی مطرح شده و قابل ارائه است و در واقع نشان‌دهنده هویت تایید شده برای تشخیص حساب اصلی از حساب‌های نامعتبر یا تقلبی یا غیر رسمی است.	فعال
۲	شارژ تلفن همراه	شارژ تلفن همراه	فعال
۳	بسته اینترنتی	بسته اینترنتی	فعال
۴	پرداخت قبوض	هر قبضی که دارای شناسه قبض و پرداخت باشد همچون قبوض آب، برق، گاز و تلفن	فعال
۵	قبض همراه اول	قبض همراه اول	فعال
۶	ایتایار	ایتایار دستیار هوشمند کاربر برای فعالیت در پیام‌رسان ایتاست و با استفاده از آن کاربر می‌تواند در زمان خود صرفه‌جویی کرده و مدیریت بهینه‌ای بر کانال‌ها و گروه‌های خود داشته باشد	فعال
۷	ایتای من	دسترسی به امکانات مدیریتی در اپلیکیشن ایتا برای مدیریت پیام‌رسان توسط کاربر از قبیل مدیریت کانال‌ها، حذف حساب، ثبت تیکت و ...	فعال
۸	خدمات کانال	خدمت اصالت‌سنجی کانال یا گروه در واقع امکان استعلام هویت سازنده کانال یا گروه را به کاربر می‌دهد	فعال

سروش پلاس			
ردیف	خدمت ارائه شده	شرح مختصر سرویس	وضعیت
۱	تیک آبی	سرویس احراز نشان رسمی یا همان تیک آبی برای تایید هویت اشخاص حقیقی مطرح و اشخاص حقوقی قابل ارائه است و در واقع نشان‌دهنده هویت تایید شده از سوی سروش پلاس است و برای تشخیص حساب اصلی از حساب‌های نامعتبر یا تقلبی یا غیر رسمی است	فعال
۲	انتقال مالکیت	سرویس انتقال مالکیت کانال در پیام‌رسان سروش پلاس	فعال
۳	بات انتقال	این سرویس برای انتقال محتوای پیام‌ها از تلگرام به سروش پلاس مورد استفاده قرار می‌گیرد	فعال

فهرست خدمات الکترونیک در حال راه‌اندازی در پیام‌رسان‌ها

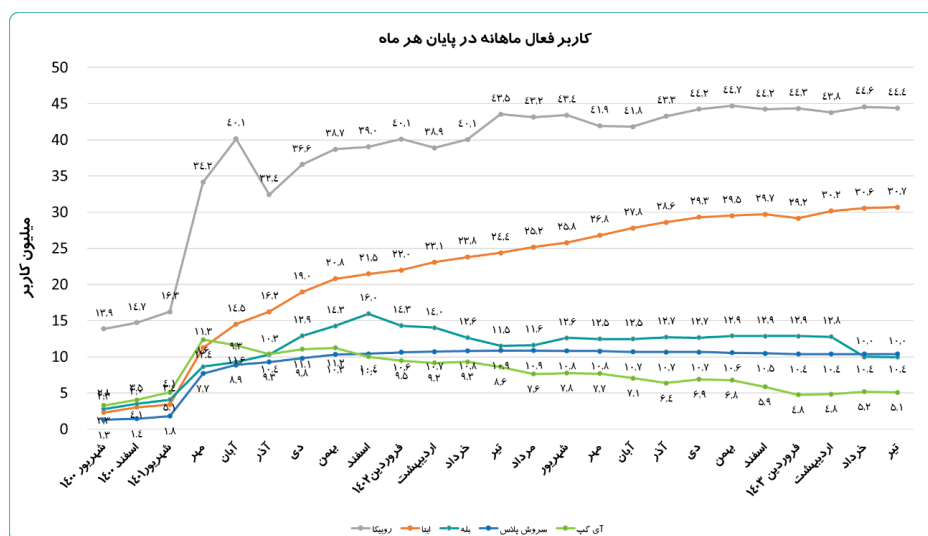
- نسخه الکترونیکی:

- پرداخت
- مرسوله پستی
- پلیس
- خدمات کمیته امداد
- خدمات پست بانک
- مالیات
- نان
- خدمات اداری استخدامی
- سیم کارت‌های به نام
- برق من
- خدمات قوه قضائیه
- یارانه
- خدمات شهرداری
- کارت سوخت
- استعلام آخرین سابقه تامین اجتماعی و اعتبار دفترچه درمانی
- نوبت‌دهی درمانی بیمارستان‌های تامین اجتماعی
- عوارض آزاد راهی
- چک صیادی
- هدایای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات
- ارز حجاج ۱۴۰۳

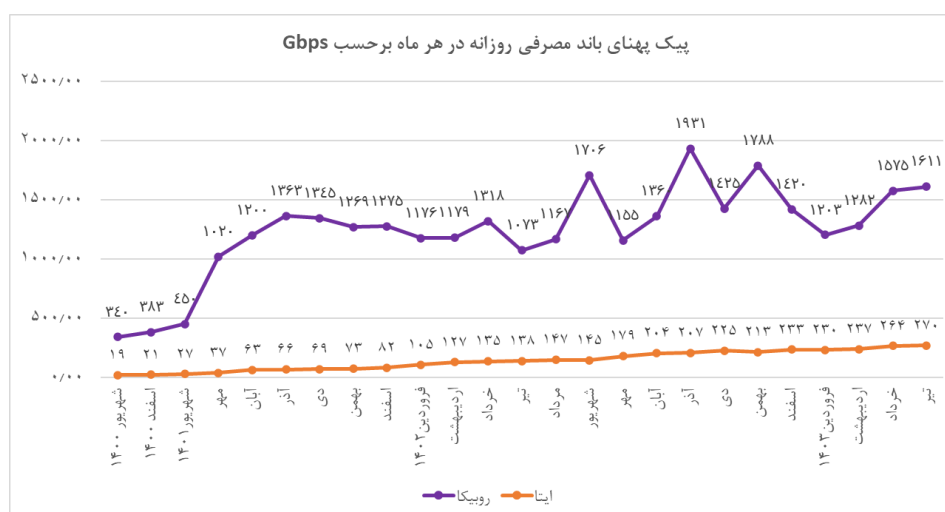
برنامه‌های آتی:

- تداوم تقویت زیرساخت‌های فنی (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری)
- ارائه خدمات الکترونیکی عمومی و دولتی بیشتر و کامل‌تر در بستر پیام‌رسان‌ها

نمودار زیر نشان‌دهنده رشد ۳ برابری کاربر فعال ماهانه پیام‌رسان روبیکا و رشد ۱۰ برابری کاربر فعال ماهانه پیام‌رسان ایتا در دولت سیزدهم می‌باشد.

نموداری زیر نیز نشان‌دهنده رشد ۴ برابری پیام‌رسان روبیکا و رشد ۱۳ برابری برای پیام‌رسان ایتا در مصرف ترافیک در دولت سیزدهم می‌باشد.

۲-۲-۳-۲- ایجاد قابلیت اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های بومی (MXB)

شرح کلی پروژه

ظهور فناوری‌های جدید و ایجاد پیام‌رسان‌های مختلف، موجب شده است تا مخاطبین این حوزه به تناسب نیاز و سلاقی خود از اپلیکیشن‌های پیام‌رسان بهره‌برند؛ تنوع این پیام‌رسان‌ها و همچنین سلاقی کاربران سبب شده تا این اپلیکیشن‌ها بین مخاطبین این فضا توزیع شده و این توزیع‌شدگی موجب گشته است تا بعضاً کاربران برای ارتباط با تمامی مخاطبین خود چند پیام‌رسان را در تلفن همراه خود نصب نمایند تا به تناسب نیازهای فردی و یا سازمانی خود از امکانات مختلف در پیام‌رسان‌های مختلف بهره‌مند شوند.

بدین‌منظور در گام اول به‌منظور تجمیع این ارتباطات و سهولت استفاده از پیام‌رسان‌های داخلی، طراحی و پیاده‌سازی مرکز تبادل پیام به‌منظور اتصال پیام‌رسان‌های مختلف به یکدیگر و فراهم نمودن امکان ارسال انواع پیام‌های متنی، تصویری، فایل و موقعیت بین آن‌ها مدنظر قرار گرفت.

در فروردین ماه ۱۴۰۲ با اتصال چهار پیام‌رسان بلیه، ایتا، گپ و آیگپ و با امکان ارسال پیام متنی، صوتی و تصویری در آن مورد بهره‌برداری قرار گرفت. همچنین پیگیری‌های لازم به‌منظور اتصال پیام‌رسان‌های روبیکا و سروش پلاس به گذرگاه مذکور انجام و در نهایت با اتصال سروش پلاس به آن تعداد پیام‌رسان‌های متصل به ۵ پیام‌رسان رسیده است و ایجاد قابلیت اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌های بومی برای اولین بار در کشور محقق گردید.

باتوجه به راه‌اندازی و بهره‌برداری از مرکز تبادل پیام (MXB)، در گام دوم به‌منظور تکمیل خدمات این بستر و استفاده مطلوب و مناسب از آن نسبت به ارتقاء و ارائه سایر خدمات در آن نظیر امکان ایجاد کانال و گروه اقدام گردید تا زمینه‌ساز ارائه خدمات گروهی در جهت بهره‌مندی کیفی‌تر و همچنین تعاملات چند سویه کاربران با استفاده از پیام‌رسان‌های ناهمگون و توسعه و تقویت شرکت‌ها و گروه‌های کسب‌وکاری گردد.

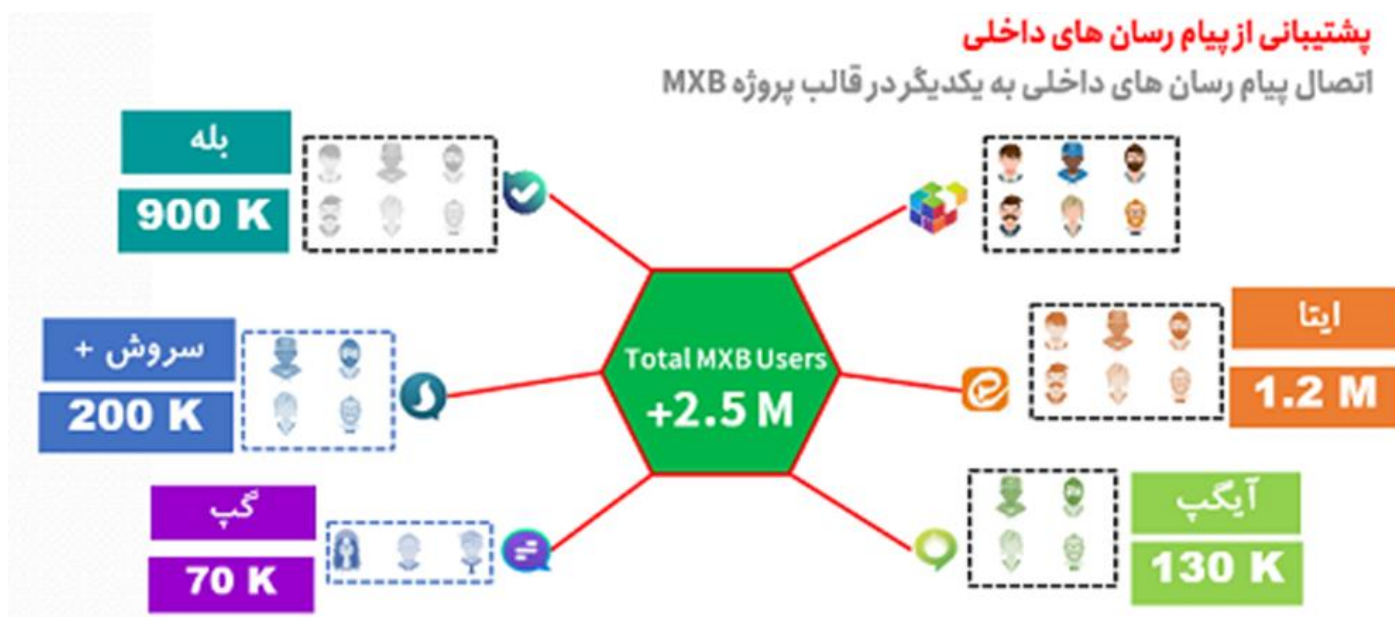
در حال حاضر به‌منظور فراگیری و افزایش تعداد کاربران این قابلیت، مقرر است که این امکان به‌صورت پیش‌فرض برای همه کاربران پیام‌رسان‌های عضو فعال گردد؛ در نسخه‌های بعدی این امکان فراهم خواهد شد.

اهداف پروژه

- ✓ ایجاد انگیزه برای کاربران در جهت استفاده از پیام‌رسان‌های داخلی
- ✓ سهولت استفاده کاربران در ارتباطات
- ✓ افزایش دامنه مخاطبان برای کانال‌داران
- ✓ افزایش امنیت و اعتماد پیام‌ها
- ✓ جلوگیری از حملات فیشینگ
- ✓ ایجاد یک کانال ارتباطی واحد بین دولت و مردم
- ✓ افزایش رقابت‌پذیری پیام‌رسان‌های کوچک‌تر در برابر پیام‌رسان‌های بزرگ

خروجی‌های پروژه

- (۱) شناخت و تحلیل وضعیت زیرساخت در پیام‌رسان‌ها
- (۲) طراحی و توسعه پروتکل‌های تبادل انواع پیام
- (۳) توسعه و عملیاتی‌سازی هسته اصلی مرکز تبادل پیام
- (۴) طراحی پروتکل‌های ایجاد کانال و گروه در پیام‌رسان‌های متصل به گذرگاه تبادل پیام

شکل ۱۲- اتصال متقابل بین پیام‌رسان‌ها

www.ito.gov.ir

۲-۳-۲-۳- تاسیس شرکت با موضوع "اطلاع‌رسانی به نهادهای عمومی و خدماتی از طریق پیام‌رسان‌ها"

شرح کلی پروژه

یکی از مأموریت‌های اصلی سازمان استفاده از ظرفیت ویژه توسعه‌ای سازمان فناوری اطلاعات است. در همین راستا سازمان وظیفه دارد در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ با مشارکت بخش خصوصی فرصت‌های جدید سرمایه‌گذاری را به‌منظور افزایش سهم اقتصاد دیجیتال در کشور ایجاد نماید. یکی از فرصت‌های جذاب و دارای پتانسیل رشد شناسایی شده استفاده از ظرفیت پیام‌رسان‌های داخلی بود. باتوجه به راه‌اندازی مرکز تبادل پیام (MXB) در فاز اولیه و انجام تست‌های ارتباطی و افتتاح آن در اردیبهشت ماه سال ۱۴۰۲، به‌منظور تحقق کامل اهداف و شناسایی ظرفیت‌های حاکمیتی برای ارائه خدمات به شهروندان در بستر پیام‌رسان‌ها، ارائه ساختار تنظیم‌گری در حوزه قوانین و مقررات مرتبط با تبادل پیام در پیام‌رسان‌ها و ارائه مدل توسعه کسب‌وکار با هدف پایداری مرکز تبادل پیام، پروژه مشاوره فنی و طراحی مدل کسب‌وکار برای مرکز تبادل پیام (MXB) در دستور کار قرار گرفت.

بر اساس نتایج حاصل از این پروژه و به‌منظور توسعه خدمات مرکز تبادل پیام (MXB)، تاسیس شرکت با مشارکت بخش خصوصی به‌منظور ارسال پیام‌ها و اطلاع‌رسانی نهادهای عمومی و خدماتی از طریق پیام‌رسان‌ها در دستور کار قرار گرفت. با توجه به افزایش هزینه‌های پیامک در سال‌های اخیر و همچنین عدم اجرای قابلیت RCS در کشور، این فرصت قابلیت اجرایی طرح‌هایی شبیه به RCS (Rich Communication Services) را نیز در کشور اجرا نمود.

اهداف پروژه

- ✓ استانداردسازی و تجمیع خدمات بر بستر پیام‌رسان‌های داخلی
- ✓ مزیت‌بخشی و ایجاد درآمد پایدار برای پیام‌رسان‌های داخلی
- ✓ ارائه خدمات نوآورانه در بستر سکوها و پیام‌رسان‌های داخلی
- ✓ استفاده از ظرفیت توسعه‌ای سازمان فناوری اطلاعات

خروجی‌های پروژه

(۱) تدوین طرح تجاری برای زیرساخت MXB

(۲) تدوین اسناد مشارکت و شراکتنامه SHA (Share Holde Agreement) در خصوص نحوه مشارکت

دولت و بخش خصوصی

(۳) تاسیس یک شرکت سهامی خاص با مشارکت اپراتورها، بانک‌ها و پیام‌رسان‌های داخلی

۲-۳-۲-۴- استفاده از ظرفیت پیام‌رسان‌های داخلی در رویدادهای ملی (انتخابات مجلس دوازدهم و ریاست جمهوری چهاردهم)

شرح کلی پروژه

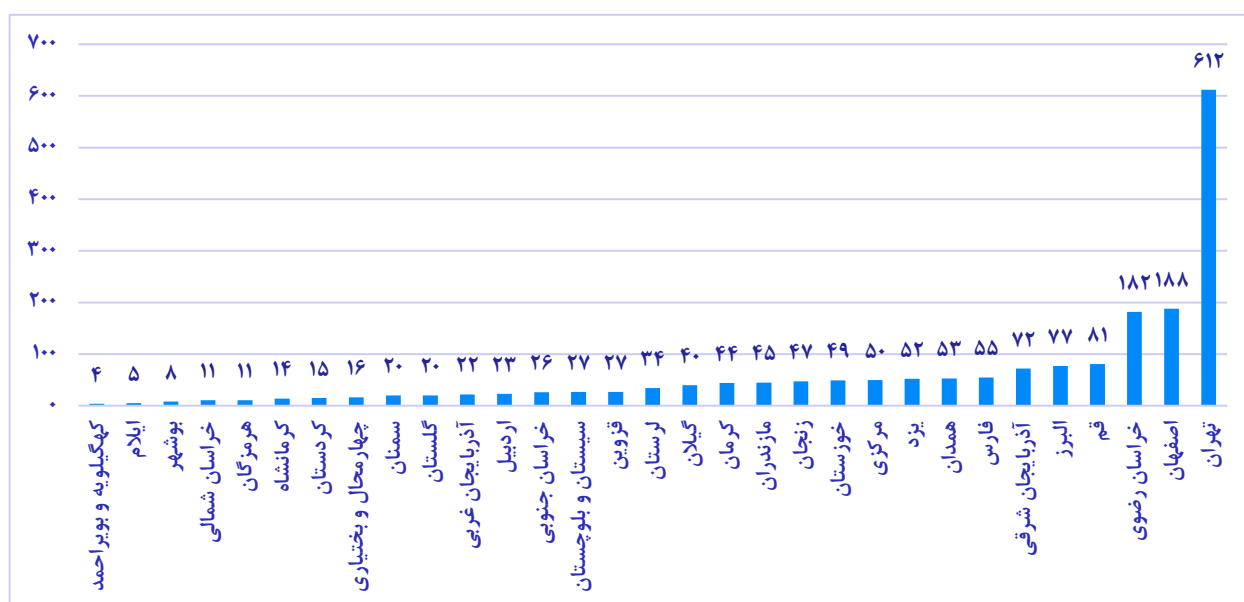
با وجود زیرساخت‌های فنی مطمئن و حجم کاربر قابل توجه در پیام‌رسان‌های داخلی، امکان بهره‌گیری از این ظرفیت در رویدادهای بزرگ ملی به‌منظور اطلاع‌رسانی و آگاهی‌رسانی عموم جامعه و برگزاری کمپین‌های تبلیغاتی وجود دارد. یکی از این رویدادها برگزاری انتخابات مجلس شورای اسلامی و ریاست جمهوری می‌باشد. در سال‌های گذشته عمده فعالیت‌های مجازی و کمپین‌های تبلیغاتی نامزدها در بستر پیام‌رسان‌های خارجی انجام می‌گرفت. اما با پیشرفت‌های رخ داده در پیام‌رسان‌های داخلی برای اولین بار در ایام برگزاری انتخابات مجلس دوازدهم به‌صورت رسمی از این بسترها بهره‌برداری شد. با هماهنگی سازمان فناوری اطلاعات دستورالعمل حضور نامزدها در پیام‌رسان‌های داخلی تدوین شد که به تصویب ستاد برگزاری انتخابات کشور رسید و به کلیه نامزدها ابلاغ شد. همچنین با استفاده از پنجره ملی خدمات دولت الکترونیک فرایند ثبت نام نامزدها و معرفی نمایندگان و کانال‌های تبلیغاتی انجام گرفت. با هدف ایجاد فرصت‌های برابر و استفاده عادلانه از این سکوها، امکانات و خدمات متنوع پیام‌رسان‌ها در قالب بسته‌های تبلیغاتی رایگان در اختیار نامزدها قرار گرفت که مورد استقبال نامزدها قرار گرفت.

پس از اطلاع‌رسانی‌های انجام‌شده، در نهایت تعداد ۱۹۳۰ نفر از نامزدهای انتخابات مجلس دوازدهم، درخواست خود را برای استفاده از خدمات پیام‌رسان‌های داخلی اعلام کردند که در مجموع بیش از ۶۶۲۱ کانال رسمی

از طریق درگاه پنجره واحد و ارتباط مستقیم با پیام‌رسان‌ها معرفی کرده‌اند. آمار درخواست‌ها به تفکیک هر پیام‌رسان در جدول زیر قابل مشاهده است. رویکا، ایتا و بله به ترتیب با ۲۱۲۵، ۱۷۲۰، ۹۸۷ کانال رسمی، بیشترین استقبال را روی پیام‌رسان‌ها داخلی به خود اختصاص دادند.

جدول ۱۵: آمار استفاده نامزدهای دوازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی از پیام‌رسان‌های داخلی

پیام‌رسان	تعداد کانال هواداری	تعداد درخواست ایجاد کانال رسمی	تعداد کانالی که تیک آبی دریافت کرده اند
رویکا	۲۲۵	۲۱۲۵	۲۱۲۵
ایتا	۳۷۸	۱۷۲۰	۱۷۲۰
بله	۲۳۹	۹۸۷	۶۰۸
سروش پلاس	۱۶۴	۶۳۲	۴۰۰
آی گپ	۱۲۷	۴۳۱	۱۸۳
ویراستی	۱۱۰	۴۰۳	۲۵۸
گپ	۹۹	۳۲۳	۱۵۷
جمع	۱۴۶۰	۶۶۲۱	۵۴۵۱

نمودار ۱۰: استقبال نامزدها در استفاده از خدمات پیام‌رسان داخلی به تفکیک هر استان در انتخابات دوره دوازدهم

مجلس شورای اسلامی

پس از سانحه تلخ اردیبهشت ۱۴۰۳ که منجر به شهادت آیت الله رئیسی و یاران همراهشان که منجر به برگزاری زود هنگام انتخابات ریاست جمهوری در تیرماه ۱۴۰۳ شد، از همین ظرفیت مجدداً بهره‌برداری شد. باتوجه به اینکه در انتخابات ریاست جمهوری تعداد نامزدها محدود بودند فرایند ثبت نام و هماهنگی با نمایندگان نامزدها انجام گرفت. بسته‌های ویژه و رایگانی نیز برای این دوره از انتخابات در نظر گرفته شد که از جمله آنها می‌توان به نمایش تبلیغات رایگان در پیام‌رسان تا ۲۰ میلیون بازدید اشاره نمود. میزان استقبال نامزدان و کاربران نیز از این ظرفیت قابل توجه بود. در جدول زیر لیست کانال‌های نامزدهای محترم و تعداد دنبال کنندگان هر یک از این کانال‌ها در آخرین روز مجاز تبلیغات (۶ تیر ۱۴۰۳) نمایش داده شده است.

شکل ۱۳- آخرین وضعیت کانال‌های رسمی نامزدهای چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در پیام‌رسان‌های داخلی

تاریخ تهیه ۱۴۰۳/۰۴/۰۶

آخرین وضعیت کانال‌های رسمی نامزدهای چهاردهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در پیام‌رسان‌های داخلی

رویکا	ایتا	بله	سروش پلاس	ویراستی	
۲۷۰K @drpezhkiansetad_ir	۱۶۶K @drpezhkiansetad_ir	۵K @drpezhkiansetad_ir	۷/۷K @drpezhkiansetad_ir	۱۰K @drpezhkiansetad_ir	اصلی مسعود پزشکیان
	۹K @drpezhkiansetad_ir				هواداران
۸۲K @Pourmohammadi_ir	۲/۵K @pourmohammadi_ir	۴۴K @pourmohammadi_ir	-	۲/۵K @Pourmohammadi_ir	اصلی مصطفی پورمحمدی
-	۴۲K @Mostafapourmohammadi_ir	-	-	-	هواداران
۲۶۰K @saeedjalaly	۳۳۳K @saeedjalily	۲۸K @saeedjalily	۲۸/۵K @saeedjalily	۳۰K @saeedjalily	اصلی سعید جلیلی
-	۲۱K @jalili_saeed	-	-	-	هواداران
۱۰۰K @drzakani	۱۳K @arzakani	۱۰K @arzakani	۶K @arzakani	-	اصلی علیرضا زاکانی
-	۸۸K @drzakani1	-	-	-	هواداران
۱۱۰K @s_a_ghazizadeh	۶۶K @s_a_ghazizadeh	۹/۵K @s_a_ghazizadeh	۴/۷K @s_a_ghazizadeh	۱۷/۵K @s_a_ghazizadeh	اصلی امیرحسین قاضی‌زاده هاشمی
۱۶۹K @ghalibaf	۱۴۵K @ghalibaf	۲۰/۵K @ghalibaf.ir	۷K @ghalibaf	۶K @ghalibaf.ir	اصلی محمدباقر قالیباف
-	۳۰K @Ghalibaffan	-	-	-	هواداران

تعداد دنبال کننده

ترتیب نامزدها: بر اساس حروف الفبا

اهداف پروژه

استفاده از ظرفیت پیام‌رسان‌های داخلی

ایجاد فرصت‌های برابر و عادلانه برای انجام فعالیت‌های تبلیغاتی نامزدهای انتخابات مجلس و ریاست جمهوری فراهم آوردن بسترهای قابل نظارت بر تخلفات تبلیغات در فضای مجازی

خروجی‌های پروژه

آیین‌نامه تبلیغات انتخابات در فضای مجازی / پیام‌رسان‌های داخلی

ایجاد کانال‌های رسمی نامزدهای انتخابات مجلس و ریاست جمهوری در پیام‌رسان‌های داخلی

۲-۳-۳-۲- تنظیم‌گری مراکز داده و خدمات ابری

۲-۳-۳-۱- تدوین ضابطه فنی اجرایی طراحی، ساخت و بهره‌برداری مراکز داده در دستگاه‌های دولتی

شرح کلی پروژه

بر اساس همکاری مشترک معاونت امور زیربنایی و تولیدی سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان فناوری اطلاعات ایران ضوابط فنی طراحی، اجرا و بهره‌برداری مراکز داده دولتی تحت عنوان ضابطه ۷۵۰ که در دولت دوازدهم نسخه پیش‌نویس آن تهیه شده بود در سال ۱۴۰۲ (دولت سیزدهم) مورد بازنگری قرار گرفت و با اعمال اصلاحات لازم (نسخه تجدید نظر اول) از سوی ریاست سازمان برنامه بودجه برای اجرا توسط دستگاه‌های دولتی در خردادماه ۱۴۰۳ رسماً ابلاغ گردید.

برای اولین بار در کشور با رویکرد تنظیم‌گری و اعتباربخشی و استانداردسازی زیست‌چرخ مراکز داده در کشور ضابطه ۷۵۰ با تمرکز بر اصول و ضوابط طراحی، ساخت سازه، تاسیسات برقی، تاسیسات مکانیکی، کابل‌کشی شبکه ارتباطات، ایمنی و امنیت، مدیریت و بهره‌برداری مراکز داده دولتی مبتنی بر استاندارد ISO 22237 تدوین

گردید و به‌عنوان دومین مصوبه رسمی و قانونی در تنظیم‌گری و استانداردسازی مراکز داده و از ارکان اصلی زیرساخت اطلاعاتی شبکه ملی اطلاعات محسوب می‌گردد. اولین مصوبه در این خصوص دستورالعمل اجرایی و الزامات فنی موضوع بند (و) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مصوب شماره ۱ جلسه بیست‌و‌چهارم شورای اجرایی فناوری اطلاعات می‌باشد که دستگاه‌های اجرایی را موظف به اخذ مجوز از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات برای مراکز داده در حال استفاده می‌کند.

خروجی‌های پروژه

استانداردسازی زیست‌بوم مراکز داده در دستگاه‌های دولتی مهم‌ترین دستاورد این پروژه بوده است. با ابلاغ بخشنامه ضابطه ۷۵۰ به دستگاه‌های اجرایی نظام تنظیم‌گری و اعتباربخشی مراکز داده دولتی گسترش یافته و زیست‌بوم مراکز داده از مرحله طراحی، ساخت و بهره‌برداری به‌صورت کامل پوشش داده خواهد شد و مجریان ساخت و بهره‌برداری مراکز داده دولتی موظف به اخذ موافقت اصولی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات ایران) در هر یک از مراحل زیست‌بوم می‌باشند.

آدرس دسترسی به فایل:

<https://sama.mporg.ir/sites/Publish//SitePages/ZabeteView.aspx?mdid=5883>

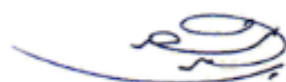
شماره: ۱۴۰۳/۱۲۹۴۲۳	یختنامه به دستگاه های اجرایی، مهندسان مشاور و پیمانکاران
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۳/۱۶	
موضوع: ضوابط فنی طراحی، اجرا و بهره‌برداری مراکز داده (تجدید نظر اول)	

در چهارچوب ماده (۳۴) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور، ماده (۲۳) قانون برنامه و بودجه و به استناد تبصره (۲) ماده (۴) «نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور» موضوع مصوبه شماره ۵۷۶۹۷/ت/۲۵۲۵۴ هـ مورخ ۱۴۰۰/۰۳/۰۸ هیئت محترم وزیران، به پیوست دستورالعمل «**ضوابط فنی طراحی، اجرا و بهره‌برداری مراکز داده (تجدید نظر اول)**» با شماره ۷۵۰، ابلاغ می‌شود.

رعایت مفاد این ضابطه از تاریخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۱ برای همه قراردادهایی که از محل وجوه عمومی و یا به صورت مشارکت عمومی و خصوصی منعقد می‌شوند، لازم‌الاجرا است.

دبیرخانه دائمی کمیته نظارت و راهبری فنی این ضابطه، دریافت‌کننده نظرات و پیشنهادهای اصلاحی در مورد مفاد آن بوده و اصلاحات اعلام شده را این سازمان در چهارچوب نظام فنی و اجرایی یکپارچه کشور ابلاغ خواهد کرد.

داود منظور

۲-۳-۳-۲- پروژه شناسایی و پیش‌ارزیابی مراکز داده دولتی

شرح کلی پروژه

در راستای اجرای بند (۸) اقدام کلان سند طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات موضوع مصوبه شصت‌وششم (۱۳۹۹/۰۶/۲۵) شورای عالی فضای مجازی و به استناد تبصره ماده (۲۴) دستورالعمل اجرایی و الزامات فنی بند «و» تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۴۰۱، موضوع مصوبه شماره یک جلسه بیست‌وچهارم شورای اجرایی فناوری اطلاعات، اجرای نظام رتبه‌بندی و ارزیابی مراکز داده، به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات واگذار گردیده است.

اهداف پروژه

- ✓ تهیه پایگاه داده زیرساخت اطلاعاتی کشور به‌منظور برآورد ظرفیت موجود در حوزه‌های پردازشی، ذخیره‌سازی و سایر بخش‌ها
- ✓ ارزیابی، رتبه‌بندی و ارتقا کیفی زیرساخت خدمات پایه کشور
- ✓ امکان برنامه‌ریزی برای توسعه بر اساس نیازهای اعلامی
- ✓ ساماندهی و اعتباربخشی به زیست‌بوم خدمات مراکز داده
- ✓ شناسایی وضعیت موجود مراکز داده بخش دولتی
- ✓ ایجاد شناسنامه جهت مراکز داده بخش دولتی
- ✓ پیش‌بینی رتبه بر اساس استانداردهای موجود مراکز داده بخش دولتی
- ✓ اصلاح مراکز داده براساس استانداردهای موجود مراکز داده بخش دولتی
- ✓ جلوگیری از فعالیت مراکز داده غیر استاندارد بخش دولتی

خروجی‌های پروژه

در این راستا وفق مصوبه شماره ۳ جلسه ۲۴۷ کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات، سازمان فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان مجری نظام ارزیابی و رتبه‌بندی مراکز داده می‌باشد. لذا با همکاری مشترک سازمان نظام صنفی رایانه‌ای برای اولین بار در کشور اجرای پروژه شناسایی و پیش‌ارزیابی مراکز داده دولتی با همکاری آن سازمان

صورت پذیرفت که نتایج حاصل منتهی به سال ۱۴۰۲ بشرح جدول ذیل می‌باشد؛ لازم به ذکر است این پروژه در سال ۱۴۰۳ نیز تداوم خواهد داشت.

جدول ۱۶: شناسایی و پیش‌ارزیابی مراکز داده دولتی

عنوان فعالیت	سابقه در دولت‌های قبل	از ابتدای دولت سیزدهم تا پایان تیر ۱۴۰۳
تعداد مراکز داده دولتی شناسایی شده	۰	۸۰ مرکز داده
تعداد مراکز داده دولتی بازدید شده	۰	۲۳ مرکز داده
تعداد شناسنامه ارائه شده به مراکز داده دولتی	۰	۱۴ مرکز داده

برنامه‌های آتی:

- ✓ افزایش بازدید در سایر مراکز داده دولتی شناسایی شده در تهران و استان‌های موضوع قرارداد تا سقف ۸۰ مرکز داده
- ✓ افزایش تعداد شناسنامه‌های ارائه شده
- ✓ اعلام ایرادات و نواقص به مراکز داده دولتی بازدید شده جهت بهبود و اصلاح ساختار
- ✓ عقد قرارداد با مجری پروژه برای سایر مراکز داده کشور

۲-۳-۳-۳- نظام ارزیابی و رتبه‌بندی مراکز داده خصوصی

شرح کلی پروژه

اصول حاکم بر رتبه‌بندی مراکز داده در کشور برای اولین بار توسط کمیسیون تنظیم مقررات در سال ۱۳۹۵ (مصوبه شماره ۳ جلسه شماره ۲۴۷) تصویب و ابلاغ گردید. بر اساس مفاد این مصوبه این سازمان مجری ارزیابی و رتبه‌بندی مراکز داده است. ظرفیت قانونی این مصوبه به‌گونه‌ای تدوین شده که شاخص‌های ارزیابی متنوعی متشکل از زیرگروه‌های ۴ گانه (شامل: ۱- زیرساخت فیزیکی ۲- زیرساخت فناوری اطلاعات ۳- مدیریت ۴- حوزه‌های مدیریت انرژی و محیط زیست) برای ارزیابی و کیفی کردن مراکز داده در کشور در نظر گرفته شده است. بر اساس مدل مفهومی شکل زیر سازمان فناوری اطلاعات اقدام به ایجاد نظام ارزیابی با همکاری بخش خصوص اقدام نموده تا بر این اساس ضمن استفاده از توانمندی بخش خصوصی امور اجرایی این نظام را از بخش دولتی خارج کرده و از دانش و توانمندی آن‌ها استفاده نماید.

اهداف پروژه

- ✓ تنظیم‌گری نظام ارزیابی مراکز داده خصوصی
- ✓ رعایت اصول و ضوابط بهره‌برداری مطابق با استانداردهای بین‌المللی
- ✓ حمایت مادی و معنوی از مراکز داده دارای رتبه‌بندی

خروجی‌های پروژه

در طی هفت سال از ابلاغ این مصوبه در کشور صرفاً شاخص اول (حوزه زیرساخت فیزیکی) ملاک ارزیابی قرار گرفته است و سایر شاخص‌های معرفی‌شده در این مصوبه مورد استناد و ارزیابی مراکز داده خصوصی قرار نگرفته و در رتبه‌بندی نیز لحاظ نشده است؛ علاوه بر این اختیاری بودن این مصوبه باعث شده است طی هفت سال گذشته از تعداد ۲۷۹ مرکز داده خصوصی برآورد شده موجود در بخش خصوصی در کشور، جمعاً ۱۳ مرکز داده به‌صورت اختیاری متقاضی ارزیابی باشند که ۷ مرکز داده به تنهایی در سال ۱۴۰۲ رتبه‌بندی شده است.

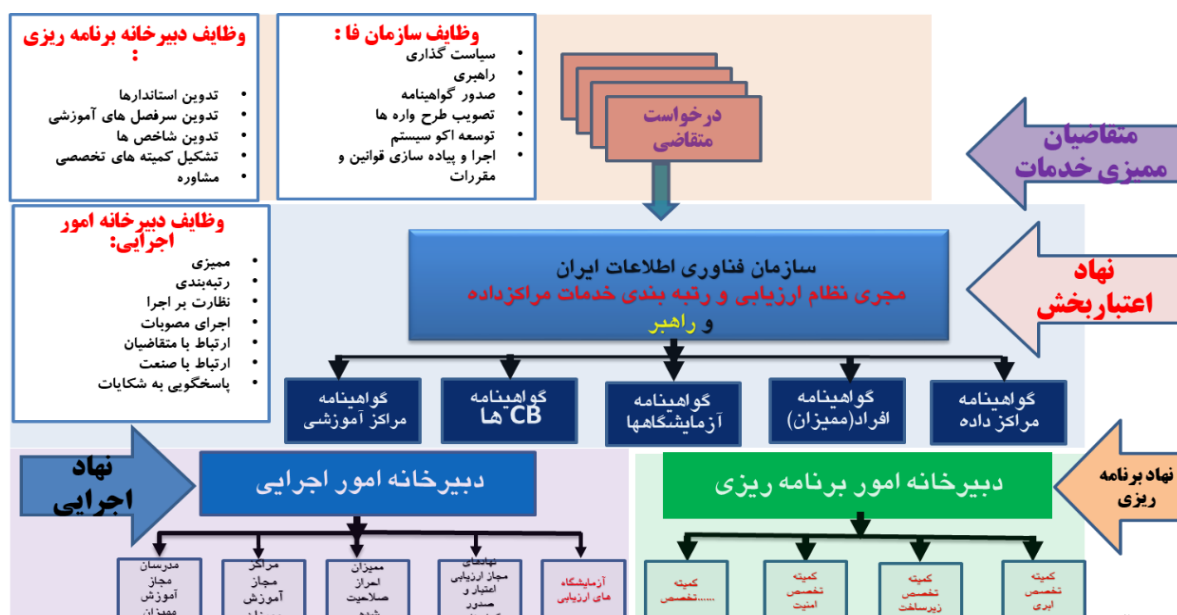
تصویر گواهینامه هر یک از دارندگان گواهینامه به تفکیک در آدرس <https://ito.gov.ir/page/certificates> در بخش مجوزهای صادر شده (تب مربوط به مراکز داده) قابل رویت می‌باشد.

دستاوردهای پروژه

- (۱) اعطاء ۱۱ گواهینامه به ممیزان خصوصی احراز صلاحیت شده زیرساخت مراکز داده
- (۲) اعطاء ۱۴ گواهینامه به مدرسان خصوصی احراز صلاحیت شده زیرساخت مراکز داده
- (۳) اعطاء ۱۰ گواهینامه به مراکز خصوصی آموزشی احراز صلاحیت شده نظام ممیزی
- (۴) اعطاء ۷ گواهینامه رتبه‌بندی به مراکز داده خصوصی

برنامه‌های آتی

- ✓ تمدید گواهینامه‌هایی که اعتبار آن‌ها پایان یافته است
- ✓ اصلاح و بهبود فرآیند رتبه‌بندی
- ✓ انجام رتبه‌بندی شرکت‌های متقاضی در دست اقدام

شرح کلی پروژه

بر اساس بند ۲-۲-۱-۱۴ سند طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات مصوبه شهریور ۱۳۹۹ شورای عالی فضای مجازی، وزارت متبوع متعهد به انجام اقدامات لازم به منظور شکل گیری حداقل سه فراهم کننده خدمات ابری داخلی با قابلیت تأمین نیازهای زیرساختی، ذخیره سازی، پردازشی و سکویی برای همه خدمات پایه داخلی می باشد؛ در همین راستا این سازمان به عنوان بازوی اجرای وزارت متبوع، به پشتوانه تجارب کسب شده از حدود یک دهه سابقه ارزیابی مراکز داده خصوصی و با تعامل و همکاری مشترک با پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات برای اولین بار در کشور اقدام به برگزاری فراخوان عام برای شناسایی و ارزیابی شرکت های خصوصی دارای توانمندی ارائه خدمات ابری در کشور از اوایل سال ۱۴۰۲ نمود.

دستاوردهای پروژه

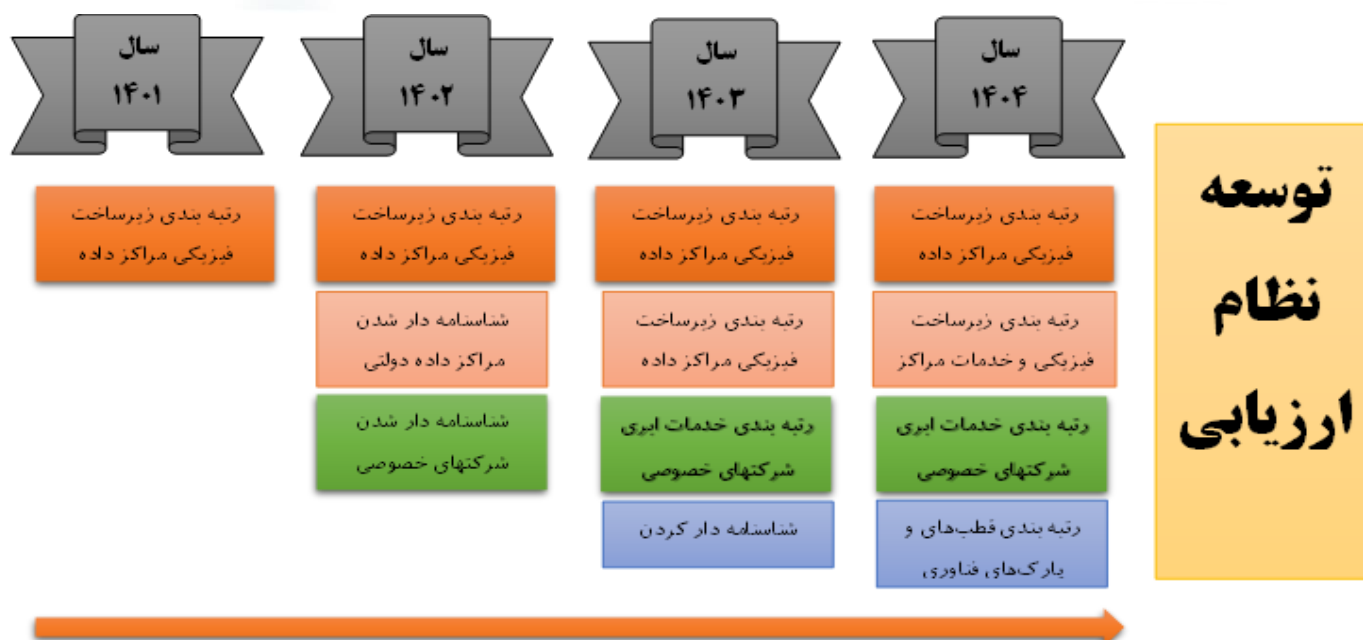
با تدوین شاخص های ارزیابی ابری در اواخر سال ۱۴۰۲، ارزیابی ۳۱ شرکت ابری انجام گردید و در نهایت ۲۰ شرکت ارائه دهنده خدمات ابری حائز دریافت شناسنامه شدند. در قدم بعدی در سال ۱۴۰۳، تهیه و تدوین نظام ارزیابی و رتبه بندی ارائه دهندگان خدمات ابری و چارچوب اجرایی آن، در دستور کار قرار گرفت. در حال حاضر پیش نویس این نظام نامه تهیه شده و در حال ویرایش می باشد. پس از تصویب این نظام نامه، کلیه شرکت های دارای شناسنامه خدمات ابری، رتبه بندی خواهند شد. برنامه های آتی

✓ ارزیابی متقاضیان جدید ارائه دهنده خدمات ابری و اعطای شناسنامه

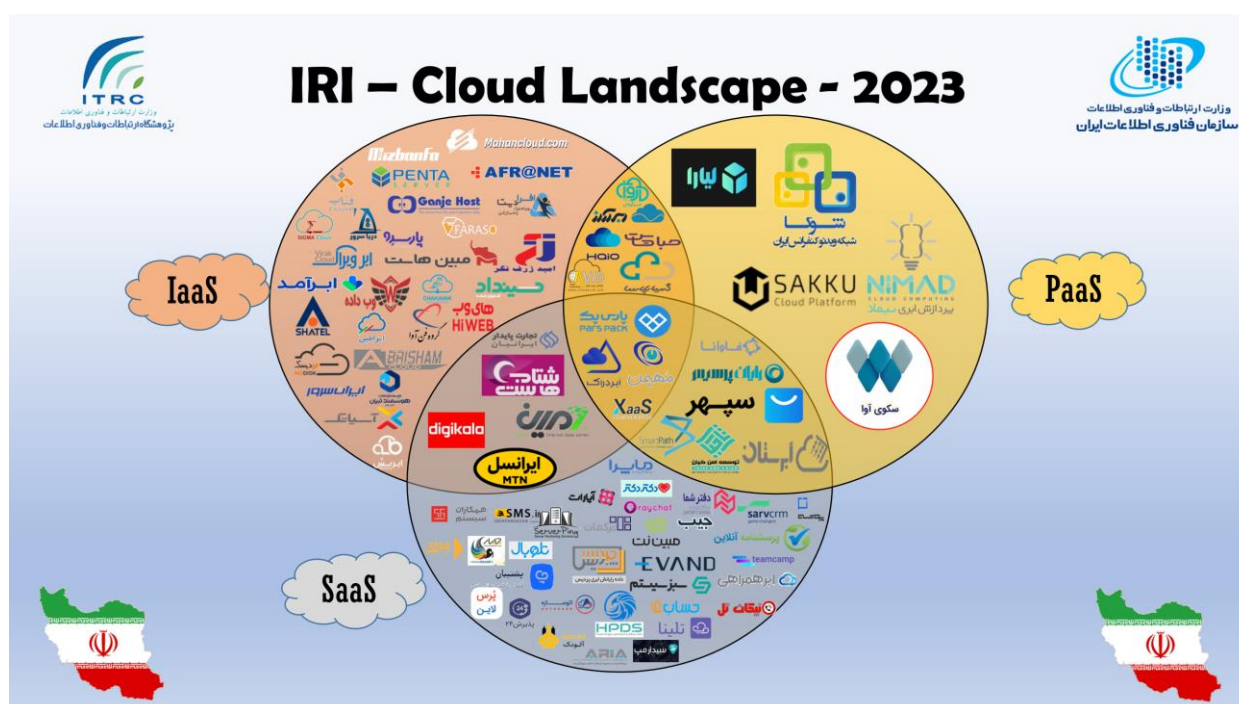
✓ تکمیل و تدوین نظام نامه ارزیابی و رتبه بندی ارائه دهندگان خدمات ابری و چارچوب

اجرایی مربوطه

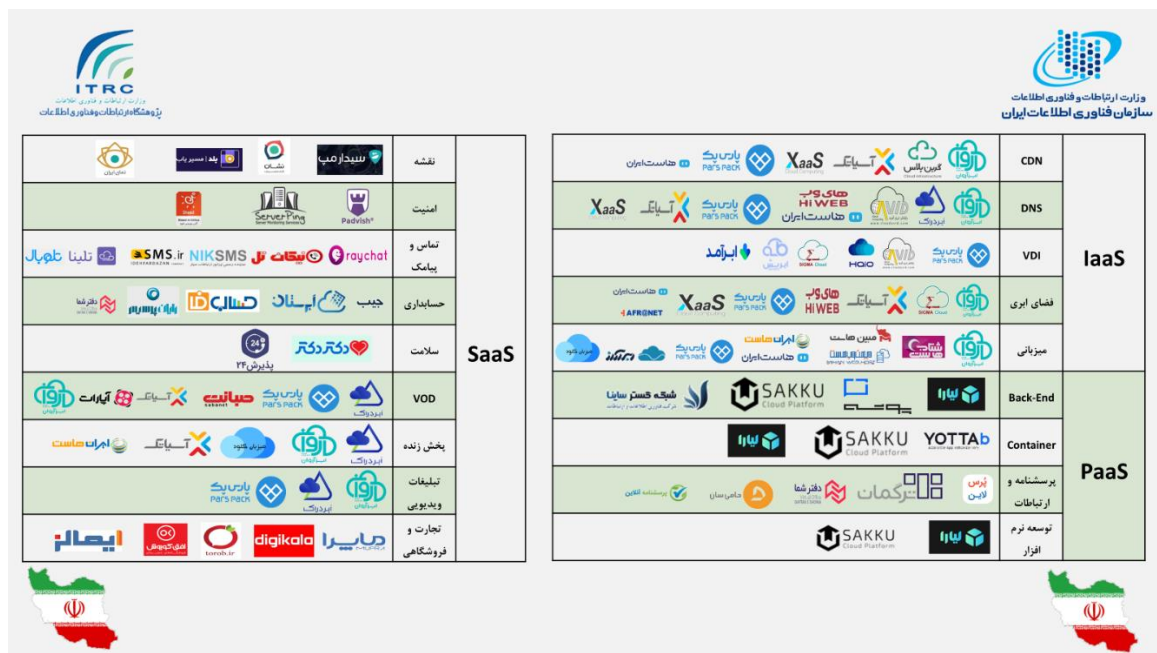
✓ رتبه بندی دارندگان شناسنامه ارائه دهنده خدمات ابری

شکل ۱۴- اینفوگرافی پراکندگی لایه های خدمات ابری در کشور

شکل ۱۵- نمای تفکیک لایه های ابری فعال در کشور

شکل ۱۶- تفکیک لایه‌های ابری فعال در کشور

۲-۳-۵- ارائه گواهینامه به دو آزمایشگاه مرجع ارزیابی خدمات مراکز داده و خدمات ابری

شرح کلی پروژه

به استناد قانون وظایف و اختیارات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و در اجرای مفاد بند ۲۵ ماده ۷ وظایف و اختیارات مندرج در اساسنامه، سازمان فناوری اطلاعات ایران، به منظور صدور مجوزهای فعالیت‌های بخش خصوصی در حوزه فناوری اطلاعات و توسعه نظام تنظیم‌گری در حوزه خدمات اقدام به صدور گواهینامه برای شرکت‌های توانمند در کشور نمود.

دستاوردهای پروژه

سه آزمایشگاه مرجع در کشور در حوزه ارزیابی و رتبه‌بندی خدمات مراکز داده و خدمات ابری، شناسنامه خود را از سازمان فناوری اطلاعات ایران دریافت نمودند. این گواهی‌نامه‌ها به منظور توسعه و ساماندهی ارزیابی خدمات مرکز داده و خدمات ابری، از طریق حمایت از سرمایه‌گذاری بخش خصوصی فعال و ایجاد نظام رتبه‌بندی خدمات مرکز داده و ابری منطبق بر اهداف عملیاتی طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات مصوب جلسه شماره ۶۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۵ شورای عالی فضای مجازی می‌باشد.

(۱) آزمایشگاه مرجع فناوری اطلاعات مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

(۲) آزمایشگاه فناوری اطلاعات پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات

شماره ثبت	
سابقه فعالیت در زمینه مرکز داده و خدمات ابر (سال)	
نام مدیرعامل / رئیس مرکز	
تلفن مستقیم شرکت / مرکز	
عنوان	
قابلیت ارزیابی	
☐ معماری ساختمان و محل ☐ سرمایه‌گذاری و تأسیسات ☐ مانی‌تورینگ فیزیکی (BMS) ☐ اعلام و اطفاء، حریق ☐ تأمین و توزیع برق ☐ تجهیزات عمومی تأسیسات برقی ☐ زیرساخت کابل‌کشی شبکه ارتباطات ☐ نظارت تصویری ☐ جدا کننده‌ها ☐ ارزیابی انرژی ☐ مصرف انرژی ☐ کنترل دسترسی	☐ دارد ☐ ندارد ☐ تجهیزات سرور ☐ تجهیزات ذخیره‌سازی ☐ زیرساخت ☐ پلتفرم ☐ تجهیزات شبکه ☐ مانیتورینگ فعال ☐ فرم‌افزار ☐ اعتبارسنجی اندازه سازمان ☐ دارای دیجیتال ☐ انتقال و همگاری ☐ سازوکارهای ثبت و ممیزی رخداد ☐ امکانات پل کاربری ☐ خدمات پشتیبانی ☐ رصد حملات امنیتی ☐ امنیت داده‌های تبادل شده ☐ ندارد ☐ انجام نشده است ☐ بیش از ۲۱ نفر
☐ ارزیابی بخش زیرساخت فیزیکی مرکز داده ☐ ارزیابی مدیریت مرکز داده ☐ ارزیابی زیرساخت فعال (اکتیو) مرکز داده ☐ ارزیابی نوع خدمات ابری به عنوان سرویس ☐ ارزیابی کسب و کار خدمات ابری ☐ ارزیابی قابلیت‌های خدمات ابری ☐ ارزیابی امنیت ارائه خدمات ابری ☐ ارزیابی کیفیت سرویس خدمات ابری	☐ دارد ☐ ندارد ☐ انجام شده است ☐ بین ۱۰ تا ۱۰۰ نفر ☐ بیش از ۲۱ نفر
پایه سازی روال های آزمون و ارزیابی در آزمایشگاه بر اساس ایزو ۲۵-۱۷۰	تعداد متخصصین در حوزه مرکز داده و ابر

شکل ۱۷- نمونه شناسنامه صادر شده

۲-۳-۴- تنظیم‌گری حوزه نرم افزار

سازمان نظام صنفی رایانه‌ای با همکاری این سازمان اصلاح قانون و آئین‌نامه اجرایی مواد ۲ و ۱۷ قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای را در دستور کار قرار داده است. نماینده وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (سازمان فناوری اطلاعات) به عنوان نهاد ناظر در برگزاری انتخابات نظام صنفی با موضوع ماده ۵۹ آئین‌نامه اجرایی مواد ۲ و ۱۷ قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای حضور دارد. ایفای نقش نظارتی سازمان فناوری اطلاعات در سازمان نظام صنفی در این دوره با حضور دو نماینده در شورای انتظامی کل نظام صنفی رایانه‌ای کشور، موضوع ماده ۵۶ آئین‌نامه اجرایی مواد ۲ و ۱۷ قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای و شرکت در جلسات شورای انتظامی کل صورت می‌پذیرد.

۲-۳-۴-۱- صدور گواهی‌های حوزه مالکیت نرم افزار

شرح کلی پروژه

صدور گواهی تایید فنی نرم‌افزار به استناد قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای و آئین‌نامه اجرایی مواد ۲ و ۱۷ آن و گواهی احراز اصالت نرم‌افزار نیز به استناد مواد ۲۰ تا ۲۲ قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد توسط سازمان فناوری اطلاعات صادر می‌گردد.

۱) صدور گواهی تایید فنی

بر اساس قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۴ مجلس شورای اسلامی تمامی حقوق مادی نرم‌افزار از جمله حق نشر، عرضه، اجرا و بهره‌برداری تا ۳۰ سال متعلق به مالک و حقوق معنوی آن به‌طور مادام‌العمر متعلق به پدیدآورنده نرم‌افزار است، (اگر پدیدآورنده حق مالکیت را واگذار نکرده باشد خود به‌عنوان مالک نرم‌افزار شناخته می‌شود). بر اساس این قانون جهت بهره‌مندی از حقوق مذکور می‌بایست نسبت به ثبت نرم‌افزار در وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و یا مرجع ثبت اختراعات (در صورت اختراع بودن نرم‌افزار) اقدام نمود، لیکن بر اساس ماده ۸ قانون مذکور ثبت نرم‌افزارهای مذکور صرفاً پس از صدور گواهی تأیید فنی امکان‌پذیر می‌باشد.

۲. صدور گواهی احراز اصالت

بر اساس قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد کلیه دستگاه‌های اجرایی می‌بایست انجام امور مالی و مکاتبات اداری خود را مکانیزه نموده و برای انجام این امور و سایر فعالیت‌های دیگر خود صرفاً مجاز به استفاده از نرم‌افزارهایی می‌باشند که اصالت آنها توسط این سازمان بررسی گردیده و دارای گواهی احراز اصالت نرم‌افزار باشند

اهداف پروژه

- ✓ حمایت از پدید آورندگان و فراهم‌کننده نرم‌افزار در کشور
- ✓ ارتقاء نظام ارزیابی نرم‌افزارها تولید داخل
- ✓ کاهش زمان ارائه مجوز برای حمایت از حقوق مادی و معنوی پدیدآورندگان نرم‌افزار در کشور
- ✓ ارتقاء نظام سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در دستگاه‌های دولتی

خروجی پروژه

متقاضیان اخذ گواهی‌های فوق‌الذکر می‌توانند برای مشاهده آخرین مجوزهای صادر شده به صفحه <https://ito.gov.ir/page/certificates> مراجعه نمایند.

دستاوردهای پروژه

- ۱) حذف فرآیند فیزیکی مکاتبات و استعلامات بین دو وزارتخانه برای صدور مجوز متقاضیان
- ۲) کاهش زمان ارزیابی و ارائه گواهینامه
- ۳) ارتقاء نظام ارزیابی از طریق حذف مقررات و ضوابط صدور مجوز

اولویت‌های کاری و برنامه‌های آتی

- ✓ بررسی و اصلاح آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای
- ✓ بررسی و اصلاح دستورالعمل صدور گواهی احراز اصالت نرم‌افزار
- ✓ اصلاح فرآیند صدور گواهی‌های حوزه مالکیت نرم‌افزار بر اساس دستورالعمل و آیین‌نامه اصلاح‌شده

جدول ۱۷: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم افزار سال ۱۴۰۰

گزارش عملکرد از ابتدای مرداد ماه تا پایان سال ۱۴۰۰ (صدور گواهی مالکیت نرم افزار)			
نوع گواهی	وضعیت	تعداد	میانگین زمان بررسی /روز
گواهی تایید فنی	تعداد درخواست های واصله	۱۷۳	۲۰.۸
	در حال بررسی	۰	
	رد شده	۶۱	
	تایید شده	۱۱۲	
گواهی احراز اصالت	تعداد درخواست های واصله	۹۶	۱۰.۷
	در حال بررسی	۰	
	رد شده	۶۶	
	تایید شده	۳۰	

جدول ۱۸: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم افزار سال ۱۴۰۱

گزارش عملکرد سال ۱۴۰۱ (صدور گواهی مالکیت نرم افزار)			
نوع گواهی	وضعیت	تعداد	میانگین زمان
گواهی تایید فنی	تعداد درخواست های واصله	۱۵۷	۱۶.۹
	در حال بررسی	۰	
	رد شده	۹۵	
	تایید شده	۶۲	
گواهی احراز اصالت	تعداد درخواست های واصله	۷۹	۹.۳
	در حال بررسی	۰	
	رد شده	۵۹	
	تایید شده	۲۰	

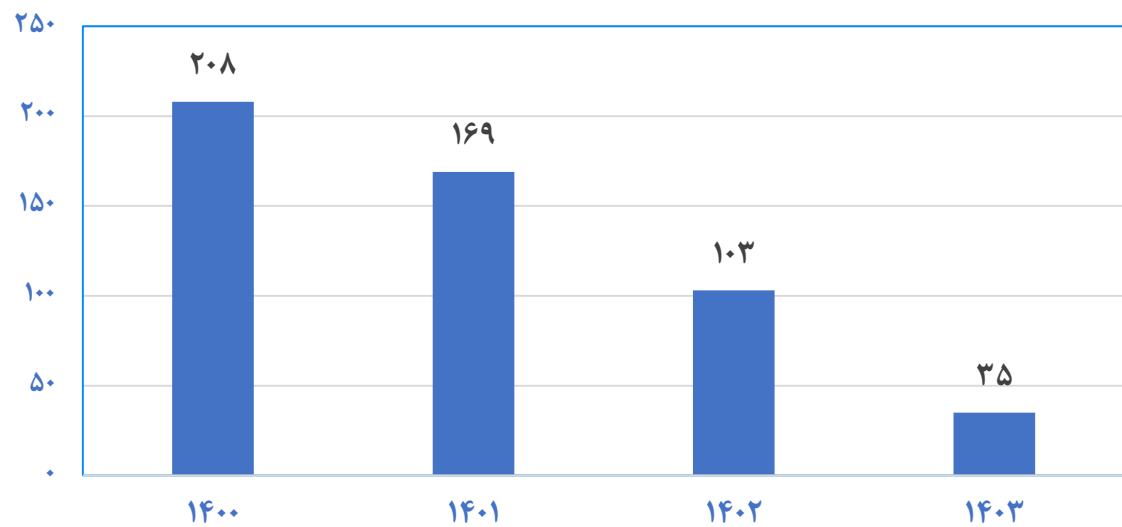
جدول ۱۹: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم افزار سال ۱۴۰۲

گزارش عملکرد سال ۱۴۰۲ (صدور گواهی مالکیت نرم افزار)			
نوع گواهی	وضعیت	تعداد	میانگین زمان
گواهی تایید فنی	تعداد درخواست های واصله	۲۹۲	۱۰۳
	در حال بررسی	۲	
	رد شده	۲۱۷	
	تایید شده	۷۳	
گواهی احراز اصالت	تعداد درخواست های واصله	۱۰۹	۸۶
	در حال بررسی	۰	
	رد شده	۷۷	
	تایید شده	۳۲	

جدول ۲۰: گزارش عملکرد صدور گواهی مالکیت نرم افزار سال ۱۴۰۳

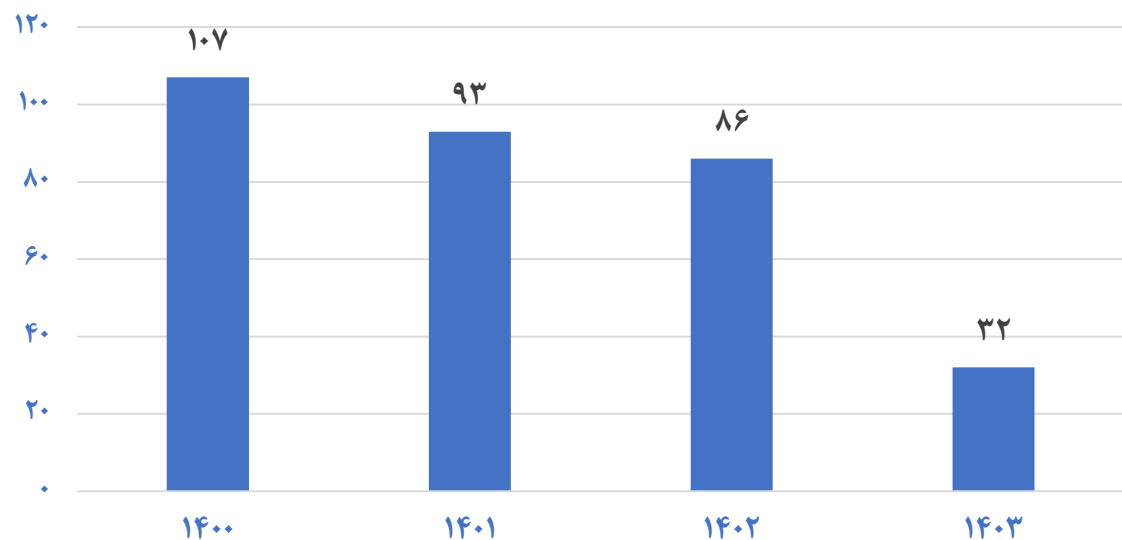
گزارش عملکرد از ابتدای سال تا پایان تیر ماه سال ۱۴۰۳ (صدور گواهی مالکیت نرم افزار)			
نوع گواهی	وضعیت	تعداد	میانگین زمان بررسی / روز
گواهی تایید فنی	تعداد درخواست های واصله	۹۴	۴۳
	در حال بررسی	۴۲	
	رد شده	۴۱	
	تایید شده	۱۱	
گواهی احراز اصالت	تعداد درخواست های واصله	۱۹	۳۲
	در حال بررسی	۱۰	
	رد شده	۹	
	تایید شده	-	

مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی تایید فنی

نمودار ۱۱: مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی تأیید فنی

مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی احراز اصالت

نمودار ۱۲: مقایسه میانگین زمان بررسی گواهی احراز اصالت

۲-۳-۵- تنظیم‌گری سکوه‌های دیجیتال

۲-۳-۵-۱- راه‌اندازی سندباکس تنظیم‌گری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

شرح کلی پروژه

با توجه به پویایی و تحولات سریع فناوری‌ها و خدمات در حوزه فاوا و خدمات دیجیتال که بر اهمیت تنظیم‌گری پویا و به‌روز در این زمینه بیش از پیش می‌افزاید، سازمان فناوری اطلاعات ایران (به نمایندگی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات) با هدف تدقیق، شناسایی و برطرف نمودن مسائل و چالش‌های تنظیم‌گری و تسهیل و به‌روزرسانی مقررات و فرآیندهای رگولاتوری، مجوز فعالیت سندباکس وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات را در سی و سومین جلسه کارگروه یکپارچه مدیریت و هماهنگی‌های محیط آزمون (مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۲۰) دریافت نمود. از جمله کسب و کارهایی که امکان ارائه درخواست برای حضور در این سندباکس را دارند می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

کسب‌وکارهای مرتبط با فناوری‌های نوظهور فاوا

- کلان‌داده
- اینترنت اشیا
- هوشمندسازی
- رایانش ابری
- زنجیره بلوکی
- فناوری‌های تنظیمی (Reg Tech)
- واقعیت افزوده و مجازی AR/VR
- و فناوری‌های احتمالی آینده

کسب‌وکارهای حوزه خدمات مرتبط با تکالیف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات

- ارائه‌دهندگان خدمات دولت الکترونیک / دولت هوشمند
- خدمات نوین ارتباطی و مراکز داده
- ارائه‌دهندگان زیرساخت‌ها و سکوها ابری
- پلتفرم‌های زیرساختی و توسعه نرم‌فزاری (PaaS)
- پلتفرم‌های توسعه و ارائه‌دهنده API‌های دولتی
- ارائه‌دهندگان خدمات ارزش‌افزوده
- ارائه‌دهندگان خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات تکلیفی وزارت ICT (مانند جویسگر، مرورگر، پیام‌رسان و شبکه‌های اجتماعی)
- ارائه‌دهندگان خدمات دیجیتال پستی
- کسب‌وکارهای مرتبط با سامانه ملی داده باز
- کسب‌وکارهای فضاپایه و استارت‌آپ‌های نوآور حوزه خدمات دیجیتال فضایی
- ارائه‌دهندگان خدمات امنیت دیجیتال و سایبری

اهداف پروژه

- ✓ درک ابعاد مختلف فناوری جدید توسط تنظیم‌گرها
- ✓ حذف موانع نظارتی نوآوری و امکان‌پذیر ساختن نوآوری
- ✓ تشویق نوآوری در حوزه فاوا
- ✓ بهبود چارچوب نظارتی
- ✓ کاهش هزینه و زمان ورود ایده‌های جدید به بازار فاوا؛
- ✓ افزایش رقابت در حوزه ICT
- ✓ بهبود مراحل صدور مجوز

خروجی‌های پروژه

- (۱) برگزاری جلسات هماهنگی با نمایندگان دستگاه‌های مرتبط بیرون وزارت با موضوعات سندباکس داخل وزارتخانه
- (۲) ایجاد سایت اطلاع‌رسانی سندباکس وزارت
- (۳) برگزاری نشست و مراسم رونمایی از سندباکس وزارت
- (۴) انتشار اولین و دومین آگهی فراخوان در سایت سازمان فناوری اطلاعات ایران
- (۵) تشکیل جلسه کمیته تخصصی
- (۶) تهیه گزارش‌های تخصصی و رصدی در خصوص تجربیات موفق سندباکس دنیا
- (۷) تبیین چارچوب، مقررات و آیین‌نامه‌های محیط آزمون تنظیم‌گری بخشی در حوزه فناوری اطلاعات
- (۸) ارزیابی اولیه طرح‌های واصله (عناوین برشمرده در ذیل)، برگزاری نشست‌های کارشناسی تخصصی با حضور نمایندگان متقاضی و صاحب‌نظران حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، تشریح فرآیند چگونگی پذیرش درخواست، بررسی، تصویب و چشم‌پوشی در مدت معین و در چارچوب‌های قانونی موجود.

✓ احراز هویت دیجیتالی افراد بر بستر بلاکچین

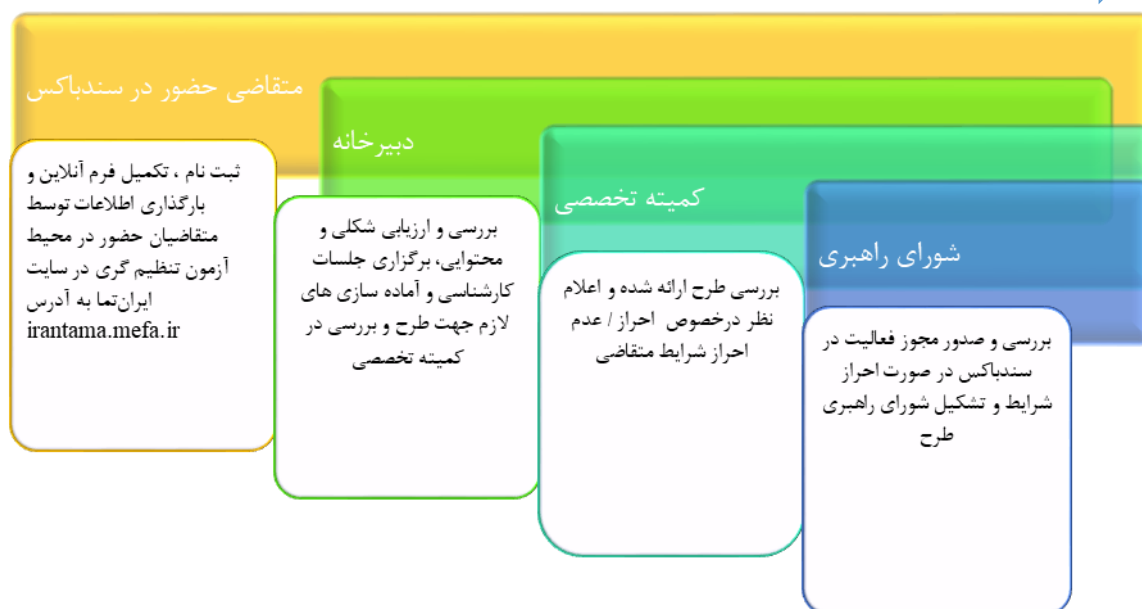
✓ حمایت مالی پایدار جهت اجرای پروژه دهقان‌شو توسط شرکت تعاونی فراستانی بازار

هوشمند کسب‌وکار

✓ مانع‌زدایی تولید بومی تقویت‌کننده سیگنال موبایل از طریق سندباکس فاوا

✓ اعطای مجوز متاورس به شرکت توسعه تجارت اشیاء هوشمند

گام‌های بررسی طرح‌ها در محیط آزمون تنظیم‌گر بخشی وزارت فاوا

شکل ۱۸- گام‌های بررسی طرح‌ها در محیط آزمون تنظیم‌گر بخشی وزارت فاوا

۲-۳-۵-۲- پروژه طراحی و پیاده‌سازی سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی

شرح کلی پروژه

یکی از مهم‌ترین مسائل موثر در تصمیم‌گیری‌های دولت در سیاست‌گذاری حوزه فناوری اطلاعات و تعیین چشم‌انداز و هدف‌گذاری خرد و کلان، استفاده از داده‌ها و اطلاعات آماری صحیح در زمینه مورد نظر می‌باشد. رصد و پایش اطلاعات و تحلیل حاصله از آن گام مفیدی است که با دسترسی به اطلاعات کاربردی، برخورداری از نمودارها و آمارهای ترکیبی و امکان جستجوی دقیق بر اساس فیلترهای سفارشی امکان تدوین برنامه‌های راهبردی را فراهم می‌نماید. با توجه به مأموریت رصد و پایش محوله به سازمان فناوری اطلاعات در حوزه‌های پیام‌رسان‌ها، شبکه‌های اجتماعی، کسب‌وکارها و... طراحی داشبوردی مشتمل بر اطلاعات مورد نیاز جهت پایش، مدیریت و نظارت یافته‌ها، لازم و ضروری است.

با بهره‌مندی از گزارشات و نمودارهای اطلاعاتی امکان تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی مدیران و تدوین برنامه‌های مربوطه، همچنین اتخاذ سیاست‌های لازم جهت تقویت و توسعه حوزه‌های مورد بررسی میسر و تسهیل می‌گردد.

اهداف پروژه

- ✓ طراحی شاخص‌های ارزیابی وضعیت پیام‌رسان‌ها، شبکه‌های اجتماعی، کسب‌وکارها و ...
- ✓ رصد و پایش زیست‌بوم پیام‌رسان‌ها، شبکه‌های اجتماعی، کسب‌وکارها و ... بر اساس شاخص‌های تعریف شده.

خروجی‌های پروژه

- (۱) تعریف شاخص‌های کلیدی عملکرد مربوط به حوزه
- (۲) مانیتور عملکرد آماری پیام‌رسان‌ها
- (۳) توزیع اقلام اساسی خانوار در سکوها‌های ایرانی
- (۴) بررسی نبض بازار در حوزه قیمت اجناس

دستاوردهای پروژه

- (۱) تهیه اطلاعات و ارائه گزارش‌های آماری و نموداری در کوتاه‌ترین زمان ممکن از وضعیت پیام‌رسان‌ها
- (۲) توانایی تصمیم‌گیری سریع و تدوین استراتژی‌های میان‌مدت و بلندمدت بر پایه اطلاعات جامع و صحیح نقطه‌ای حیاتی برای مدیران

۳) پایش وضعیت شاخص‌ها نسبت به هدف نهایی تعریف شده در حوزه‌های قابل سنجش پیام‌رسان‌ها، شبکه‌های اجتماعی، کسب‌وکارها و وضعیت بازار.

شکل ۱۹- نمای سامانه پایش سکوها و داشبورد مدیریتی

۲-۳-۵- راه‌اندازی زیرساخت اینترنت ایمن برای کودکان و نوجوانان

شرح کلی پروژه

در راستای انجام تکالیف مرتبط با سند صیانت از کودکان به‌خصوص بند ۴-۲ در زمینه ایجاد زیرساخت و خدمات پایه و پیش‌ران ویژه محیط‌های صیانت‌شده مجازی اعم از احراز هویت، امکان دسترسی طبقه‌بندی شده، امکان نظارت اولیاء، گزارش‌دهی، خدمات پرداخت و مقررات‌گذاری برای ترغیب دارندگان پروانه‌های ارائه خدمات ارتباطی اقدامات زیر تا کنون انجام شده است:

✓ ایجاد اپلیکیشن نظارت والدینی ۴۵۶ با بیش از ۵ هزار نصب از طریق اپلیکیشن بازار و بیش از ۴ هزار نصب از طریق اپلیکیشن مایکت با امکانات زیر:

۱) انتخاب وب‌سایت‌های قابل دسترسی؛

۲) مدیریت اینترنت برنامه‌ها؛

۳) ویرین وبسایت‌های قابل دسترسی برای فرزندان؛

۴) تعیین سطح محدودیت اینترنت (سبز، سفید، زرد، نارنجی) با توجه به رده سنی.

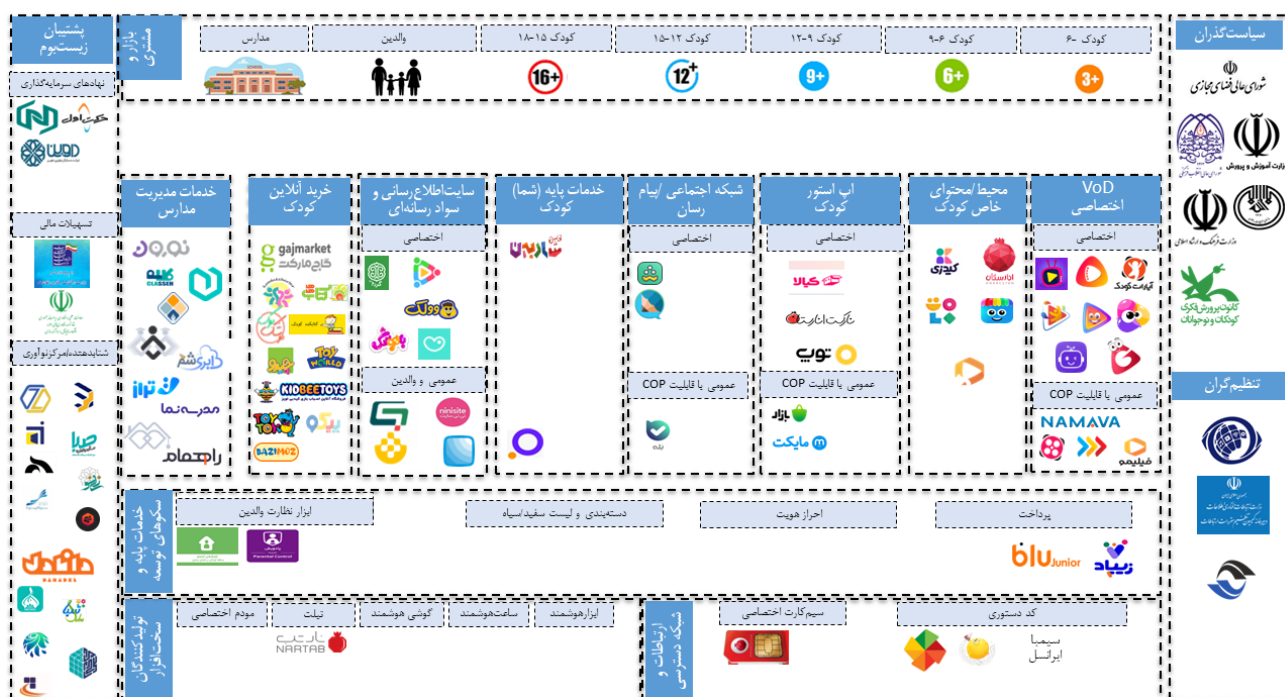
✓ ایجاد کد دستوری ۴۵۶ برای راه‌اندازی اینترنت کودک به منظور ارائه محتوای کودک با توجه به رده‌های سنی مربوطه؛

✓ شناسایی شرکت‌های فعال در اکوسیستم کودک و نوجوان به منظور احصاء چالش‌ها و نیازمندی‌های آن‌ها جهت تعیین مدل نهایی؛

✓ طراحی مدل مفهومی احراز هویت کودک در فضای مجازی (شاهکار ۲)؛

✓ تبیین مدل مفهومی پرداخت حوزه کودک و نقش بازیگران در تامین سیستم؛

✓ برگزاری جلسات بین بازیگران بخش خصوصی جهت تکمیل زنجیره ارزش.

شکل ۲۰- مدل مفهومی پرداخت حوزه کودک و نقش بازیگران در آن

شرح کلی پروژه

براساس آیین‌نامه حمایت از شرکت‌های نوپا سامانه ایران نوآفرین، به‌منظور ارائه خدمت به ذینفعان حوزه نوآفرینی از جمله شرکت‌های نوپا، تیم‌های نوپا، مراکز شتابدهی و رشد، شرکت‌های بزرگ رشد یافته و... در تابستان ۹۸ آغاز به کار کرد. از زمان راه‌اندازی سامانه مذکور انواع خدمات به زیست‌بوم نوآفرینی

کشور در قالب ۲۵ عنوان/دسته خدمت به متقاضیان ارائه شد که اهم موارد به شرح ذیل می‌باشند:

✓ بستر بوم‌واره نوآفرین: خدمت بوم‌واره نوآفرین به‌عنوان یکی از مهم‌ترین خدمات سامانه ایران نوآفرین بستری را جهت تعامل شرکت‌ها با یکدیگر به وجود آورده است. در این بستر خدمات شرکت‌های بزرگ به‌صورت رایگان و با تخفیف به شرکت‌های نوآفرین ارائه گردیده که در ازای ارائه خدمات، از تسهیلات حمایتی دولت بهره‌مند شوند. این خدمات در قالب ۱۳ عنوان/دسته خدمت ارائه گردید که پنج خدمت زیر، دسته‌بندی‌های پرمخاطب بوده است.

- فضای ابری، پردازش و ذخیره‌سازی
- تبلیغات و بازاریابی دیجیتال
- نرم‌افزارهای اداری و حسابداری
- خدمات امنیت اطلاعات
- خدمات تراکنش مالی و کیف پول

✓ ارائه کدپستی مجزا برای شرکت‌های مستقر در فضاهای کاری اشتراکی، مراکز رشد و شتاب‌دهنده‌ها؛

✓ خدمت پلتفرم بوم‌سرمایه؛

✓ صدور گواهینامه برای مراکز رشد، شتاب‌دهنده‌ها و فضاهای کار اشتراکی؛

✓ داشبورد آماری عمومی؛

✓ معرفی شرکت‌های نوپا جهت اخذ معافیت مالیاتی؛

✓ و...

در ادامه در راستای رفع نقاط ضعف و بهبود عملکرد در سامانه و ارائه خدمات جدید با قابلیت انعطاف‌پذیری در طراحی آن، مقرر شد تا سامانه‌ای منطبق با نیازهای اصلی ایجاد گردد که در مراحل نهایی جهت بهره‌برداری می‌باشد

اهداف پروژه

✓ توسعه و به‌روزرسانی خدمات سامانه در راستای بهبود عملکرد؛

✓ ارائه خدمات حمایتی و تسهیل‌گری جدید به کسب‌وکارهای نوپا.

خروجی‌های پروژه

(۱) ایجاد سامانه جدید به آدرس noafarin.ito.gov.ir با امکان ارائه خدمات جدید حمایتی و تسهیل‌گری

به کسب‌وکارهای نوپا؛

(۲) تهیه مستندات آموزشی نحوه استفاده از سامانه توسط کاربران مختلف؛

دستاوردهای پروژه

(۱) بهره‌مندی کاربران زیست‌بوم نوآفرین از خدمات جدید طراحی شده بر روی سامانه؛

(۲) فراهم شدن پایگاه داده فعالان زیست‌بوم نوآفرین و بهره‌مندی از آن در تصمیمات مدیریتی؛

(۳) ایجاد امکان اطلاع‌رسانی رویدادها، آخرین اخبار و مصوبات مربوط به حوزه نوآفرین.

جدول ۲۱: مقایسه خدمات بوم‌واره نوآفرین (از شهریور ۱۴۰۰ تاکنون و قبل از آن)

تعداد ثبت نام کمتندگان در سامانه نوآفرین	تعداد کل درخواست های خدمات سامانه نوآفرین	خدمات بومواره	کدپستی فضای کار اشتراکی	گواهینامه مراکز رشد و شتاب‌دهنده ها	بوم سرمایه
۱۱۱۶۹	۸۹۰۱	۵۵۷۷	۸۲۷	۰	۸
۲۵۲۳	۱۸۵۹	۵۲۰	۸۶۹	۴۵۴	۰
۱۳۶۹۲	۱۰۷۶۰	۶۰۹۷	۱۶۹۶	۴۵۴	۸
گزارش تا ۳۱ مرداد ۱۴۰۰					
گزارش از ۱ شهریور تا کنون					
مجموع					

۲-۳-۵-۵- اعطای تسهیلات به کسب و کارهای حوزه اقتصاد دیجیتال

شرح کلی پروژه

بر اساس "بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور" و "بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت" اقدام به ارائه تسهیلات به کسب و کارهای فعال در حوزه اقتصاد دیجیتال کشور می‌شود.

بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

آیین‌نامه "حمایت از سکوها و کسب و کارهای اقتصاد دیجیتال" به شماره ۱۴۲۱۸۰/ت/۶۰۵۱۱ ک مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۰ هیات وزیران" که شامل کلیه کسب و کارهایی (کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که بر بستر سکوهای مشمول و طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران اقدام به فروش کالا یا خدمات و یا فعالیت اقتصادی می‌نمایند) که بر بستر سکوهای داخلی که براساس ضوابط ابلاغی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات فعالیت نموده و به تایید وزارتخانه مذکور می‌رسد (مطابق ماده ۱ تعاریف آیین‌نامه شماره ۱۴۲۱۸۰/ت/۶۰۵۱۱ ک مورخ ۱۴۰۱/۸/۱۰ مصوب هیات محترم وزیران) و طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران اقدام به فروش کالا یا خدمات و یا فعالیت اقتصادی می‌نمایند را پوشش می‌دهد.

بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت

آیین‌نامه "بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۹۵/۱۰/۲۶ هیات وزیران" کلیه کسب و کارهای حقیقی که بر بستر پیام‌رسان‌ها و شبکه‌های اجتماعی مورد تایید وزارت ارتباطات فعال هستند و اقدام به فروش کالا یا خدمات، فعالیت‌های تبلیغاتی و یا هرگونه فعالیت اقتصادی می‌نمایند را شامل می‌شود. ثبت درخواست تسهیلات متقاضیان از طریق سامانه تسهیلات به آدرس tavanafarin.ito.gov.ir انجام خواهد شد.

وضعیت ثبت نام‌های اعطای تسهیلات به کسب و کارهای حوزه اقتصاد دیجیتال، بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور در سایت توان‌آفرین پیاده‌سازی شده است. همچنین وضعیت ثبت نام‌های اعطای

تسهیلات به کسب و کارهای حوزه اقتصاد دیجیتال بند (ل) ماده ۲۸ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در حال پیاده سازی بر روی سایت توان آفرین می باشد.

اهداف پروژه

- ✓ حمایت از سکوها و کسب و کارهای اقتصاد دیجیتال؛
- ✓ حمایت از کلیه کسب و کارهای حقیقی بستر پیام رسان ها و شبکه های اجتماعی مورد تایید وزارت ارتباطات.

خروجی های پروژه

- (۱) کمک به اکوسیستم کسب و کارهای اقتصاد دیجیتال در راستای توسعه خدمات و ارتقای کیفی خدمات؛
- (۲) افزایش اشتغال در سطح جامعه به واسطه کسب نیرو؛
- (۳) افزایش حضور و مشارکت کسب و کارهای داخلی به ارائه خدمات در بستر پیام رسان های شبکه اجتماعی داخلی؛
- (۴) تاکنون از تعداد ۱۳۷ درخواست واصله جهت دریافت تسهیلات ۴۳ درصد به دلیل عدم برخورداری از شرایط، امکان بررسی نداشته است؛ ۴۷ درصد جهت اصلاح مدارک باز ارسال و ۱۰ درصد تأیید شده است.

۲-۳-۵-۶- برگزاری رویداد همگام با اربعین، همراه با فناوری

شرح کلی پروژه

به منظور حمایت و تسهیل سفر زائران حسینی در ایام اربعین، سازمان فناوری اطلاعات ایران ضمن انجام هماهنگی‌های لازم با شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات به زائران در حوزه‌های پیام‌رسانی و ارتباط، پرداخت یاری، حمل و نقل، اقامت، مسیریابی، گردشگری و موارد مشابه در این ایام، اقدام به برگزاری رویداد در سال‌های ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ و معرفی خدمات این شرکت‌ها به زائران حسینی نموده است.

اهداف پروژه

- ✓ تسهیل سفر زائرین اربعین حسینی (ع) با بهره‌گیری از فناوری اطلاعات؛
- ✓ تجمیع خدمات مرتبط با اربعین در قالب یک سوپر اپلیکیشن.

خروجی‌های پروژه

- (۱) تشکیل ستاد اربعین سازمان فناوری اطلاعات ایران؛
- (۲) برگزاری جلسات ستاد اربعین سازمان با حضور معاون محترم وزیر و رئیس سازمان؛
- (۳) ایجاد سامانه برخط همگام با اربعین، همراه با فناوری به آدرس arbaeen.ito.gov.ir؛
- (۴) بررسی درخواست متقاضیان ارائه خدمات در ایام اربعین و تعیین شرکت‌های منتخب جهت ارائه خدمت؛
- (۵) برگزاری جلسات تخصصی متعدد با شرکت‌های برتر در هر حوزه و دسته‌بندی (از جمله جلسات رفع مشکلات مربوط به فعالین حوزه پرداخت‌یاری با نمایندگان محترم بانک مرکزی) به منظور ارزیابی خدمات، شناسایی موانع، مشکلات و نیازمندی‌های آنها و همچنین ارائه راهکار و پیشنهادات رفع موانع؛
- (۶) برگزاری رویداد «همگام با اربعین همراه با فناوری» در تاریخ ۱۴۰۲/۰۵/۱۷ در حضور معاون اول محترم رئیس‌جمهور؛

۷) تعیین شاخص‌های ارزیابی عملکرد شرکت‌ها در هر حوزه از خدمات و تعریف فرم‌های ارائه گزارش در بخش داشبورد سامانه همگام با اربعین، همراه با فناوری به منظور اخذ گزارش روزانه از عملکرد شرکت‌ها؛

۸) ارزیابی عملکرد شرکت‌های ارائه‌کننده خدمات در ایام اربعین؛

۹) انعقاد تفاهم‌نامه با شرکت موج تلفن همراه (باد صبا) جهت طراحی و توسعه سوپر اپلیکیشن اربعین.

دستاوردهای پروژه

خلاصه عملکرد شرکت‌های منتخب در ایام اربعین سال ۱۴۰۲ به شرح ذیل می‌باشد:

جدول ۲۲: گزارش عملکرد شرکت‌های منتخب در ایام اربعین سال ۱۴۰۲

پرداخت یاری			
عنوان شرکت (سکو)	حجم ریالی ارز تخصیص داده شده (میلیارد ریال)	تعداد افراد دریافت کننده ارز	حجم ارز پرداخت شده (میلیون دینار)
بله	۲۶۴۳۰	۴۸۷۸۵۰	۸۴۰۰۰
دینارز	۶۰	۱۳۰۰	۱۸۰
نسیبا	۷۱	۵۵۱۲	۲۱۰

پیام‌رسان				
عنوان شرکت (سکو)	تعداد نصب در ایام اربعین	تعداد تماس صوتی	تعداد تماس تصویری	تعداد اعلام وضعیت
بله	۸۸۷۸۹۰	۲۰۸۷۷۸۲۲	۰	۱۹۴۴۰۸۸
سروش پلاس	۹۵۰۷۴۵	۲۶۸۱۹۲۵	۲۳۹۵۱۲۵	۱۴۲۳۴۹
آیگپ	۱۴۷۵۷۷	۱۶۲۹۵۴	۲۹۰۷۱۰	۰

حمل و نقل		
عنوان شرکت (سکو)	تعداد سفر به مقصد پایانه‌های مرزی	تعداد سفر از مبدا پایانه های مرزی
اسنپ	۴۸۱۸۳	۲۱۶۶۹
تپسی	۱۱۶۷۹	۴۸۲۲
ماکسیم	۳۰۶۵۰	۵۷۰۸
به همراه	۲۵۰	۰

عنوان شرکت (سکو)	تعداد کل کاربران	تعداد کل تماس در اپلیکیشن در ایام اربعین	تعداد نصب در ایام اربعین
بیسیم ابری آپتین	۱۷۷۶	۲۴۵۹	۴۰۱

۲-۳-۵-۷- مشارکت در بازاریابی و توسعه پلتفرم‌های خدمات و اقتصاد دیجیتال

با توجه به آنکه در سال‌های اخیر، افزایش چشمگیری در زمینه ارائه خدمات توسط پلتفرم‌های داخلی صورت گرفته است؛ لذا به منظور معرفی این پلتفرم‌ها و نیز آشنایی سایر کشورها با توانمندی‌های این حوزه، نسبت به حضور و مشارکت در برگزاری رویدادهای دو جانبه و بین‌المللی اقدام شده است تا زمینه‌ساز حضور در بازارهای منطقه‌ای و بین‌المللی در این عرصه شود.

اهداف پروژه

✓ معرفی سکوهای دیجیتالی ایرانی و فراهم‌سازی بازار بین‌الملل جهت بهره‌مندی از خدمات آن‌ها

✓ معرفی توانمندی‌های کشور در زمینه توسعه سکوهای بومی به سایر کشورها

خروجی‌های پروژه

(۱) برگزاری کارگاه موضوعی با محوریت سکوهای بومی فناوری اطلاعات در اجلاس جهانی جامعه اطلاعاتی

(WSIS-2023)

(۲) برگزاری جلسه آنلاین به منظور معرفی توانمندی‌های سکوهای بومی ایرانی در زمینه E-COMMERCE

به شرکت پست عراق

(۳) ارائه توانمندی‌های سکوهای ایرانی در حاشیه اجلاس اکو به نمایندگان ارتباطات پاکستان و عراق

(۴) معرفی توانمندی‌های ایران در حوزه سکوهای بومی فناوری اطلاعات در سفر وزیر محترم ارتباطات و

فناوری اطلاعات به کشور عمان

(۵) معرفی سکوهای دیجیتال ایرانی و پیشرفت‌های آن‌ها در پنل حق حاکمیت دیجیتال در کشور روسیه

به‌عنوان مبنایی برای همکاری‌های بلند مدت بین‌المللی

(۶) میزبانی از وزیر محترم ارتباطات سوریه و هیئت همراه و معرفی شرکت‌های توانمند داخلی جهت حضور

در بازار این کشور

۷) تشریح آخرین دستاوردها و توانمندی‌های شرکت‌های داخلی برای مقامات ارشد کشور کوبا

۸) شناسایی و امکان‌سنجی شرکت‌های توانمند داخلی به منظور معرفی در مجامع بین‌المللی

۹) برگزاری رویدادها و نشست‌های داخلی با شرکت‌های توانمند به منظور هماهنگی در نحوه ورود به

بازارهای بین‌المللی

دستاوردهای پروژه

✓ تعداد نشست‌ها، رویدادها، برنامه‌های مشترک بین‌المللی برگزار شده (در سال ۱۴۰۲) جهت شناسایی

سکوها و کسب‌وکارهای دیجیتال و همکاری مشترک با سایر کشورها، ۷ مورد

۲-۳-۵-۸- معرفی شرکت صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین

نوآفرین یکی از بزرگ‌ترین صندوق‌های پژوهش و فناوری کشور در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) با سرمایه ۱۱۰۰ میلیارد ریالی است که با مجوز کارگروه صندوق‌های پژوهش و فناوری از نیمه سال ۱۳۹۹، فعالیت خود را آغاز کرده است. این صندوق که در راستای تقویت اقتصاد دیجیتال و جبران خلاءهای موجود در تأمین مالی اکوسیستم نوآوری در کشور ایجاد شده است، مأموریت خود را حمایت از استارت‌آپ‌های فعال در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات می‌داند. تمامی حوزه‌های زیرشاخه فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) از جمله: فناوری مالی، اینترنت اشیا، هوش مصنوعی، گردشگری، آموزش، تجارت الکترونیک، سلامت دیجیتال، بازی، لجستیک، واقعیت افزوده، واقعیت مجازی، سخت‌افزار و نرم‌افزار به‌عنوان سرویس (SaaS) اولویت سرمایه‌گذاری صندوق می‌باشد.

سازمان فناوری اطلاعات ایران، شرکت ارتباطات زیرساخت، شرکت مهندسی صنایع یاس ارغوانی (زیرمجموعه بانک ملت)، شرکت ویستا ارتباطات پیشرو (زیرمجموعه ایرانسل) و شرکت توسعه کارآفرینی بهمن مجموعه سهامداران صندوق پژوهش و فناوری نوآفرین هستند که سرمایه اولیه آن را تأمین کرده‌اند. نوآفرین با داشتن ترکیب منحصر به فردی از سهام‌داران، علاوه بر یک صندوق سرمایه‌گذاری در عمل جزئی از زنجیره‌ای است که بانک، اپراتور موبایل، شرکت‌های سرمایه‌گذاری و سیاست‌گذاران دولتی در حوزه فناوری اطلاعات سایر

حلقه‌های آن را تشکیل می‌دهند. استارت‌آپ‌هایی که در پورتفوی سرمایه‌گذاری نوآفرین قرار می‌گیرند، از جنبه‌های متنوعی از این شبکه‌ی ارزش بهره می‌برند.

صندوق نوآفرین که بر اساس تصمیم موسسان و مدیران شرکت، تا پایان سال ۱۴۰۱ تنها در زمینه سرمایه‌گذاری خطرپذیر فعالیت کرده است؛ در سال ۱۴۰۲ دایره خدمات خود را گسترش داده و خدماتی چون صدور ضمانتنامه را نیز در بر گرفته است. همچنین بر اساس بند الف ماده ۱۷ قانون جهش تولید دانش‌بنیان، آیین‌نامه اجرایی بند الف ماده ۱۷ قانون جهش تولید دانش‌بنیان مصوب هیئت وزیران و همچنین مصوبه سازمان بورس و اوراق بهادار به ابلاغیه شماره ۱۲۰۲۰۲۳۵، نوآفرین به عنوان یک صندوق پژوهش و فناوری، برای اولین بار توانست، مدیریت یک صندوق جسورانه بورسی را نیز بر عهده گیرد. این صندوق نزد سازمان بورس و اوراق بهادار به ثبت رسیده و تحت نظارت آن به فعالیت می‌پردازد.

جدول ۲۳: آمار عملکردی صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین

عملکرد مالی شرکت	
مجموع تعهدات سرمایه‌گذاری در شرکت‌های پورتفولیو (تا پایان ۱۴۰۲)	۶۸۶،۶۵۴ میلیون ریال
تعهدات باقیمانده به شرکت‌های پورتفولیو (تا پایان ۱۴۰۲)	۶،۰۰۰ میلیون ریال
ارزش منصفانه سهام نوآفرین در شرکت‌های پورتفولیو (تا پایان ۱۴۰۲)	۲،۸۱۴،۷۰۰ میلیون ریال
برآورد نرخ بازدهی داخلی ناخالص سالانه	۱۱۳٪
ضریب بازده سرمایه‌گذاری (MOIC)	۴،۰۴X

جدول ۲۴: شاخص‌های عملکردی صندوق پژوهش و فناوری غیر دولتی نوآفرین

ردیف	اقدام	سنجه	مقدار
۱	حجم ارزیابی‌ها	میلیون ریال	۹,۲۷۳,۴۰۰
۲	تعداد شرکت‌های سرمایه‌گذاری	تعداد	۱۴
۳	حجم ضمانت‌نامه‌های صادره صندوق	میلیون ریال	۳,۱۴۷,۴۳
۴	ضمانت‌نامه‌ها	تعداد	۴۷
۵	تعداد ضمانت‌نامه‌های حوزه دانش بنیان	تعداد	۵۰
۷	میزان سرمایه‌گذاری انجام شده	میلیارد ریال	۷۵۰
۸	ارزش تخمینی صندوق	میلیارد ریال	۳۰۰۰ (با سه برابر رشد)

۲-۳-۶- حکمرانی داده‌ها

۲-۳-۶-۱- تدوین سند حکمرانی داده‌ها

سند نظام حکمرانی داده نظام جمهوری اسلامی ایران ذیل بند هفتم سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی، مصوب شورای عالی فضای مجازی مورخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۱، تدوین شده است.

این سند در صدد ایجاد مسیر و نقشه راهی است که بتواند در عین محافظت از سرمایه‌های اطلاعاتی و بومی، زمینه بهره‌مندی لایه‌های مختلف مدیریت کشور اعم از حکمرانان و سیاست‌گذاران بخش‌های مختلف کشور، صاحبان کسب‌وکار و عامه مردم را از ظرفیت داده‌های کشور فراهم آورد. اعتمادآفرینی برای عموم کنشگران زیست‌بوم داده کشور برای اطمینان خاطر از تسهیم داده‌ها و نیز ایجاد سازوکارهای مؤثر برای صیانت از حریم شخصی و اجتماعی افراد لازمه حرکت به سمت یک نظام حکمرانی داده کارآمد است.

در افق در نظر گرفته شده برای این سند که سال ۱۴۱۰ می‌باشد، نظام جمهوری اسلامی ایران در صدد است بر اساس تحقق سیاست‌ها و الزامات بیان‌شده در این سند بتواند هدف غایی زیر را محقق نماید:

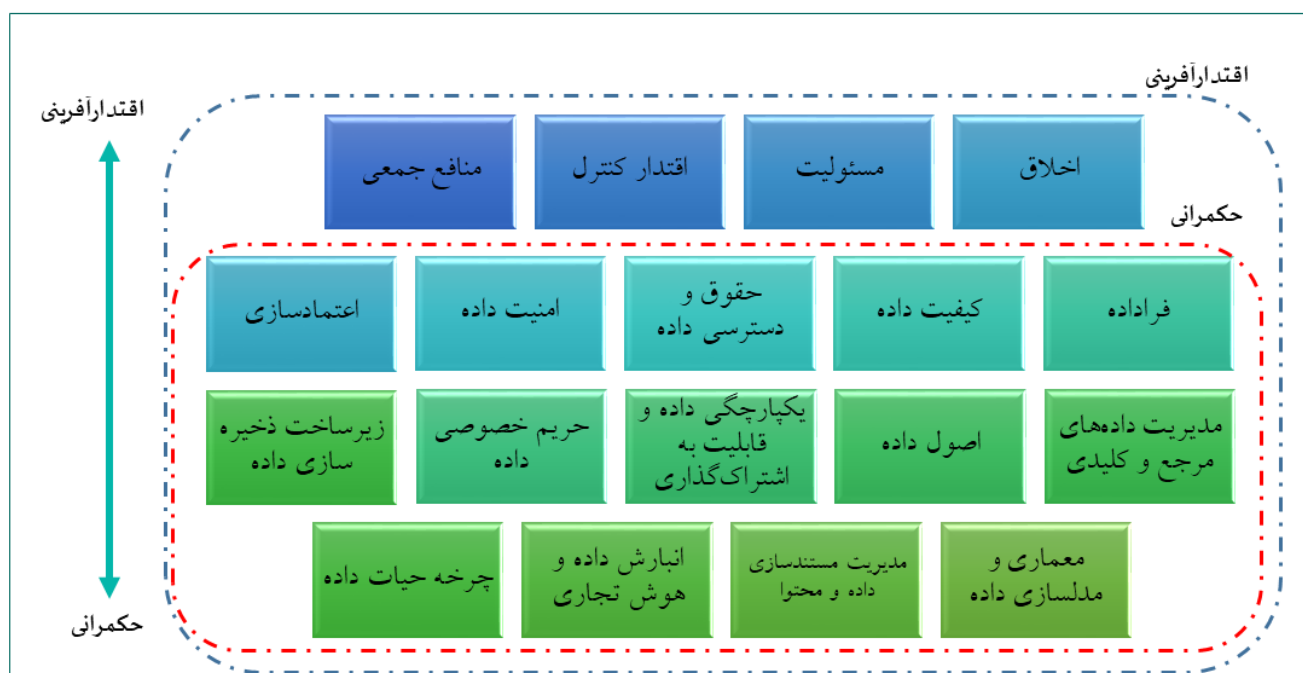
«ایجاد زیست‌بوم داده یکپارچه، هماهنگ و کارآمد به‌منظور حکمرانی، اقتدارآفرینی، مدیریت و بهره‌برداری شفاف و امن از داده‌ها جهت ایجاد ارزش در راستای منافع ملی به کمک به‌روزترین ابزارها، استانداردها و رویه‌ها»

در حال حاضر پیش‌نویس سند توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران و با مشارکت نهادها و دستگاه‌های همکار (ذکرشده در شیوه‌نامه تدوین برنامه اقدامات کلان سند راهبردی جمهوری اسلامی ایران در فضای مجازی) تدوین شده و به تأیید مقام عالی وزارت رسیده است؛ همچنین در این راستا اقدامات ذیل در حال انجام می‌باشد:

✓ طرح پیش‌نویس سند جهت بررسی و تصویب در مرکز ملی فضای مجازی (کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور) در جلسات مستمر هفتگی.

✓ به‌روزرسانی / اصلاح برخی موارد سند بر اساس نظرات اعضای کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور از طریق برگزاری جلسات داخلی با مشاور.

لازم به ذکر است جلسات فوق‌الذکر تا کنون ادامه داشته و سند به تصویب نهایی نرسیده است.

شکل ۲۱- مولفه‌های حکمرانی داده‌ها

۲-۳-۶-۲- بازطراحی و پیاده‌سازی سامانه درگاه ملی کاتالوگ و مجموعه داده‌های باز

سازمان فناوری اطلاعات با همکاری گسترده سایر دستگاه‌ها از سال ۱۳۹۶ نسبت به ایجاد مرجع نظام داده‌ای کشور به آدرس DATA.GOV.IR اقدام نموده است. در ابتدا با کاتالوگ داده‌های مکانی کار خود را آغاز و سپس از سال ۹۷ پس از آمادگی دستگاه‌های کشور در این حرکت بزرگ با اخذ کاتالوگ و داده‌های باز مکانی و غیر مکانی فعالیت خود را گسترش داد. در ادامه در سال ۱۴۰۱ نسبت به امضای تفاهم‌نامه‌ای با مرکز همکاری‌های تحول و پیشرفت ریاست جمهوری به منظور اصلاح، توسعه و تکمیل سامانه موجود جهت استفاده بهینه و ایجاد دبیرخانه داده باز برای ارتقای وضعیت حکمرانی داده و راهبری درگاه ملی داده‌های کشور، شناسایی، جمع‌آوری و رصد اطلاعات و داده‌های باز دستگاه‌های اجرایی و همچنین پاسخ به نیاز کاربران عمومی اقدام گردید.

اهداف پروژه

- ✓ شناسایی، جمع‌آوری و رصد اطلاعات و داده‌های باز دستگاه‌های اجرایی؛
- ✓ بازطراحی و توسعه پایگاه آنلاین اطلاعات و داده‌های باز و کاربردی کشور؛

خروجی‌های پروژه

- (۱) بازطراحی سامانه به آدرس data.gov.ir؛
- (۲) هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی جهت بارگذاری دیتاست در سامانه؛
- (۳) گردآوری بیش از ۸۰۰۰ دیتاست از دستگاه‌های اجرایی در سامانه؛
- (۴) مهاجرت از سامانه قدیمی به سامانه جدید با همان آدرس و پالایش داده‌های موجود؛

دستاوردها

- (۱) سهولت دسترسی کاربران عمومی سامانه به دیتاست‌های مورد نیاز؛
- (۲) افزایش میزان مشارکت دستگاه‌ها در بارگذاری دیتاست‌های موجود؛
- (۳) افزایش ملموس تعداد دیتاست‌های بارگذاری شده در سامانه؛

۴) تسريع و بهبود قابليت جستجوى ديتاست‌ها در سامانه؛

۵) پالايش ديتاست‌هاى موجود در سامانه قبلى.

شاخص‌هاى آمارى	تعداد کاربران	تعداد ديتاست‌هاى وارد شده	تعداد سازمان‌ها	تعداد سازمان‌هاى وارد کننده ديتا
ابتداى دولت سيزدهم	۴۵۰	۶۵۱۱	۴۱۱	۲۰۸
در دوره ۱۰۰۰ روزه	۵۳۶	۸۰۶۵	۳۸۴	۱۳۴

۲-۴- محور عملیاتی مدیریت خدمات پایه

۲-۴-۱- مأموریت در حوزه خدمات پایه و دارایی های دیجیتال

یکی از مهمترین وظایف سازمان فناوری اطلاعات ایران به عنوان کارگزار وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در اجرای اسناد بالادستی در حوزه خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و دارایی های دیجیتال می باشد. خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات، خدماتی است که نیازهای زیرساختی و منابع لازم شبکه از قبیل آدرس های عددی نسخه های ۴ و ۶ (IP)، نامه ای دامنه، و ... برای کارکرد صحیح، پایدار و امن کاربردها در شبکه ملی اطلاعات را فراهم می آورد. این خدمات شامل کلیه خدمات^{۲۳} BaaS، خادم های نام دامنه (DNS)، NTP و خدمات مخازن نرم افزاری و ... می شود. یکی از مهم ترین اهدافی که این معاونت در شبکه ملی اطلاعات دنبال می نماید کاهش وابستگی شبکه ملی اطلاعات به خدمات پایه شرکت های انحصاری و افزایش خوداتکایی و پایداری خدمات در شبکه ملی اطلاعات و مهندسی و مدیریت منابع شبکه و در نتیجه تضمین استمرار و پایداری کسب و کارهای خصوصی بر بستر شبکه می باشد.

در زیر به مهم ترین مأموریت ها در این حوزه سازمان اشاره شده است:

✓ تهیه و پیشنهاد دستورالعمل ها، ضوابط، معیارها و آیین نامه های فنی و تخصصی مورد نیاز در منابع و خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و پیگیری تصویب در مراجع ذی صلاح و نظارت بر اجرای بخشی که در حوزه مأموریت های سازمان متبوع قرار می گیرد که به منظور اجرا، توسعه و مدیریت منابع و خدمات پایه شبکه ملی اطلاعات و بهره برداری از آن مبتنی بر الزامات و نیازهای خدمات فناوری اطلاعات کشور بر پایه استقلال، منافع ملی و توسعه کسب و کارهای اقتصاد دیجیتال در شبکه ملی اطلاعات و ارائه خدمات با کیفیت به مردم با کمک و همکاری سایر بازیگران و متولیان شبکه ملی اطلاعات تدوین می شود.

✓ عضویت و حضور در مجامع و اتحادیه‌های تخصصی ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی در چارچوب وظایف

سازمان و یا به نمایندگی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.

✓ شناسایی سرمایه‌گذاران و انجام امور مشارکت در ارائه خدمت و سرویس‌های سازمان

✓ برنامه‌ریزی و نظارت بر امور شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران مرتبط با فعالیت‌ها و خدمات سازمان

✓ تعامل و همکاری با شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران متقاضی در همکاری با سازمان

۲-۴-۲- خدمات پایه

اصطلاحاتی که در این بخش ذکر شده است دارای معانی و مفاهیمی زیر می‌باشند. سایر اصطلاحات و اختصارات دارای معانی و مفاهیم معمول خود می‌باشند:

کد منبع:^{۲۴} متن برنامه‌های نرم‌افزاری است که پس از ترجمه به زبان ماشین^{۲۵} به صورت دودویی^{۲۶} تبدیل شده و به کار گرفته می‌شود.

مجوز:^{۲۷} قراردادی که بکارگیری و توسعه نرم‌افزارها بین خریدار/ استفاده کننده و فروشنده/ تولیدکننده منعقد می‌شود و بر طبق آن حد و حدود استفاده از نرم‌افزار مشخص می‌شود.

خدمات پایه: در این شرح خدمات به کلیه ی API ها، SDK ها، کتابخانه ها و سایر موارد مشابهی است که خدمات، سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای شبکه ملی اطلاعات برای حفظ کارکرد، کارایی، کیفیت و کاربرد و کاربری خود به آنها وابسته هستند خدمات پایه نامیده شده است.

نرم‌افزار آزاد/ متن باز:^{۲۸} نرم‌افزارهایی که کد منبع آنها به صورت رایگان و بدون نیاز به اخذ مجوز از توسعه دهنده یا ایجاد کننده آن می‌تواند در دسترس قرار گیرد، تغییر کند، بازنشر یابد و نسخه‌برداری شود.

^{۲۴} Source Code

^{۲۵} Compile

^{۲۶} Binary

^{۲۷} License

^{۲۸} Free/Open Source Software

مخزن؛^{۲۹} مجموعه‌ای که در آن نرم افزارها و نسخه‌نگاری آنها و خدمات پایه‌ی شبکه ملی اطلاعات و با قالب^{۳۰} مخصوص به خود در منبع یا منابعی ذخیره‌سازی و نگهداری شده و توسط پروتکل‌های مختلف شبکه در اختیار کاربران اعم از کاربران حقیقی، حقوقی و اشیاء، و نرم‌افزارها قرار می‌گیرند. همانندسازی؛^{۳۱} نسخه‌برداری از یک منبع به طوری که عینا و بدون هیچ کم و کاستی در نسخه رونوشت شده موجود باشد.

۲-۴-۱-۲- حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال

در راستای حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال در سازمان فناوری اطلاعات ایران از ابتدای سال ۱۴۰۱ تدوین آیین‌نامه حمایتی برای مزیت بخشی به سکوهای داخلی و به منظور رونق بخشی به کسب‌وکارهای فعال روی این سکوها، آیین‌نامه حمایتی مرتبط در دستور کار قرار گرفت و سیر مراحل تصویب و ابلاغ آن پیگیری شد که نهایتاً منجر به ابلاغ آیین‌نامه حمایت از سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال به شماره ۱۴۲۱۸۰/ت ۶۰۵۱۱ ک مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۱۰ در کارگروه ویژه اقتصاد دیجیتال گردید. سپس با توجه به نقش سازمان فناوری اطلاعات ایران به نمایندگی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در آیین‌نامه، پیگیری تکالیف دستگاه‌های مرتبط با موضوع آیین‌نامه با جدیت در دستور کار قرار گرفت. در این راستا در ذیل به برخی اقدامات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به منظور پیگیری اجرای تکالیف آیین‌نامه اشاره شده است:

(۱) ایجاد مرکز تماس و پشتیبانی و سامانه اطلاع رسانی به آدرس <https://1649.ir>

(۲) تدوین شاخص‌های ارزیابی سکوهای داخلی مشمول آیین‌نامه

(۳) انجام فراخوان شناسایی و ارزیابی سکوهای متقاضی بهره‌مندی از مفاد آیین‌نامه

(۴) ارزیابی سکوهای متقاضی و معرفی سکوهای مشمول بهره‌مندی از آیین‌نامه در سامانه اطلاع رسانی

۵) برگزاری جلسات پیگیری تکالیف با نمایندگان کلیه دستگاه‌های دارای تکلیف (تعداد ۱۱ جلسه)

۶) برگزاری جلسات کارگروه نظارت ماده ۱۴ آیین‌نامه (تعداد ۸ جلسه)

۷) برگزاری بیش از ۲۰ جلسه مجزا با دستگاه‌های متولی اجرای آیین‌نامه و پیگیری‌های مستمر کتبی و

شفاهی

۸) برگزاری جلسات منظم با نمایندگان پلتفرم‌های داخلی برای رفع مشکلات آن‌ها از جنبه‌های مختلف در ادامه به منظور تشریح آخرین دستوردهای اجرای تکالیف آیین‌نامه از سوی دستگاه‌های متولی، نتایج اقدامات در جدول زیر آورده شده است:

جدول ۲۵: تکالیف دستگاه‌های متولی در آیین‌نامه حمایت از کسب‌وکارها و سکویهای اقتصاد دیجیتال

ردیف	دستگاه اجرایی	موضوع تکلیف انجام شده
۱	بانک مرکزی	خدمات کیف پول الکترونیک، پرداخت مستقیم و درگاه الکترونیکی پرداخت، فراهم شده و از سوی متقاضیان قابل استفاده است. ریال دیجیتال هم اکنون از طریق پلتفرم‌های «بله»، «سکه» و «زمرد» در اختیار متقاضیان می‌باشد و برای سایر سکوها نیز امکان پیاده‌سازی ریال دیجیتال فراهم شده است
۲	سازمان امور مالیاتی	سازمان امور مالیاتی، احکام مالیاتی آیین‌نامه را طی بخشنامه شماره ۴۶/۱۴۰۱/۲۰۰ مورخ ۲۸/۰۸/۱۴۰۱ به ادارات کل امور مالیاتی ابلاغ کرده است که بر اساس آن مزایای زیر برای سکوها و کسب‌وکارهای اقتصاد دیجیتال فراهم شده است: معافیت از تسلیم اظهارنامه و نگهداری اسناد و مدارک بابت درآمد حاصله در سکویهای مشمول داخلی تعیین حداقل نرخ مالیات مقطوع کسب‌وکارهای مشمول به صورت پلکانی

ردیف	دستگاه اجرایی	موضوع تکلیف انجام شده
		قبول هزینه‌های راه اندازی و توسعه کسب و کار و سکوهای مشمول به عنوان «هزینه قابل قبول مالیاتی»
۳	سازمان صدا و سیما	ممنوعیت تبلیغ سکوهای مشابه خارجی در برنامه‌ها انتقال کلیه تعاملات سازمان صدا و سیما با مردم به سکوهای داخلی
۴	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	استفاده از ظرفیت کانون‌ها و پیامک تبلیغاتی و در نظر گرفتن تخفیفات برای سکوها و کسب‌وکارهای متقاضی و امکان ثبت نام متقاضیان استفاده از این ظرفیت‌ها روی سامانه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به نشانی زیر فراهم شده است: https://saramad.farhang.gov.ir/fa/formhemayat
۵	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	ایجاد زیرساخت و فراهم نمودن بستر مناسب برای بسته حمایتی، شامل بسته تخفیف در ارسال مرسولات تا حداکثر ۲۰ درصد ارائه زیرساخت‌ها و امکانات مرکز داده و خدمات ابری مورد نیاز برای راه اندازی اولیه سکوهای مشمول متقاضی و ارائه خدمات با کیفیت و پایدار آن‌ها امکان استقرار دفاتر اصلی و شعب سکوهای مشمول متقاضی به منظور برخورداری از مزایای استقرار در پارک‌های علم و فناوری فراهم شده است امکان ارائه خدمات استقرار یافته در پنجره ملی خدمات دولت هوشمند در بستر PGSB برای سکوهای داخلی برای پیاده سازی ارائه بسیاری از خدمات دولت الکترونیکی از طریق سکوهای داخلی فراهم شده است.

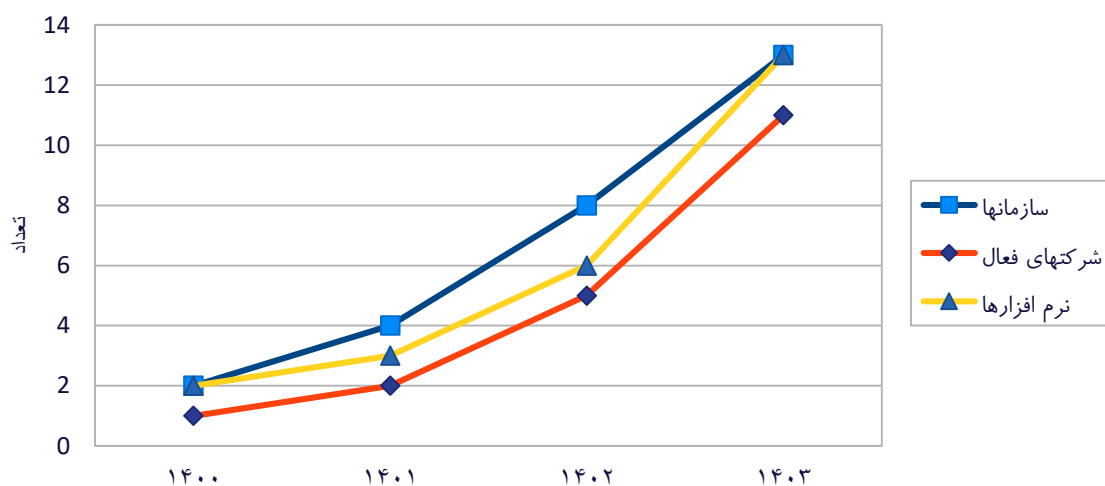
ردیف	دستگاه اجرایی	موضوع تکلیف انجام شده
۶	صندوق نوآوری و شکوفایی و صندوق امید	ارائه تسهیلات به شرکت‌های دانش‌بنیان و یا در قالب اشتغال، از طریق صندوق‌ها فراهم شده و اطلاع‌رسانی لازم نیز از طریق سامانه اطلاع‌رسانی ۱۶۴۹.ir صورت پذیرفته است و سکوها و کسب‌وکارهای مشمول امکان دریافت تسهیلات را دارند. https://1649.ir

۲-۲-۴-۲- توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز

نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز نرم‌افزارهای رایانه‌ای هستند که تحت مجوزی منتشر می‌شوند که در آن دارنده‌ی حق تکثیر و انتشار، به کاربران حق استفاده، مطالعه، تغییر و توزیع نرم‌افزار و کد منبع آن را به هر کسی و با هر هدفی اعطا می‌کند و به صورت مشارکتی و عمومی توسعه می‌یابند. از معروف‌ترین مثال برای نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز می‌توان از انواع سیستم عامل‌های لینوکسی و مرورگر فایرفاکس نام برد. در این راستا حمایت از تشکیل اجتماعات کاربری یکی از پایه‌ای‌ترین اصول حمایت از توسعه نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز است که در دولت سیزدهم این حمایت از طریق حمایت از انجمن مردم نهاد نرم‌افزارهای آزاد ایران صورت پذیرفته است. سازمان فناوری اطلاعات ایران در راستای اجرای تکالیف بند ۱۵ ماده ۷ اساسنامه خود موظف به حمایت از توسعه و بکارگیری نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز از طریق کمک به ایجاد زیرساخت‌های نرم‌افزارهای آزاد/متن‌باز می‌باشد. در این راستا و با عنایت به وجود انجمن مردم نهاد مرتبط با موضوع براساس ماده ۳۳ این نامه اجرایی تاسیس و فعالیت سازمان‌های مردم نهاد مصوب هیات محترم دولت به شماره ۲۷۸۶۲/ت ۳۱۲۸۱ هـ مورخ ۱۳۸۴/۰۵/۰۸ نسبت به واگذاری این وظیفه به انجمن و تامین زیرساخت‌ها و کمک به فعالیت انجمن اقدام نموده است که در ادامه این بخش گزارش اقدامات مربوطه و نتایج بدست آمده آورده شده است. روند کلی

۳۲ محتوای ماده ۱۴- دولت مکلف است وظایف، امور و فعالیتهای قابل واگذاری دستگاههای اجرایی به سازمان را شناسایی و نسبت به واگذاری آن اقدام کند

بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز توسط سازمان ها، کارخانجات و شرکت های خصوصی در اثر اقدامات ترویجی انجمن در نمودار زیر به تصویر کشیده شده است.

نمودار ۱۳: رشد بکارگیری نرم افزارهای آزاد/متن باز در کشور در اثر اقدامات انجمن نرم افزارهای آزاد /

متن باز

اهمیت ترویج استفاده و تجاری سازی نرم افزارهای آزاد/متن باز و در راستای اجرای تفاهم نامه فیما بین انجمن نرم افزارهای آزاد/متن باز و سازمان فناوری اطلاعات ایران، سامانه های پر کاربرد و بروز دنیا اعم از پیام رسان، شبکه های اجتماعی، نرم افزارهای کنترل پروژه و کنترل سورس کد و... از طریق تامین زیرساخت های مورد نیاز و خدمات مراکز داده سازمان فناوری اطلاعات ایران و تلاش و پیگیری انجمن مذکور، خدمات مندرج در جدول زیر فراهم شده و در اختیار اعضای انجمن و عموم مردم قرار گرفته است تا قابلیت ها و ظرفیت نرم افزارهای آزاد برای بهره برداران اعم از کاربران، شرکت ها و دستگاه های اجرایی به صورت ملموس درک شده و از این طریق ترویج مناسب در این رابطه صورت گیرد. در این راستا سازمان های مندرج در جدول ۲۶ بکارگیری جدی از نرم افزارهای آزاد/متن باز را شروع نموده اند و همچنین چندین شرکت خصوصی، با مشاوره های اعضای انجمن، کسب و کار مبتنی بر نرم افزار آزاد/متن باز را راه اندازی کرده اند.

جدول ۲۶: بکارگیری نرم افزارهای آزاد / متن باز با پشتیبانی شرکت های دانش بنیان

ردیف	سازمان	نرم افزار	کاربرد	شرکت پشتیبان
۱	دانشگاه آزاد اسلامی	Matrix Messenger	سکوی تعاملی کارکنان و اتوماسیون باز	شرکت نیلوا
۲	دانشگاه آزاد اسلامی	Matrix Messenger	سکوی تعاملی دانشجویان و استادان	شرکت سایا صنایع امن
۳	دبیرخانه شورای راهبری شبکه ملی اطلاعات	Nextcloud	سامانه امن ذخیره سازی و به اشتراک گذاری فایل	انجمن
۴	در ۶ دستگاه از مراکز حساس و حیاتی	Matrix Messenger Nextcloud Apache Guacamole Linux LMODroid Drupal	پیام رسان سازمانی سامانه امن ذخیره سازی و به اشتراک گذاری فایل سامانه PAM ارتباط و پیام رسانی امن گوشی امن مدیران پورتال	۵ شرکت پشتیبان
۵	سازمان فناوری اطلاعات ایران	Matrix Messenger	ارتباط و پیام رسانی امن سازمانی	شرکت سپهر ماهان
۶	وزارت صمت	Barter.rs	سامانه آزاد تهاتر	ایدر و - رهنورد
۷	هلدینگ سلام تولید کننده دستگاه های دیالیز بومی	Matrix Messenger Redmine Nextcloud	سامانه های ارتباطی کنترل پروژه و ذخیره سازی امن	شرکت راهگشا

ردیف	سازمان	نرم افزار	کاربرد	شرکت پشتیبان
۸	کارخانه پایا آراز ارس	Matrix Messenger Redmine Odoo Nextcloud Drupal	سامانه های ارتباطی کنترل پروژه ذخیره سازی امن پورتال فروش اینترنتی و ERP	شرکت راهگشا
۹	پارک علم و فناوری دانشگاه تهران	Matrix Messenger Redmine Nextcloud Odoo	سامانه های ارتباطی کنترل پروژه ذخیره سازی امن فروش اینترنتی و ERP	شرکت راشا شرکت راهگشا شرکت فرا

همچنین انجمن نسبت به پیاده سازی خدمات پر کاربرد مندرج در جدول ۲۷ اقدام نموده که از طریق سامانه انجمن در اختیار عموم و اعضای انجمن قرار داده شده است:

جدول ۲۷: خدمات نرم افزاری انجمن نرم افزارهای آزاد/ متن باز

ردیف	خدمت/نرم افزار	کاربرد	کاربران	نشانی
۱	سامانه مدیریت کد براساس گیت مبتنی بر Gitlab	مدیریت کد و خودکار سازی بیلد ، راه اندازی خط تولید نرم افزار با روش CI/CD و مدیریت توسعه نرم افزار توسط تیم های توسعه دهنده	توسعه دهندگان - ناظران پروژه ها	 https://gitlab.flossir.org
۲	شبکه اجتماعی غیرمتمرکز به اشتراک گذاری متن، میکرو بلاگینگ (مشابه Twitter/Blusky)	تصویر و ویدئو با کاربران دیگر	عموم کاربران شبکه های اجتماعی	 https://mastodon.flossir.org
۳	سامانه ذخیره سازی و تعاملات ابری مبتنی بر Nextcloud	به اشتراک گذاری امن فایل و پوشه - پشتیبان گیری ابری - مدیریت وظایف - مدیریت پروژه کانبان - مدیریت و ویرایش فایل های آفیس بصورت برخط - مدیریت و به اشتراک گذاری تقویم و وظایف	عموم کاربران - اعضای انجمن	 https://cloud.flossir.org

ردیف	خدمت/نرم افزار	کاربرد	کاربران	نشانی
۴	سامانه به اشتراک گذاری تجربیات و تالار گفتگو	تالارهای گفتگو و به اشتراک گذاری تجربیات کاربران نرم افزارهای آزاد/متن باز	عموم کاربران - اعضای انجمن	 https://community.flossir.org
۵	رایانامه انجمن	ارائه سرویس رایانامه مبتنی بر Zimbra	اعضاء انجمن	 https://mail.flossir.org
۶	پیام رسان اختصاصی انجمن	ارائه سرویس پیام رسانی غیرمتمرکز مبتنی بر پروتکل ماتریکس و سرویس Synapse	اعضاء انجمن	 https://matrix.flossir.org https://im.flossir.org
۷	سامانه غیرمتمرکز به اشتراک گذاری ویدیو	ارائه سرویس اشتراک گذاری غیرمتمرکز مبتنی بر Peertube	عموم کاربران	 https://peertube.flossir.org
۸	سامانه کنترل پروژه آزاد مبتنی بر OpenProject	ارائه سرویس کنترل پروژه برخط مبتنی بر Scrum و کلاسیک	عموم کاربران	 https://opr.flossir.org
۹	سامانه غیرمتمرکز به اشتراک گذاری تصاویر ثابت و متحرک	ارائه سرویس اشتراک گذاری غیرمتمرکز تصویر مبتنی بر (مشابه Pixelfed facebook, Instagram)	عموم کاربران	 https://pixelfed.flossir.org
۱۰	سامانه ویدیو کنفرانس برخط	ارائه سرویس ویدیو کنفرانس برخط مبتنی بر Jitsi	عموم کاربران	 https://jitsi.flossir.org

ردیف	خدمت/نرم افزار	کاربرد	کاربران	نشانی
۱۱	سامانه آموزش مجازی آزاد	ارائه سرویس آموزش مجازی آزاد مبتنی بر BigBlueButton	عموم کاربران	 https://bbb.flossir.org
۱۲	سامانه کنترل پروژه و گردش مکاتبات الکترونیک انجمن	ارائه سرویس کنترل پروژه و گردش مکاتبات الکترونیک انجمن مبتنی بر Redmine	اعضاء انجمن	 https://rm.flossir.org
۱۳	سیستم عامل آزاد تلفن همراه هوشمند مبتنی بر AOSP مبتنی بر Android ۱۳، ۱۴	مجموعه‌ای از ۲۵۰ رام سفارشی آزاد برای دستگاه‌های تلفن همراه هوشمند	توسعه‌دهندگان سیستم عامل همراه و عموم کاربران	 https://libremobileos.com

۲-۴-۲-۳- سیستم عامل

در عصر حاضر فناوری تولید گوشی‌های هوشمند پیشرفت چشمگیری داشته و نقش آن در زندگی انسان‌ها بیش از پیش نمایان گشته است. این ابزار با مجهز شدن به سنسورها و آخرین فناوری‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری روز دنیا کاربردهای فراوانی پیدا کرده و خدمات مختلفی ارائه می‌نماید فلذا در اهداف استراتژیک سازمان‌ها، نهادها، دولت‌ها، شرکت‌های خصوصی و ... جایگاهی ویژه دارد. متأسفانه به‌علت سطح بالای تکنولوژی و پیچیدگی‌های فنی و نیاز به برنامه‌ریزی بلندمدت و صرف وقت و هزینه‌های فراوان، کشورهای معدودی توان تسلط و مدیریت دانش این حوزه را دارا هستند و به واسطه منافع چشمگیر مالی و امنیتی این فناوری را به شکل انحصاری توسعه می‌دهند چه اینکه شاید در ظاهر این موضوع چندان عریان بیان نشود.

امروزه کشورهای توسعه یافته، بخصوص معدود شرکت‌های تولیدکننده گوشی‌های هوشمند با توجه به سیاست‌های تجاری و اهداف بلندمدت، روش‌های توسعه گوناگونی را در این مسیر در پیش گرفته‌اند لذا برای بهره‌مندی کسب و کارها و قاطبه‌ی مردم کشور از مزایای این حوزه از فناوری و افزایش توانمندی و اعتلای نام کشور در منطقه و جهان در دولت سیزدهم تصمیم گرفته شد تا به کمک افراد متخصص و شرکت‌های فناوری ایرانی دارای دانش و محصولات مرتبط به این بخش از صنعت فناوری اطلاعات، اقداماتی موثر در زمینه ساخت سیستم‌عامل بومی گوشی هوشمند به اجرا درآید.

در این راستا طرح اجرایی ایجاد شرکت برای توسعه سیستم‌عامل داخلی گوشی‌های تلفن همراه با رویکرد اصلی استفاده از ظرفیت سازمان توسعه‌ای مدنظر می‌باشد. البته در این مسیر سایر خدمات پایه اصلی نیز نظیر جویشر، مرورگر و نیز خدمات Backend as a service با نام اختصاری BaaS و MBaaS که حول محور سیستم‌عامل ایجاد می‌گردند، هم، همانند سیستم‌عامل می‌بایست از طریق شرکت ایجاد شده ذیل سازمان توسعه‌ای، عملیاتی شوند. همراهی سایر خدمات فوق الذکر، منجر به ایجاد زیست بوم سیستم‌عامل می‌شود. این زیست‌بوم سیستم‌عامل بومی، دارای چندین زیر اکوسیستم است ولی موضوع این مستند صرفاً پرداختن به اکوسیستم گوشی تلفن‌های همراه هوشمند است. لذا در این راستا اقدام به تدوین و تصویب آیین‌نامه اجرایی تلفن همراه به شماره ۱۰۷۴۷۹/ت/۵۹۹۱۷ هـ با برخورداری از سیستم‌عامل داخلی گردید، و هم‌راستا با آن نسبت به ایجاد طرح تجاری شرکت سیستم‌عامل شد که خلاصه‌ای از این طرح در این مستند آورده شده است.

لازم به توضیح است، از آنجایی که کلیه نیازهای مردم به خدمات زیرساختی و پایه فضای مجازی در بستر شبکه ملی اطلاعات تأمین می‌گردد، لذا می‌بایست در قالب خدمات شبکه ملی اطلاعات اقدام به ارائه سیستم‌عامل داخلی امن برای گوشی‌های هوشمند گردد.

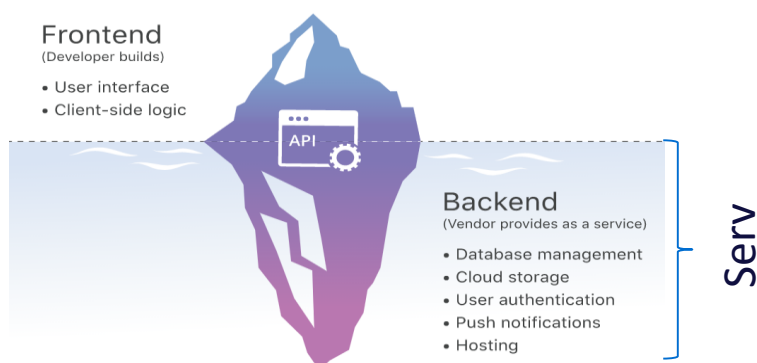
موارد مذکور با هدف تأمین یک سیستم‌عامل داخلی امن تلفن همراه و کسب حداقل ۲۰ درصد از سهم بازار گوشی تلفن همراه هوشمند با سیستم‌عامل بومی می‌باشد. با توجه به وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در اسناد بالادستی کشور اهمیت و ضرورت سیستم‌عامل داخلی تلفن همراه اشاره شده و همچنین طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات (مصوبه شورای عالی فضای مجازی در خصوص زیست‌بوم همراه) نیز اشاره نمود.

۲-۴-۲-۴-۲ ارائه خدمات BaaS و MBaaS زیرساخت ابری یکپارچه برنامه‌ها

۲-۴-۲-۴-۲-۱ تعریف کلی خدمات BaaS و MBaaS

امروزه ارائه خدمات کاربردی مورد نیاز مردم بر بستر شبکه به امری بسیار رایج در فضای مجازی تبدیل شده است. برنامه‌نویسان و توسعه‌دهندگان که برنامه‌های خدمات کاربردی را تهیه و ارائه می‌نمایند به طور معمول از خدمات زیرساختی یکپارچه یا پلتفرم‌های آماده‌ای استفاده می‌نمایند که در اصطلاح به آنها خدمات بک‌اند^{۳۳} گفته می‌شود که معمولاً به صورت خدمات ابری (یا همان BaaS)^{۳۴} و توسط شرکت‌های انحصاری خارجی ارائه و در اختیار برنامه‌نویسان و توسعه‌دهندگان قرار می‌گیرد.

در سطح جهانی، BaaS (Backend as a Service) بعنوان مدل خدمات ابری ارائه شده است که در آن توسعه دهندگان تمامی جنبه‌های برنامه‌های کاربردی موبایل یا تحت وب را که ملموس نمی‌باشند (Backend) برونسپاری می‌کنند، به شکلی که تمامی تمرکز آنها بر روی frontend خواهد بود. BaaS خدماتی مانند تائید

شکل ۲۲- مقایسه Frontend و Backend و نمایش عملکردهای آنها

^{۳۳} Back end

^{۳۴} Backend as a Service

هویت، موقعیت مکانی، آنالیز و ارسال اعلان برای بهره‌برداری برنامه‌نویسان شبکه ملی اطلاعات را ارائه خواهد نمود. در شکل فوق جایگاه Backend و نسبت آن در مقایسه با Frontend به خوبی نمایش داده شده است. لذا در دولت سیزدهم تصمیم گرفته شد که در راستای افزایش پایداری شبکه ملی اطلاعات و افزایش استقلال آن این پروژه در دستور کار اجرا قرار گیرد.

۲-۴-۲-۲- اهداف پروژه

- ✓ بومی‌سازی خدمات‌های عرضه شده توسط بسترهای خارجی
- ✓ استقلال خدمات پایه‌ای شبکه ملی اطلاعات از بسترهای انحصاری
- ✓ افزودن قابلیت اطمینان به خدمات پایه‌ای شبکه ملی اطلاعات در شرایط تحریم
- ✓ ایجاد سکوی BaaS و پیاده‌سازی ۴ خدمت منتخب مبتنی بر آن
- ✓ راهبری، مدیریت، نظارت بر تولید و ارائه چهار خدمت Geo Location, push notification, Analytic و Authentication.

۲-۴-۲-۵- ارائه خدمات مخازن منابع متن‌باز

خدمات در شبکه ملی اطلاعات به علت وجود پیچیدگی‌های ذاتی، دارای انواع وابستگی به سایر خدمات، داده‌ها و نرم‌افزارها می‌باشند؛ به گونه‌ای که می‌توان گفت بیشتر خدمات در فضای مجازی دارای استقلال کامل نیست. اما آنچه استقلال خدمات را تهدید می‌نماید، وابستگی‌های موجود به خدمات زیرساختی و پایه خارج از شبکه ملی اطلاعات است که ممکن است بر اثر اعمال انواع محدودیت‌ها منجر به اختلال در خدمات شود. به عنوان نمونه‌ای از وابستگی‌ها به خدمات خارج از شبکه ملی اطلاعات می‌توان به نیاز به انواع کتابخانه‌ها و مخازن متفاوت اشاره نمود که می‌بایست راهکارهای مناسب به منظور استقلال خدمات شبکه ملی اطلاعات و کاهش وابستگی‌های کلیدی آن اندیشیده شود.

مخزن بومی منابع متن‌باز سامانه‌ای است که در شبکه ملی اطلاعات، دسترسی به بسته‌های لینوکسی مربوط به کلیه توزیع‌های متن‌باز، زبان‌های برنامه‌نویسی و سایر بسته‌های مطرح نظیر مرورگرها، پایگاه داده‌های متن‌باز،

زیرساخت‌های تحلیل کلان داده، کتابخانه‌های هوش مصنوعی و مانند آن را فراهم آورده است. این مخزن دارای امکان جستجوی پیشرفته و امکان درخواست بسته یا توزیع جدید توسط کاربران شبکه ملی اطلاعات می‌باشد. در حال حاضر دستگاه‌های دولتی نیز می‌توانند بروزرسانی‌های مورد نیاز خود را از طریق این سامانه بر بستر شبکه ملی اطلاعات انجام دهند.

لذا در راستای اقدام و پیاده‌سازی یکی از مهم‌ترین بخش‌های اقدام شماره ۲۰ مندرج در ماده ۵ سند طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات، با عنوان «ایجاد استقلال لایه خدمات شبکه ملی اطلاعات و ساز و کارهای بی‌اثرسازی محدودیت‌های خارجی از قبیل مخازن نرم‌افزاری، بروزرسانی‌ها و وصله‌های مربوط، خدمات Https و منابع شبکه، NTP و ... نیز انواع نرم‌افزارهای کاربردی در کلیه شرایط برای کاربران و خدمات داخلی» تعریف پروژه طراحی و ایجاد مخزن بومی منابع متن‌باز در دولت سیزدهم انجام شد که در پایان بهار ۱۴۰۳ دارای ۱۲ توزیع لینوکسی پرکاربرد، ۵ زبان برنامه‌نویسی و بیش از سه میلیون و پانصد هزار بسته مطرح می‌باشد.

۲-۴-۲-۵-۱- اهداف پروژه

- ✓ ایجاد سازوکارهای بی‌اثرسازی محدودیت‌های خارجی از قبیل مخازن نرم‌افزاری و نیز انواع نرم‌افزارهای کاربردی در کلیه شرایط برای کاربران و خدمات داخلی
- ✓ افزودن قابلیت اطمینان برای دسترسی به منابع نرم‌افزاری در شرایط تحریمی
- ✓ استفاده از ترافیک داخلی برای افزایش سرعت دسترسی به مخازن و کاهش هزینه‌های بروزرسانی

۲-۴-۲-۵-۲- خروجی‌ها

- (۱) سامانه <http://repo-portal.ito.gov.ir>
- (۲) آنالیز بسته‌ها: امکان آنالیز بسته‌های مختلف و مشاهده هشدارهای امنیتی آن
- (۳) جستجوی پیشرفته: امکان جستجوی پیشرفته در میان بسته‌های موجود و اعمال فیلترهای گوناگون برای یافتن بسته موردنظر

- ۴) ارایه جایگزین: امکان ارایه پیشنهاد بسته جایگزین در صورت مناسب نبودن بسته با سیستم مخاطب
- ۵) امکان درخواست بسته: در صورت موجود نبودن بسته مورد نظر، سامانه قابلیت درخواست افزودن آن را دارا می‌باشد تا در اسرع وقت به سامانه افزوده شده و اطلاع‌رسانی گردد.
- ۶) توزیع‌های متنوع: امکان دسترسی به حداقل دو نسخه اخیر از توزیع‌های مطرح
- ۷) زبان برنامه‌نویسی پرکاربرد: ارایه به روزترین و پرکاربردترین زبان‌های برنامه‌نویسی جهت استفاده برنامه‌نویسان
- ۸) به‌روزرسانی: امکان به‌روزرسانی به صورت مداوم و روزانه بسته‌های موجود

۲-۴-۲-۵-۳- مزایای پروژه

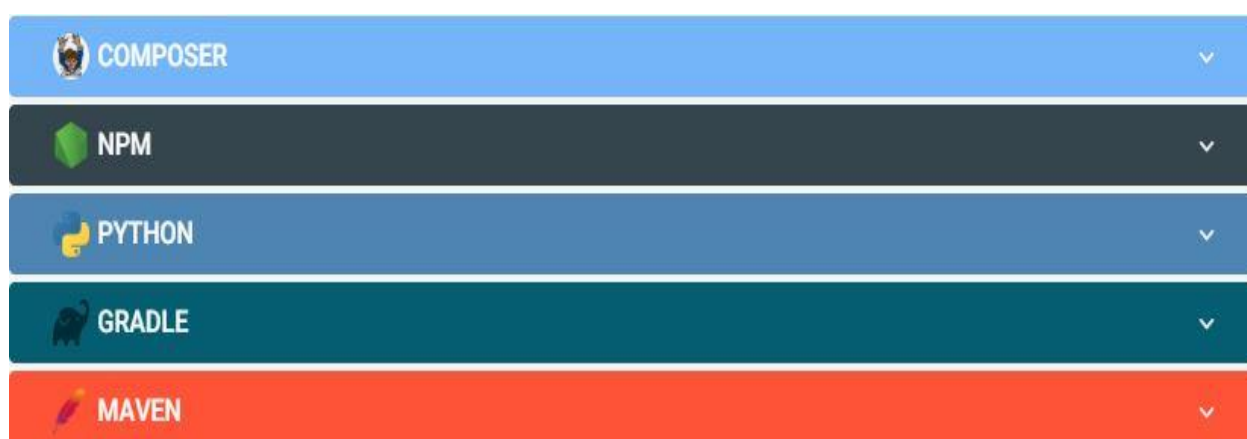
- ✓ ارایه بسته‌های لینوکس مربوط به کلیه توزیع‌های سیستم‌عاملی متن‌باز، زبان‌های برنامه‌نویسی و سایر بسته‌های مطرح نظیر مرورگرها، پایگاه داده‌های متن‌باز، زیرساخت‌های تحلیل کلان‌داده، کتابخانه‌های هوش مصنوعی و مانند آن
- ✓ دسترسی به اطلاعات سرآیند بسته‌ها، امکان جستجو و انتخاب جایگزین
- ✓ امکان سرویس‌دهی در شرایط اختلال در اینترنت
- ✓ ساخت بسته‌های سفارشی (اقدام آتی)
- ✓ نگهداری یک نسخه محلی از بسته‌ها
- ✓ قابلیت تبدیل شدن به مخزن رسمی منطقه و ارایه خدمت به کشورهای همسایه

۲-۴-۲-۵-۴- وضعیت مخزن

مخزن منابع متن‌باز دارای ۱۲ توزیع لینوکسی، ۵ زبان برنامه‌نویسی و بیش از ۳ میلیون بسته مطرح می‌باشد که در شکل‌های زیر نشان داده شده است:

شکل ۲۳- فهرست توزیع های لینوکسی موجود در مخزن

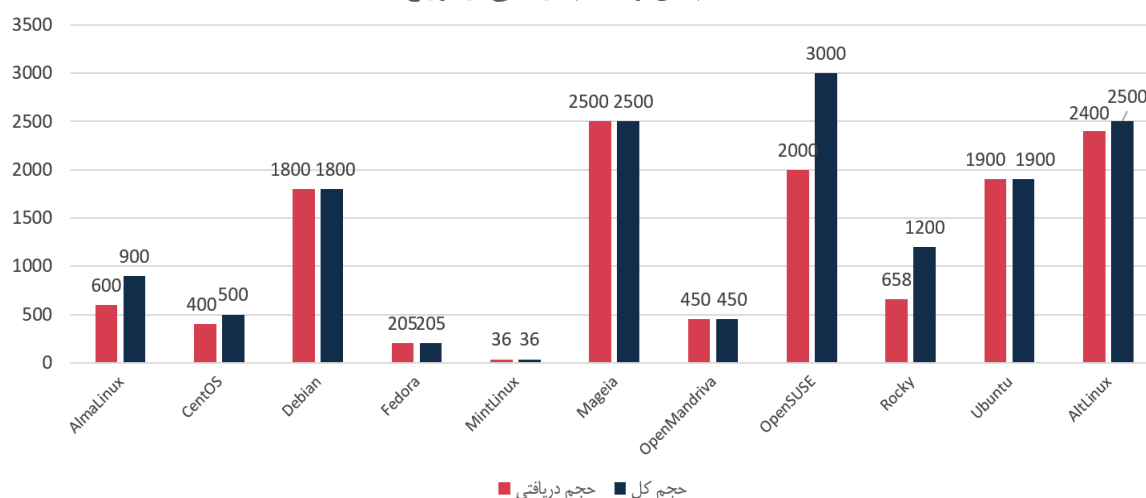
شکل ۲۴- زبان های برنامه نویسی موجود در مخزن

 AZURE-CLI	▼
 DOCKER-CE	▼
 GOOGLE-CHROME	▼
 GRAFANA	▼
 INFLUXDB	▼
 KUBERNETES	▼
 MONGODB	▼
 MYSQL	▼
 OPERA	▼
 VSCODE	▼
 VIRTUALBOX	▼

شکل ۲۵- برخی از مهمترین بسته‌های مطرح موجود در مخزن

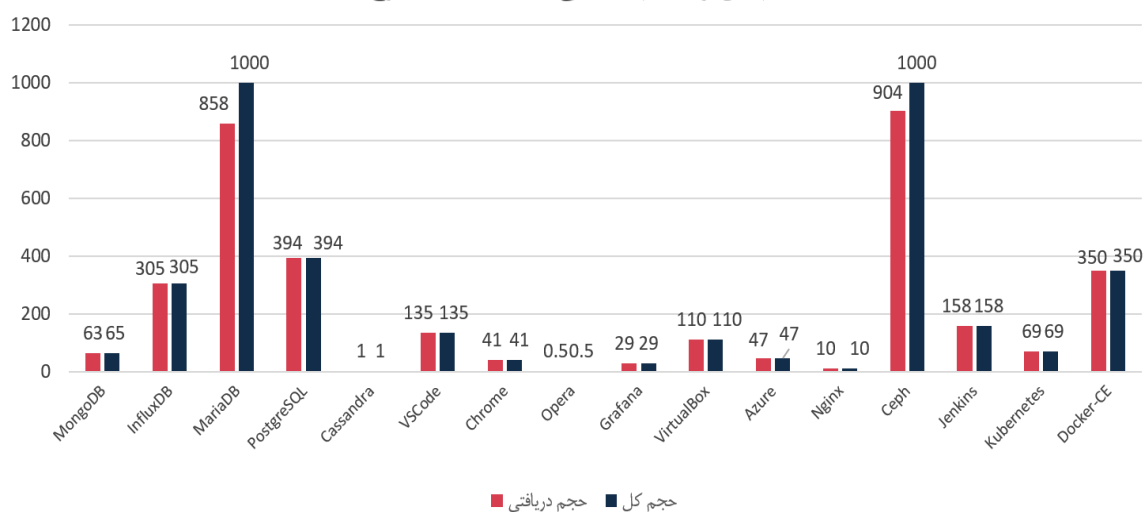
نمودارهای زیر آخرین وضعیت توزیع‌های لینوکسی، زبانهای برنامه نویسی و بسته‌های مطرح را در مخزن بومی منابع متن‌باز نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود مخزن بومی منابع متن‌باز در آخرین وضعیت قریب به ۱۰۰ درصد بروز است و موارد جزئی اختلاف مربوطه به مواردی است که اخیراً در منابع بین‌المللی مربوطه بروزرسانی شده‌اند که پس از ارزیابی پایداری بروزرسانی‌های مربوطه، در مخزن بومی در صف دانلود قرار خواهند گرفت:

حجم کل و حجم دریافتی از توزیع ها

نمودار ۱۴: آخرین وضعیت بروزرسانی توزیع های لینوکسی مخزن بومی

حجم کل و حجم دریافتی از بسته های مطرح

نمودار ۱۵: آخرین وضعیت بروزرسانی بسته های مطرح در مخزن بومی

۲-۴-۳- دارایی دیجیتال

دارایی های دیجیتال در واقع منابع ملی و بین المللی مورد استفاده در زیرساخت ارتباطی کشور بوده و شامل منابع عددی و نام های دامنه استفاده شده در شبکه داخلی کشور می باشد. اهمیت این منابع به دلیل بنا شدن

سرویس‌ها و خدمات بر مبنای این منابع بوده و به بیان دیگر بدون داشتن این منابع شبکه قابلیت ارائه خدمت را نخواهد داشت.

۲-۴-۳-۱- مدیریت کامل منابع ملی و بین‌المللی مورد استفاده در زیرساخت ارتباطی کشور

منظور اعمال مدیریت یکپارچه در تخصیص و بهره‌برداری از منابع عددی، نام دامنه و نظارت بر آن است، به نحوی که سیاست‌ها و مصوبات حاکمیتی در بهره‌برداری از این منابع تامین گردد.

۲-۴-۳-۱- سامانه مدیریت منابع عددی

در راستای اجرای مصوبه شماره ۱ جلسه ۳۳۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۲۹ "الزامات استفاده از نشانی‌های IP در شبکه ملی اطلاعات" در خصوص دسترسی به شبکه ملی اطلاعات، اینترنت و توسعه کاربردهای جدید مبتنی بر آن، کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که با تابعیت ایرانی در قالب ثبت‌کننده محلی اینترنت و IP (اشخاص مستقل از تامین‌کننده) موظفند با مراجعه به سامانه خدمات الکترونیک سازمان فناوری اطلاعات ایران به نشانی <http://eservices.ito.gov.ir> نسبت به ثبت درخواست منابع عددی اقدام کنند.

الزامات قانونی

✓ مصوبه شماره ۱ جلسه ۳۳۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۲۹ "الزامات استفاده از نشانی‌های IP در شبکه ملی اطلاعات"

✓ مصوبه ۳ جلسه ۱۷۷ مورخ ۱۳۹۲/۰۸/۱۲ کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات با آیین‌نامه جامع ساماندهی نشانی‌های عددی اینترنتی کشور

✓ مصوبه جلسه شماره ۳۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۹/۲۰ شورای عالی فضای مجازی با موضوع سند "تبیین الزامات شبکه ملی اطلاعات"

✓ مصوبه جلسه شماره ۵۹ مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۹ شورای عالی فضای مجازی با موضوع "نظام هویت معتبر در فضای مجازی کشور"

✓ مصوبه جلسه شماره ۶۶ مورخ ۱۳۹۹/۰۶/۲۵ شورای عالی فضای مجازی با موضوع "طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات"

اهداف :

شناسایی، احراز هویت، ساماندهی و دارندگان IP و مراکز داده در کشور و مشترکین سرویس‌های خدمات میزبانی به صورت سلسله مراتبی تا مشترک نهایی.

اقدامات انجام شده جهت مدیریت منابع عددی

۱- راه‌اندازی سامانه مدیریت منابع عددی و انجام موارد ذیل:

- ✓ ثبت، نگهداری و استفاده از اطلاعات آدرس‌های IP و شماره‌های AS تخصیص داده شده به کشور
- ✓ ثبت و نگهداری اطلاعات LIRها و سایر نهادهای فعال در حوزه مدیریت منابع اینترنتی و نام دامنه
- ✓ ثبت و نگهداری اطلاعات اشخاص حقیقی و حقوقی استفاده کننده از IP
- ✓ مدیریت بهره‌برداری منابع ملی و بین‌المللی مورد استفاده در شبکه ملی اطلاعات
- ✓ آرایه سرویس‌هایی مشابه Whois و تهیه گزارش‌های دوره‌ای
- ✓ تهیه منابع عددی (آدرس‌های IPv4 و AS) مورد نیاز برای پروژه‌های سازمان فناوری اطلاعات ایران از جمله پروژه ابر ایران
- ✓ مدیریت LIR سازمان فناوری اطلاعات ایران
- ✓ پایش و مقایسه IPهای سامانه و IPهای مسیریابی شده در شبکه
- ✓ ثبت اطلاعات میزبانی تا کاربر نهایی

۲- مکاتبات پیگیری‌ها با سازمان‌ها، ارگان‌ها و شرکت‌های دارنده منابع اینترنتی (LIRها) جهت ثبت نام و تکمیل اطلاعات در سامانه

۳- برگزاری جلسات متعدد معاونت خدمات پایه و دارایی‌های دیجیتال با شرکت‌ها و نهادهای مشمول

۴- بررسی اطلاعات مسیریابی شبکه داخلی کشور به صورت متوالی شامل جدول مسیریابی BGP و فهرست (DNS) شرکت ارتباطات زیرساخت.

۵- پیگیری و شناسایی آدرس‌های اینترنتی خارجی مسیریابی شده در داخل شبکه کشور و ارائه گزارش به معاونت راهبری توسعه شبکه ملی اطلاعات

۶- توسعه سامانه ثبت اطلاعات میزبانی تا کاربرنهایی

۷- مکاتبه و دعوت به جلسه شرکت‌های ارائه دهنده خدمات میزبانی

خروجی سامانه مدیریت منابع عددی

تعداد آدرس‌های IPv4: ۱۱۵۳۲۰۳۲ است که کشور ایران در رده بندی RIPE NCC رتبه ۱۷ و در رده بندی جهانی در بین تمامی RIRها در رده ۳۵ قرار دارد.

تعداد آدرس‌های IPv6: ۲۳۵۱۴۳۱۸۰,۴۸ است که کشور ایران در رده بندی RIPE NCC رتبه ۳۵ و در رده بندی جهانی در بین تمامی RIRها ۲۴ است. (هر ۴۸ برابر ۲۸۰ عدد آدرس IPv6 است)

تعداد ASهای اختصاص داده شده به کشور ۷۸۸ عدد می‌باشد که کشور ایران در رده بندی RIPE NCC رتبه ۱۴ و در رده بندی جهانی جایگاه ایران در این زمینه ۲۷ است.

نمودار ۱۶: آمار ASN در کشور

۲-۴-۳-۲- سامانه تعرفه ترجیحی

خدمت تعرفه ترجیحی طبق دستور وزیر محترم و مصوبه شماره ۱ جلسه ۲۴۸ و ۲۵۱ کمیسیون تنظیم مقررات مبنی بر شناسایی منابع ترافیک داخلی و اعمال تعرفه ترجیحی و مصوبه شماره ۲ جلسه ۳۴۹ کمیسیون تنظیم مقررات ایجاد شده است.

هدف

شناسایی منابع ترافیک داخلی و اعمال تعرفه ترجیحی به دارندگان ترافیک داخلی در راستای تفکیک ترافیک داخل از خارج

شرح کلی

اشخاص حقیقی و حقوقی دارنده سایت‌های داخلی جهت استفاده از مزایای تعرفه داخلی می‌توانند، دامنه‌های اینترنتی با میزبانی داخلی خود را در سامانه خدمات الکترونیک سازمان فناوری اطلاعات ایران به نشانی eservices.ito.gov.ir ثبت نمایند. پس از بررسی و تایید اطلاعات ثبت شده از لحاظ داخلی بودن IP و میزبانی آن؛ نام‌های دامنه به همراه IP متناظرش در لیست سفید تعرفه داخلی قرار خواهند گرفت. لیست تعرفه داخلی در دو فرمت فایل اکسل و وب سرویس جهت بهره‌برداری توسط اپراتورها و سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی قابل دسترس خواهد بود.

اقدامات صورت گرفته

- ✓ بررسی و تایید ۵۰۸۰۱ نام دامنه و آدرس IP متناظر آن در سامانه به منظور امکان استفاده از تعرفه داخلی تا پایان خرداد ماه ۱۴۰۳
- ✓ ثبت اطلاعات مربوط به سکوها‌های داخلی با تعرفه خدمات پایه
- ✓ ایجاد وب سرویس برای شرکت‌های ارائه دهنده خدمات اینترنتی

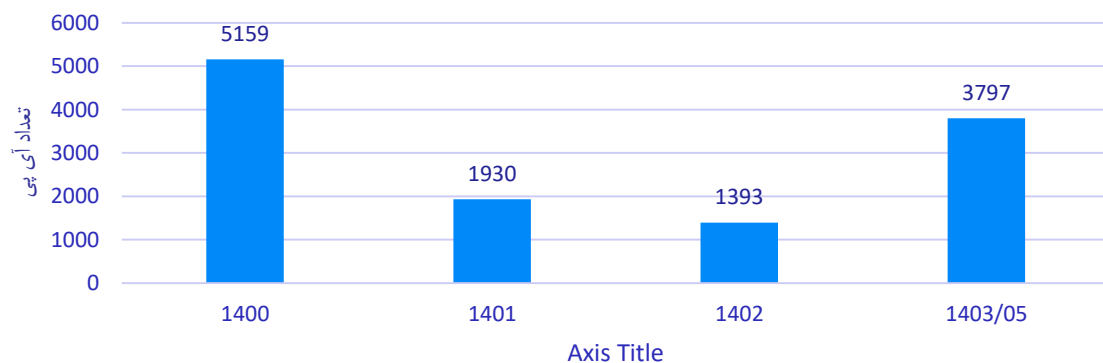
خروجی و آمار

- ✓ سال ۱۴۰۳: بررسی و تایید ۳۶۵۶ نام دامنه و آدرس IP (تا پایان خرداد ماه)
- ✓ سال ۱۴۰۲: بررسی و تایید ۱۳۹۳ نام دامنه و آدرس IP
- ✓ سال ۱۴۰۱: بررسی و تایید ۱۹۳۰ نام دامنه و آدرس IP
- ✓ سال ۱۴۰۰: بررسی و تایید ۵۱۵۹ نام دامنه و آدرس IP
- ✓ تعداد کاربران حقوقی: ۶۴۲ عدد
- ✓ تعداد کاربران حقیقی: ۲۲۵۹ عدد

آمار تعداد IP های تایید شده به تفکیک سال

www.ito.gov.ir

آمار تعداد IP های تایید شده به تفکیک سال (از سال ۱۴۰۰ تا ۲۰ مرداد ۱۴۰۳)

نمودار ۱۷: آدرس های IP های تایید شده

آمار تعداد کاربران به تفکیک حقیقی و حقوقی

نمودار ۱۸: آمار تعداد کاربران IP ها به تفکیک حقیقی و حقوقی

۲-۴-۳-۳- کمیته مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام‌های دامنه

این کمیته طی حکمی از سوی معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی وزارت در راستای تحقق مصوبات مرکز ملی فضای مجازی در طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات با اهداف ذیل تشکیل شده است.

اهداف:

تحقق هدف عملیاتی ۱۰-۱-۲-۲ (مدیریت کامل منابع ملی و بین‌الملل)

تحقق هدف عملیاتی ۱۱-۱-۲-۲ (پشتیبانی کامل زیرساخت‌های ارتباطی کشور از IPv6)

تحقق اقدام کلان شماره ۱۲ (مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام‌های دامنه با تاکید بر استفاده از آدرس‌های IPv6)

تحقق اقدام کلان شماره ۲۷ (حضور فعال و موثر در تعاملات بین‌المللی حکمرانی اینترنت)

تحقق اهداف خدمات اجزا شماره ۳ (خدمات نام و نشان‌گذاری)

اهم اقدامات و خروجی‌ها:

✓ پیگیری تنظیم سند گذر به IPv6

✓ پیگیری تهیه دستورالعمل طرح IPv6

✓ نهایی کردن نحوه اجرای شبکه مستقل IPv6

✓ بررسی مشکلات DNS شبکه بومی در خصوص دامنه‌های حذف شده توسط Root‌های جهانی و ارائه راهکار

✓ پیگیری ارتقاء سامانه منابع عددی جهت پوشش دادن به نیازمندی احراز هویت و شناسایی کاربران انتهایی شبکه ملی اطلاعات و برآورده کردن نیازمندی‌های سند پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی

✓ تکمیل اطلاعات سامانه در خصوص مراکز داده و کاربران انتهایی آن‌ها و فروشندگان خدمات نام دامنه

✓ پیگیری جهت ایجاد شبکه مستقل IPv6 و طرح آدرس‌دهی آن

✓ پیگیری جهت تصویب مصوبات مرتبط با سند گذر IPv6 و خدمات نام دامنه

۲-۴-۳-۴- توسعه و مدیریت IPv6 در شبکه IP کشوری

با توجه به گسترش اینترنت و اتمام آدرس‌های نسخه ۴ لزوم استفاده از آدرس‌های نسخه ۶ بیش از گذشته مورد توجه قرار گرفته است. لذا برنامه‌ریزی و مهاجرت به این نسخه می‌تواند در گسترش خدمات و سرویس‌ها بسیار پر اهمیت باشد.

۲-۴-۳-۱- مدیریت و راهبری گذر به IPv6 در شبکه IP کشوری

سازمان فناوری اطلاعات ایران، مدیریت گذر به IPv6 را در ۶ بخش به شرح زیر راهبری و هدایت می‌کند.

الف- گذر به IPv6 در سطح زیرساخت شبکه و شبکه اپراتورها

گذر به IPv6 در زیرساخت شبکه IP کشوری شامل اقدامات در شبکه شرکت ارتباطات زیرساخت و اپراتورهای ثابت می‌باشد که تمامی شرکت‌های تأمین‌کننده سرویس و اپراتورهای ثابت، هسته شبکه خود را با استفاده از سازوکار Dual Stack به IPv6 تجهیز نموده‌اند. این اپراتورها هم‌اکنون سرویس‌های IPv6 را به ISP‌های پایین دستی خود ارائه می‌دهند.

شرکت مخابرات ایران نیز علاوه بر اجرای طرح شبکه مستقل IPv6 طبق مصوبات کمیته مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام دامنه در ۵ منطقه مخابراتی (اصفهان، تهران، آذربایجان شرقی، فارس، خراسان رضوی) گذر به IPv6 در شبکه خود بصورت Dual stack را انجام داده است.

ضمناً هر سه اپراتور غالب همراه کشور، زیرساخت شبکه خود را به IPv6 تجهیز نموده‌اند و به مشتریان خود سرویس IPv6 ارائه می‌نمایند. به طوریکه در شبکه اپراتورهای همراه بسیاری از کاربران شبکه‌های همراه با استفاده از IPv6 به اینترنت متصل می‌شوند، بدون اینکه خود کاربر متوجه باشد. هم‌اکنون پهنای باند مصرفی اپراتورهای همراه برای ترافیک IPv6 حدود یک ترابایت است.

ب- گذر به IPv6 در سطح شبکه‌های دسترسی

گذر به IPv6 در شبکه‌های سازمانی، دولتی، تجاری (Enterprise)، SME ها، SOHO ها و ... گذر به IPv6 در شبکه‌های سازمانی و تجاری که شامل شبکه‌های بانکی، سازمانی و شبکه‌های دولتی است، در حال حاضر اغلب بانک‌های کشور گذر به IPv6 را شروع کرده‌اند و گذر به IPv6 را در دستور کار خود قرار داده‌اند.

ج- گذر به IPv6 در سطح مراکز داده، میزبانی (Hosting)

گذر به IPv6 در شبکه مراکز داده و میزبانی وب، بیش از ۸۰ درصد این مراکز آمادگی لازم برای گذر را دارند. برخی از آنها مانند افرانت، شاتل، آسیاتک، و ... IPv6 را پیاده‌سازی کرده‌اند و IPv6 در بستر برخی از این مراکز پیاده‌سازی شده است.

د- گذر به IPv6 در سطح برنامه‌های کاربردی و محتوا (Content)

در جهت افزایش ضریب نفوذ IPv6 در بخش محتوا با شرکت‌های تأمین‌کننده محتوای ویدیوی آنلاین (VOD)، وب سایت‌های پربازدید جلسات متعددی برگزار و الزام و اهمیت پیاده‌سازی پروتکل مذکور در سطح شبکه و سرویس‌های آن شرکت‌ها ارائه شد. برخی از این شرکت‌ها مانند ستون (آپارات، فیلمو، سینما تیکت) IPv6 را در ارتباطات بین سروهای داخلی، وب‌سایت‌ها، دیتابیس و تعدادی از میکرو سرویس‌هایی که جزء ارتباطات داخلی محسوب می‌گردد پیاده‌سازی نموده‌اند و آمادگی لازم جهت ارائه سرویس IPv6 را دارند.

ه- گذر به IPv6 در سطح کاربران انتهایی شبکه

بر اساس گزارش‌های دریافتی از اپراتورها، ISP ها، سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی و مراجع بین‌المللی مانند google و Cisco Lab میزان نفوذ IPv6 در کاربران اینترنت بیش از ۲۰ درصد است.

و- گذر به IPv6 در سطح سرویس‌های شبکه

نصب و راه‌اندازی تعداد ۷ سامانه آینه‌ای (Mirror) از سرویس‌دهنده‌های نام دامنه ریشه در داخل شبکه ملی اطلاعات و تجهیز همه آنها به IPv6 که قابلیت پاسخگویی به Query های A و AAAA را دارا هستند.

انتقال وب سرویس‌ها و ایمیل سرورها به IPv6 تجهیز سرویس‌دهنده‌های نام دامنه (ccTLD DNS) .ir. به

IPv6

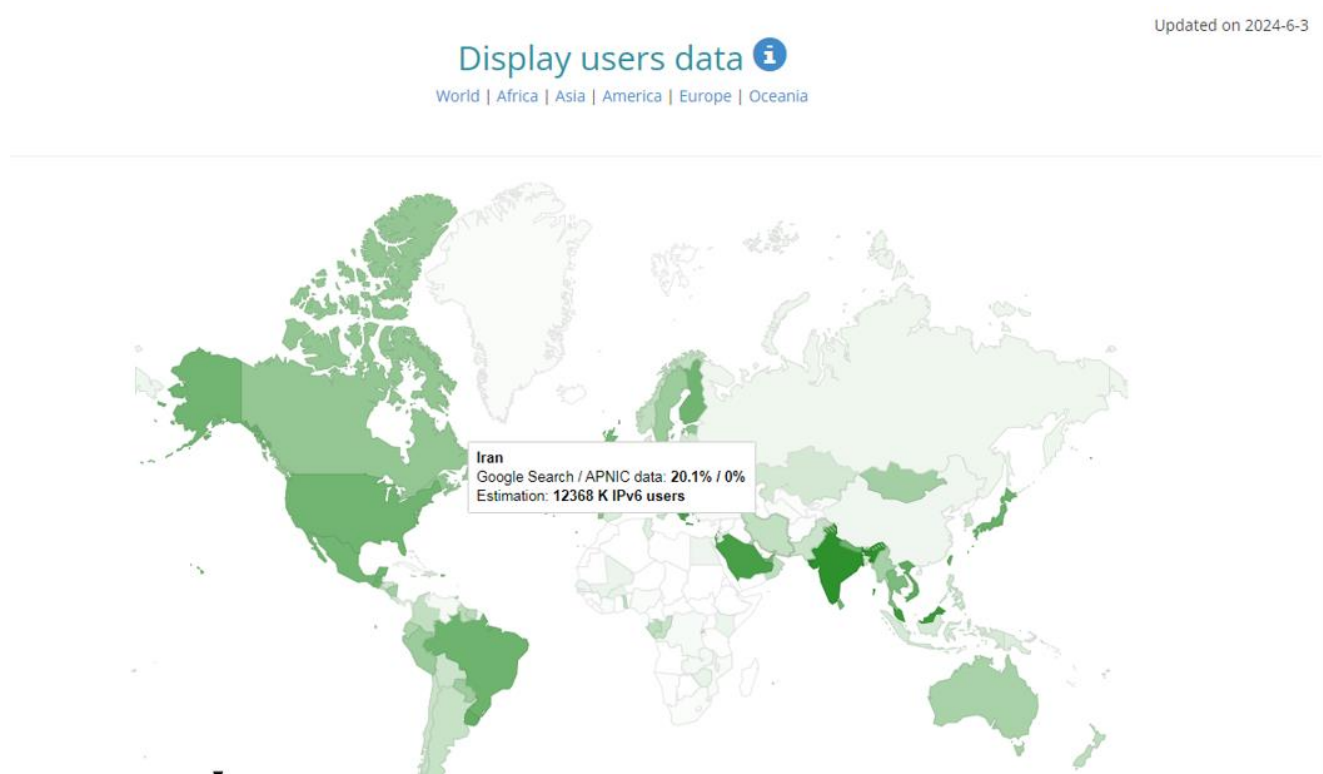
تجهیز برخی از سرویس‌دهنده‌های نام دامنه Recursive, Authoritative, Reverse و ... در داخل کشور به

IPv6

نتایج و دستاوردها

در اندازه‌گیری نتایج و محاسبات خروجی از روش محاسبه میزان پیاده‌سازی IPv6 در جهان مطابق الگوی آزمایشگاه Cisco استفاده شده است. در معیارهای پذیرش IPv6 هر جا که داده‌ها برای اندازه‌گیری به صورت عمومی در دسترس باشند، از آنها استفاده می‌شود. زمانی که داده‌های مورد نیاز در دسترس نباشد یا داده‌ها رضایت‌بخش و شفاف نباشد از برنامه‌های تکمیلی برای جمع آوری آمار استفاده می‌شود.

بر این اساس و با عنایت به اقدامات انجام شده میزان پیاده‌سازی کلی IPv6 (IPv6 deployment) در کشور ۳۹ درصد است که شامل بخش Transit As، ۸۰٫۰۳ درصد، بخش کاربران ۲۰ درصد، بخش محتوا حدود ۳۲ درصد و در بخش IPv6 Prefix حدود ۱۹٫۴۶ درصد است.

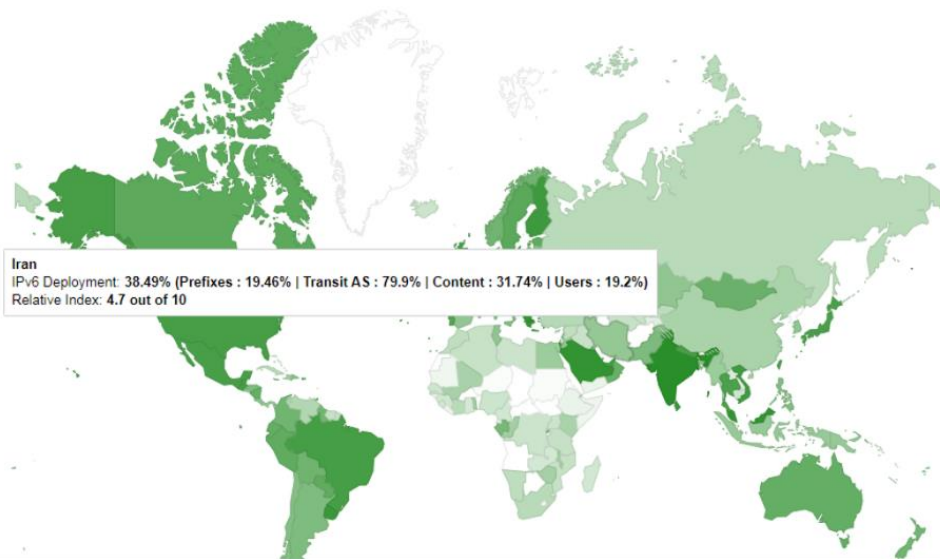
شکل ۲۶- استفاده کاربران از IPv6 در ایران

www.ito.gov.ir

Display global data

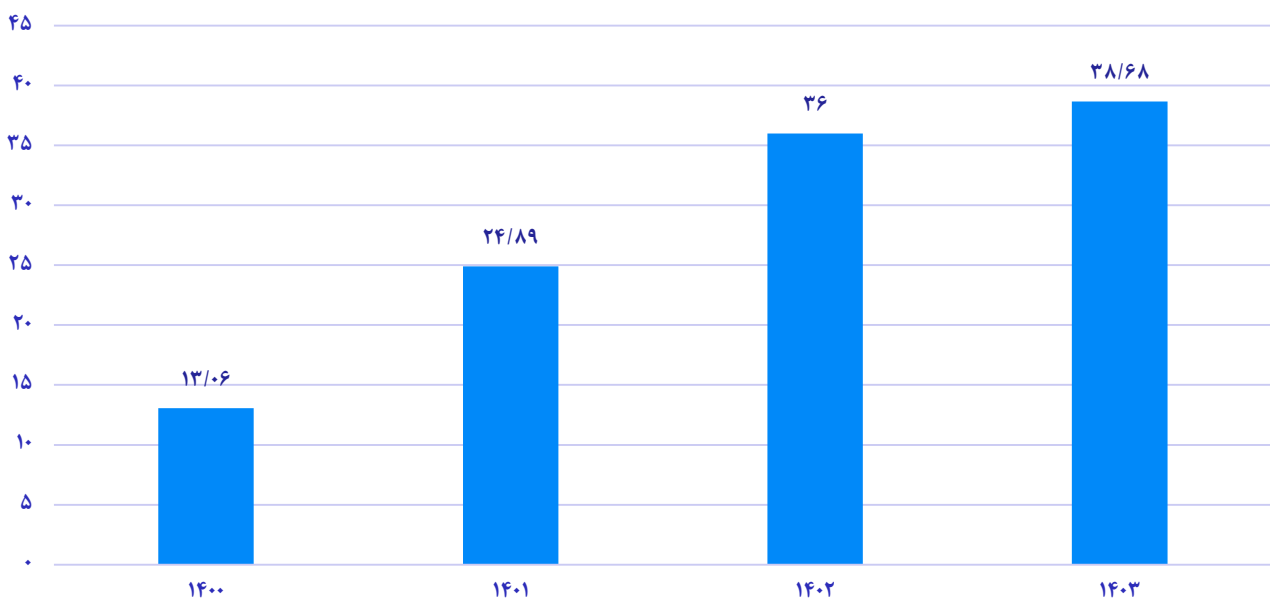
Updated on 2024-6-22

World | Africa | Asia | America | Europe | Oceania

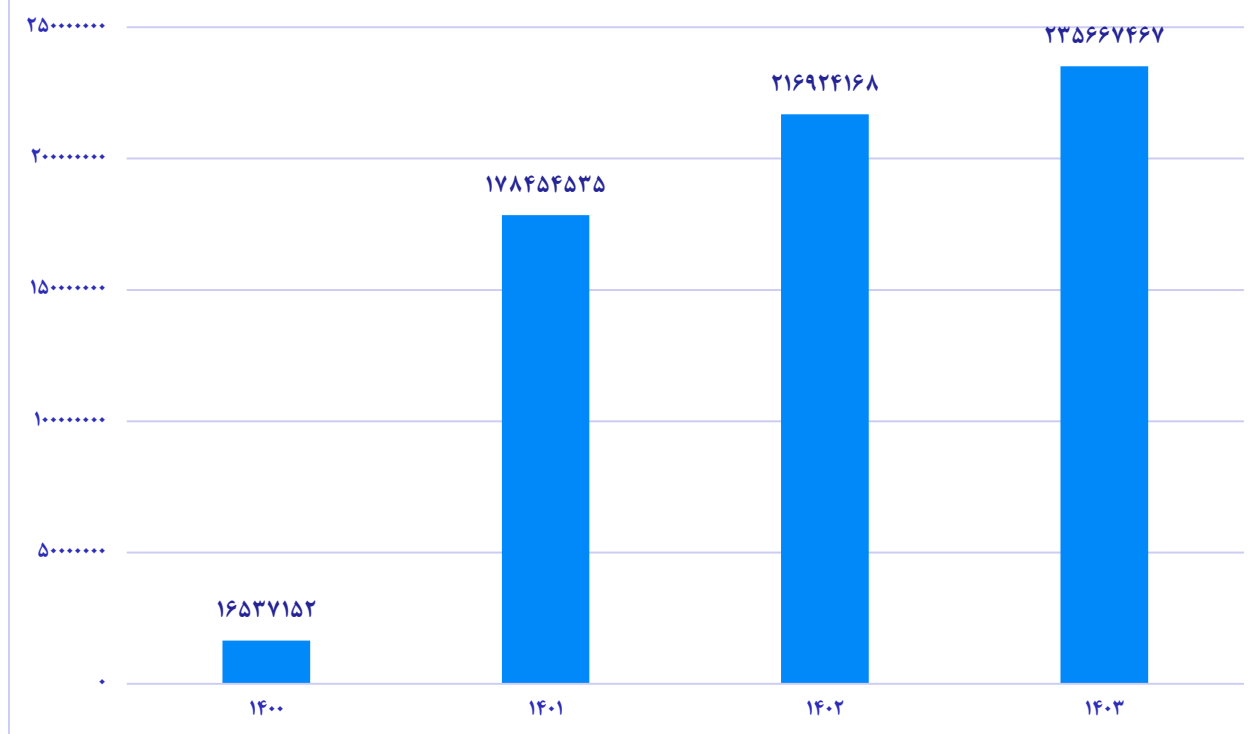
شکل ۲۷- وضعیت استقرار IPv6 در ایران

نمودار رشد پیاده سازی IPv6 در سه سال اخیر

نمودار ۱۹: رشد پیاده سازی IPv6 در سه سال اخیر

نمودار اختصاص آدرس‌های IPv6 به LIRهای کشور

نمودار ۲۰: اختصاص آدرس‌های IPv6 به LIRهای کشور

۲-۴-۳-۴-۲- استقرار شبکه مستقل IPv6 در شرکت مخابرات ایران

اجرای شبکه مستقل IPv6 بنا به دستور وزیر محترم ارتباطات و فناوری اطلاعات و مصوبات کمیته مدیریت یکپارچه منابع آدرس و نام‌های دامنه به شرح زیر انجام گردید.

این طرح در ۵ منطقه مخابراتی اصفهان، تهران، آذربایجان شرقی، فارس، خراسان رضوی و روی دو نود اصلی سرویس در هر منطقه با موفقیت اجرا گردید با انجام این پروژه شرکت مخابرات ایران آمادگی لازم برای جذب مشتری با این تکنولوژی و مبتنی بر IPv6 را دارد و تمامی بستر لازم برای این کار فراهم شده است و در صورت ارائه درخواست از سوی متقاضیان، طرح مذکور در مسیرهای سرویس سایر مناطق نیز با پیکربندی مشابه قابل اجرا است.

اقدامات انجام شده

- (۱) حضور مستمر کارشناسان شرکت در جلسات کمیته گذر به IPv6
- (۲) آموزش IPv6 در قالب پروژه‌های مختلف
- (۳) لحاظ قابلیت پشتیبانی از نسخه جدید در تجهیزات در حال خرید و پیاده‌سازی از جمله: IPNI, DNS, CGNAT و ... ، طراحی Core شبکه به صورت Dual stack
- (۴) تهیه نقشه راه، زمانبندی، تعیین کمیته‌های حوزه‌های مختلف و تعیین وظایف هر حوزه برای گذر و ارائه به مناطق مخابراتی و حوزه‌های ستادی
- (۵) تشکیل کارگروه در راستای اجرای پایلوت گذر به IPv6 در معاونت شبکه شرکت مخابرات ایران جهت اجرای پایلوت گذر به IPv6
- (۶) طراحی سناریوها به طوری که کلیه سرویس‌های ارائه شده اپراتورهای ارائه کننده سرویس مخابراتی را برای انواع کاربران با تکنولوژی‌های مختلف دسترسی در قالب روشهای مختلف مرسوم در مهاجرت به IPv6 پوشش دهند. از جمله سناریوهای اجرا شده، سناریوی سرویس مشتریان تجاری است که متناسب با نیاز ایجاد شبکه خصوصی مبتنی بر IPv6 اجرا شده است و با اجرای پایلوت این شرکت آمادگی لازم برای ایجاد این شبکه را مطابق با مشخصات مورد نظر شبکه ملی اطلاعات را دارد.
- (۷) طراحی آدرس‌های خصوصی و عمومی IPv6 پروژه IPNI برای کل کشور در لایه‌های دسترسی/تجمیع/ هسته شبکه
- (۸) پیگیری لینک‌های ارتباطی با شرکت ارتباطات زیرساخت با Peering مبتنی بر نسخه جدید
- (۹) رایزنی‌ها برای توسعه سامانه‌های مرتبط با سرویس‌دهی به کاربران از معاونت فناوری اطلاعات شرکت مخابرات ایران
- (۱۰) بررسی و ارزیابی وضعیت موجود و تجهیزات شبکه برای قابلیت پشتیبانی از نسخه جدید و ارائه طرح‌ها در قالب توپولوژی، سرویس و پیکربندی مسیرها
- (۱۱) اجرای سناریوهای پایلوت برای کلیه سرویس‌ها در سطح شبکه داخلی

۱۲) طراحی سناریوهای آزمایش مختلف متناسب با سرویس‌های شبکه (برخی از این سناریوها در ضمیمه دو این گزارش آورده شده است)

۱۳) در سناریوهای طرح شده برای پایلوت، سعی شده پوشش تمام سرویس‌های حاضر مشتریان در نظر گرفته شود به طوریکه با تکمیل و اجرای این سناریوها راهکارهای مسیریابی ترافیک‌های مختلف شامل اینترنت بین الملل، محتوای داخلی، سرویس‌های داخلی شرکت، شبکه‌های خصوصی و سامانه‌های فناوری اطلاعات بر بستر شبکه با پروتکل IPv6 و نهایتاً با هر دو نسخه V4/V6 به طور همزمان مشخص شوند. با توجه به بررسی‌ها و نتایج آزمایش‌های انجام شده، IPv6 بیشترین تاثیر را بر روی سرویس‌های زیر خواهد داشت.

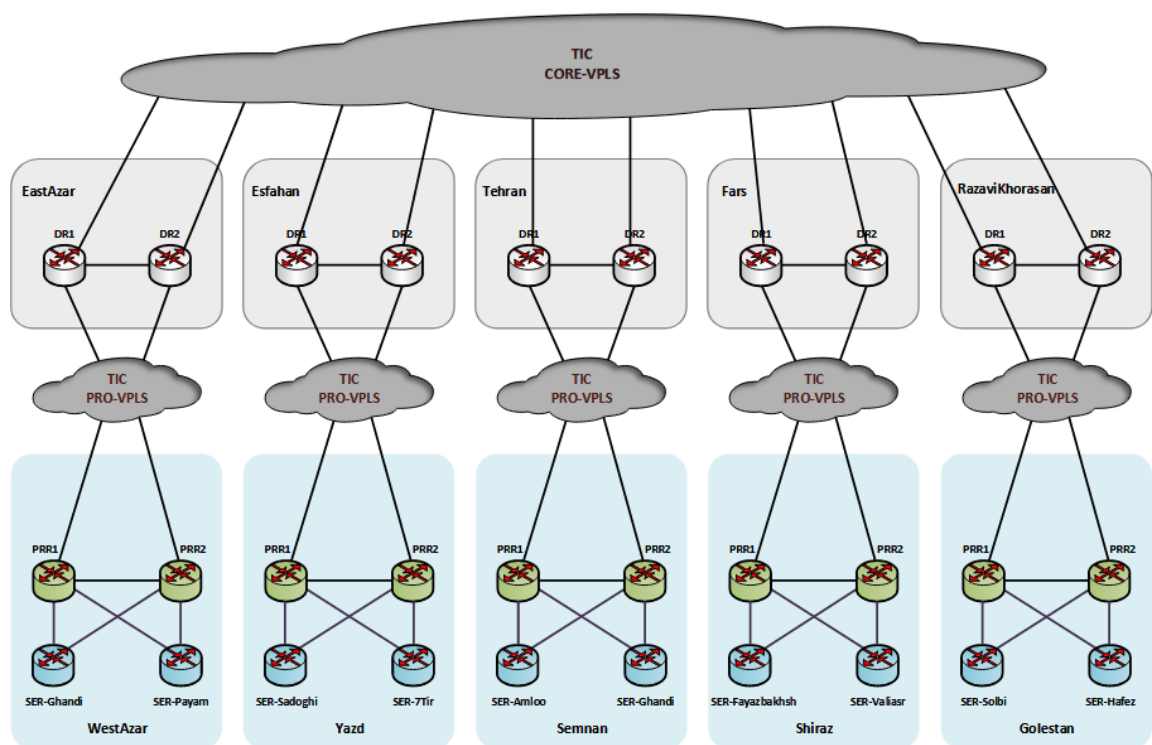
✓ سرویس اینترنت پرسرعت خانگی با Dynamic IP/Static IP/Static route

✓ اینترنت اختصاصی تجاری با IP range/eBGP

✓ سرویس شبکه‌های اختصاصی مشتریان تجاری بر بستر MPLS/VPLS/VLAN و سرویس SIP phone

بر بستر اینترنت در آینده

بدیهی است سرویس‌هایی که مسیریابی IP-base بر بستر اینترنت نیاز ندارند نیازی به مهاجرت به نسخه جدید ندارند مانند خدمات انتقال، تلفن ثابت بر بستر TDM، اپراتوری و ...

شکل ۲۸- همبندی شبکه مستقل IPv6 در شرکت مخابرات ایران

مستندات تهیه شده

سند الزامات استفاده از نشانی‌های IPv6 در شبکه ملی اطلاعات تهیه و طی نامه شماره ۱۴۰۷۱۰/۱۰۰ مورخ ۱۴۰۲/۱۱/۱۱ توسط دفتر نظارت بر خدمات ارتباطی و فناوری اطلاعات سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی به شرکت‌های دارنده پروانه مرتبط با موضوع مذکور ابلاغ شده است.

سند راهبردی گذر به IPv6 تهیه شده و طی نامه شماره ۳۷۰۵۵ مورخ ۱۴۰۱/۱۲/۲۰ جهت طرح در کمیته تنظیم‌گری سازمان فناوری اطلاعات به معاونت محترم سیاستگذاری و اعتباربخشی فناوری اطلاعات ارسال شده است.

تهیه نقشه راه گذر به IPv6: این سند در ۵۰ صفحه تهیه شده و متعاقباً به سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات جهت ابلاغ ارسال خواهد شد.

۱) تهیه دستورالعمل مهاجرت از پروتکل اینترنت نسخه ۴ به ۶ (IPv6 به IPv6) که با شماره ۳۸۳/۲۰۰ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۰۸ در شورای عالی فناوری اطلاعات تصویب و طی نامه شماره ۸۵۶/۳۰ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۲۱ به کلیه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد.

۲) سند نیازمندی‌های IPv6 در تجهیزات ICT تهیه و طی نامه شماره ۷۸۰۴۹/۱ مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۲ به کلیه دستگاه‌های اجرایی ابلاغ شد.

۲-۴-۳-۵- مدیریت نام‌های دامنه

سازمان فناوری اطلاعات با توجه به مصوبات شورای عالی فضای مجازی و طرح تبیین شبکه ملی اطلاعات ابلاغی از سوی مرکز ملی فضای مجازی و همچنین مصوبه ۱۴۹ کمیسیون تنظیم مقررات وظیفه‌ی ساماندهی و پیاده‌سازی سرویس‌دهنده‌های نام دامنه در کشور را به عهده دارد.

۲-۴-۳-۵-۱- ایجاد شبکه آینه از سرویس دهنده‌های ریشه جهانی

مطابق ساختار بین‌المللی و در جهت تحقق مصوبه شماره ۱ جلسه ۳۳۵ مورخ ۱۴۰۱/۳/۲۹ کمیسیون تنظیم مقررات ارتباطات شبکه سرویس‌دهنده نام‌های دامنه بصورت سلسله‌مراتبی در کشور طراحی و اجرا شده است. در این شبکه تعداد ۷ آینه از سرویس‌دهنده‌های ریشه (Root Servers) K و I در شهرهای تهران، شیراز، مشهد، اصفهان و تبریز نصب و راه‌اندازی شده است که هم با IPv4 و هم با IPv6 در حال سرویس‌دهی هستند. تعامل با موسسه WIDE ژاپن در خصوص نصب و راه‌اندازی یک آینه از سرویس‌دهنده نام دامنه ریشه M در حال انجام است و در آینده نزدیک در مرکز امام (ره) نصب و راه‌اندازی خواهد شد.

۲-۴-۳-۵-۲- ایجاد شبکه DNS بومی

با پیاده‌سازی کامل این طرح و راه‌اندازی Caching resolver ها و ایجاد ساختار سلسله‌مراتبی DNS شامل راه‌اندازی سرورهای Root و TLD، منابع اینترنتی کشور در داخل میزبانی شده و در صورت قطعی ارتباط بین‌الملل، دامنه‌های غیر .ir ثبت شده در "پرتال ثبت نام دامنه" دامنه‌هایی که در داخل کشور میزبانی می‌شوند قطعی سرویس نخواهند داشت.

هدف پروژه:

- ✓ افزایش کیفیت سرویس DNS داخل کشور؛
- ✓ قطع وابستگی سرویس DNS کشور به ساختار DNS جهانی و افزایش امنیت سرویس و حفظ استقلال کشور در حوزه فضای مجازی؛
- ✓ قابلیت نگهداری و پشتیبانی کارآمدتر و کاهش اختلال سرویس DNS داخل کشور.

اقدامات مرتبط با DNS بومی کشور

در این طرح، کلیه اجزای ساختار سلسله مراتبی DNS شامل سرورهای ریشه، سرورهای سطح بالا، سرورهای نام و سرورهای بازگشتی و Cache و سامانه‌های مختلفی جهت مانیتورینگ، پردازش، مدیریت و همچنین ثبت نام‌های دامنه توسط صاحبان نام دامنه، طراحی و پیاده‌سازی شده است.

پروژه در ۴ سایت شرکت ارتباطات زیرساخت شامل تهران انقلاب اسلامی (LCT)، تهران امام، شیراز و تبریز و مرکز داده ساختمان مرکزی سازمان فناوری اطلاعات پیاده‌سازی شده که در حال حاضر هر سایت ظرفیت پاسخگویی به ۱۰۰ هزار پرس‌وجو (Query) در ثانیه را دارد و با توسعه سیستم‌ها قابلیت ارتقا به ظرفیت‌های بیشتر را نیز خواهد داشت.

سامانه‌های پیاده‌سازی شده در پروژه

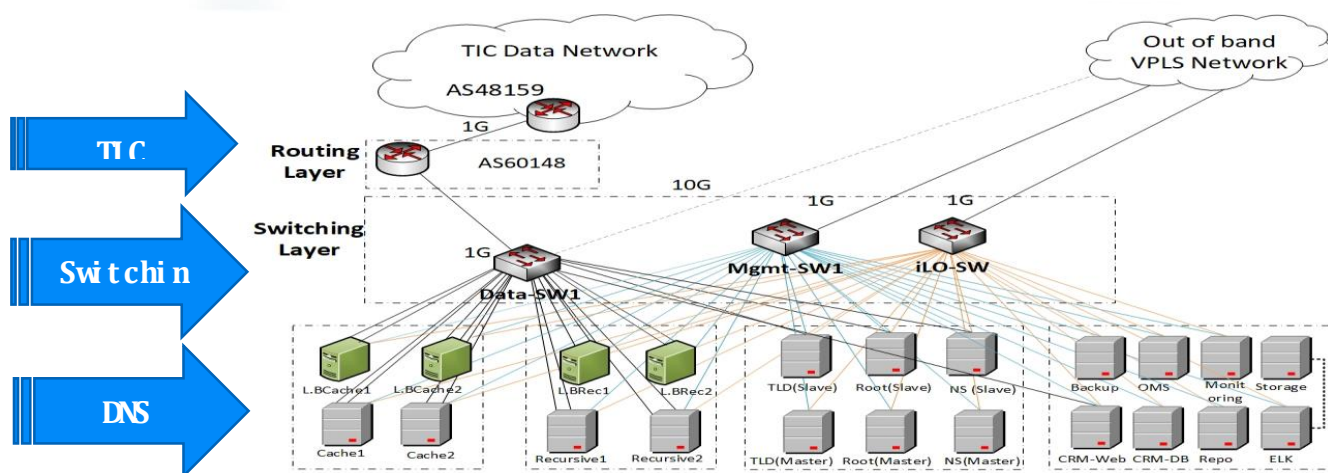
در پروژه شبکه DNS بومی مطابق شکل زیر، ساختار سلسله مراتبی یک چرخه DNS بطور کامل طراحی و پیاده‌سازی شده است که عبارتند از:

طراحی و پیاده‌سازی سرورهای بازگشتی (Recursive) و کش (Cache)

طراحی و پیاده‌سازی سرورهای نام Authoritative _ NS

سامانه مانیتورینگ جامع و سامانه مدیریت مرکزی (OMS)

طراحی و پیاده‌سازی پرتال ثبت نام دامنه‌های داخل کشور

شکل ۲۹- هم‌بندی شبکه DNS بومی کشور

نقاط استقرار

شبکه DNS بومی در ۵ سایت ذیل پیاده‌سازی شده است که مطابق شکل ۲ ارتباط بین سایت‌ها بصورت anycast بروی پروتکل BGP می‌باشد.

✓ مرکز انقلاب اسلامی (LCT) در تهران

✓ مرکز امام تهران

✓ مرکز SC2 شیراز

✓ مرکز SC2 تبریز

✓ مرکز SC2 مشهد

۲-۴-۳-۶- سامانه مدیریت خدمات نام دامنه

با توجه به مصوبه هشتاد و پنجمین جلسه مورخ ۱۴۰۱/۷/۱۹ شورای عالی فضای مجازی کشور با موضوع "پیشگیری و مقابله با قمار در فضای مجازی" که در راستای اجرای بندهای ۲-۴-۴ و ۲-۴-۱ طرح کلان و معماری شبکه ملی اطلاعات در زمینه کاهش نرخ رشد جرایم فضای مجازی و ارتقای سالم‌سازی و کاهش محتوای آسیب‌رسان و مجرمانه در فضای عمومی به تصویب رسیده است و با استناد به ماده ۷-۴ مصوبه

مذکور در خصوص وظایف وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مبنی بر " راهاندازی سامانه‌های شناسایی دامنه‌های قمار با همکاری وزارت کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی ج.ا.ا تحت نظر قوه قضاییه برای شناسایی و استعلام، محدوده جغرافیایی، نوع کاربری و ایجاد قابلیت مسدودسازی دامنه‌ها و نشانی‌های مرتبط قمارخانه‌های مجازی ظرف یک سال " و "ساماندهی خدمات داخلی نام‌های دامنه، میزبانی نشانی‌ها و خدمات دسترسی در راستای مقابله با سوء استفاده از خدمات یاد شده در کسب‌وکارهای غیرمجاز و مجرمانه مرتبط با قمار در فضای مجازی" این سامانه راهاندازی گردیده است.

اقدامات انجام شده

۱) ایجاد و راهاندازی سامانه مدیریت نام‌های دامنه (نسخه اولیه) جهت ورود اطلاعات در قالب فرم و اکسل

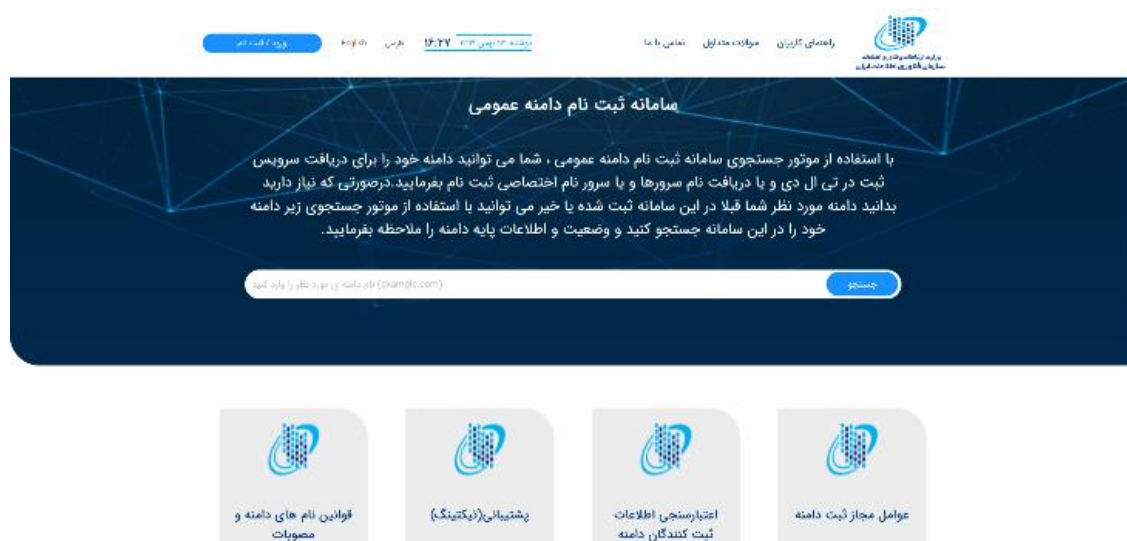
۲) تهیه پیش‌نویس تفاهم‌نامه با مرکز ثبت دامنه کشوری جهت دریافت اطلاعات مورد نظر

۳) برگزاری جلسات با مرکز ثبت دامنه کشوری جهت دریافت اطلاعات مربوط به نام‌های دامنه کشوری

۴) برگزاری جلسات با دعوت از نماینده فروش (Reseller) مطرح جهت ثبت اطلاعات در سامانه مدیریت نام‌های دامنه با حضور نماینده دادستانی کشور

۵) دریافت اطلاعات مرکز ثبت دامنه کشوری از طریق API جهت اتصال آن مرکز به مرکز ملی تبادل

اطلاعات - گذرگاه PGSB

شکل ۳۰- مدیریت خدمات نام دامنه

۲-۴-۳-۷- حکمرانی اینترنت سامانه

نقش حاکمیت اینترنت در جهان آنچنان از اهمیت بالایی برخوردار است که بسیاری از سازمان‌های جهانی، اتحادیه‌ها و دولت‌ها به راهبری اینترنت در جهان کمک می‌کنند. اغلب این سازمان‌ها به‌عنوان سازمان‌های غیرانتفاعی هستند و به دولت‌ها و سازمان‌های دیگر مانند وابستگی ندارند. بسیاری از سازمان‌ها تلاش می‌کنند تا کاربران اینترنت از مشکلات رهایی پیدا کنند و بتوانند به اینترنت نسل جدید مهاجرت کنند. در ادامه به برخی از این سازمان‌ها اشاره شده است.

تعریف حاکمیت اینترنت توسط گروه‌های مختلف در خطوط سیاسی و ایدئولوژیک مورد مناقشه قرار گرفته است. یکی از بحث‌های اصلی مربوط به اختیار و مشارکت برخی بازیگران مانند دولت‌های ملی، نهادهای شرکتی و جامعه مدنی برای ایفای نقش در حاکمیت اینترنت است. یک گروه کاری که پس از اجلاس جهانی جامعه اطلاعاتی (WSIS) به ابتکار سازمان ملل تشکیل شد، تعریف زیر را از حاکمیت اینترنت به عنوان بخشی از گزارش ژوئن ۲۰۰۵ خود پیشنهاد کرد: [حاکمیت اینترنت] توسعه و به کارگیری اصول، هنجارها، قوانین، رویه‌های تصمیم‌گیری و برنامه‌های مشترک توسط دولت‌ها، بخش خصوصی و جامعه مدنی، در نقش‌های مربوطه است که تکامل و استفاده از اینترنت را شکل می‌دهد.

سازمان‌های راهبری اینترنت در جهان

- (۱) ICANN: آیکان مسئول پروتکل اینترنتی، تخصیص فضای آدرس، تعیین پروتکل، مدیریت سیستم دامنه‌های کشوری و عمومی و مدیریت سیستم سرور ریشه در اینترنت است.
- (۲) GAC: کمیته مشورتی دولتی GAC یک کمیته مشورتی است که متشکل از نمایندگان از دولت‌هاست.
- (۳) Ripe: هدف Ripe پشتیبانی از زیرساخت اینترنت است.
- (۴) IETF: یک جامعه بین‌المللی که به تکامل معماری اینترنت و عملکرد فنی آن توجه دارد
- (۵) W3C: استانداردهایی را برای وب جهانی تعیین می‌کند و یک سکوی باز جهانی را ایجاد می‌نماید.
- (۶) IGF: بحث بر سر سیاست‌های عمومی حاکمیت اینترنت به منظور تداوم، امنیت، ثبات اینترنت
- (۷) NOGs (NANOG, MENOG و ...): فرصتی برای مهندسان شبکه و سایر کارکنان فنی برای انتقال تجربیات
- (۸) ISOC: ترویج توسعه باز، تکامل و استفاده از اینترنت به نفع مردم در سراسر جهان
- (۹) سازمان‌های دولتی و بین‌دولتی: گسترش قوانین و مقررات و سیاست‌های قابل کاربرد در اینترنت
- (۱۰) گروه‌های اپراتور شبکه: موضوعات مربوط به عملیات و مقررات اینترنت را مورد بحث قرار می‌دهد.
- (۱۱) گروه انجمن IPv6: چندین گروه هستند که برای گسترش و توسعه IPv6 در جهان سازماندهی شده‌اند

- (۱۲) IANA: مسئول هماهنگی برخی از عناصر کلیدی شبکه اینترنت است تا اینترنت به درستی کار کند.
- (۱۳) RIRs: تعیین سیاست‌های اختصاص منابع عددی در منطقه خود (پنج RIR در جهان)
- (۱۴) IRTF: بر روی موضوعات وابسته و پروتکل‌های اینترنت کار می‌کند.

اهم اقدامات و فعالیت‌ها

- (۱) همکاری با Ripe در جهت بهره‌برداری از منابع عددی و آدرس‌های اینترنتی مانند IPv4, IPv6, ASN

و شرکت در نشست‌های بین‌المللی؛

- ۲) همکاری با سازمان پشتیبانی آدرس‌ها (ASO) در جهت دستیابی به منابع شبکه؛
- ۳) همکاری با کمیته مشورتی امنیت سرورهای ریشه (RSSAC) در جهت امن‌سازی DNS‌های ریشه و شبکه DNS کشور؛
- ۴) همکاری با کمیته مشورتی پایداری و امنیت (SSAC) در جهت پایداری و امن‌سازی شبکه ملی اطلاعات؛
- ۵) همکاری با GNSO و CCSNO در جهت دستیابی به gTLDها، New gTLDها، IDN و ...؛
- ۶) شرکت در کارگاه‌های آموزشی - فنی و مفید مانند امنیت، DNS و امنیت آن، IPv6 و ...؛
- ۷) شرکت در جلسات Geopolitical, legislative and regulatory Development و تعامل با مسائل مربوط به سیاست عمومی مرتبط با اینترنت، از جمله پیشنهادهای قانونی و نظارتی که ممکن است بر مأموریت فنی، سیاست‌ها و فرآیندهای ICANN تأثیر بگذارد، بحث می‌شود. هدف از این جلسات ارائه فرصتی برای تعامل منظم با community در طول جلسات آیکان است. شرکت در جلسات برای هر شخصی امکان‌پذیر است. در این جلسات دولت‌ها با آیکان تعامل دارند و گزارش و پیشنهادات خود را ارائه می‌دهند؛
- ۸) شرکت در جلسات Public Forum و تعامل با افراد جامعه باز در جهت پیشبرد مسائل Internet Governance.

www.ito.gov.ir